

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hodsager Minder

Bind II · Træk af sognets historie

Udgivet af Lokalthistorisk Initiativgruppe
Hodsager 1992

Hodsager-Minder

Hodsager-Minder

Bind II

Træk af sognets historie

Udgivet af Lokalthistorisk Initiativgruppe
Hodsager 1992

Hodsager-Minder

Redaktion: Johanne K. Jeppesen, Peder Larsen,
Niels Chr. Ebbesen og Gerhard Vad.

Trykt hos Rounborgs grafiske hus, Holstebro
1992

ISBN 87-984361-0-4

Bogens Omslag:

Forsiden: Fotografi af Hodsager kirke taget af Gerhard Vad, 1992.

Bagsiden: Luftfoto af Hodsager by og omegn taget af Aulum Foto-Kino, Aulum, 1992.

Indhold

Hodsager Sogn (navn, grænser, areal, folketal) <i>Af skoleinspektør Gerhard Vad</i>	9	Pengeinstitutter i Hodsager <i>Af Peder Larsen</i>	60
Hedetørv <i>Af gårdejer Niels Wad</i>	11	Postvæsenet <i>Af Johanne K. Jeppesen, Hodsager</i>	63
Hvidmose <i>Af gårdejer Niels Chr. Ebbesen</i>	17	Rutebiltrafik <i>Af Johanne K. Jeppesen, Hodsager</i>	65
Hodsager-kanalen <i>Af reporter Andreas Andersen</i>	20	Sognets gårde og huse:	
Veje <i>Af Gerhard Vad</i>	24	Yllebjerg	66
Broer <i>Af Gerhard Vad</i>	26	Dalgaard	99
Tidsbillede af et hjem i Hodsager <i>Af Niels Wad</i>	30	Brogaard	111
Plantninger og haver <i>Af Peder Larsen</i>	33	Gl. Hodsager	120
Fredskovplantninger i Hodsager <i>Af Peder Larsen</i>	38	Kirkegaard	132
Noget om vejrliget <i>Af Niels Wad</i>	41	Toppergaard	143
Plantage- og hedebrand ved Hallundbæk 1941 <i>Af Peder Larsen</i>	43	»Den gl. Skole« <i>skrevet af Gerhard Vad</i>	147
Rets- og politikredse <i>Af Niels Chr. Ebbesen</i>	45	Damgaard	147
Folketing, amts- og sogneråd, kommunalbestyrelse <i>Af Peder Larsen</i>	48	Hallundbæk	161
		Hallundbæk Kjær	178
		Halkjærhuse	185
		Ommosegdr.	191
		Bredvigbæk	205
		Landbruget fra 1918-1988 <i>Af Niels Chr. Ebbesen</i>	210
		Handelsmand Peder Ebbesen <i>Af Niels Chr. Ebbesen</i>	214
		Glimt fra »Gamle dage« <i>Af reporter Edith Vad Pedersen, Hodsager</i>	215
		Yllebjerg Skole <i>Redigeret af Gerhard Vad</i>	218
		Hodsager Skole <i>Skrevet af Gerhard Vad</i>	225

Hodsager Centralskole	232	Landboforeningen	307
<i>Skrevet af skoleinspektørerne</i>		<i>Af Niels Chr. Ebbesen</i>	
<i>Gerhard Vad og Frode Vanggaard,</i>		Hodsager Læserforening	309
<i>Hodsager</i>		<i>Af Johanne K. Jeppesen</i>	
Hodsager kirke	248	Transformatorforeningen	310
<i>Af Pastor Niels Pedersen, Hodsager</i>		<i>Af Johanne K. Jeppesen</i>	
Missionshuset	262	Søndagsskolearbejdet	311
<i>Af gårdejer Johannes Kloster,</i>		<i>Af gårdejer Svend Kristensen,</i>	
<i>Hodsager</i>		<i>Hodsager</i>	
Om lægemissionær Niels Nielsen	271	KFUM & K i Hodsager	315
<i>Af indremissionær N. Ingemann</i>		<i>Af gårdejer Jørgen Breinholt,</i>	
<i>Årikstad-Nielsen, Brande</i>		<i>Hodsager</i>	
Hodsager by:		Hodsager KFUM-spejdere	323
<i>Skildret af Johanne K. Jeppesen</i>		<i>Af divisionschef Arne Brogaard, Tvis</i>	
Ældre huse og forretninger ..	274	Hodsager Idræts- og	
Storken	284	Ungdomsforening	328
Cilianes sal	285	<i>Af Gerhard Vad</i>	
Klippemaskinen	285	Hodsager Husholdnings-	
Fremstilling af cementsten ...	285	forening	326
Møllerhuset	286	<i>Af husmoder Esther Høj, Hodsager</i>	
Byens købmandsbutik	287	Hodsager Pensionistforening ...	342
Brødudsalget i byen	287	<i>Af tømrer og sauskærer Gunnar</i>	
Mejeribygningen	288	<i>G. Jensen, Hodsager</i>	
Byens forlystelser og		Hodsager og Omegns	
kulturelle tiltag	292	Borgerforening	345
Byens særprægede		<i>Af bestyrelsen og fmd. Lars Krogh,</i>	
personligheder	292	<i>Hodsager</i>	
Hodsager Maskinstation	294		
<i>Af ejeren Jens Høj</i>			
Hydro, Hodsager	296		
<i>Af ejerne Anna Marie og</i>			
<i>Henning N. Pedersen</i>			
Industri i Hodsager	298		
<i>Af købmand Svend Mølbæk, Hodsager</i>			
Foreninger:			
Hedelandboforeningen	302		
Hodsager Husmandsforening ..	305		
<i>Af gårdejer Andreas Jensen</i>			

Forord

»Mindet lader som ingenting – er dog et lønligt kildespring«.

Sådan lyder et gammelt ord; men selv den bedste kilde kan med tiden tørre ud – så minder efter 60 til 70 år ikke står særligt klare i erindringen mere.

Derfor tog Anthon Birkkjær, Hodsager, sidst i 1970'erne initiativet til sammen med Svend Larsen og sønnen Peder Larsen, Hallundbæk, samt brødrene Niels Wad og Gerhard Vad, Hodsager, at forsøge på at lave en fortsættelse af lærer N. P. Larsens bog »Hodsager Minder«, som udkom i 1917.

Vi blev enige om en vis stoffordeling, og Anthon Birkkjær gjorde forberedende notater om sognets gårde og huse i Vest- og Midtsognet, medens Niels Wad tog sig af Østersognet foruden at skrive forskellige artikler.

Herefter blev arbejdet stillet i bero i nogle år – og i mellemtiden døde Svend Larsen, senere Anthon Birkkjær og sidst Niels Wad.

Men i 1985 kom Gunnar Villumsen til sognet som skoleinspektør.

Han er en meget lokalhistorisk interesseret mand, og med ham som inspirator og formand fik vi samme år stiftet »Lokalhistorisk Initiativgruppe i Hodsager« bestående af fhv. skoleinspektør Gerhard Vad, Hodsager, gartner Peder Larsen, Hallundbæk, skolebibliotekar Villy Nielsen, salgskonsulent Svend Aage Bay, begge Hodsager, samt i 1991 skoleinspektør Frode Vanggaard, Hodsager, idet Gunnar Villumsen flyttede samme år.

Første opgave blev at få den værdifulde bog: »Hodsager Minder« fra 1917 genoptrykt – og med støtte fra kommunen samt lokale pengeinstitutter og fabrikker lykkedes det allerede i 1986. Salget gik strygende, og i dag er kun få eksemplarer tilbage af et oplag på 400.

Dernæst gik Initiativgruppen i gang med en oversigt over de mulige emner »Hodsager Minder«, Bind 2, skulle indeholde og en fordeling af disse blandt personer, som måtte have naturlige forudsætninger og viden til at skrive om de tildelte emner. De fleste sagde ja – med mange gode artikler til følge i de kommende år.

I vintrene 1987-90 kom en lokalhistorisk studiegruppe os til hjælp med at skaffe oplysninger, især til beskrivelsen af sognets gårde og huse, men også andre emner.

Vi bringer en stor tak til denne gruppe bestående af Else og Ove Breinholt, Ester og Jens Høj, Mariane og Søren Hansen, alle Hodsager, der især tog sig af Østersognet sammen med Peder Larsen, som har trukket det store læs samtidigt med, at han har skrevet mange gode og vægtige artikler.

Sinne og Søren Linding Olesen, Yllebjerg, har et indlæg om idrætten og ungdomsarbejdet i Hodsager.

Endvidere har Niels Chr. Ebbesen, Hodsager, næsten alene taget sig af beskrivelsen af Vest- og Midtsognets gårde og huse – samt skrevet mange interessante artikler om andre emner.

Sidst, men ikke mindst, Johanne K. Jeppesen, Hodsager, som har beskrevet Hodsager by o.a. emner i mange fortræffelige beretninger.

Naturligvis gælder vor taknemlighed også alle dem, som har skrevet artikler om forskellige institutioner, foreninger, fabrikker m.m. – samt alle, som velvilligt har skaffet oplysninger og billeder om disse emner. Bl. a. fra Lokalhistorisk Arkiv, Aulum.

En speciel tak til Villy Nielsen, Mejrup, som sammen med N. C. Ebbesen har været rundt i sognet at fotografere gårde og huse.

Vore sponsorer: Det tidligere SDS, Aulum, Aulum-Haderup kommune, Hedeboernes Landboforening, Hodsager Menighedsråd, Hodsager Idræts- og Ungdomsforening samt Hodsager og Omegns Borgerforening, takker vi for en økonomisk håndsrækning til udgivelse af bogen.

Vi kan nu se frem til et godt resultat af mange års slid og håbe, at læserne vil finde, at arbejdet med »Hodsager Minder«, Bind 2, har været umagen værd.

Undertegnede har sammen med udarbejdelsen af flere artikler haft den glæde og ære at lede arbejdet og forestå det meget store arbejde at redigere alle emner.

Hodsager, d. 10. oktober 1992.

*På Initiativgruppens vegne
Gerhard Vad*

Hodsager Sogn

Navn, grænser, areal, folketal

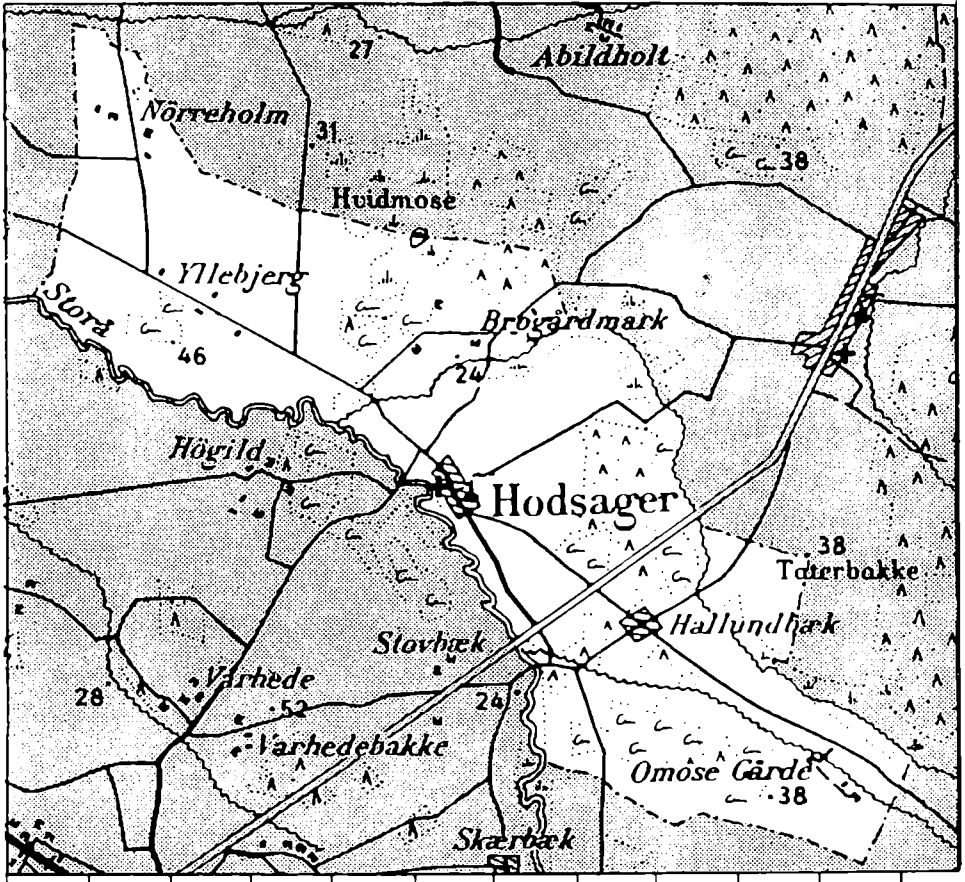
I Hodsager Minder I fra 1917 har N. P. Larsen udførligt gjort rede for, hvordan sognets navn kan være opstået og dets stavemåde gennem tiderne.

Her skal kun omtales en teori, som Johannes Nielsen, Yllebjerghus, fremsatte efter en rejse til Færøerne. Her lagde han mærke til, at den færøiske stavemåde for torsdag, nemlig hosdagur, mindede så meget om Hodsager, at navnet måske i oldtiden betød den nordiske tordenguds ager, altså Hos-ager = Hosager, senere Hodsager.

Sognets grænser er uforandrede, bortset fra, hvad Storåen ved sine slyngninger og gennembrud gennem årene har forårsaget her og der.

Areali alt og efter Geodætisk Institut i 1962: 3686 ha.

Folketallet. Efter kommunekontorets folkeregister havde Hodsager sogn 31.03.91: 757 indb. Kun en relativ svag stigning fra 1981, hvor antallet var 741. Men en stor fremgang i forhold til 1970 med 622 indb., som skyldes den kraftige udvikling af Hodsager by i disse år. I 1960 var folketallet 619 fordelt på 157 husstande, 1955: 624, men 1930: 637 indb. (der var mange børnerige familier i 1920'erne). Fra Hodsager Minder I: 1. feb. 1916: 508 indb. I 1911: 480, 1901: 563, 1890: 508, 1880: 400, 1870: 314, 1860: 312, 1850: 225, 1840: 180, 1801: 99, 1787: 90 og 1769: 98 indb., men da var der også kun ca. 14 gårde og nogle huse i Hodsager.

Hedetørv

I det følgende skulle jeg prøve at fortælle noget om hedetørv, og jeg tror, det kan lykkes, takket være mine gode meddelere: Svend Larsen, Hallundbæk, og fætrene Lars og Johan Andersen, Ommosegård, Hodsager sogn.

Når hedebonden »wa øw æ drøvt« (forårsarbejdet), så skulle der graves hedetørv, og der skulle graves mange, for det var en nødvendighed for hans eksistens, idet hedetørv brugtes til mange forskellige formål.

Jeg læste i avisen engang, at når duggen faldt »o æ kukmand hans ving«, skulle hedetørvene stå i stak. Men det er jo et vidt begreb, for der kan være indtil tre ugers forskel på gøgens ankomst. Det tidligste, jeg har hørt gøgen, er den 2. maj. Men uanset om foråret kom tidligt eller sent, så var det lettest at grave tørven, inden morlaget blev for tørt.

Først i 1930' hørte jeg en kone fortælle, at der var et sted, hvor de havde både »æ hitørr å æ kly'n« (hedetørv og tørv) hjemme til grundlovsdag. Det var tidligt. Johan Andersen fortæller, at hvis de kunne få hedetørven kørt hjem i stak inden slet (høst), så var de tilfredse, men de bjergede også op til 150 gravlæs hvert år (et gravlæs her på egnen var otte snese). En dags arbejde var 10 gravlæs, men Johan fortæller, at han ofte gravede det dobbelte, når han havde fundet en god tørveplet. Han gravede også for andre op til 400-500 gravlæs årligt i tiden før, under og efter Første Verdenskrig. Han var det meste af sin tid hjemme, indtil han overtog Mosegaard i 1924. Han var soldat fra 3. juni 1917 til juli 1918. Så i 1918 måtte fætter Lars grave dobbelt portion.

Hedetørven graves

Når nu karlen eller daglejeren var kommet ud i heden, kunne han måske begynde at grave, hvor de var holdt op sidste år, men ellers skulle han til at åbne et nyt sper (spor); den strimmel mor, man tog for, når man gravede tørven, kaldtes »æ sper«, fortæller Lars, og kunne man så få et sper på op til et halvt gravlæs eller mere, kunne man snart rende nogle tørv af.

Det var lettest at grave tørven, hvor morren var rent lyngbeklædt, og lyngen ikke var for høj, f. eks. et sted, hvor lyngen var slået eller brændt af for en 8-10 år siden. Den gængse mening mand og mand imellem var: »De bæst tørr wa dem, der wa rend å lig o æ så'nn«. (De bedste tørv var dem, der var gravet lige oven på sandet). Smedene ville dog godt have tørv, der var noget sandholdige, når de skulle ringe hjul; de gav mere hetz.

Tørvespaden var et godt stykke håndværktøj. Konstruktionen var nøje gen-

Hedetørspader (forfra).

Hedetørspader (bagfra).

nemtænkt og faktisk udformet så godt og hensigtsmæssigt til sit brug, at det næppe kunne gøres bedre. Dog tog gamle Wolle Wro, som boede i Hodsager sidst i 1800-tallet og var fra Vraa i Gjellerup, en god flis af bageste tykke stykke på skæftet, så var den mere »gandle«. Han skæftede mange tørvespader, fortalte hans søn mig engang.

Når gravningen begyndte, huggede man først 3 gange i tørvens længderetning og to gange på tværs, hvorefter man pressede spaden ind under tørvens med låret til hjælp, og væltede den over til højre, hvis man var venstrehåndet, og til modsat side, hvis man var højrehåndet. En fuldkommen hedetørv skulle være 3 kvarter lang og en halv alen bred, fortæller Johan, og spaden skulle helst være så bred, at den kunne skære tørvens i hele sin bredde. Når tørvegraveren var færdig ved aftenstid, så kunne spaden være så blankslidt, at solen kunne blåne og blinke i den.

Tørring og stakning

Når »æ hi-tørr så høj lå' å bresset en støk ti', så sku de reses« (når hedetørvene havde ligget og bræmmet et stykke tid, skulle de rejses). Det kunne ikke vare mange dage, hvis det var godt tørvejr og sol. Man tog to tørv og stillede dem op mod hinanden med lyngen indad, den ene på langs og den anden på tværs. Så skulle der igen gå nogle dage, indtil de var så tørre udvendig, at det var tid at stakke dem.

»Røge«, korsformet lyngtørvestak på Lyngmose hede i No sogn, fotograferet juli 1946. Ved at gøre stakken korsformet opnår man at give stablen en stor overflade, således at tørvene hurtigt kan tørre.

De fleste steder satte man tørvene op i en firben. Man begyndte med at stejle nogle tørv op mod hinanden med lyngen indad, til man havde en passende bredde. Derefter begyndte man igen i midten at stejle tørv ud til begge sider, vinkeltet på de første, og blev ved med at bygge stakken op i pyramideform, så langt man kunne nå, og sluttede til sidst af med en god stor tørv. En sådan stak kunne næsten ikke tage vand. Her stod tørvene godt i stak, sank sammen, afbræmmede og blev faste og stive – tjenlige til at køres hjem i stak.

Tørvestakken blev sat et stykke fra husene. Jeg husker kun en gang at have set en rigtig tørvestak, det var ved Øster Ommosegård i Hodsager.

Omkring 1850 blev den gamle Ommosegård delt i to gårde og rykket i henholdsvis øst og vest. Ø. Ommosegård blev bygget i 1852. Der var stuehus og svine- og kostald bygget sammen, typisk for den tid. Fra bryggerset var der adgang både ud i gården og i gavlen mod vest, så der var let adgang til tørvestakke både ude og inde. Lars Andersen fortæller, at de som regel havde tre stakke med ca. 50 gravlæs i hver. To til brændsel og en til (strøelse). Når de satte en stak, begyndte de med at lægge tørvene på fladsiden i en bredde svarende til seks tørvs længde og en højde svarende til tørvens bredde. Derefter stejlede man tørvene på kant, så ret som muligt, og efter som man kom frem, lagde man et lag tørv på fladen hele vejen over som bindelag.

Den yderste tørv på langsiden blev lagt på langs – resten på tværs. Sådan blev man ved, så langt som man ville have stakken, og sluttede af med at lægge tørv på fladen. Derefter vendte man om og lagde næste lag, og sådan blev man ved, til man kom op i godt og vel mandshøjde. Der kunne fremkomme et helt sildebensmønster i de stejlede tørv på siden af stakken. Stakken måtte godt være en anelse bredere foroven, men man skulle dog passe på, det ikke blev for meget, så stakken bulnede ud.

Når der skulle køres mange tørv hjem, brugte man skravvogn (høstvogn). Det var karlens arbejde at læsse i heden og køre hjem. Man tog en stabel tørv imellem hænderne og læssede op på vognen, så langt man kunne. Skulle der rækkes længere, brugte man en »tørrpik«, d.v.s. et kort træskaft med en 3-4 cm jernspids i den ene ende.

»Å somtie så kjor de imel« (og somme tider så kørte de imellem), fortæller Svend Larsen. Det var på gårdene, hvor der var folk til det, og der var langt at køre, at man brugte tre vogne. Så var der én til at læsse i heden, én til at læsse af og én til at sætte stakken. Den metode brugte Anders Hallundbæk, Øster Hallundbæk 1875-1920. Han bjergede i flere år 100 gravlæs i Toppergård hede, fortalte Johans far mig. Under 2. Verdenskrig blev der gravet lidt hede-tørv i kommunens hede.

Hedetørvens anvendelse

Den brugtes først og fremmest til illing (som Sallingboerne siger) på arnen, i bilæggeren og under gruekedlen. Ja, nogle brugte dem også, når den store ba-geovn skulle ildes; men det bedste til dette brug var stadigvæk »plokkljæng« (plukket lyng).

De sorte lergryder og -potter kunne holde til den varme, hedetørven afgav på arnen. Da man først fik komfurer, hvor varmen var mere koncentreret, kunne jydepotterne ikke holde længere.

Svend fortæller: Da han var dreng, var der flere steder, man ikke havde komfurer endnu. Han kom ud at tjene hos bedsteforældrene i 1891, da han var 6 år. Bedstemoderen lavede mad ved ilden i den åbne skorsten; det var ikke altid så rart, især når det blev regnvejr. Så kunne der drysse sodklatter ned, når hun stod og lavede »dowels« eller »depels« (det er tyk mælkesovs). Men så tog hun en ske og hvistede de værste klatter væk. Resten rørte hun rundt i gryden. Han fortæller videre, at mens han var der, blev der bygget et stykke til huset. Her skulle bo et par unge mennesker, og der blev sat komfur op.

Bilæggeren var vist oftest anbragt sådan, at den kunne varme både i opholdsstuen og sovekammeret. Den var placeret i skillevæggen, enten i en åbning, så afgav den hurtigt varme, eller også var den muret helt ind, så tog det længere tid at varme op; men så kunne de grå soltørrede sten til gengæld holde længere på varmen. Der blev fyret igennem en låge ude fra køkkenet. Min mor fortalte, at når de fyrede i bilæggeren i hendes hjem, så stillede de seks hedetørv på kant, to og to mod hinanden. Min mor var fra Bjerg i Fabjerg og født 1885.

Også på den gode jord måtte de hente brændsel i heden, for skov var der ingenting af her i Vestjylland, og moserne var vandfyldte og vanskeligt tilgængelige. Det hul, de ved tørvegravning havde lavet den ene dag, var oftest fuld af vand, når de kom næste morgen, og så måtte de arbejde sig ned ved siden af. 4000 »klyn« (tørv) var en dags arbejde for en mand at grave med vingspade. Han skar tørvene ud enkeltvis og lagde dem op på et bræt, som pigen så bar ud på tørrepladsen.

Men tilbage til hedetørvene. De brugtes også til at stable op mod murene mellem vinduerne helt op under tagskægget for at værne mod fugt, frost og kulde. Det var den tids form for isolering. Nogle steder lod de tørvene stå i flere år, andre steder tog de dem ned hvert forår, så huset kunne blive klinet og kalket til pinse. De kasserede tørv blev smidt ved siden af møddingen og blev så hakket i stykker med »æ möringshak« (møddingshakken). Noget blev vel brugt til strøelse ved svinene, andet som opsugende materiale i grebningen bagved køerne, dengang havde man ingen ajlekule.

Hedetørv blev brugt til at »hulle« dække kartofler i kulerne. Dengang gravede man dybe, smalle kartoffelkuler, en mand kunne lige stå i dem og kigge over kanten. Kulerne blev ikke fyldt helt op, resten blev fyldt op med to lag hedetørv, derefter dækkede man med jord og til sidst måske et lag »skejtørv«.

Smeden brugte hedetørv, når der skulle ringes hjul. Om sommeren, når jernringene gik løse på vognhjulene, blev et stykke af ringen varmet op på esen og stukket, d.v.s. et stykke blev klemmt sådan, at den kunne komme til at spænde, når den blev lagt på igen. Når smeden således havde behandlet nogle ringe, blev de lagt på nogle sten udenfor. Derefter stablede man hedetørv op på begge sider af ringene og tændte ild i tørvene. Når en ring var varmet op,

tog smeden den med tænger og bar den hen til hjulet, som var anbragt på en stor møllesten, og ringen blev hurtigt banket ned om fælgen. Det skulle gå stærkt, inden jernet trak sig sammen igen. Smeden stak herefter straks en stang igennem navet, hængte hjulet op på et leje og kørte det rundt i en specielt formet vandpote for at slukke branden i fælgen.

Også til brænding af jydepotter brugtes hedetørv. Jeg ved ikke, om de blev anbragt oven på jorden eller i en lav grube og så stablet hedetørv rundt omkring dem. Men jeg er af den formening, at når det hele klinkbrændte, så blev der dækket jord på, og det var derfor jydepotterne blev sorte.

Niels Wad

Tørvespader

Forskellige modeller af tørvespader. De første fem fra venstre er fra Herning Museum, de to næste er mine egne. Den længst til højre kommer til Hedeselskabets Museum i Viborg. De to til højre er fremstillet på Zincks Hammerværk, Godthaab.

Hvidmose

Mosen, som er beliggende både i Hodsager og Borbjerg sogne, er på 400 tdr. land (ca. 220 ha). I gammel tid var det de store herregårde, som ejede mosen. Det var bl. a. Ausumgård i Vejrum, Quistrup i Gimsing og Wolstrup i Hjerm. Den sydlige ende af mosen tilhørte Udholm, Dalgård og Brogård i Hodsager. Inden århundredskiftet var mosen blevet solgt eller lejet ud i små parceller på en til to tdr. land. Det meste til bønderne i Hodsager og omliggende sogne. Når bønderne var færdige med forårsarbejdet i marken, drog de i mosen for at grave tørv, som var til eget brug, men en del blev også solgt. Der blev kørt mange læs tørv til Holstebro. Transporten foregik med hestevogn. Sådant fortsatte det helt frem til Anden Verdenskrigs begyndelse i 1939/40. Der blev nu mere brug for indenlandsk brændsel, idet importen af kul delvis blev standset.

Nogle af de mænd, som solgte tørv før krigen, begyndte hver især at købe de små parceller og startede egen fabriksvirksomhed med at ælte tørv. Det fore-

Dyndvogn med tromle fra Hvidmosen 1945-46.

Tørvearbejdere i Hvidmosen foran barak. 1945-46.

Tørvestakning i Hvidmosen. Arbejdet udførtes af store skolebørn. 1945-46.

gik på den måde, at der blev bygget ælteværker på kanten af mosen. Der blev lagt spor til tipvogne ud i mosen. Tipvognene blev trukket af en stor hest. I ælteværket blev tørvedynd blandet op med vand og kørt ud på marken med en speciel fremstillet dyndvogn. Det blev herefter jævnet med en slæde og en tromle, som skar tørvene i passende størrelser. Et ælteværk kunne fremstille 60-70 tusinde tørv om dagen i perioden fra maj til september.

Nogle tørvefabrikanter brugte en presser, hvor tørvedyndet blev presset sammen i klumper og derefter blev lagt ud på jorden, hvor det blev skåret i stykker. En tørvepresser kunne ikke lave så mange tørv om dagen som et ælteværk.

Et arbejds hold til et ælteværk bestod af 8 mænd og ca. det halve til en presser.

Under krigen og lige efter krigen var der ca. 200 mennesker, der arbejdede i mosen om sommeren. Der var ca. 50 træbarakker, som familierne boede i. Der var også stalde til hestene. Der var ca. 10 ælteværker i hele Hvidmosen.

Kvinderne stakkede og skruede tørvene. Børnene vendte og rejste dem. Kort efter krigens ophør begyndte det hele at tage af, og i begyndelsen af 50-erne hørte det helt op. Der var ikke mere dynd tilbage. Man begyndte også at fyre med olie, hvilket var noget helt nyt.

I 1959 blev lodsejerne enige om, at få mosen afvandet og opdyrket. Der blev valgt et lodsejerudvalg på 3 personer. Det var: Kristian Pedersen, Udholm, Niels Chr. Ebbesen og Laurits Madsen, Hogager.

Kristian Pedersen blev formand for udvalget.

De skulle så sammen med Hedeselskabet arbejde videre med sagen. Da man i 1967 forventede, at alt var i orden, kom der indsigelse fra Danmarks Naturfredningsforening om fredning af mosen.

Lodsejerne ankede sagen til Overfredningsnævnet, og vandt sagen i 1969. Så kom den endelige tilladelse, og alt var klar til igangsætning i 1971. Prisen på afvanding og opdyrkning samt kalkning var 820.000 kr. i alt. Staten gav et tilskud på 50%, og dermed blev lodsejernes andel 410.000 kr.

Da arbejdet skulle igang døde Kristian Pedersen, Udholm, og Laurits Madsen, Hogager, var også død. Niels Chr. Ebbesen, Hodsager, blev nu formand for udvalget.

Udvalget bestod desuden nu af Bertel Nørgård, Hogager, og Peder Kjærgård, Hodsager.

Arbejdet med afvanding og opdyrkning varede ca. 3 år. Efter at arbejdet var færdigt, blev der plantet 3 rækker læhegn i skel.

Niels Chr. Ebbesen, Hodsager

Hodsager-kanalen

– et landvindingsarbejde for 100 år siden

Dagbladet, 10. september 1972:

I dag påbegyndes Hodsager-kanalen af Niels Brunsholm i parcel 1. Gud give dette vort foretagende må vorde til lykke og gavn for vort fattige sogn, som Herren og nok vil stå bi ved dets fremme! Sådan står der at læse ud for datoen den 14. november 1872 i forhandlingsprotokollen for interessentskabet »Hodsagerkanalen«, med sirlig håndskrift, og for en gangs skyld er der brugt latinske bogstaver. Protokollen er ellers de første år skrevet med gotiske bogstaver, af ældre folk kaldet for – gammel dansk.

Når vi i dag taler om kanaler, er det gerne til afledning af vand ved landvindinger, men for 100 år siden, da Danmark skulle gøres større indadtil, hvad udad var tabt i 1864, var engvandingsanlæg til overrisling af tørre enge et af midlerne.

Hedeselskabet var blevet startet i 1866 af den fremsynede og energiske kaptajn Enrico Mylius Dalgas.

Tilplantningen af hederne stod efter sigende hans hjerte nærmest, men for at få bønderne i tale, hjalp han dem på mange måder og tog således engvandingen med fra starten.

Det ses også, at man i Hodsager begyndte at tænke på anlægget af kanaler, at man havde haft et landvæsenkommissionsmøde i Hallundbæk med: – Hr. kaptajn Dalgas som vor veltalende ordfører. Den første dato, der nævnes i de hundredårige protokoller, er den 14. september 1872. Det er ikke direkte indskrevet, men ved en senere lejlighed henvises til, at man ved et møde i Hodsager skole den 14. september havde valgt tre mand til at forestå tilrettelæggelsen af arbejdet med kanalen forudsat myndighedernes godkendelse, som man fik. Disse tre mænd var gårdejerne Mikkel Christensen og Villum Villumsen, samt skolelærer N. C. Kjerulf Henriksen.

Disse tre skulle vælge en formand af deres egen midte, men det ses ikke af protokollen, at der har været nogen egentlig formand, men de har fordelt arbejdet således, at Kjerulf Henriksen skulle være regnskabsfører og sekretær, Mikkel Christensen kasserer og Villum Villumsen: – Anskaffer af materialerne med hvad dertil hører. Det første møde, der er indført i protokollen, er dateret den 25. september 1872, og takket være Kjerulf Henriksens gode pen, er der mange oplysninger at hente i de gamle papirer.

Kanalen, der er, eller var – den er nu tildels sammengroet – 13 km i moderne mål, begyndte ved Storåen ved Bredvigbæk og gik til Neder Yllebjerg.

Sluseværk for Hodsager vandingskanal v. »Sønderagerhus«, Bredvigbæk.

Akvædukt over Lilleåen ved Brogaard.

Når man i dag går langs resterne af den, ser man hvilket kæmpearbejde, det har været med skovlen at grave disse jordmængder op. Hvor der var tværgående dalstrækninger og vandløb skulle kanalen opføres på dæmninger med en »aqvædukt« over vandløbene. Det ses endnu ved Lilleåen, der fra Feldborg og Hodsager baner sig vej til Storåen.

Arbejdets projektering og tilsynet var som nævnt udført af Hedeselskabet, og den tilsynsførende og rådgivende var cand. polyt. Chr. Ramsing.

Efter at de 20 interessenter, hvoraf flest fra Hodsager, men nogle dog fra Aulum og Tvis, havde taget springet til anlægget af vandingskanalen, blev det bestemt, at arbejdet skulle bortliciteres den 8. november 1872. Licitationen skulle foregå med mødested hos høkeren i Hallundbæk.

Fik besøg af »børster«

– Der var mødt en del folk af alle slags – skriver Kjerulf Henriksen siden. Det var mest egnens folk, der fik jordarbejdet, og vi ser navne som Niels Brusholm, Jacob Rottevig, Anders Andersens søn, Lauge Poulsen og Jens Dystrup. De skulle selvfølgelig have arbejdere hyret til hjælp og efter sigende var det for en stor del de såkaldte »børster«, der plejede at arbejde ved kanalanlæg, vej- og jernbaneanlæg med mere.

Når vinteren standsede arbejdet, gik de på tærskearbejde på gårdene, hvor de gik for en mark i dagløn plus kosten, det var ca. 35 øre. Men selve stemmeverket ved åen var en kompliceret affære, og her var en udenbys entreprenør blandt de bydende. Licitationen var nemlig blevet godt bekendtgjort, det var – læst på kirkestævne i 7 kirkesogne: Hodsager, Aulum, Ørre, Haderup, Borbjerg, Mejrup og Tvis sogne af sognefogederne og desuden averteret i aviserne i Holstebro, Ringkjøbing, Herning og Silkeborg.

Man havde flere og lange forhandlinger hen på vinteren 72-73 med entreprenør Poul Jessen, og det fremgår ikke klart, hvor han var fra, men når han skulle komme, tales der om, at han skulle »rejse hened«. Men der blev dog ingen bukser ud af det skind, for hans forlangende, 300 rigsdaler, syntes for stort. Efter endnu en del forhandlinger blev det en lokal mand, Jens Skytte, der påtog sig arbejdet for 265 rigsdaler, efter at han fik pålæg om at skaffe dygtige folk tilveje til arbejdets udførelse, samt tillige i tilstrækkeligt antal.

Lånte 4.000 rigsdaler

Men enden var ikke nået endda. Man var først lige begyndt. Der skulle penge til, og det var på forhånd bestemt, at interessentskabet skulle låne 4.000 rigsdaler, som man ville prøve at få i Hedebanken i Herning. Man mente også, det kunne lade sig gøre, men der blev stillet krav som både interessenterne og Dalgas fandt uacceptable. For at få penge til entreprenørerne, lånte man dog 1.000 rigsdaler på en veksel i Hedebanken, men senere fik man et lån i Holstebro Sparekasse på 4.000 rd. og betalte da vekslen ud.

Tømmeret til stemmeverket blev købt hos brødrene Steenberg i Randers. På en reklamation, der er indført i protokollen ses det, hvilken slags træ, der

blev brugt, idet der står, at – der mangles et par stykker eg, samt at det pommeriske tømmer var for kort. Men trods genvordigheder skred arbejdet frem, og i foråret 1874 er der både fryd og bæven i meddelelserne i protokollen. 2. maj 74 meddeles, at i dag søgtes det fulde vand sat i kanalen, som også gik godt til hen på eftermiddagen, da der skete gennembrud. Dette blev udbedret dagen efter, men 4. maj var det galt igen. Da var nogle af dæmningerne i den nedre ende sunkne i betydelig grad. Men den 5. maj lyder det: – Hele denne dag har kanalen uden afbrydelse ført sin fulde vandmængde. Ved Guds hjælp er målet altså såvidt nået. Gud lade dette værk, som det nu er fremmet og fuldført, blive til held og gavn for det førhen så fattige sogn!

Så lykkedes det...

Endelig lyder det den 14. maj 1874: – Kanalen har nu siden dens åbning uafbrudt ført sin vandmængde, og alle kunne vande de lovede arealer.

Ikke sandt, man føler ligefrem et befriende suk gennem disse få linjer. Da arbejdet med kanalen og tilhørende anlæg er færdigt, vælges der ny bestyrelse, da ingen af de tre ville blive der længere. Villum Villumsen havde forøvrigt trukket sig ud og som efterfølger blev valgt Christen Christensen.

Den nye bestyrelse kom til at bestå af Jens Skytte, der blev formand, og gård-ejerne Lars Christensen og Jens Chr. Sørensen. At kanalen blev til gavn for lodsejerne er bevist. Hodsager-boerne fik også lært at plante, og hederne og moserne blev opdyrket. Kanalen »førte« sit vand gennem skiftende tider i henved 80 år. Den blev nedlagt og afløst på en generalforsamling den 7. juli 1953. Da havde den ikke været benyttet i et par år.

Ændrede driftsformer og mekanisering gjorde, at den ikke havde samme betydning, som da man slog med le og kunne afse tid til at holde de mange tuder og render i orden. Det var navnlig slemt, når muldvarpen om foråret borede sine gange og foretog afledningsmanøvrer.

En af kanalselskabets tidligere formænd, fhv. gdr. Poul Jeppesen, der nu bor i Holstebro, har med omhu værnet de gamle protokoller indtil hundredårsdagen, men nu skal de i arkiv, for at de kan bevares for eftertiden, siger han.

dres

Veje

Først i tyverne var alle veje i Hodsager endnu sand- eller grusveje, og der blev ikke tilført de to hjulspor mere grus, end at det meste var malet til fint støv af stivvognenes brede jernringe, så man som dreng mageligt kunne løbe ad et hjulspor med bare fødder uden særligt ubehag. Men i samme årti holdt automobilerne deres indtog, og vejene blev for smalle til, at to større biler kunne passere hinanden uden risiko for at køre i grøften. Bedre var det ikke, hvis en bil skulle overhale eller passere i modsat retning af et hestekøretøj, idet hestene de første år var frygteligt bange for bilerne. De rystede og trippede, og var parate til at løbe løbsk – så kusken åndede lettet op, hver gang passagen gik godt.

I løbet af få år blev de mest befærdede veje i sognet udvidet med 3 til 4 m i bredden, hvorved der også med passende mellemrum kunne blive plads til grusdynger, hvoraf den faste vejmand kunne tage materiale til at reparere hullerne i vejen med. Senere kom vejhøvlen til, som især lige efter regnvejr var god til at skrabe grus fra vejkanterne ind på hjulsporene. Det var uhyre mængder af grus, som særlig de første år, men også de følgende år helt op i 50-erne og 60-erne, måtte tilføres sognets veje. Meget af denne grus kom i mange år fra grusgrave i Yllebjerg, så sidst i tyverne kunne man især ved vintertide se hele kolonner af stivvogne trukket at stærke jyske heste komme kørende ad Hodsagervej med grus herfra til vejene i Hodsager og Simmelkjær.

Men trods nok så omhyggelig pleje af vejene, sidst af kommunens faste vejformand, Niels Lauridsen, blev de en større og større plage at færdes på. Trafikmængden og hastigheden øgedes, hvilket havde til følge, at vejstøvet i tørre perioder var en ulidelig plage, og vejbanen blev på de stærkt befærdede veje forvandlet til et vaskebræt af bilhjulenes fjedrende bevægelser.

Mange kommuner tog konsekvensen heraf og begyndte at asfaltere de vigtigste vejstrækninger i trediverne, da det var den billigste løsning i længden. I Aulum-Hodsager sogne skete der først noget i slutningen af dette tiår.

Før 1. Verdenskrig var der planer om at anlægge en jernbane fra Skjern over Videbæk, Vildbjerg, Aulum, Hodsager, Feldborg, Haderup o.s.v. til Skive, nogenlunde samme forløb som den nuværende amtsvej på denne strækning. Man kunne imidlertid, som det ofte er tilfældet, ikke blive enige om forløbet af jernbanestrækningen, for ellers havde der vel idag ligget en mindre stationsby lidt øst for Hodsager gl. Skole.

Derimod blev kommunerne omsider enige med amtet om forløbet af en vej

på denne strækning. Det forberedende vejarbejde på en del af denne begyndte fra Aulum mod Hodsager sidst i trediverne og nåede frem til lidt nord for Skjærk plantage, men måtte stoppes kort efter, at 2. Verdenskrig brød ud. Efter krigen blev arbejdet genoptaget, og først i halvtredserne var en god og bred asfalteret vej til Aulum en realitet for Hodsagers vedkommende.

Så vidt, godt nok, men vi sukkede endnu mere efter at få landevejen på langs ad sognet asfalteret. Det skete til vor store trøst og lindring i slutningen af 50-erne med samme vejforløb som den tidligere grusvej, bortset fra en større regulering ved Brogaard.

Det var en god vej af passende bredde for den lokale trafik, og nu var det en fornøjelse at cykle til Holstebro.

Men der gik ikke ret mange år, før den blev udsat for så hård en trafikbelastning, at den ikke kunne holde. Det var i vinteren 1970, da trafikken ad hovedvej 18 mellem Holstebro og Herning blev ført over Sunds, Simmelkær og Hodsager, fordi hovedvejen mellem Sinding og Tjørring efter en lang og hård frostperiode ved tøbrud blev kørt fuldstændig op og var ufremkommelig. Hodsagervejen kunne også knapt bære de mange og tunge lastbiler og måtte forstærkes med grus i begge sider dette forår.

Nu fik daværende amtsvejsinspektør travlt, idet han blev klar over, at det var på tide, der blev anlagt en amtsvej fra Mejrup over Hodsager, Simmelkær og Ilskov til Ikast. Denne nuværende amtsvej blev en realitet i løbet af 60-erne og 70-erne, en dejlig bred vej, som er meget solidt funderet og belagt med 20 cm asfalt. I Mejrup blev vejforløbet meget forandret, i Yllebjerg stort set uændret, men ved Brogaard skete store udgravninger i skrænterne, især SØ for Lilleåen, fordi vejføringen skulle gå i en stor bue N om Hodsager by. Amtsvejen kom lidt tættere på Hedegaard, og her blev anlagt en fin rasteplads med tilkørsel ad den tidligere kommunevej, nu Hovedgaden. Fra Hodsager gl. Skole og til Simmelkær fik amtsvejen et noget sydligere forløb for at komme syd om »Fihuse« i Hallundbæk.

Aulum-Feldborgvejen var med forbedringer nu også blevet amtsvej, og med den senere vejforlægning øst om Feldborg en fortræffelig vej til Karup. Det kostede kommunen ca. 500.000 kr. at få amtet til at overtage kommunens del af Hodsager- og Feldborgvej som amtsveje.

I det såkaldte »store kryds« mellem disse to amtsveje lidt SØ for »Den gl. Skole« skete der de første år mange forfærdelige dødsulykker.

Det er heldigvis blevet meget bedre, siden der for nogle år siden blev udført vejudfletninger og helleanlæg ved det berygtede vejkryds.

I de brølende 60-ere og 70-ere med den forrygende inflation blev der også råd til at asfaltere Nørreholmvej, Skavevej, Brogaardvej, Rotvigvej, Hestbjergvej, Bredvigvej og det meste af Hallundbækvej. Nu mangler kun dele af Mølgaardvej, Toppergaardvej, Taterbakkevej og Ommosevej at blive asfalterede. Birkkjærvej kommer måske til at vente mange år endnu.

Broer

I forbindelse med de omtalte omfattende vejarbejder i Hodsager måtte der opføres nye broer, og de bestående forstærkes eller fornyes. Af de tre broer over Storåen, som er omtalt i Hodsager Minder I, eksisterer broen sydvest for Yllebjerggaard ikke mere. Yllebjergbroen blev ødelagt ved en oversvømmelse i Storådalen i slutningen af 1960-erne. Siden har der været både talt og skrevet meget om at sætte den i stand, men det er aldrig blevet til noget. I 1976 forlanger Ringkøbing amtskommune, som ejer af Storåen, hvorover den faldefærdige bro fører, at den nu skal fjernes eller istandsættes. Men da lodsejerudvalget, som ejer broen, ikke har penge til at sætte den i stand, er der kun et at gøre: At få den fjernet på billigste måde. Lodsejerudvalget henviser til, at man i 1972 havde projektet til en ny bro klar og godkendt af amtsvandløbsinspektoratet. Det kunne gennemføres for 60.000 kr. Man søgte Aulum-Haderup og Holstebro kommuner om et tilskud på 25.000 kr. fra hver, og ville så selv skaffe resten. Aulum-Haderup gav tilsagn om støtte, men Holstebro afslog uden nogen motivering for afslaget, men daværende borgmester, Kaj K. Nielsen, oplyste senere på et borgermøde i Tvis, at kommunen ikke kunne give tilskud til et broprojekt på en privatvej. Lodsejerudvalgets formand, Niels Chr. Ebbesen, Hodsager, udtalte i 1976 til Holstebro Dagblad: Jeg er ked af denne udgang på sagen. Vi kunne have haft en ny bro, hvis Holstebro kommune ligesom Aulum-Haderup havde villet bidrage med 25.000 kr. En skønne dag kommer man i tanker om, at man godt vil have den bro alligevel, men så kommer den til at koste meget mere. Man må huske, at broen ligger i et af de skønneste jyske områder.

Tvis Borgerforening har også været interesseret i at få Yllebjergbroen gjort i stand. Omkring 1914 samlede foreningen 9.000 kr. ind, der blev foræret til Holstebro kommune som et tilskud til broens istandsættelse. Kommunen gemmer stadig pengene, for – som det er sagt – hvis området ved fredning åbnes for borgerne, kan det blive aktuelt med en gangbro på stedet.

En anden bro, som også er væk i dag, var broen over Lilleåen ved »Engholm«. Den blev ellers fornyet i 1946 af materiale fra Skjærk plantage, som savskærer og tømrer Gunnar G. Jensen, Hodsager, selv skar til og byggede broen af. Men da den fra midten af 50-erne mistede sin betydning som overgang for elever fra Mølgaardområdet til Hodsager gl. Skole og efterhånden også som bro for mælkekusken og beboerne i øvrigt fra samme del af sognet, blev den nedlagt i 60-erne.

Brohus-bro.

Brohus bro over Storåen var ligesom Yllebjerg bro ved at være bristefærdig, men da havde Aulum-Hodsager kommune det held, at en af militærets svære køretøjer under en øvelse på egnen først i 60-erne forsøgte at køre over broen med det resultat, at den brød fuldstændig sammen. Militæret påtog sig hele skylden og opførte på statens regning en lignende bro, prima udført af Jyske Ingeniørregiment fra Randers, der som et led i deres uddannelse satte en ære i at udføre dette stykke arbejde så godt og omhyggeligt, at broen i mange år fremover ville kunne holde til lettere trafik.

Rotvig bro blev i 50-erne forstærket med nogle svære jernbjælker, og landfæsterne forlængede, fordi dens bæreevne efterhånden var blevet så ringe, at den på midten svajede 20-25 cm ned, når en tung lastvogn eller rutebil passerede den. Betonarbejdet blev udført af Niels Hedegaard, Hodsager.

Men trods reparationen er den for smal og en større spændvidde kunne også give større vandgennemstrømning under oversvømmelser, for vandet kan ikke som tidligere strømme over vejen, fordi denne i forbindelse med asfalteringen blev forhøjet med ca. 1 meter.

Manglerne ved broen vil der nu blive rådet bod på, idet Aulum-Haderup kommune har besluttet, at broen skal helt ombygges til et anslået beløb af 1,7 mill. kr. inklusive ingeniørudgifter og projektering. Efter overstået licitation er arbejdet overdraget til entreprenør Kaj Bech, Holstebro, til udførelse i foråret og sommeren 1991.

Det største broprojekt, som hidtil er udført ved Storåen, var i forbindelse med gennemførelsen af Aulum-Feldborgvejen først i 50-erne. Man begyndte simpelthen med udgravning, pilotering og støbning af den store betonbro ude midt i engen. Da broen var færdig, blev åløbet reguleret på en strækning af ca. 200 m og ført under den nye bro, som vi kalder Stoubæk bro. Et par smukke slyngninger på åen forsvandt desværre herved.

I 1956 byggede savværksejer Gunnar G. Jensen og cementstøberiejer Niels Hedegård, begge Hodsager, i forening en ny bro over Lilleåen på Mølgaardvej syd for Vestergaard.

Dette blev begyndelsen på et godt brobygningssamarbejde i de følgende 6 år med opførelsen af 5 broer både inden- og udensøgn. Næste store opgave for de to blev i 1958 med piloteringen og bygningen af betonbroen over Lilleåen ved Brogaard, lidt syd for den gamle udtjente bro, som blev nedlagt efter gennemførelsen af den første asfaltering af Hodsagervej.

I forbindelse med den senere amtsvejs passage samme sted måtte broen udvides og forstærkes med to betonkiler af gennemsnitlig 2 meters bredde på den ene side og 3 meters bredde på den anden side samt et brodække oven på det gamle, fordi vejen fik et andet forløb over broen.

Spang over Storåen.

Parti fra Storåen v/ Stoubæk/Rotvig »Mortens krog«, Grønkærs eng.

Spangen over Storåen ved Ny Dalgaard eksisterer stadigvæk og sidst i 70-erne blev en helt ny spang lavet i Kirkegaard eng, så der nu fra Hodsager by er fine muligheder for at gå en tur i den fredede ådal på begge sider af Storåen og let adgang til en spadseretur i det dejlige Stoubæk Krat og Rotviglund, som ligeledes er fredet område fra Stoubæk bro og til Rotvig bro.

Tidsbillede af et hjem i Hodsager

Tidsbillede af et hjem i Hodsager, som jeg husker det fra slutningen af 1. Verdenskrig og frem til 1920. I dette hjem (Vinghus) boede Kresten Qvolsbæk Madsen 1851-1924 og hans kone, Bodil Marie Pedersen 1856-1920. Mari te' Kræ Ma'sens sagde vi i daglig tale. Hun var kogekone, og det var et godt sted at komme, for der vankede småkager eller kaffe med en stor sigtemelsmellemad (bagt i den store ovn) med lynghonning. Det kan slet ikke beskrives, hvor godt det smagte. Brød, bagt i den store ovn, blev ikke så hurtigt tørt, som det, der var bagt i komfurovnen. Trods det var det selv fjorten dage gammel drøjere. De wa et' så e'som så (sagde) han Kræ Ma'sen. Ægteparret havde syv børn: Mads 1881, Else Katrine 1883, Peder Frølund 1884, Anton 1886, Kristian Frederik 1888, Knud 1889 og deres yngste søn, Martin 1892. Han var Maries hjerdebarn, og hun var ræd for, at de skulle have mistet ham under »Den Spanske Syges« hærgen. Han overlevede, men fik et knæk af sygdommen. Som hjælp ved bedriften havde de om sommeren hjorddreng og somme tider en pige.

Tidsbillede af et hjem i Hodsager.

Stuehuset var en simpel våning, vistnok kun med halvstensmur og tækket med halm og lyng, men det var jo lige som mange andre steder. Af indbo var der kun det nødtørftigste; men der var vel det, man havde brug for i det daglige.

Stuehuset lå i retning syd-nord. Bryggerset var i den nordre ende, og der var en dør ind til kostalden. Gulvet var pikket med marksten. Her var den store bageovn og en gruekedel, loftstrappen var der også, og så vidt jeg husker, var der et hul til katten i døren ud til stalden.

Fra bryggerset kom man i køkkenet med vindue mod vest. Det var ikke noget stort rum, vel et par meter godt og vel i husets længde og lige så meget i dybden til den bærende skillevæg ind mod sovekammeret.

Jeg husker ikke, om noget af skorstenen som åben ildsted gik ud i køkkenet. Det har den dog næppe gjort, for allerede omkring 1870 begyndte man at få komfurer ude på landet. Før den tid foregik madlavningen ved det åbne ildsted lige under skorstenen. Der blev fyret med hedetørv, da de sorte jydepotter ikke kunne holde til for kraftig varme. Det faststående køkkenbord mod ydermuren havde en trævask med trætud (= afløb), som gik lige ud gennem muren.

Sådan var de fleste steder indtil 1920. Undertiden gik drengene rundt nytårsaften og råbte ind gennem disse trætude, men så kunne de også risikere at få et fadfuld opvaskevand ud i hovedet.

Væggene var kalket gule i køkkenet, og der var bjælkeloft som i alle andre rum i huset. På væggen ind mod stuen over bordet hang tallerkenrækken, og mellem den og døren hang brødmaskinen. Det var en gammel konstruktion, ligesom den man ser på museerne. Kniven var temmelig lang, for den skulle kunne klare de store lispundsbrød (1 lispund = 16 gl. danske pund) som man undertiden bagte.

Døren indtil stuen var malet med dodenkop, en rødlig farve, man dengang brugte, når det skulle være rigtig fint. Alle dørene i huset var vist nok revledøre, nogle med klinke. På den øverste revle var der slået en strop op, så der var et hul til hver grydeske. Der har nok også været en hylde under loftet til kagedåserne.

Jeg husker, Marie havde to brødknive. De var meget tyndslidte især på midten, da de fik en omgang på gruekedlens cementkant, når de var sløve. Disse knive havde hun med, når hun var ude at koge samt hendes lille bismervægt, som hang på væggen ud mod bryggerset.

Fra køkkenet kom vi ind i opholdsstuen, som vist ikke var mere end to fag i husets længderetning, men de havde langt mellem bjælkerne dengang, $2\frac{1}{2}$ alen, måske mere. I stuen var en kogeakkelovn ud for skorstenen mellem køkken- og sovekammerdøren.

Mod vest var der to tokarmede vinduer. I østsiden var der også et vindue, men her var et stykke skilt fra stuen med savskårne fjæl. Her blev redt familie-seng op, når datteren fra Struer kom på besøg, hun havde en del børn.

I stuen var et langbord med fast vægbænk. På væggen ud mod køkkenet hang »æ klok«, det var en »amerikaner«.

Ved denne bordende mod køkkenet sad Kr. Madsen og bandt løb, d.v.s. halm- eller riskurve, og her var den brune voksdug med sorte mønstre slidt helt i stykker. Kr. Madsen var stærkt plaget af astma, og det kunne godt virke noget voldsomt, når han fik sine anfald. Han tændte da ild i astmapulver i en lille pipe, blæste på det og indåndede røgen.

På væggen over den anden bordende hang en reproduktion i sort-hvid, forestillende: Man leger blindebuk. Desuden var der mange billeder på væggen mellem gangdøren og døren ind til den pæne stue.

I vinduet stod blækhuset med penneskaftet isat stålpen. Når man sad på vægbænken, kunne man se ud i blomsterhaven, hvor der om sommeren kunne ses en smuk mørkerød pæon med en bundløs spand omkring for at skærme den mod frost og blæst. Den almindeligste blomst var ellers morgenfrue.

I øvrigt var det sat et hegn omkring haven af to længder spåner, idet man må huske på, at blæsten den gang havde frit spil næsten overalt.

På den anden side af kakkelovnen var døren ind til sovekammeret. Her inde sov Kr. Madsen i den store seng, som stod nærmest vinduet, som vendte mod øst ud til gårdspladsen. Marie sov i en mindre kasseseng, som stod med hovedenden ud mod køkkenet. Møblementet var ellers et par stole, en dragkiste med skænk samt en stang – ligesom et bakkeophæng til at hænge sengetæpperne på.

Modsat sovekammerdøren var døren ud til forgangen med den klinklukkede yderdør ud til gården. Uden for døren lå en meget stor (syntes jeg dengang) flad kampesten som trappesten. Udenom var der pikket med marksten et lille stykke ud fra gangdøren. På den anden side af vejen omkring hushjørnet stod en hyldebusk. Jeg ønskede meget, at vi havde haft sådan en hyld.

Niels Wad

Plantninger og haver

Der er vel næppe nogle egne her i landet, som har undergået større forandringer, hvad landskabet angår, end netop de midt- og vestjyske hedeegne igennem de sidste 100-150 år. Nu er heden opdyrket, der er blevet flere ejendomme, huse, veje, plantager og læhegn.

Hvordan så det så ud her i Hodsager på den tid?

Vel ikke stort anderledes end i vore nabosogne på Karup-egnen, Feldborg, Simmelkær og en del af Ørre.

Hodsager ligger på den sydvestlige del af Karupfladen, som stort set afgrænses mod sydvest af Storåen. Det var de store flade hedestrækninger, der prægede egnen. Ingen træer, kun de gamle egekrat, der lå ved vandløbene som Gindeskov og mere lokalt ved Blæsbjerg, Stoubæk, Rotvig og Gl. Hodsager, hvor gammel hede og krat er, er der vel ingen, der med bestemthed ved, men vel adskillige hundrede år.

De 4 huse og 12 gårde i Hodsager lå som regel ved de vandløb, som skar sig gennem landskabet, Storåen, Lilleåen og nogle bække. Her var der altid græs til kreaturerne. En ejendom på den tid uden eng, var ikke meget værd.

Først da hedeopdyrningen skred frem og gårdene udstykket, blev der bygget ude på de opdyrkede marker, og engen blev delt, således at alle fik en parcel. Gårdnavnene blev til Øster, Vester, Nørre, Store, Lille, Gammel, Ny o.s.v. Vi ved f.eks. at Ommosegård blev til ialt 6 ejendomme.

Eftersom opdyrkingen skred frem, blev man klar over, at der måtte gøres noget, for vindhastigheden og sandflugten kunne være meget hård. Det var galt over hele Midt- og Vestjylland og især på sandjordsegnene.

Een af pionererne både med opdyrking, beplantning og afvanding var Enrico Mylius Dalgas, manden der var medstifter til Hedeselskabet 1866. Han har også været med til at oprette Hodsager engvandingskanal 1872.

For 100 år siden var der ikke plantet mange træer i Hodsager i modsætning til Feldborg, hvor der allerede omkring 1830 blev plantet de første træer i statsskoven.

Her i sognet var der plantet ca. 5 ha mest rødgran ved Yllebjerggård omkring Brogård og Hallundbæk. Der var kommet en lov om fredsskove, hvor man med tilskud til planter og arbejde kunne plante nåletræer. Den første blev anlagt ved Nygård 1888. I dag er der ialt 10 fredsskove i Hodsager med et samlet areal på 285 ha, hvoraf den største er på 40 ha. Fredsskove er udskilt og har

eget matrikelnummer og må ikke fældes, men har pligthugst, når der er træmangel.

I 1919 købte kommunen hedeparceller fra Toppergård og Hodsager gårdene, som i de følgende år blev tilplantet overvejende med bjergfyr og rødgran på de arealer, der havde været opdyrket. Arealet er på 190 ha, og der plantes nu anden gang. Det har været et aktiv for egnen, og har givet både arbejde og træ.

Mange små plantager er blevet plantet i årenes løb, før var det mest bjergfyr, det eneste nåletræ, som kunne klare sig i den rå hede. På opdyrket jord er der plantet skovfyr og især rødgran, som blev brugt til juletræer, en god udtynding! I ydersiden plantes hvid- eller sitkagran, der kunne tåle vinden.

Disse plantager har været en stor fordel for egnen. Klimaet er blevet mildere, vildt og fugle har bedre vilkår og vindhastigheden er blevet stærkt reduceret, men det har vist sig, at plantagerne ikke alene kunne klare sandflugten, der måtte også læhegn til.

Een af pionererne på dette område her på egnen var skovrider Ferdinand Holt, Kragssøhus. Han var een af de første formænd for egnens plantningsforening, »Sevel og Omegn«, der netop i 1989 fejrede 100 års jubilæum. Den var og er formidler af tilbudsberettigede lætræer til hegn.

Der blev først plantet en række hegn, overvejende med hvidgran, desuden enkelte fyrre- og pilehegn samt løvtræer og nåletræer omkring huse og haver. I foråret 1938 havde vi her på egnen en særlig hård sandflugt, som var meget hård ved de nysåede kornmarker. Det gav stødet til, at man oprettede »Det flyvende korps«, som samtidig afhjalp noget af den store arbejdsløshed, der var i disse år. Der blev i de følgende år gravet kilometervis af planterender igennem landskabet med håndkraft. Hvidgran var den mest benyttede planteart til disse hegn i de eenrækkede hegn. Det lykkedes desværre ikke altid lige godt alle steder, men var dog en hjælp til at begrænse sandflugten.

Senere blev der forsøgt med løvtræer, særligt seljerøn, som med god held var plantet på forsøgsstationen Hornum i Himmerland. Den blev plantet som en enkelt række. Det var et stærkt træ, men havde dog visse skavanker, idet det var sent i udspring, og løvet falmede tidligt om efteråret. Det viste sig også, at det ikke klarede sig så godt på Hodsagers magre jorder og var desuden modtagelig for rodfordærve-svampen – med åbne huller i hegnene til følge.

De eenrækkede hvidgranhegn havde mange gode fordele, de klarede sig uden væsentlig renholdelse, gav læ om vinteren (i modsætning til løvtræer) og tog heller ikke i den unge alder ret megen plads. I det halve århundrede de er plantet, har de givet et godt læ for markerne, men det viste sig, at de ikke kunne holde mere end 50-60 år. Tørke-somrene 1975-76 var hårde ved dem, samtidig blev der også pløjet tættere til dem og dybere med de kraftige traktortilplove, så rødderne blev ødelagte.

Sprøjtning og halmafbrænding gavnede heller ikke. Og er granhegn først blevet bare forneden, er lævirkningen væk.

De tre-rækkede løvhegn, hvor hovedbestanden er holdbare vinterege og buske, vinder mere og mere indpas som et stabilt hegn, og har nu i mere end 20 år bestået sin prøve. I Hodsager blev de første plantet for ca. 10 år siden med godt resultat og giver et længelevende læhegn, der beskytter markerne for fygning, hæver temperaturen og nedsætter fordampningen. Samtidig givet det et godt miljø for dyr og fugle.

Anden omgang af kollektiv plantning forberedes nu i 1990.

Vil du skabe hygge og læ,
så plant et træ.

Vi har en tyran fra vesten
det er stormen, det er blæsten
kun et råd vi fandt,
PLANT

Den, der planter et træ,
har ikke levet forgæves

Omkring århundredskiftet var det småt med haver i Hodsager. Vi ved, at der enkelte steder var haver – f. eks. ved Yllebjerggård. Fra den tid kender man benævnelsen »kålgårde«. Et lille jordstykke i nærheden af bebyggelsen, som var inddiget. Man kender det fra Jeppe Åkjærs sang, »Spurven sidder stum bag kvist«, hvor der nævnes kålgårdspilen, også i »Hodsager Minder« fortælles, at ved Gl. Hodsager var en kålgård, hvorved der stod et sølvpoppe træ. Ved det nedlagte Fælagerhus lå der endnu i min ungdom et kålgårdsdige, hvor der stod et enligt elmetræ. Man kan stadig finde et dige ved Hallundbæk, syd for bækken på Toppergårdvej. Her lå Øster og Vester Hallundbæk tæt op ad hinanden. Også ved Kjærgård er der endnu et dige omkring de tre sider af et areal på ca. 35 × 70 m.

Hvad avlede man så i disse kålgårde? Som navnet antyder stod der sikkert grønkål, andre kåltyper var næppe brugt på den tid. Nogle stikkelsbærbuske af de gamle med de små søde frugter, lidt stauder f. eks. blåsko (stormhat) aurikler, vintergrønt og lavendel samt lidt sommerblomster og endelig krydder- og lægeurter: timian, amber og malurt. Det sidste brugtes, når koen havde kælvet, så skulle den have en malurtdram. Der var også ved haven plads til hylde træer.

Først da der blev mere læ omkring husene, blev forholdene for havebrug bedre, og lidt efter lidt blev haverne mere almindelige.

Det varede dog længe, før man lærte at avle og spise grønsager – bortset fra kartofler, som avledes i marken. Mange ville heller ikke spise grønt, og vel mænd især, man brugte betegnelsen »græs« og »kaninføde«, når det kom på bordet.

Hodsager Husmandsforening blev stiftet 1909. Når den skal nævnes i denne forbindelse, er det fordi, dens konsulenter var med til at stimulere interessen for havebrug. Der blev anlagt iagttagelsesplantninger for frugttræer for at prøve, hvad der kunne klare sig på egnen. Der blev også præmieret for velholdte haver, og senere blev 4H arbejdet sat i gang, hvor børn bl.a. kunne passe et stykke jord med grønsager eller blomster. Det var også med til at stimulere interessen i en tidlig alder. Allerede omkring 1920-30 blev der plantet frugttræer og buske i haverne.

Der var et utal af æblesorter at vælge imellem, og det viste sig, at det var de mere robuste, der klarede sig bedst, som Filippa, Pederstrup, Vardeæble o.l., medens de finere sorter som Cox Orange ikke var værd at plante. Blommer klarede sig også nogenlunde.

Der blev sprøjtet og beskåret, så der kunne avles pæn frugt. Den værste svøbe var forårsnattefrosten, som netop var særlig slem på egnen her. Dyrkning af jordbær blev også almindelig.

I prydhaven blev det almindeligt med blomsterbuske, flere stauder og rosenbede, kantet med lavendel, buxum eller mahonie bregnehække. Plæner blev anlagt med sirlige gange, som helst skulle skufles og rives til hver søndag. Georginer var en almindelig blomst foruden sommerblomster i forskellige sorter.

Under og efter krigen skulle man være selvforsynende med frugt, bær og grønt og havde efterhånden lært at sætte pris på disse egne produkter i husholdningen. Senere, hvor det er så nemt at købe alt i butikkerne, er interessen for selv at dyrke blevet mindre, især de grønne grønsager og frugt. Stadigvæk kappes haveejere dog om at komme først med de tidlige kartofler, jordbær o.l. Man går også ud i haven efter sin egen salat og persille, medens frugttræerne nu er indgået som både nytte- og prydræer og har erstattet de japanske kirsebær.

I 1946 blev Hodsager havekreds oprettet og var i høj grad med til at stimulere interessen for havesagen. Man kunne få konsulentbesøg og få lavet havekitser og tegninger.

Interessen for haver er i dag så stor, at der i Hodsager næppe findes en ejendom eller et hus, hvor der ikke er en velholdt have. Det skyldes også, at de mange parcelhusejere har mere fritid end før, og på landet har man tilpasset haven efter fritid og interesse. Haven skulle ikke gerne blive en plage, men et sted man kan slappe af og nyde med familien.

Der er mange forskellige former for haver, alt efter ejerens interesse og smag, lige fra haven med plænen, som tumbleplads for børnene, til de mange, der specialiserer sig i f.eks. surbunds-, alpeplanter, stauder, stedsegrønne o.l. Et fællestræk er, at man har en eller anden sidde- og hyggeplads.

En ting, der også skal nævnes, er de mange hobbydrivhuse, der er kommet i de senere år, hvor man kan avle tomater, agurker og mange andre ting, og hvor man kan tiltrække sine egne planter ved stiklinger eller frø, og som jo altid er »bedre«, end dem man kan købe.

Det er også i de senere år blevet almindeligt med udestuer og vinterhaver, der er med til at forlænge den danske sommer.

Der gøres også et stort arbejde med at forbedre produkterne og gøre dem sundere, frembringe nye gode stammer og sorter til gavn for haveejerne.

Et gammelt kinesisk ordsprog siger:

Vil du være lykkelig et år, så gift dig.

Men vil du være lykkelig hele livet, så anskaf dig en have.

Peder Larsen

Fredsskovsplantninger i Hodsager

I disse år er det 200 år siden, man begyndte at plante nåletræsplantager i Jylland.

Een af de første her på egnen var Stendalsgård plantage sydøst for Karup. Her forsøgte man i 1889 på et mindre areal at så nåletræsfrø direkte i lyngen. Senere plantede man dog planterne i gravede plantehuller.

Fra statens side var man i høj grad interesseret i skovrejsning, og ikke mindst i den del af Jylland, hvor der ikke var naturskov. Derfor kom der i 1805 en forordning, hvor man tilskyndede private at plante træer med tilskud på visse betingelser. Det blev grundlaget for de nuværende fredsskovsplantager. Ordningen blev afløst af skovloven 1935.

Med fredsskov forstås man plantninger, som ikke må fjernes (bortryddes), men udelukkende anvendes til skovbrug.

En fredsskov skal også have selvstændig matrikelnummer, altså udskilles fra ejendommen.

Den skal også forsikres mod brand, således at den kan genplantes.

De gamle fredsskoves plantager kunne være ret små, f. eks. nogle få ha, men efter den nye lov skal der nu være mindst 10 ha.

Der er offentligt forstligt tilsyn med plantagerne, ofte er den tilsynsførende een af »Hedeselskabets« forstfolk.

I mangelsituationer af tømmer og brænde er der pligthugst i fredsskovene.

Efter 1807, hvor englænderne tog vor flåde, blev der tilskyndet til at plante egetræer, for at der med tiden kunne blive egetømmer til de store træskibe. At det så blev stål, der kom til at afløse tømmeret, var jo ikke til at forudse. Det tager 100-150 år for et lille egetræ at blive til en stor skibsmast.

Her i Hodsager er der 11 fredsskove på ialt ca. 375 ha. Den første blev oprettet 1888 og den sidste 1950. De bestod oprindeligt alle af nåletræer og overvejende bjergfyr (*Pinus montana*). Det var det eneste nåletræ, der kunne klare sig i den rå hede. Dog viste det sig senere, at skovfyrren (*Pinus Sylvestris*) klarede sig godt. Med nutidens moderne traktorer og redskaber ville man nok i dag have bearbejdet heden anderledes og plantet mere givtige træarter. I agermarker blev der dog plantet rødgran med godt resultat.

Den største af fredsskovene i Hodsager er »Hodsager kommuneplantage« på 190,5 ha og oprettet 1919. De største arealer er tilkøbt fra »Toppergård« og »Kirkegård« samt af en del mindre lodsejere. Det er mest hedearealer, dog med enkelte opdyrkede agre. En del af plantagen er inddiget, og gamle papi-

rer viser, at man har betalt 15 øre pr. favn dige. Kommunens plan med købet var at have en forsyning af brænde og træ til andre formål samt at have plantagen som reserve til ledig arbejdskraft. Det har vel også vejet til, at man fra kommunens side var med til skovrejsning.

De første planter blev plantet i gravede plantehuller 1 × 1 alen (60 × 60 cm). Senere blev der pløjet planterender. En fure blev lagt til hver side, derefter blev bunden løsnet med en »grubbe« for at få allaget brudt. Der skulle et spand stærke heste til at klare opgaven. Det var som regel en lokal landmand, der var godt kørende, der påtog sig arbejdet. Planterenderne var både billige og bedre for træerne, end de gravede huller.

I mange år blev der plantet ca. 10 tdr. land med bjergfyr hvert år, og det blev til ca. 25.000 stk. planter.

Igennem mange år var der nedsat et lokalt udvalg på 3 mand til at forestå det daglige tilsyn med plantning og skovning. Under krigen 40-45 var der mange, som fik glæde af brændsel fra plantagen.

I dag er det kommunens »Genbrugsgård«s mandskab, der klarer arbejdet med plantning, skovning og klipning af pyntegrønt. Bjergfyren er ved at blive erstattet af bedre træarter.

Den ældste af Hodsagers fredsskove er »Nygård plantage«, beliggende omkring gården »Nygård«, Feldborgvej 19. Anlægsåret er 1888, og plantagen er på 5,6 ha.

I mange år ejede skibsreder Vilhelm Hall, København, plantagen, senere blev den overtaget af nevøen, overlæge Knud Hall, Odense, der også nåede at plante en del rødgran. Efter hans død 1990 ejer hans arvinger nu plantagen.

»Mølgård plantage«, beliggende ved »Mølgård«, Mølgårdvej 11, oprettet 1890, er på 10,5 ha. Der er også en udpræget fyrre- og granplantage.

Ejer er Folmer Lund, Århus.

Den tredje plantage fra forrige århundrede er »Toppergård plantage«, beliggende mellem »Toppergård« og Storåen. Den er oprettet 1896, og er på 22,3 ha, hvoraf kun en del er tilplantet med blandet nåletræ. 2. kultur består af en del omorikagran, og her ser man, som så mange andre steder i nærheden af Stoubæk og Rotvigs egekrat, at der kommer mange selvsåede egetræer i plantningen.

Plantagen ejes af familien Nørkjær, Kirkegade, Aulum.

»Vester Hallundbæk plantage«, beliggende omkring gården »V. Hallundbæk«, er oprettet 1897, og er på 8,5 ha. Her finder man udover alm. bjergfyr og rødgran også en del forskellige ædelgranarter. Også her ser man den nære afstand til Stoubæk egekrat med mange selvsåede egetræer.

I 1945 blev der anlagt en ny plantage på »V. Hallundbæks« hede, beliggende øst for gården, og de dyrkede agre. Arealet er på 37,6 ha, og navnet blev »Sdr. Hallundbæk plantage«. Her er der plantet forskellige nåletræer, bl.a. en del lærk og omorikagran, og som den eneste fredsskovsplantning, hvor der er anvendt en del løvtræer – nemlig på 1,7 ha.

Ejer er »Richs Koncernen«, København.

»Brogård plantage«, beliggende mellem Brogård, Lilleåen og Storåen, er fra 1910, og er på 7,4 ha. Det er en blandet bevoksning af nåletræ. Den er velholdt, og der er genplantet efter første kultur.

Ejer er gdr. Marthinus Brogård Jeppesen.

»Kærlund plantage«, der på 13 ha, er oprettet 1945 på hede- og agerarealer øst for »Kjærgård«, Hallundbækvej 10. Ved vejregulering af Mejrup-Simmelkærvejen blev plantagen delt i to afsnit. Hedearealerne blev beplantet med bjergfyr og skovfyr og er senere underplantet med rødgran. I agermarken blev der plantet rødgran, som senere er udtyndet ved salg af juletræer.

Ejer er Peder Larsen, Hallundbæk.

»Brdr. Højs plantage«, beliggende på heden mellem »Halkjærhuse« og »Bredvigbæk«. Arealet er på 29,4 ha, som i 1947 blev købt af Jens, Ingvar og Henry Høj af Kr. Sandgård Andersen, fordi jagtlejen på daværende tidspunkt blev så dyr, at det var billigere for dem at købe jorden. De har selv pløjet planterenderne med heste og plov, dog det sidste med traktor. Planterne, som de også selv har plantet, består af skov- og bjergfyr. Senere er der plantet gran i plantagen.

Ejere Jens, Ingvar og Henry Høj.

»Jagtgårdens plantage«. 1948 blev »Damgårds« jorder udlagt som fredsskov og tilplantet med blandet nåletræ, dog overvejende rødgran, da det meste af jorden havde været dyrket. Ca 10 år efter blev plantningen udtyndet og anvendt som juletræer til eksport. Træerne er groet godt til og udtyndet senere.

Plantagen er på 24 ha, og ligger på Hodsagervej 68.

Ejer er J. Frank Jørgensen, Egå.

Den yngste af plantningerne er »Bredvigbæk plantage«, og er på 25,7 ha, og beliggende mellem »Brdr. Højs plantage« og »Sdr. Hallundbæk plantage« på Bredvigbæk hede. Kun ca. 12 ha er beplantet med bjergfyr.

Oprettet 1950 og ejes af tandlæge Sander Pedersen, Herning.

Noget om vejrliget

Vi har haft 5 »fimbuls«-vintre siden 1917. Man regner jo med, at hvert århundrede har 5 meget strenge vintre – og vi havde dem i løbet af 18 år fra 1929 til 1947. I 1959 havde vi en meget kold februar, idet gennemsnitstemperaturen for hele landet kun var $\div 7^{\circ}\text{C}$. Især husker jeg fastelavnssøndag som en meget kold dag.

Dernæst kom trillingvintrene først i fyrrene. 1940 mindes jeg ikke noget særligt om, men jeg ser i en meteorologibog, at København har haft uafbrudt frost fra 15. jan. til 21. feb. Det er rekord over en 50-årig periode.

I 1941 havde vi særlig megen sne. I østersognet kastede de sne i 28 dage, både søgne- og helligdage. Lilleåen var jo bundfrossen, og så blæste sneen tværs over engene fra Hallundbæk kjær og Simmelkjær enge og lagde sig på Sognevejen i læ af den opkastede vold. Jo mere der blev kastet op, til sidst i tre bænke, des værre blev det. Endelig fandt man på at lave snevolde et stykke nord for vejen; det hjalp.

Den tyske værnemagt havde jo telefonledninger fra Flyvestation Karup og om til Vestkysten. Ledningsnettet gik syd for Hodsagervej, hvor der var snedriker så høje, at når man gik oppe på dem, kunne man nå trådene, skønt masterne ragede en 7-8 meter op.

Storåen var også frosset til. Isen var vel en 40-50 cm tyk, da den brød op. Vejret slog om til tø i marts, og landmændene begyndte at pille frosne kartofler af kulerne. Men så blev det streng frost igen, og kartoflerne frøs en gang til. Vinteren 1942 er vist den, folk husker bedst. Lørdag den 24. jan. var det godt vejr med vestlig vind. Det var det, som de gamle kaldte »Hint vej'le« (hentevejr, d.v.s. der ville ske vejrforandring). Og det stod også til troende.

Jeg husker tydeligt, at det var ganske stille og ganske behageligt at være ude ved 22-tiden. Men så slog vejret om, søndag nat, Poulsdag, den 25. jan. 1942. Det kom som et skarpt piskesmæld. Jeg sov for åbent vindue, men vågnede tidligt om morgenen, fordi det følte meget koldt. Jeg gik ned og så på minimumstermometeret – og kikkede en gang til – jo, den stod på $\div 25^{\circ}\text{C}$, svømmeren var helt i bund.

Da folk kom ud i kostaldene, var roerne rimede og gødningen frossen i grebningen. Udenfor var det hård blæst, og solen så man som en ildevarslende gul skive på den slørede himmel med blygrå, tunge skyer. Der var et par piger her i sognet, som var i plads og ville gå hjem om søndagen. Den iskolde blæst gik til marv og ben, og udmattede havde de sat sig i læ ved nogle træer for at

hvile. Heldigvis blev de observeret af forbigående, som fik dem af sted igen, ellers kunne de hurtigt være kommet i livsfare.

Den følgende mandag nat registreredes der \div 31°C i Løndal ved Silkeborg, hvilket er kulderekord siden 1874. Den første søndag i marts var der plus grader, og vi ryddede landevejen med en sneplov lavet af sidefjæle til en stiv vogn. Vi havde fire heste for sneploven, som virkede fortrinligt.

Men en uge hen i marts stod himmel og jord igen i ét, i et forrygende snefog. Frost blev også ved, og mange steder, hvor man endnu havde grundmure, var der helt hen i april et indtil 10 cm tykt lag is forneden ved gulvet langs ydermurene. Den 15. maj var der knap nok en grøn spire i naturen.

Vinteren 1947 husker jeg ikke så meget andet om, end at der frøs en mængde kartofler. Det var hård østenvind og bar frost helt hen til begyndelsen af marts, inden der kom sne, som lunede lidt.

Faktisk blev vinteren ved til hen i maj. Jeg ville harve med fjedertandsharven først i maj; men det kneb, for der var stadigvæk frostdæle i jorden. Vi gik egentlig lige over i sommeren, da temperaturen sidst i maj røg op på 20-25°C. Sommeren blev så tør, at det gav en dårlig kornhøst. Tørken fortsatte, så mange roemarkers langs jernbanen brændte, og kartoflerne var tørre som figner, men stivelsesprocenten var god, helt oppe på 27%.

I 1950 havde vi en meget regnfuld høst. Afgrøder, som ikke blev høstet inden omkring 20. august, blev meget dårligt bjerget, først ind i oktober.

Lad mig også nævne, at vi havde en meget skrap vinterperiode med frost og hård østenvind i sidste halvdel af februar 1956. I ca. 10 dage var gennemsnitstemperaturen \div 15°C.

Sommeren 1959 havde usædvanlig mange lune aftener til langt hen i september. Somrene i 1975 og 1976 var så varme og tørre, at hele Europa stønnede, og vandmangelen mange steder katastrofal. Hvor der ikke kunne vandes, var det en ynke at komme. Afgrøderne på markerne var afsvedne, og i tusindvis af træer og buske visnede ynkeligt under solens brand.

Niels Wad

Plantage- og hedebrand ved Hallundbæk 1941

Efter en ret streng vinter i 1941 var forsommeren meget varm og tør. Den 27. juni husker jeg særdeles godt, nu de mange år efter – det var den dag, da vi i Hodsager fik vores legitimationskort udleveret. Det var jo under besættelsen og tyskerne havde bestemt, at vi skulle kunne vise, hvem vi var. Vi fik kortene udleveret i Hodsager, hos smedemester Sigfred Pedersen, og i den anledning var min far ikke hjemme. Det var meget varmt, med kraftig blæst fra vest. Sidst på eftermiddagen spændte jeg hestene fra efter markarbejde, og da jeg trak dem til fennen syd for den gamle plantage, opdagede jeg, at der var ild i græsset et par steder i vejkanten ved Aulum-Feldborgvejen (Den nuværende Hallundbækvej).

Jeg løb hjem og fik mor til at ringe efter brandvæsenet og tog derefter en skovl og en våd sæk og gik i gang med at bekæmpe ilden. Det var dog håbløst, da den havde bredt sig hurtigt i den stærke blæst og allerede var nået til den gamle, ca. 60 årige, 1½ ha. store plantage, men heldigvis kunne ilden ikke rigtig få næring i skovbunden. Der har sikkert været for tæt og uden grene på de tykke stammer, så her døde ilden ret hurtigt ud af sig selv.

Men på den anden side af vejen hen til gården, var der en 1½ ha. stor, men yngre plantage (ca. 20-25 årige fyr og gran). Her var der også opstået ild, og branden udviklede sig hurtigt og kraftigt i de unge træer.

Da brandvæsenet kom, koncentrerede de sig først om bygningerne, da der var mindre end 100 m. til plantagen. Varmen og gnisterne fra branden var så kraftig, at de måtte sprøjte vand på portdørene i laden. Gnisterne antændte den tørre halm i møddingen. Ellers skete der ingen skade på bygningerne. Vinduerne holdt også til varmen.

Ilden fortsatte mod øst i et gammelt hvidgranshegn, dog med en sådan fart, at enkelte træer kun blev delvis brændt, men ilden bredte sig ud over en større græs- og hedeblade. Her blev unge og ældre læhegn ødelagt af ilden.

Beboere i området kom med heste og plove for at begrænse ilden. En enkelt aktiv deltager i slukningen ryddede Hallundbæk købmandshandel for skovle og spader, for der var kommet folk til uden disse redskaber.

Da branden var på sit højeste kredsede et tysk observationsfly fra Karup over området.

En mand mente, at han var blevet bidt af en hugorm, men det viste sig dog, at det kun var en rift fra en gren eller lyngris.

Branden ebbede først ud, da den nåede Simmelkærvejen ved Halkjærhuse, og det var ca. 1½ km. fra dens opståen. Flere småbeplantninger, mange læhegn og en hel del vildt var blevet flammernes bytte. Den efterfølgende nat blev der sat brandvagt i brandområdet.

Hvordan kunne en sådan brand opstå? Selv om der ikke havde været direkte vidner, fandt man dog frem til årsagen.

Der blev i disse krigsår gravet mange tørv i moserne på egnen, og de blev kørt på hestevogn til Aulum st., men der var også enkelte lastbiler, som blev drevet af gasgeneratorer med tørt bøgetræ som brændsel. Denne generator eller »kakkellovn«, som den blev kaldt, var anbragt i et hjørne ved ladet og førerhuset, dog uden at den var beskyttet med gitter mod nedfaldende tørv.

Det var også sikkert sket for vognmand Jens P. Hansen, Feldborg, som på brandtidspunktet var kørt forbi med et læs tørv. Han havde sikkert tabt nogle tørv mellem generatoren og ladet, og disse glødende tørv er så tabt under kørslen flere steder langs vejen, og har antændt det knastørre græs i vejkanten.

Ved efterfølgende brandforhør indrømmede han, at det kunne være ham, men af gode grunde havde han ingenting set.

Der var dog vedtaget en lov, som påbød generatorer dækket med skærm, men denne lov trådte dog først i kraft den 1. juli – altså tre dage senere.

Branden berørte fire lodsejere, men ingen af dem fik noget som helst erstatning efter branden.

Rets- og politikredse m. m.

2/3 af Hodsager sogn hører under Ginding Herred, mens den østlige del af sognet hører under Hammerum Herred. Hodsager har haft tingsted i Holstebro og hørt under Rets- og Politikreds 60, Holstebro, samt Holstebro Toldkammer. I en kort periode ca. 1970 blev Hodsager flyttet til Herning Toldkammer, men blev snart flyttet tilbage til Holstebro igen, hvor vi stadig hører til. Hodsager hører under Holstebro Lægekreds, men hører under Herning Skattekreds og Hammerum Herreds nordre Vurderingskreds, Holstebro Folketingskreds og 5. Udskrivningskreds, Ålborg, Nr. 166, Lægd Hodsager.

I 1973 efter kommunesammenlægningen kom Hodsager under Herning Politikreds og Ikast Retskreds. Det blev kun en kort periode, at Hodsager var under Ikast Retskreds, inden den kom under Herning. De fleste i Hodsager var utilfredse med at blive flyttet fra Holstebro Rets- og Politikreds til Herning, da vort tilhørsforhold altid har været Holstebro, og de fleste har kun halvt så langt til Holstebro som til Herning.

LANDPOLITIET

Under politimesteren i politikredsen er der landpolitibetjente, som har nogle sogne som deres arbejdsområde. Hodsager hørte under landpolitibetjenten i Skave i mange år, senere Haderup og nu Aulum. I mange år var K. Knudsen landbetjent i Skave. Han kom efter Fjeldsø. Om denne fortælles, at mens han endnu var arrestforvarer i Herning, engang skulle passere Storåen ved Brohus under en stor oversvømmelse. Han kom i vanskeligheder ude på engen, idet han var ved at køre i grøften ved den oversvømmede vej, men blev reddet af Jens Nielsen, Brohus, som senere fik en belønning for sin dåd.

Det var under kriseårene i 30'erne og under krigsårene i 40'erne, at Knudsen var i Skave. Han var en god mand for beboerne, idet han hjalp dem, det han kunne, når han var ude i tjenstligt ærinde. Var det småting, skrev han ingen rapport – han skulle nok få det ordnet alligevel. Under den tyske besættelse fra 1940-45 var det forbudt at spinde uld til garn for andre. Politiet havde fået at vide, der var et par koner i Hodsager, som gjorde det. Så måtte Knudsen afsted. Han tog ind til smed Sigfred Pedersen og spurgte om han vidste, hvem det var. Det vidste Sigfred ikke. Dertil sagde Knudsen: »Ja, når du ikke ved det – i så lille en by – så er det bare et rygte«. Derefter kørte Knudsen hjem – Sådan var han – begge vidste nok, hvem det var, der spandt uld.

Knudsen kunne også blive bestemt, når han syntes, at det var for galt, hvad vedkommende havde gjort. Da Grove også hørte ind under hans distrikt, fik han meget at se til under krigen, idet Karup Flyveplads ligger i Grove. Flyvepladsen blev anlagt af tyskerne, og der var mange mennesker fra hele landet, som arbejdede der.

Knudsen fik en ung assistent til at hjælpe sig. Selv havde han en bil, men skulle assistenten til flyvepladsen, måtte han cykle.

Den 19. september 1944 besluttede den tyske værnemagt, at alle i det danske politi skulle interneres og sendes i koncentrationslejr. Der var mange, som nåede at gå under jorden, inden tyskerne kom for at hente dem; det lykkedes også for Knudsen.

I 1956 blev Grove sogn flyttet til Herning Politikreds, og landpolitibetjent Anton Hansen fra Herning flyttede til en ny politibolig i Kølvrå.

I 1958 blev Knudsen leder af Motorkontoret i Holstebro. I hans sted kom Frandsen, men han blev syg og var kun et år i Skave som betjent. I 1959 blev landpolitiets kontor flyttet til Haderup, og den nye landbetjent blev Lund Olesen fra Læsø. Det blev andre tider i Lund Olesens tjenesteperiode. Der blev snart en bil ved hvert hus, vi fik mere fritid samt weekendfri. Mange flere love og regler blev vedtaget, som skulle følges, og det kunne godt give en lang dag for en politibetjent. Da Lund Olesen blev pensioneret i 1982, blev politistationen flyttet til Aulum til et lokale på kommunekontoret, hvortil der kom en betjent fra Herning. I 1983 blev Edmund Dueholm fra Herning politi ansat som landpolitibetjent i Aulum med egen bopæl i Aulum.

SOGNEFOGEDER OG LÆGDSMÆND FRA 1807 TIL 1973

Den 1. april 1973 blev sognefogedembedet nedlagt i alle land-sogne. Undtaget er de små øer i de danske farvande, som endnu har sognefogeder.

I 1807 nævnes Peder Pedersen, Vester Hallundbæk, som sognefoged og lægdsmand i Hodsager. Derefter nævnes i 1821 Kristen Knudsen, Gl. Hodsager. Og efter ham er det i 1834 Villads Sørensen, Dalgaard, til 1850.

1850-1876: Anders Andersen, Hallundbæk

1876-1878: Niels Peder Nielsen (Høker), Hallundbæk

1878-1885: Villum Villumsen, Ny Kirkegaard

1885-1891: Villum Villumsen, Damholm

1891-1894: Kristen Villumsen, Ny Kirkegaard

1894-1897: Jens Sørensen Østerby, Brogaard Mark

1897-1915: Niels Christensen Agerskov, Gl. Hodsager

1915-1921: Anton Christensen Agerskov, Engholm

1921-1930: Peder Bay, Agerskov

1930-1970: Peder Agerskov, Vestre Gl. Hodsager

1970-1973: Andreas Jensen, Skovly

Da Peder Agerskov havde været sognefoged i 30 år, blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog og modtog ordenen som en hæder og en tak for lang og tro tjeneste.

Før i tiden var sognefogeden en slags sognepoliti, lægdsmand og pantefoged. Unge karle skulle melde sig hos sognefogeden og optages på lægdsrullen det år, de blev 18 år. Blev de på sessionen taget til militærtjeneste, skulle de melde det til sognefogeden, når de flyttede fra sognet, og til den sognefoged i det sogn, de flyttede til. Denne pligt påhvilede dem i mange år efter hjemsendelse fra militærtjeneste.

Før århundredeskiftet skulle sognefogeden også, når noget særligt skulle bekendtgøres i sognet, læse dette op ved kirkestævne. Senere kom dagbladene. Holstebro Dagblad første gang i 1881.

Som pantefoged skulle de pante, når folk ikke fik deres skat betalt. Det var ikke noget rart hverv, og nogle blev vrede på sognefogeden. Ofte var det høns, de pantede den gang, for alle havde høns. Det skete, at når de så ham komme, så sagde de: »Nu kommer æ ræv, så skal vi have noget tørveaske smidt ind i æ hønsehus«! Derefter var det ikke til at komme derind for støv.

Da Peder Bay var sognefoged, gik han omkring de første år, da han ikke kunne cykle. Senere købte han en hvid hest til at »køre« ud med. Det var dog ikke så godt, for den blev snart kendt over hele sognet. Var der nogle, der ikke ønskede at snakke med ham, og så den hvide hest på vej til dem, var de bare forsvundet, når han nåede frem.

Folketing, Amtsråd, Sogneråd og Kommunalbestyrelse

Når man har valgt at omtale disse emner, skyldes det, at beboerne i Hodsager i høj grad igennem årene har interesseret sig for det, der skete i det samfund, de levede i. Og ikke alene lokalt, men også på landsplan i det politiske arbejde.

Man har forstået at værne om det demokratiske selvstyre ved at møde på valgdagene og afgive sin stemme.

Igennem mange år har Hodsager ligget med de højeste stemmeprocenter ved alle slags valg i forhold til de tre andre afstemningssteder i kommunen.

Den politikerlede man taler så meget om i Øst-danmark, kender man ikke i Vestjylland og især ikke her på egnen. Og den interesse er ikke ny, men ligger langt tilbage i tiden.

For at forstå baggrunden, må man nok se helt tilbage til sidste halvdel af det forrige århundrede. I årene efter nederlaget i krigen 1864 skete der en stor udvikling i Danmark, og ikke mindst på disse egne. »Hvad udad tabtes, måtte indad vindes«, sagde man. Også udviklingen i Hodsager tog fart. Hedeopdyrking blev udvidet, gårdene udstykkedes, husdyrproduktion blev større og befolkningstallet steg.

Andelsbevægelsen var også kommet til egnen. Hodsagers frie, selvstændige bønder forstod også betydningen af sammenhold, trods små kår, var man klar over, at skulle der nåes resultater, skulle man løfte i flok. Det var heller ikke småting, man lokalt nåede i årene omkring århundredeskiftet, trods kriseår i landet omkring 1880.

I 1872 tog man initiativet til den 13 km. lange engvandingskanal langs Storåen, og allerede i 1874 kunne det livgivende vand risle over engene.

»Hedelandboforeningen for Hodsager og omliggende sogne« blev stiftet i 1884.

1891 byggedes et andelsmejeri i Ommosegård, som allerede i 1908 blev for lille og blev til tre andre: Simmelkær, Feldborg og Hodsager.

Hodsager husmandsforening blev oprettet 1909 og klarede sig godt i langt over 50 år.

I 1903 byggede man ny kirke og senere et missionshus (1919). Mange unge fra egnen tog på forskellige højskoler og senere på landbrugs-, husholdnings- og efterskoler og var hermed med til at give nye impulser og præge livet og udviklingen i det lille hedesogn.

FOLKETING

I årene 1875-94 havde Danmark et godsejrerministerium under ledelse af konseilspræsident Estrup. »Provisorietiden«, kaldtes den periode. Den var imod almindelig valgret og vedtog skattelove uden om Rigsdagen.

Dette vakte uro i befolkningen og især i landområderne. Estrup oprettede et gendarmkorps (et slags politikorps) for at holde uroen nede. Sådanne gendarmere var stationeret her på egnen, og befolkningen var ikke glade for dem, for ikke at sige, at de var forhadte.

En af dem havde bopæl i Haderup og gik patruljetur til Aulum ad Feldborg- Hallundbækvejen.

Hyrdedrengene skulle passe på at kreaturer og får ikke gik og græssede for tæt på vejen. En dag gik det dog galt for Peder Damgårds hyrdedreng. Han havde tøjret fårene for nær på vejen, hvor der var meget grønt græs. Der vandede en bøde på 35 øre pr. får for den forseelse. Et meget stort beløb efter den tids målestok. Ofte kunne drengene se gendarmen på stor afstand, hans sabel og uniformsknapper glimtede i solen, og så kunne de tage deres forholdsregler i tide.

Ikke så svært, at bønderne her på egnen sympatiserede med Estrups politiske modstander, venstre-manden Chresten Berg. Han var landmandssøn fra Vestjylland, uddannet som lærer og senere folketingsmand. Det var ham, der under et politisk møde i Holstebro fjernede politimesteren fra talerstolen, og fik seks måneders fængsel for forseelsen i 1885. Han nåede at blive folketingsformand.

Her i Hodsager var »Venstre« så langt det største parti på den tid og var det i mange år fremover. Vælgermøderne holdt man i »Kirkegårds« østre stue, og afstemningsstedet var hos smed Pedersen i mange år.

Af personligheder, som kom til møderne, kan nævnes dr. Moltesen, der var folketingsmand i Holstebrokredsen. Senere blev han udenrigsminister.

HODSAGERS FØRSTE FOLKETINGSMAND.

I 1887 købte Mads Mølgård Nielsen og hans kone Marie Yllebjerggård for en pris af 16.000 kr. Familien kom fra Skalstrup i Nees, hvor de var lærerfolk ved friskolen. Han var født 1846 i Nr. Tinneth, Nykirke sogn.

Venstre, i Holstebrokredsen, var utilfreds med kredsens mangeårige folketingsmand Hansen-Sir. Man mente, at han hældte for meget til Estrups højreparti.

Mølgård Nielsen blev opstillet og valgt i 1890. Han måtte nu tilbringe hver vinter på Rigsdagen, og var kun hjemme hver fjerde weekend. Han var trofast til at passe sit arbejde på Rigsdagen, men var dog ikke den store taler og benyttede ret sjældent tingets talerstol. Hjemme i kredsens var han altid lydhør for vælgerne problemer.

Den finere del af vælgerne syntes nok han var for almindelig. Han gik f. eks. altid med sort krave, også når han var til kur hos kongen. Og talte altid det

vestjyske sprog og sagde »A«. Op til et valg opstillede man en modkandidat fra hans eget parti, nemlig plantør Pinholt, som var meget veltalende.

Det var Mads Mølgård ikke så glad for, fordi han vidste, at han ikke kunne klare sig på vælgermøderne. Han spurgte derfor sin statsminister J. C. Kristensen, hvad han skulle gøre. J. C. foreslog ham at blive hjemme fra vælgermøderne, og det råd fulgte han.

På valgdagen blev Mads Mølgård valgt med stor majoritet. Jo, Holstebro-kredsens bønder svigtede ham ikke. Han var folketingsmand i 30 år fra 1890-1920.

Efter den tids trafikmidler var der langt fra Yllebjerg til jernbanen i Holstebro (12 km.), derfor besluttede han i 1905 at flytte til Aulum, hvor banen var kommet 1903-4. Han solgte Yllebjerggård til sin ældste søn Niels og købte den lille ejendom »Aulum gl. Kro« og nogle år senere et hus i stationsbyen.

Efter årene på Rigsdagen brugte han meget tid med at være rejseledsager for ældre og syge, som skulle til København. Han havde frikort til D.S.B.

Lokalt havde han også forskellige tillidsposter. Han var blandt andre medstifter af Aulum valgmenighed.

Den første sommer efter befrielsen 1945 afholdtes der mange frihedsfester landet over. Også i Aulum blev der arrangeret et stævne på markedspladsen, og selvom Mads Mølgård var en ældre herre på 98 år, blev han opfordret til at holde en lille tale. Det lovede han, og familien syntes, at han ved den lejlighed skulle bære sit ridderkors. Som den beskedne mand Mads Mølgård var, syntes han ikke, det var nødvendigt, men måtte bøje sig for familiens forslag. Vejret var ikke godt på festdagen, derfor blev ridderkorset heftet på frakken. Da talen skulle holdes klarede vejret op, frakken blev lagt til side og folk fik ikke lejlighed til at se Mølgårds ridderkors, men fik forhåbentlig noget ud af talen.

Mads Mølgård døde i efteråret 1945 og blev begravet på Aulum kirkegård ved siden af sin hustru Marie, død 1923.

Efter hans død blev der skrevet et skuespil om ham, og det er blevet opført i Danmarks radio. Forfatteren var folketingsskribent Tage Mortensen, hvis far var fhv. redaktør C. F. Mortensen, Holstebro Dagblad.

Som nævnt overtog Mads Mølgårds søn, Niels, Yllebjerggård, men måtte sælge den 1908 på grund af sygdom. I Yllebjerg tiden var han medstifter af en ungdoms- og foredragsforening i Hodsager i 1907. Senere har han prøvet forskelligt arbejde, inden han atter blev landmand i ca. 10 år på en ejendom i Lundby, Aulum. I 1928 blev han konsulent for Skodborg- Vandfuld herredes landboforening med bopæl i Lemvig. 20 år senere skrev han en bog, »Nogle Erindringer«, senere endnu to bøger: »Vestjyske Kulturbilleder I-II«, som omhandler forskellige skildringer om opdyrkningen og udviklingen i senere tid. Der er også i bøgerne omtale af barndom- og ungdomstiden og 40 år senere gensynet med Hodsager.

Mads Mølgårds datter, Charlotte, gift med post Lundsgård, Aulum, var en personlighed og foregangskvinde på sin egn. Hun var særdeles god til at skrive festsange.

HODSAGERS ANDET FOLKETINGSMEDLEM.

Der skulle gå adskillige år før Hodsager igen fik et folketingsmedlem. Men det skete ved valget den 8. december 1981, hvor den unge politiassistent, Frode Nør Christensen, blev valgt for Centrum-Demokraterne.

C.D., som Centrum-Demokraterne benævnes, var et helt nyt parti, som var opstået i halvfjerdserne. Den socialdemokratiske folketingsmand Erhard Jakobsen, brød med sit gamle parti og stiftede C.D.

Frode Nør er født i Mindstrup i Hvejsel sogn 1948, (ikke så langt fra Mads Mølgårds fødesogn, Tinnetholm) som søn af gårdejerparret Magda Nør Christensen og Søren Christian Christensen. Er handelsuddannet ved H.B. brugsen Vejle. Har aftjent værnepligt ved flyvevåbnet både som menig og sergent. Blev der efter uddannet som politibetjent og fra 1977 ansat som politiassistent ved politiet i Holstebro og flyttede til Hodsager. Køreprøvesagkyndig samme sted i 1980.

I 1977 blev Frode Nør formand for C.D. i Holstebrokredsen og året efter amts-formand. I 1979 blev han folketingskandidat. C.D. havde i disse år god tilslutning både på amtsplan og især i Holstebro kredsen. Ved valget i 1981 fik Frode Nør særdeles mange stemmer i sin hjemkommune.

I folketinget har han været sit partis gruppeformand og formand for forsvarsudvalget 1984-86, desuden medlem af finansudvalget. Det var vel derfor ret naturligt, at statsminister Schlüter valgte ham, da han skulle finde en ny minister for offentlige arbejder og trafik, den 14. august 1986. Nu havde Hodsager pludselig fået en minister og havde det i knap to år, indtil valget den 3.6. 1988, hvor C.D. udgik af regeringen.

Ved valget til Europaparlamentet i 1989 blev Frode Nør valgt for C.D. sammen med Erhard Jakobsen. En post, der kræver megen tid og indsigt i E.F. forhold, og sammen med folketingsarbejdet kræver mange rejser og mange ophold uden for hjemmet i Hodsager.

Frode Nør er en populær borger i Hodsager ved sit lige-fremme væsen, og han har igennem årene også deltaget i forskellige aktiviteter i den sparsomme fritid i det lille landsbysamfunds liv.

Ved kommunevalget 1989 blev Holstebrokredsens venstrekandidat Anders Poulsen valgt til borgmester i Holstebro.

Som ny kandidat faldt valget på den unge Anna Lise Vesterby, Yllebjerg. Her er hun født som datter af Poula og Aage Jensen. Anna Lise er cand.jur. og bor sammen med sin mand Karl Erik på ejendommen i Yllebjerg (fødehjemmet), og arbejder for Århus Amtskommune.

Hun har tidligere været opstillet i Hammelkredsen, og har i kortere perioder, flere gange været i folketinget, som afløser for Uffe Elleman Jensen.

Ved sidste folketingsvalg 1990 opnåede hun et godt valg, men blev desværre ikke valgt. Hendes hjemsgn og kommune, samt øvrige landkommuner i kredsen gav hende et pænt valg i betragtning af, at det var hendes første.

Anna Lise Vesterby har fremtiden for sig!

EN NY MINISTER I KOMMUNEN.

En anden betydelig politiker, som dog ikke bor i Hodsager, men i Aulum, er arbejdsminister Knud Erik Kirkegaard, valgt i Holstebro-kredsen for Det konservative Folkeparti. Han har været lærer og ungdomsskolekonsulent ved Aulum skole og medlem af kommunalbestyrelsen. Kirkegaard, der er 48 år, er født i Sevel sogn, og har været folketingskandidat i mange år og blev valgt til tinget 1983.

Ved en omrokering i ministeriet, Schlütter december 1989, blev han arbejdsminister og fortsatte efter valget i 1990.

Andre folketingsmedlemmer, som ikke bor i Hodsager, men har haft tilknytning til kommunen og egnen:

Et andet nyt parti, der dukkede op omkring 1970 var Mogens Glistrups Fremskridtsparti, som også fik stor tilslutning her på egnen. Det var et protestparti, imod den megen bureaukrati og papirvælde.

Det er en kendsgerning, at det gik stærkt igennem tredserne, inflationen steg, og gælden voksede i takt med store offentlige investeringer.

Fremskridtspartiets første kandidat i kredsen var pelsavler Ove Jensen, Mejrurup. Han er søn af Olivia og Verner Jensen, Yllebjerg, født i Herning 1933, men opvokset i Hodsager.

Ove Jensen sad i folketinget 1971-1987 og har fået mange stemmer i årenes løb af vælgere i Hodsager.

I sin tid i folketinget har han været i præsidiet og har mange gange ledet møderne i tinget.

I 1918 blev Morten Grønbæk valgt til folketinget i Vinderup kredsen og repræsenterede kredsen i en længere årrække. Han var gårdejer i Aulum, hvor han drev gården »Vrå«. Senere solgte han gården og flyttede til byen, hvor han en overgang var ansat som direktør i Aulum-Hodsager spare- og lånekasse.

Et andet folketingsmedlem i Vinderup kredsen efter Morten Grønbæk var Carl Marius Julin, født i Giver skole 1882 (Himmerland). Han var vakancelærer ved Yllebjerg skole sommeren 1902. Blev ansat som højskolelærer i Faarevejle 1907 og senere, i 1912, skolens forstander.

Han har flere gange besøgt Hodsager til møder, og deltog som gæstetaler ved 50 års søndagsskolejubilæet i Hodsager Kirke den 4.11. 1950. Han var landsleder for søndagsskolerne.

Stemmetal fra folketingsvalget 1990 for de seks største partier ved afstemningsstedet i Hodsager:

Venstre	173 stemmer
Kristeligt Folkeparti	75 stemmer
Centrum-Demokraterne	66 stemmer
Fremskridtspartiet	63 stemmer
Socialdemokratiet	48 stemmer
Det konservative Folkeparti	41 stemmer
Andre partier	14 stemmer

Stemmeprocent 90,5%

Igennem årene har Venstre været det parti, der fik flest stemmer ved valgene til folketinget, og er det stadig. Men de seneste årtier har andre partier gjort sig gældende.

AMTSRÅD

Før kommunalreformen i 1970 var det kun landkommunerne, der var underlagt amternes tillsyn. Købstæderne stod direkte under indenrigsministeriet.

Men med reformen ændredes hele strukturen, således at også købstæderne blev underlagt amterne, og borgerne fik stemmeret til amtsrådsvalgene.

Med reformen blev amterne også større, antallet blev reduceret fra 23 til 14.

Amtmændene, der var tjenestemænd, skulle heller ikke længere være faste formænd for rådet, men skulle fungere som en slags klageinstans med navnet statsamt og have beføjelser.

Ringkøbing amt har 21 medlemmer af mange politiske partier, og for tiden er »Venstre« det største parti og har formandsposten.

Amtets arbejdsområde er mange og forskelligartede. Indenfor sundhedsområdet er sygehusene dem, der tager den største del af budgettet.

De større veje og vandløb hører også under amtet. I undervisning- og socialforvaltningen er der et betydeligt samarbejde med kommunerne.

Endelig er der i de senere år blevet nye arbejdsområder; f.eks. trafikselskabet T.R.A. og de voksende miljøproblemer, som har givet både amt og kommuner mere arbejde.

Som nævnt er amtsrådene ligesom kommunalrådene folkevalgte organer, og valg finder sted hvert fjerde år og på samme dag. Det er amterne heldige med, for man kan vist roligt erkende, at det ikke har samme interesse blandt de almindelige vælgere.

Hvad kan det så skyldes? En væsentlig årsag er vel, at amtet ligger »længere borte« og måske ikke berører os så direkte som kommunen.

Måske også en dårligere orientering om, hvad amtet egentlig berører os med i deres arbejde.

Vel også fordi, at man ikke altid kender de opstillede kandidater personligt i modsætning til kommunernes. På valgdagen får man en stemmeseddel med langt over 100 navne, som det kan være svært at overskue.

Ikke altid bliver der et amtsrådsmedlem valgt i ens egen kommune. Jeg mindes ikke, at Hodsager nogensinde har haft et medlem boende i sognet.

Derimod er det da heldigvis sket nogle gange, at kommunen har haft et medlem af amtsrådet.

Efter krigen blev købmand Chr. Halkjær, Aulum, opstillet af »Det konservative Folkeparti« og valgt med mange stemmer. Det undrede den lokale venstrevælger foreningsmand sig vældigt over, fordi hans eget parti plejede at være den store stemmesluger. Her viste det sig, at vælgerne havde stemt på manden og ikke på partiet.

Senere fik »Venstre« chancen, idet sognerådsformand, Thomas Andersen, kom i rådet, fordi han stod som suppleant for et medlem, som døde. Han blev også valgt i den næste periode.

Ved valget i 1970 blev borgmester Johs. Danielsen valgt og var medlem indtil 1974.

Ved sidste valg i 1988 blev præstegårdsforpagter Christen Dam Larsen, Nørskov valgt på »Fremskridtspartiets« liste.

I de senere år er der ofte talt meget om amternes berettigelse.

Tilhængerne af amternes bevarelse mener, at hvis man nedlægger dem, vil afgørelserne i mange sager blive centraliseret i København. Medens modstanderne påstår, at amterne udgør en dobbelt administration og kunne undværes, og sagerne afgøres i kommunerne, især hvis de mindste blev større.

Foreløbig er der dog intet, der tyder på, at der sker en nedlæggelse.

SOGNERÅD, KOMMUNALBESTYRELSE

Indtil 1822 var Hodsager i pastorat sammen med Ørre, men blev da overflyttet til Aulum, og siden har det været Aulum-Hodsager pastorat.

Det var først omkring den tid, man begyndte at organisere sogneadministrationen med kommunalforvaltningen, lidt i stil med det man kender i dag.

Helt tilbage til reformationen havde det kommunale overblik ligget i præstens hånd og under provsten og biskoppens bevågenhed.

I 1841 oprettedes »sogneforstanderskabet« som bestod af præsten, politimesteren og godsejere med mere end 32 tdr. hartkorn som selvskrevne medlemmer, over for et flertal valgt af bønder med mindst 1 tdr. hartkorn, lejere af mindst 6 tdr. hartkorn eller ejere af bygninger assuredet for mindst 1000 rdl. (rigsdaler).

Det var vel næppe det vi i dag kalder særlig demokratisk. Lidt bedre blev det i 1855, da sogneforstanderskabets sammensætning ændredes således, at de selvskrevne medlemmer forsvandt og samtlige medlemmer skulle vælges af sognets beboere.

Præsten skulle dog fremdeles have sæde og stemme i forsamlingen, når det gjaldt fattigvæsenet og skolesager.

Men kun den mindre halvdel af forstanderskabet skulle vælges af alle vælgere, hvorimod den større halvdel valgtes af den højst beskattede femtedel.

Den sidste sogneforstander i Aulum-Hodsager var pastor Diderich Nicolaj Blicher 1857-1867.

Den 6. juli 1867 kom landkommunalloven, hvor ordet »sogneråd« indførtes.

Rådet var folkevalgt, men med to vælgerklasser i lighed med valget til sogneforstanderskabet, hvor de højst beskattede vælgere fik en klassificeret valgret, som gav dem større indflydelse end deres antal alene kunne begrunde.

I sognerådet var der ni medlemmer.

Der var således sognerådvalg hvert tredje år. Hver anden gang var der valg i den almindelige vælgerklasse med fire medlemmer, og det samme i den

højtbeskattede vælgerklasse med fem medlemmer. Således at valgperioden blev seks år.

Følgende medlemmer fra Hodsager var valgt i tiden 1867-1909. De er dog ikke her opdelt i vælgergrupper:

- 1864-1870: Peder Kristensen, Hallundbæk
- 1864-1870: Jens Madsen, Hodsager
- 1867-1873, 1882-1888: Mikkel Christensen, Hodsager
- 1870-1876: Chr. Kristensen, Yllebjerg
- 1870-1876: Anders Andersen, Hallundbæk
- 1873-1879: Ole Mølgård, Hodsager
- 1876-1882: Chr. Nielsen, Gl. Hodsager
- 1876-1882, 1888-1894: Villum Villumsen, Kirkegård
- 1876-1882: Chr. Jensen, Halkjærhuse
- 1882-1888: Anders Hallundbæk, Hallundbæk
- 1888-1894: Kr. Nielsen, Ommosegård
- 1891-1897: Ole Jensen, Gl. Hodsager
- 1891-1897: Niels Kristensen, Yllebjerg
- 1894-1900: Jens Chr. Jespersen, Ommosegård
- 1897-1903: Chr. Mølgård, Hodsager
- 1900-1906: Kr. Nielsen, Ommosegård
- 1903-1909: Peder Bay, Hodsager
- 1906-1909: Villum Andersen, Ommosegård

Ved at studere ovennævnte liste over sognerådsmedlemmer ser man, at efter valgene i 1876 og 1891 er der valgt fire medlemmer i Hodsager. Det er mange i forhold til de fem, der er valgt i Aulum. Det er ikke sket siden og må skyldes, at Aulum by ikke var ret stor dengang.

I 1909 ophævedes bestemmelsen om valg efter almindelige og højtbeskattede vælgere. Den nuværende fire års periode begyndte og gælder stadig. Denne ordning kan vel også siges at være mere demokratisk end den gamle. Der er da heller ikke sket større ændringer i de mange år indtil 1970, hvor vi fik kommunalreformen med de større kommuneenheder.

Da kommunernes regnskabsår gik fra april til april, var det naturligt, at også valgperioden begyndte samme tid. Derfor fandt valgene altid sted i marts måned.

I Aulum-Hodsager var det almindeligt, at man lavede opstillingslister i skolekredsene, og at man derefter gik i listeforbund med andre lister. Ofte samlede landlisterne imod bylisterne.

I Hodsager kunne man som regel samles om én liste, selvom der her var to skolekredse. Og med listeforbund med andre landlister, kunne man oftest nå at få to mandater valgt i Hodsager i modsætning til mange små lister, hvor man ikke altid opnåede at få nogen valgt.

Da det blev mere almindeligt af opstille politisk, havde Socialdemokraterne deres egen liste, og var det eneste parti, der opstillede indtil 1970. De nåede også at få en mand valgt ved hvert valg.

Opstilling og valg til sogneråd var borgerligt ombud, som det hed. Det vil sige, at ingen kan nægte at lade sig opstille og vælge, med mindre listen var politisk eller stred mod ens holdning. Efter to perioder (otte år) som medlem kunne man blive fri lige så længe og derefter igen vælges. Det skete kun sjældent, idet man da oftest havde nået 60 års alderen og kunne sige nej. Her i Hodsager er det sket for Anton Birkkjær, han blev valgt første gang i 1946, blev fri i 1954 og igen valgt i 1962. Dog kun i en periode.

Man kunne også risikere at blive valgt med ganske få stemmer. På Ljørrings liste, hvor sognerådsformanden, Chr. Grønbæk, var den store stemmesluger, blev Peder Lauridsen valgt som nummer to med kun tre stemmer. De stemmer var givet godt ud, han blev i sogneråd og kommunalbestyrelse i ca. 35 år.

En overgang var der i valgloven en bestemmelse om, at hvis man havde skatterestance, kunne man hverken tage imod valg eller havde stemmeret. Det kunne godt komme bag på nogle, f.eks. hvis en landmand havde et lille stykke jord i en nabokommune og skyldte nogle få kroner i jordskat. I kriseårene, i begyndelsen af trediverne, var der ikke mange i Hodsager, der havde stemmeret.

Da det blev almindeligt med fotografering stillede rådet op til det iført pænt tøj. Det første billede blev taget efter perioden 1913-17 og her ser man, at de to medlemmer fra Hodsager, Jens Chr. Væggemose og Chr. Lørup er de eneste, der har sort krave på. De samme gentager sig efter næste periode.

Før cyklernes tid kunne det om vinteren være en drøj tur for medlemmerne at gå den lange vej fra Ommosegård eller Nørholm til møderne i Aulum.

Medlemmerne måtte gøre arbejdet uden vederlag, dog fik man omkring 1950 et beskedent vederlag for de ca. 14 dag, man lignede skat. Diæterne blev først indført i 1962. Det blev ofte fortalt, at medlemmerne før i tiden selv skulle have madpakke med.

I vores m/k tider kan det synes underligt, at den første kvinde i sognerådet først blev valgt i 1966. Det var Anna Andreasen, Aulum, der var gift med valgmenighedspræsten. Det varede kun kort tid, idet familien fik embede på Ribe egnen.

Hodsagers første kvinde i kommunalbestyrelsen blev Lis Mølbæk valgt første gang 1974, senere socialudvalgsformand, nu viceborgmester i 1990.

I mange små landkommuner klaredes det daglige administrationsarbejde af sognerådsformanden og kassereren, tit hjulpet af deres koner. Sognerådsmøderne holdtes oftest i formandens hjem. Som tidligere nævnt var medlemmerne ulønnet, kun formand og kasserer fik et beskedent beløb.

Da Aulum byskole blev bygget i 1926, fik kommunen sit første kontor i den nedlagte forskole i Skolegade – senere K.F.U.M Missionshotel.

I 1936 fik kommunen sin første kæmner, A. Thomsen, og omkring samme tid ansattes Johs. Pihl som pantefoged. De klarede opgaverne med to kontor-

assistenters hjælp indtil omkring 1960. Senere blev der ansat bogholder og kommuneingeniør.

Hvad lavede så et sogneråd? Ja, vittige tunger sagde ofte, at det eneste de selv bestemte, var de ældres udflugt! Men så enkelt var det dog ikke. Der var mange både små og store sager, der havnede på et sognerådsbord. I modsætning til nu, hvor meget er delt op i udvalg, så var de gamle sognerådsmedlemmer med i alt, hvor de vigtigste var vejudvalg, skoleudvalg, socialudvalg, og endelig skatteligningen.

Beboerne i landområderne var i høj grad interesseret i vejene, særligt i de år, hvor man begyndte at asfaltere grusvejene.

Hvornår blev ens vej asfalteret? Der var nok mange, der syntes, at det varede længe før Hodsager fik en asfalteret vej til Holstebro. Aulums sognerådsmedlemmer blev beskyldt for, at man ikke ønskede en god vej til handelsbyen Holstebro. Det kunne godt være svært at prioritere veje til asfaltering.

En anden stor beboerinteresse er undervisning. Beholder området sin skole? Hodsager fik en god centralskole, og selvom det er den mindste i kommunen, håber beboerne at beholde den. Der var krise omkring de små skoler i 1970.

En væsentlig del af et sogneråds arbejde var skatteligningen og udskrivningen af skat, der var grundlaget for den økonomiske disposition. Det foregik i februar måned, når selvangivelsen var kommet ind og tog ca. 14 dage. I de gamle »pen og blæk« tider nåede man at få ligningen færdig og skattebogen ud den 1. april. Den var dagens »bestseller« til en pris af 1 kr. i 1930. Skattebogen ophørte med at udkomme i 1954.

For mange skatteydere og især de fleste landmænd, der ikke havde regnskabspligt, var det en skønsmæssig antagelse af privatforbruget samt frem eller tilbagegang af formuen, der lå til grund for den skattepligtige indkomst. Nu er det mere kompliceret med regnskabspligt, men måske mere retfærdigt.

Socialvæsenet er nu blevet en stor post på kommunens budget, trods velværd! Det kan skyldes flere forhold, bl. a. for at opfylde lovgivningens normer. I vores kommune har der altid igennem årene været råd til at hjælpe syge og fattige mennesker i nød. Det har da heldigvis været sådan her, »at få havde for meget, men færre for lidt«, for at bruge et kendt citat.

I perioden 1909-1970 har kommunen haft følgende formænd:

1909-1917: Gdr. Hans Vilhelm Nielsen

1917-1950: Gdr. Chr. Grønbæk

1950-1954: Tømmerhandler Chr. Laugesen

1954-1962: Gdr. Thomas Andersen

1962-1970: Tømrermester Johs Danielsen

I perioden 1958-1962 har Andreas Jensen, Hodsager, været næstformand

Følgende fra Hodsager har været sognerådsmedlemmer fra 1909-1970.

1909-1913: Villum Andersen, Ommosegård
1913-1921: Chr. Lørup, Hodsager
1913-1921: Jens Chr. Væggemose, Nørholm
1921-flytter?: Anthon Agerskov, Hodsager
Supl.-1925-1933: Martin Jensen, Halkjærhuse
1925-1929: Jens Chr. Jensen, Overgård
1933-1943: Svend Larsen, Hallundbæk
1937-1946: Peder Agerskov, Hodsager
1946-1950: Johan Andersen, Ommosegård
1946-1954: Anton Birkkjær, Birkkjær
1950-1962: Alfred Nielsen, Yllebjerg
1954-1962: Andreas Jensen, Hodsager
1962-1966: Anton Birkkjær, Birkkjær
1962-1970: Peder Larsen, Hallundbæk

Med kommunalreformen 1970 blev det til »storkommuner«. Aulum-Hodsager, Haderup, Haderup-Feldborg og den del af Grove, som ligger vest for Herning-/Viborgvejen med undtagelse af det militære område, blev sammenlagt og fik ca. 5900 indbyggere i 1970. Senere er befolkningen vokset til 6665 i 1990. Arealet er 25.000 ha.

Kommunalbestyrelsen på 15 medlemmer er kun en lille reduktion i forhold til de gamle sogneråds medlemmer og er så stor, at alle kender en eller flere af de valgte.

Med »storkommunen« blev det mere almindeligt med politiske opstillinger. I dag er følgende partier repræsenteret i rådet: Venstre, Socialdemokratiet, Kristelig Folkeparti, Fremskridtspartiet og Det konservative Folkeparti. Der er dog også medlemmer, der er valgt på alm. borgerlister. C.D., som har mange vælgere til folketingsvalg, har ikke ved sidste valg opstillet til kommunevalget.

Hvem er så disse mænd og kvinder man vælger?

Det er et ganske normalt udsnit af beboerne, og sådan skulle det også gerne være, men tendensen tegner ikke så lys fremover. Mange siger nej af forskellige grunde, og det kan man ved politisk opstilling. Selvstændige kan have svært ved at afse tid og penge til offentligt arbejde, og kan ikke undværes hjemme. Nogle undslår sig vel ofte, fordi de har været udsat for hård og ofte usaglig kritik.

Men det kan virke opdragende med en periode i en kommunalbestyrelse. Man må tit erkende, at man ville så meget, men nåede så lidt. Man lærer også, at der kan være andre end ens egen mening, der betyder noget, og skal man nå noget, må det være med saglige argumenter og ikke slå i »bordet«.

Det skulle helst ikke ende med ene lønmodtagere i rådene fremover. Det er godt, at så mange kvinder siger ja til at lade sig vælge.

Kommunalbestyrelsen er delt op i fire faste udvalg, hver på fem medlemmer, således at alle medlemmer har et eller flere udvalgsposter.

Ved sammenlægningen blev Johs. Danielsen, Aulum, borgmester og var det indtil 1982. Derefter blev det Egert Pedersen, Ljørring, og han er det stadig.

Medlemmer af kommunalbestyrelsen valgt i Hodsager:

1970-1978: Peder Larsen

1974- : Ove Breinholt

1974- : Lis Mølbæk

Pengeinstitutter i Hodsager

I vor tid er det sjældent, at man hører benævnelsen: »At tage fra kistebunden, eller at lægge penge i samme«. Men udtrykket stammer fra den tid, man i de enkelte hjem på landet var selvforsynende med mange varer.

Når man handlede, byttede man oftest med naturalier. Kontante penge brugtes sjældent. At købe på kredit var også utænkeligt, man stiftede ikke gæld. Men skulle der en sjælden gang bruges kontante penge, måtte man ty til kistebunden, hvis der ellers var noget her. På vores egn har der næppe været meget.

I dag er vi igen på vej mod et delvis pengeløst samfund. Man har konti i et pengeinstitut, som klarer ens pengeformidling og har derfor ikke brug for mange kontante penge. Man udsteder checks, har dankort eller hæver penge i en automat.

I sidste halvdel af 1800-tallet, da industrialiseringen og andelsbevægelsen tog fart, blev der behov for en større pengeformidling. Den almindelige befolkning tog initiativet til oprettelse af pengeinstitutter. På landet var det især spare- og lånekasser og andelskasser, mens banker var mere almindelige i byerne. Her kunne man så indsætte sine sparepenge, og blev der behov for lån, kunne man også få det.

Danmarks første sparekasse blev oprettet omkring godset Holsteinsborg på Sjælland i 1860, og i årene efter blev mange oprettet, også i det midt- og vestjyske område. Mange af disse små sparekasser nåede at holde 100 års jubilæum, inden de blev opslugt af større enheder.

De små sparekasser havde et lokalt tilsynsråd, og den daglige drift blev oftest i de små landsbysamfund ordnet af lokale folk uden egentlig bank eller sparekasseuddannelse. Tit uden egentlig kontor ofte i en almindelig dagligstue, hvor åbningstiden var nogle få timer, et par gange om ugen.

Den lokale indflydelse i tilsynsrådene var stor, men blev mindre og mindre eftersom enhederne blev større og større.

Hodsager har dog aldrig haft selvstændigt pengeinstitut. Med sognets langstrakte beliggenhed, hvor man i Yllebjerg-området havde nærmere til Holstebro, var der her mange, der var kunder i Holstebros pengeinstitutter. Ligeledes var der beboere i den østre ende af sognet, der havde tilknytning til den lille sparekasse i Simmelkær.

Man kan vist uden overdrivelse sige, at det pengeinstitut, der igennem årene har haft flest kunder i Hodsager, er Aulum sparekasse. Og ikke uden

grund da den blev oprettet i 1881 med navnet Aulum-Hodsager spare- og lånekasse. Mange af beboerne i Hodsager var med i den grundfond på 930 kr. der blev oprettet, som garantikapital fordelt på 93 personer, og som indskød 10 kr. hver. Ligeledes var tre af tilsynsrådets ni medlemmer fra Hodsager. Senere er tallet reduceret til syv medlemmer, heraf to fra Hodsager, dog fra 1947 til 1987 kun et medlem.

Navnet er dog i årenes løb forandret nogle gange: Aulum og omegns Sparekasse, Aulum Sparekasse, og i 1975 Sparekassen S.D.S., Aulum (Sammensluttede Danske Sparekasser).

Den sidste navneforandring kom i 1989, hvor det blev til en sammenslutning af S.D.S., Privatbanken og Andelsbanken på landsplan med navnet Uni-bank.

Der har i årenes løb været talt meget om en afdeling af Aulum Sparekasse i Hodsager, men det blev først en realitet i 1972, da den forhenværende købmand i Hodsager, Chr. Jensen, havde købt det gamle nedlagte mejeri. I den østre ende af bygningen blev der indrettet kontor, med åbningstid to gange om ugen. Senere blev kontoret moderniseret og udvidet med samtalerum m.m., og åbningstiden blev daglig, de fem første søgnedage.

Det var en god service for beboerne i Hodsager, men med rationaliseringen i S.D.S. hvor man nedlagde de små afdelinger, gik det også ud over afdelingen i vores by. Nøglen blev drejet i maj 1985.

Holstebro Bank overtog kort tid efter de gode kontorlokaler og havde her afdeling til 1988. Købmand Svend Mølbæk, der var bankens tillidsmand i Hodsager, fik den ordning med banken, at kunder kunne hæve op til 2000 kr. i en slags pengeautomat. Første tillidsmand i Hodsager var slagter Chr. Jeppesen, derefter købmand Andreas Råkjær.

Aulum Sparekasses medlemmer af tilsynsråd (lokalråd), boende i Hodsager 1871-1987:

1881-1884, 1886-1898: Peder Christensen, Hallundbæk

1881-1882, 1888-1935: Anders Hallundbæk, Hallundbæk

1881-1882: Jens Jørgensen, Yllebjerg

1882-1885: Niels Christensen, Åmosegård

1882-1886, 1890-1900: Jens Christensen, Hallundbæk

1884-1888: Jeppe Jensen, Brødvigbæk

1885-1890: Peder Jensen, Brødvigbæk

1916-1947: Peder Bay, Hodsager

1935-1960: Svend Larsen, Hallundbæk

1960-1987: Peder Larsen, Hallundbæk

I 1919 blev Aulum bank oprettet og fik også kunder i Hodsager. Bankens repræsentantskab havde også igennem årene et medlem i Hodsager, først Anton Agerskov, senere slagter Chr. Jeppesen, Marinus Hallundbæk og Anton Birkkjær.

Efter krigen blev det almindeligt, at bankerne anvendte en bankbus til at betjene kunderne i de små samfund. En overgang, i halvtredserne, havde Holstebro Landmandsbank en sådan bus stående i Hodsager, én gang om ugen i to timer. Ordningen varede dog kun ca. to år.

Pengeinstitutterne har i årenes løb gjort forskellige tiltag for at fremme opsparringen iblandt børn og unge. Man har f.eks. oprettet konti som gave ved barnedåb og udleveret sparebøsser til børn. Fra 1930 til 1955 solgtes der i Hodsager skole sparemærker fra Simmelkær sparekasse, et ikke dårligt initiativ for at fremme børns opsparings lyst. En anden god form for belønning af opsparring var en ungdomsopsparingsordning, hvor man fra konfirmationsalderen kunne indsætte beløb løbende og få 1% mere i rente end højeste normale indlånsrente. Og ved etablering kunne låne et beløb svarende til det opsparede.

Tiden har vist, at mange af disse initiativer, som fremsynede foregangs-mænd gav stødet til på forskellige områder for 50-150 år siden, har båret frugt, og været til stor gavn for lokalbefolkningen samt egnen i det hele taget.

Man taler så meget om decentralisering og nærdemokrati i vor tid, men tendensen har i mange år været stadig større og større enheder i mange sammenhænge. Også inden for pengeverdenen.

Beslutningsprocessen bliver taget langt fra det lokale område og kan ofte få en utilsigtet virkning og rammer ofte de små lokalsamfund – landsbyerne.

Postvæsenet

Peder Svendsen var i mange år landpost på Ommosegård-ruten, først boede han i Hodsager, senere flyttede han til Holstebro, hvor han hver morgen sorterede post på Posthuset, kørte med hestevogn til Hodsager, og sorterede posten op til de forskellige husstande.

I Hodsager havde han en hest opstaldet hos slagteren. Når vejret tillod det, kørte han Ommosegård-ruten i gig, når der var sne, foregik turen i kane.

Når han havde været turen rundt, sad han hos slagteren, hvor han frankerede og ordnede kontrabog. Når det var klaret, gik turen tilbage til Holstebro, hvor den lille, runde, glade mand efter at have afleveret posten på Posthuset, kunne gå hjem til hustruen Lene og få et velfortjent hvil, til han næste morgen startede igen.

P. Svendsen fik senere bil at køre i på turen Holstebro-Hodsager – retur, men turen ud til Ommosegård foregik på gåben, med den store posttaske fyldt med aviser, breve og værdipost.

Han blev aldrig dus med bilen; den reagerede ikke, når han sagde: »Trr!«.

P. Svendsens søn, Holger, kørte et stykke tid for faderen, senere overtog svigersønnen, Karl Johan Skjoldborg, kørslen.

Peder Svendsen og Lene flyttede, da han blev pensioneret, til Hodsager og senere til Aulum for at være i nærheden af børnene; her døde Lene først, Peder i 1942.

Karl Johan Skjoldborg blev efter svigerfaderen P. Svendsens afgang post på Ommosegård-ruten en kort periode, flyttede derfra på Yllebjerg-ruten.

Ommosegård-ruten blev efter omlægning det, man kalder en daglejer tur; her var Haring Pedersen post nogle år.

Marius Kragelund startede på Ommosegård-ruten i 1942, flyttede til Yllebjerg-ruten senere.

Michael Henriksen gik på Ommosegård-ruten til han faldt for aldersgrænsen i 1960.

Alfred Kragelund, der havde været afløser under ferier og sygdom, afløste Michael Henriksen.

Alfred fortsatte på ruten, til turene blev omlagt og motoriseret, hvorefter han var kommunalarbejder til sin død.

De kørte alle turen på cykel.

På Yllebjerg var Henrik Nielsen post i mange år, han flyttede til Mejrup og senere til Holstebro, hvor han døde.

K. J. Skjoldborg flyttede fra Ommosegård-ruten til Yllebjerg-ruten, var der nogle år, flyttede til Holstebro og senere til Århus, hvor han døde.

Johs. F. Christensen var også en årrække på Yllebjerg-ruten, flyttede senere til Holstebro, hvor han bor endnu.

Marius Kragelund blev fastansat på Yllebjerg-ruten, flyttede senere til Holstebro, hvor han har haft forskellige ruter. Han måtte efter 40 år ved postvæsenet, uden sygedage, holde op på grund af sygdom. Han har heldigvis genvundet helbredet igen, så han sammen med hustruen Ellen kan nyde pensionisttilværelsen.

Einar Tvistholm blev efter nogle år forflyttet til Holstebro, hvor han har en landpostrute.

Erik Jakobsen startede på Yllebjerg-ruten i 1960.

Senere, da ruterne blev motoriseret, blev der lagt om på ruterne, nogle ejendomme i Nørholm fik gennem mange år posten over Skave. Nogle ejendomme i det sydvestlige hjørne af Yllebjerg hørte under Mejrup-Nørholm-ruten, de er nu, efter at postadressen er blevet 7490 Aulum, kommet under Høgild-ruten sammen med resten af Yllebjerg, Brogårdvej, Mølgård, Birkkjærvej og Hestbjergvej. Chr. Vestergaard Olesen, Aulum, kører nu på den rute.

Erik Jakobsen gik i nogle år ud fra Holstebro Postkontor, senere kom han til at gå ud fra Aulum, nu kører han i byen samt Ommosegård-ruten.

Posten gik først ud fra købmanden, men da slagteren byggede huset i 1914, flyttede posten ind til ham, og da hed det Postudveksling. Senere fik slagteren frimærkesalg. I 1942 blev det Postindlevering, et par år senere brevsamlingssted med Chr. Jeppesen som brevsamler.

I 1951 overtog Johanne Jeppesen, Brevsamlingsstedet, som hun havde i godt 35 år.

1. februar 1986 flyttede Brevsamlingsstedet til købmand Mølbæk.

Gennem de mange år er posten transporteret på mange forskellige måder, med forskellige transportmidler, som hestevogn, lillebil, motorcykel, rutebil og postbil og af mange forskellige mennesker. P. Svendsen, Holger Svendsen, K. J. Skjoldborg, Karlsten, Pedersen, Lind, Chr. Madsen, Niels Larsen, Kaj Larsen, Poul Larsen m.fl. – En periode hentede Posthuset i Holstebro den hver lørdag, senere, da postadressen blev Aulum, hentede de forskellige postbude det på skift.

Nu henter Postkontoret i Holstebro det igen.

Før i tiden gik posten både juledag, nytårsdag, skærtorsdag, anden påskedag og anden pinsedag.

7 ejendomme i Hallundbæk Kjær får stadig post over Feldborg-Haderup.

Rutebiltrafik

Efter dagvogn og postvogn – altsammen hestetrukket – begyndte Søren Sørensen (Pøhl) Feldborg Rutekørsel fra Feldborg over Hodsager til Holstebro med bil (sikken et fremskridt). Senere har der været mange ejere af ruten, Carlsen, Pedersen, Lind.

N. C. Larsen, der er født og opvokset i Hodsager, købte ruten under krigen. Han havde en bil til 25-27 personer, men hvor der er hjerterum, er der også husrum, så mange gange var der ca. 75 passagerer med. Nogle sad på taget, andre stod ved generatoren, hvilket var meget praktisk, fordi de kunne let fylde en sæk brænde på, når det kom til at knibe med hestekræfterne. Ved ankomst til Anlægget i Holstebro, blev de overtallige læsset af.

Larsen afstod ruten til sønnerne, og den ejes nu af Kaj Larsen og søn.

Gennem flere år var der flere daglige ture med DSB-bussen Herning-Skive, der gik over Hodsager.

Sognets gårde og huse, Yllebjerg

YLLEBJERGGAARD, HODSAGERVEJ 54

Gården blev før i tiden kaldt Over Yllebjerg, og var sognets største gård. Mange gårde og ejendomme er bygget på jord fra Yllebjerggård. Østen for gården er der en mergelgrav, som bønderne i Yllebjerg og omegn hentede mergel fra, når de havde opdyrket hede. Senere har der været stiftet et mergelselskab, som tog mergel op i Yllebjerg og kørte det ud til medlemmerne.

Det halve af Bjerget i Yllebjerg er en del af Yllebjerggaards marker. I mange år har der været en træbro over Storåen til Tvis, lige neden for gården. Nu er den fjernet og vejen nedlagt.

Yllebjerggaard ligger smukt på skråningen ned til Storådalen med udsigt til Thusholt Krat. Gården har en smuk, stor gammel have. Yllebjerggaard har haft mange ejere. Siden 1915 har der været 16 ejere, og kun 4 har været der over 4 år. Metha og Laurids Pagh, der kom fra Vebbestrup, købte gården i 1915. De var dygtige, og det varede ikke længe, inden der var en stor besætning med 30 malkekøer, og de blev den største leverandør til mejeriet. De fik meget ud af engen.

Deres børn: Helene, født i 1894, Emmy 1896, Niels 1898, Bernhard 1900, Harald 1906, Tage 1908 og Viggo 1910.

I 1926 solgte han gården og købte Lauralyst i Tvis. Næste ejer efter Pagh var Christian M. Brandborg. Han solgte igen samme år til Marius Pedersen Skyts. I 1930 købte Christian Anders Andersen gården, solgte igen 1932 og flyttede til Gl. Lindholt i Tvis.

De næste ejere af Yllebjerggaard var Ane Marie og Kristian Gade, der kom fra Varde. Ane Marie født 1882 i Brohus i Tvis, og Kristian 1877 i Gadegaard, Nr. Felding. Da de købte gården, var den tom og uden besætning, men det varede ikke lang tid, inden der var fuld besætning. De havde nogle af sønnerne hjemme til at hjælpe sig. Sønnerne holdt selv dyr, som skulle udgøre deres løn. En havde får, og en havde gæs, og en tredje holdt høns. Yllebjerggaard var igen blevet veldreven.

Deres børn: Kristian, født 1906, Poul 1908, Jens 1909, Marius 1911, Knud 1916 og Erling 1919.

Efter 8 år solgte de, og flyttede til Vinding, senere til Ørre, hvor Kristian døde i 1947 og Ane Marie 1968.

Nu kom der en periode, hvor det næsten var hvert år, at der blev handlet med gården. Den første efter Gade var i 1940 til Ejner Frandsen, til Gunnar Hedegaard i 1941, til Søren Andersen i 1943, til H. E. Kolstrup 1945, til Aksel Thomsen og Erik Balle 1947, til Ferdinand Hover 1949, til Poul Sørensen 1950 og endelig i 1951 til Niels og Johannes Nielsen, far og søn. Niels Nielsen var dyrlæge i Starup, da de boede der, og havde været det i mange år. Da de kom til sognet, begyndte han igen som dyrlæge fra Yllebjerggaard og fik også en stor kundekreds i de omliggende sogne, for han var en meget dygtig og erfaren dyrlæge. Han døde i 1961, var født i Timring 1880. Hans kone, Marie, født 1885 i Frøbjerg ved Tommerup, Fyn, død på Haderup Alderdomshjem 1985.

I 1962 blev Yllebjerggaard solgt og Henny og Johannes Nielsen købte Yllebjerg gl. skole. Johannes' mor flyttede med. (Se under Hodsagervej 52).

Det var Grethe og Peter Weiling, som købte Yllebjerggård, Grethe, født 1920 i Næstved, og Peter, født 1911 i Vinderup. Peter Weiling var grosserer i Århus, da de købte gården. De har nu bygget en helt ny gård op, idet alle de gamle bygninger er blevet fjernet, og de nye står på samme grund. Den ny østre længe er bygget til bestyrerbolig. Det nye stuehus står på den gamle sokkel, i samme størrelse og holdt i samme stil. Angående det ydre, ligner det det gamle stuehus, som var over 100 år gammel.

De første ti år drev de selv gården med fremmed medhjælp; men siden har jorden været forpagtet ud.

Kort efter de havde købt gården, plantede de ca. 100 tdl. til med rødgran, så der i dag står en fin ung skov. I 1964 købte de nabogården, Lille Yllebjerg. I 1973 lagde de jorden fra denne under Yllebjerggaard og solgte bygningerne med lidt jord til sønnen Erik og svigerdatteren Ellen.

Weilings havde Yllebjerggaard i 28 år, måske dem, der har haft den længst, i hvert fald i løbet af de sidste 150 år.

Yllebjerggaard stod også som en pæn, præsentabel, firelænget gård, da den blev solgt.

Deres børn: Erik, født 1941, Annette 1943 og Christian 1950.

Peter Weiling døde 1986. Grethe Weiling solgte Yllebjerggaard i 1990 og flyttede til Ollerup på Fyn.

Det var Mette og Immanuel Gerhard Jensen, som købte Yllebjerggaard. Mette, født 1964 i Valby. Emanuel Gerhard 1946 i Timring. De kom fra Ejsing, hvor de havde solgt deres gård »St. Sevelsted«.

De vil drive gården med planteavl samt kødkvæg, grisesøer og skovdrift.

Deres børn: Trine, født 1987 og Rasmus 1990.

I Yllebjerggaards bestyrerbolig, Hodsagervej 56, bor Weilings søn, Christian og svigerdatteren Lone, født 1951 i Haderslev. Han sejler som styrmand på store tankbåde. Lone er fritidspædagog. Børn: Kent, født 1979 og Anne 1982.

»LILLE YLLEBJERG« (UNDERBJERG), HODSAGERVEJ 62

I 1916 købte Maren og Laurids Kristian Bertelsen, der kom fra Måbjerg, Lille Yllebjerg af Marinus Knudsen.

De dyrkede hede op og gravede mergel op til den nyopdyrkede jord samt den dyrkede jord. Jorden nord for landevejen blev solgt til »Damtoft«.

Børn: Kathrine, født 1896, Bertel 1898, Lars Kristian 1901, Inger Marie 1904, Aksel Kristian 1907, Karen 1910, Anna Martine 1912 og Otte 1917.

I 1933 solgte de gården til Else og Kristian Søgård, som kom fra Tvis. Maren og Laurids flyttede til »Skolegården« og senere til Hodsager by.

Under Anden Verdenskrig var Søgård også tørvefabrikant, idet han i 1942 købte Rødbros ejendom, Hodsagervej 36. På denne ejendom var der en lille mose, som han opgravede. I 1946 solgte han Rødbros ejendom til Aksel Frederiksen. Else og Kristians børn: Jens, født 1920, Marie 1921, Thomas 1923, Paula 1925, Berta 1929 og Ketty 1939.

I 1960 solgte de gården til sønnen Thomas og flyttede til Sørvad. Thomas, som var blevet gift med Ester Jensen fra Roum i 1958, solgte i 1964 gården til grosserer Peter L. Weiling, Yllebjerggaard, og købte »Skolegården«, Hodsagervej 47.

Ellen og Erik Weiling købte bygninger og jorden omkring dem af Eriks forældre i 1973, da de lagde jorden under Yllebjerggaard. I 1974 blev de gamle bygninger saneret, og de byggede et dejligt nyt stuehus på skrænten ned til Storåen med en storslået udsigt over Storådalene. Ellen W. er født i 1946 i Holstebro, hvor hun i dag er prokurist. Erik W. er major ved Jydske Dragonregiment i Holstebro. Børnene: Lone, født i 1971 og Dorte i 1973 er begge født i Holstebro, hvor Ellen og Erik Weiling boede, inden de flyttede til Hodsager.

»NEDER YLLEBJERG«, HODSAGERVEJ 42

I 1915 solgte Peder Rødbro gården til Marie og Kresten Bech Grundvad, som kom fra Lihme i Salling. Det var kun de første år, de boede på gården, derefter forpagtede de den ud og købte en ejendom i Mejrup og senere Gl. Lindholt i Tvis. I 1928 solgte de Neder Yllebjerg til Krestens søster og svoger, Maren og Søren Chr. Nielsen, som kom fra Vejby i Salling. Maren er født i Lime i 1881 og Søren i Krejbjerg 1886. Da Peder Rødbro tog 130 tdl. fra og Kresten Bech ca. 40 tdl. fra, var den store gård, som engang ejede omtrent det halve af det, der hedder Yllebjerg, nu blevet til en ejendom.

Søren var foruden landbruget også interesseret i politik, og han var i mange år formand for Det radikale Venstre i Holstebrokredsen. Han var en dygtig skribent og skrev mange politiske artikler i Holstebro Dagblad. Desuden var han en god jæger og gjorde meget ud af jagtpleje. Deres børn: Margrethe, født i 1917, Dagmar 1919 og Johanne 1921.

I 1974 flyttede de til Hodsager by, hvor Søren begyndte at mure for andre. I 1950, på arbejde ved Andreas Jensen, »Skovly«, væltede en gavlmur ned over ham, hvorved han omkom. Maren flyttede 4 år efter til sin datter Margrethe i Uhregaard i Mejdal. Der blev hun i 13 år, derefter 8 år på Tvis plejehjem, hvor hun døde i 1975, 94 år gammel.

Neder Yllebjerg var blevet solgt til Agner Madsen, søn af Marie og Kresten Madsen, »Nørholm«. Agner, født 1905, og han kom fra Sevel, hvor hans kone, Kirstine Marie, var død i 1946. Kirstine Marie Frederiksen, født 1906 i Tvis. Deres børn: Edith, født i 1930, Ernst 1932, Ester 1935, Vagn 1937, Inga 1939 og Johannes 1945.

Agner kørte mælk og drev alsidigt landbrug. I 1952 flyttede han til Maabjerg. Døde i Holstebro 1979.

De nye ejere blev Johanne og Jens Chr. Høgild. Johanne, født i Vind 1931. Jens Chr. Høgild, født i Meldgaard, Høgild i Aulum. Deres børn: Irma, født i 1953, Niels 1954, Tage 1955, Peder 1958, Anna 1965, Pia 1968 og Jan 1970.

I 1958 overtog de Jens Chr.'s fødegård, Meldgaard, og solgte til Kristian Pedersen, Udholm, og Alfred Hansen, Tvis. Det var også af dem, han købte Neder Yllebjerg i 1952. De havde købt den af Agner Madsen, men de var kun ejere i kort tid, begge gange de havde den. De solgte igen i 1959 til Inger og Kjeld Hansen, Fredensborg. Inger, født i Gentofte 1919, Kjeld i Kagerup 1914. De har datteren Helle, født i 1959. De havde en stor vognmandsforretning med mange lastvogne i Fredensborg og desuden en gård i Vonge ved Vejle. Neder Yllebjerg var deres lystgård, hvor de boede i deres fritid og ferier. De plantede en del af jorden til.

I 1979 døde Kjeld Hansen, og Helle overtog Neder Yllebjerg efter faderens død. Helle er gift med Peder Christophersen, født i Haslev 1963. De bor nu på gården. Neder Yllebjerg ligger smukt øverst på skråningen ned til Storåen med en pragtfuld udsigt over ådalen. Det har de nok også syntes for over 400 år siden, da gården blev anlagt.

HODSAGERVEJ 36

Da Peder Rødbro havde Neder Yllebjerg, skilte han 130 tdl. hede fra i 1915 og byggede en ejendom på dette areal. Derefter solgte han Neder Yllebjerg, og han og familien flyttede ind i det nyopførte hjem. Peder er født i Torup 1883, og Emilie i Kollerup 1880. De opdyrkede en del af heden.

De fik børnene: Kirsten Marie, født i 1909, Anna Johanne 1911, Nelly 1913 og Alfred 1920.

Emilie døde i 1938, og i 1942 solgte Peder ejendommen til Kristian Søgaard fra Lille Yllebjerg. Peder døde i 1958.

K. Søgaard havde købt ejendommen, fordi der var en moselod på den. Da tørvene var ved at været gravet op, solgte han i 1946 ejendommen til Aksel Frederiksen, der i de 4 år, han havde den, solgte 90 tdl. hede fra. I 1950 købte Gerda og Henning Schubert ejendommen. Gerda er født 1931, datter af Margrethe og Vilhelm Christensen, »Refsgaardminde«, Henning er født i Tvis 1919.

Gården var noget forsømt, men nu er der opført nye staldbygninger og lavet om på de bestående. Jorden er i god drift. Gården drives med salg af smågrise. De har de seneste år begyndt at tilplante noget af jorden. Børnene er: Britta, født i 1950 og Bent 1952.

»BJERGGAARD«, HODSAGERVEJ 34

I 1913 købte Anna Kirstine og Julius Kviesgaard »Bjerggaard«. Julius, født 1891 i Borbjerg, Anne i Hodsager 1888.

De havde gården i 5 år, flyttede til Borbjerg, men kom tilbage til »Hvilested« i 1923. Deres børn: Ejner Robert, født 1910, Henry 1915, Gunnar 1916, Jenny Marie 1917, Aksel 1922 og Julin 1927.

Gården blev købt af Anton Bjerggaard, født i Mejrup 1891. Han drev alsidigt landbrug. Da han var ungkarl, passede hans søster, Astrid, huset og hjalp til med arbejdet i mark og stald. Hun var født i Mejrup 1906. Anton solgte gården i 1943 og købte hus i Aulum, hvor han døde i 1970 og Astrid i 1987.

De nye ejere af Bjerggaard blev Poula og Aage Chr. Jensen. Poula, født i Tvis 1919, datter af Marie og Kr. Nielsen, Gl. Hodsager, Aage, født i Doense ved Høbro 1915, kom fra Tvis til Yllebjerg.

Ved siden af landbruget havde de en stor bigård, da Aage var meget interesseret i biavl, og havde stor viden om den. Han var også en dygtig hjemmeslagter. Aage kunne godt lide at gå en tur med jagtgeværet på engen ved Storåen, som løber tæt forbi mod syd. Efter at Gerda Poulsen fra nabogården blev syg, hjalp Poula til med at passe hende. Deres børn: Inger Margrethe, født 1945, Anna Lise 1949 og Lilian 1953. Poula døde i 1985, Aage i 1988.

Datteren Anna Lise og hendes mand, Karl Erik Vesterby, overtog gården efter Aages død. Karl Erik er født i Skød ved Hammel 1953. Han driver gården som frilandsgartneri. Anna Lise er cand. jur. i Aarhus Amtskommune og ny folketingskandidat for partiet Venstre i Holstebro-kredsen.

»VESTERAGER«, HODSAGERVEJ 30

Mette og Andreas Andersen købte »Vesterager« af landpost Anders Thomsen, som havde gået post fra Mejrup og til Haderup sogneskel siden 1879 og til hen først i 1900-tallet. Mette, født 1886, er datter af Maren og Kresten Møller, naboejendommen til Vesterager. Andreas er født 1878 i Tvis. Han kørte mælketur sammen med at passe landbruget. Han døde i 1922, kun 44 år. Mette og børnene drev gården videre. Deres børn: Marius, født 1910, Anine 1912, Kristian 1914, Astrid 1916, Svend 1917 og Viggo 1919.

Mettes far døde i 1927, og Mettes mor flyttede en tid efter hen til Mette, og ejendommene blev lagt sammen. Maren døde i 1950, 96 år gammel. Mette solgte gården i 1953 til Gerda og Aksel Poulsen og købte huset Hodsagervej 37. Hun døde i 1959.

Gerda er født i Bur 1929 og Aksel i Vind 1916. De har datteren Else Marie, født 1953. I 1960 byggede de en helt ny gård længere oppe fra Storåen, da de gamle bygninger var for små og utidssvarende, så det var bedre og mere praktisk at bygge oppe på marken. Den gamle gård blev solgt og brugt som sommerhus. De fik en veldreven gård. Gerda blev alvorligt syg, og var sengeliggende i mange år, trofast passet af Aksel. Hun døde i 1988. De sidste år er gården blevet drevet uden besætning.

»ROSENLUND«, HODSAGERVEJ 31

Marinus Mejlsø solgte ejendommen i 1915 til Jens Haaning Jespersen, som solgte den igen i 1919 til brødrene Karl Christensen og Ingvar Tjelle Christensen. Ingvar solgte sin halvpart i 1921 til sin broder, Karl, som havde den, indtil 1923, da han solgte til sin søster Midde og hendes mand, Trier Hansen, som var en broder til Karl Hansen, Ny Dalgaard. De solgte igen i 1924 til Niels Mattson, som solgte igen i 1925 til Frederik Pedersen. Igen solgt i 1926 til Jørgen Majgaard. Samme år blev købmand Schou og tømmerhandler Bendix ejer af den, men de solgte den i 1929 til Johanne og Frederik Jensen. Johanne, født i Tvis 1896, død 1966. Frederik, født i Dejbjerg 1892, død 1972.

Deres børn: Astrid, født 1919, Herdis 1920, Katrine Kirstine 1921, Elna 1922, Anders 1924, Ernst 1925, Hartvig 1926, Krista Sørine 1929, Else Johanne 1931, Rigmor 1933, Karen 1934 og Maja 1935.

De solgte Rosenlund i 1942 til Olivia og Verner Jensen, som kom fra Nygaard i Hodsager. Olivia, født 1909 i Hodsager, Verner 1903 i Herning. Foruden at drive ejendommen kørte Verner mælk, og han kunne desuden også godt lide at handle med heste. Olivia havde også arbejde ved siden af – i mange år som hjemmehjælper. Deres børn: Edith, født i 1928, Ruth 1929 – død 1931, Ove 1933, Grete 1935, Jens 1938, Inger 1943 og Anton 1946.

Verner døde i 1981. Olivia bor endnu på ejendommen sammen med sønnen Jens.

»REFSGAARDSMINDE«, HODSAGERVEJ 33

Jens Nielsen Refsgaard har boet her siden 1872, solgte i 1923 til Margrethe og Vilhelm Christensen. Margrethe, født i Skanderup ved Kolding 1897. Vilhelm, født 1896, søn af Petrine og Anders Christensen (Jakobsen) i Trindtoft.

Der var ingen besætning, bygningerne var noget forfaldne og ikke så nær al jorden var opdyrket; men de fik plantet læhegn, og den sidste jord blev opdyrket samtidig med, at Vilhelm kørte mælk i mange år. Deres børn: Amalie 1922, Klara 1924, Gerda 1931 og Anders Christian 1933.

Vilhelm døde i 1956 og i 1957 overtog Anders Christian gården efter sin mor, der flyttede til Hodsager by, Hovedgaden 35. Hun døde på De gamles Hjem i Aulum i 1985.

Anders Christian blev gift med Gerda Nielsen, født 1939 i Dalhus, Aulum. I mange år har de dyrket tidlige kartofler til salg, har også drevet minkfarm, og de har bygget nyt stuehus. Gerda har haft arbejde ved siden af. Deres børn: Kurt, født i 1957, Conny 1960 og Ulla 1963.

»PILEHØJ«, HODSAGERVEJ 35

Der er flere, som har boet her en kort tid. I tyverne købte Kirstine og Kristian Hummelose Pedersen den, og var her til 1945, da de byttede med Jenny og Jens Risum med Gl. Dalgaard. Jenny er datter af Kathrine og Troels Søndergaard, Nørholm, Jens er født i Aulum i 1910.

I 1952 brændte gården, blev bygget op igen og er nu en pæn gård. De købte ca. 20 tdl. hede, som var kommet fra Rødbros. Arealet lå lige ved deres gård. Jens kørte mælk til Hodsager mejeri i mange år, først med heste, senere med traktor. De sidste år, de havde gården, var jorden lejet ud. Deres børn: Edith, født 1935, Tove 1936, Gerda 1938, Bodil 1943, Vagn 1944, Richard 1945, Ejgild 1946, Herman 1947, Asta 1949, Niels 1950, Erling 1952 og Jens Peder 1956.

I 1985 solgte de Pilehøj til Sinne og Søren Linding Olesen, Trindtoft, og købte hus i Hodsager by, Østvænget 35. Sinne og Søren dyrker jorden sammen med Trindtoft.

I 1986 flyttede deres datter Gitte og hendes mand, Bjarne Bøgh, ind i stuehuset, og har siden købt stuehuset med tilhørende udbygninger. Gitte er født i

Trindtoft i 1962 og arbejder som syerske. Bjarne, født i Holstebro i 1963, er udlært som tjener og kok, og har arbejde indenfor faget.

HODSAGERVEJ 37

Knud Jørgensen byggede huset i 1950, da han solgte Hodsagervej 39. Han boede der kun i 3 år, hvorefter han flyttede til Ikast og solgte huset til Mette Andersen, som boede her til sin død i 1959. Siden er der mange, der har haft huset en kort tid. Nu bor Klaus Uffe Groth og Lis Andreasen der. Klaus er født 1960 i Mejrup og Lis 1965 i Sevel. De købte huset i 1989.

HODSAGERVEJ 39

blev bygget af Knud Jørgensen i 1930-31. Knud er født i Udby på Thy i 1888, gift med Katrine, født i Naur 1889. Knud kørte mælk og arbejdede i tørvemosen.

Deres børn: Karl, født 1913, Ester 1914, Orla 1915, Alfred 1917, Jenny 1918, Dagny 1920, Anna 1922, Ida 1924, Henry 1927 og Svend 1930. Katrine døde 1949 og i 1950 solgte Knud ejendommen til Karen og Aksel Frederiksen, forinden tog han et stykke jord fra og byggede Hodsagervej 37.

Karen er født i Gelsted på Fyn 1899, Aksel i Tvis 1899. De kom fra Hodsagervej 36. Aksel handlede med kreaturer og grise, for ejendommen var for lille til, at de kunne leve af den. Deres børn: Dagny, født 1932, Hans Peder 1934, Frederik 1936, Kirstine 1937 og Lilly 1941.

Aksel døde i 1963 og Karen 1966. Jorden var solgt fra, og huset blev solgt. Siden har der været handlet mange gange med den. Nu er det Ulla og Jan Pedersen, som ejer den. Ulla er født i Refsgaardsminde 1963, Jan i Hesselaa, Skave, 1961. De har sønnen Johnny, født 1989.

»TRINDTOFT«, NØRREHOLMVEJ 1

I 1916 var det Ane Kathrine og Kristian Poulsen Søndergaard, der havde Trindtoft. De solgte i 1918 til Alma Matilda og Peder Jakobsen. I 1919 købte Birte og Niels Marinus Karlsen den. I 1922 købte de Vesterager, Hodsagervej 58, og solgte Trindtoft til Peder Pedersen. Han solgte igen i 1925 til Anker Frederiksen, som var her til 1928. Frem til 1935 er der flere, der har boet i Trindtoft, og ikke alle har været ejere af den.

Det var Alfred Andersen, der købte Trindtoft i 1935. Alfred A., født 1881 i Bøvling, var enkemand, men havde været gift 2 gange. Hans første kone, Laurine Pedersen, født 1886 i Bøvling, døde i 1910. Hans anden kone, Vilhelmine Kristensen, født i Bonnet, døde i 1928.

Alfred gik ud som murer, og en søn, som var hjemme, kørte mælk til mejeriet i Hodsager. Han solgte i 1943 og flyttede til Holstebro. Børn i første ægteskab: Hulda, født 1904, Kristian 1905, Elisabeth 1907 og Alvilda 1908. I andet ægteskab: Svend Aage 1913, Laurits 1914, Stine 1916, Rosa 1923 og Robert 1925.

Det var Kristian Kviesgaard fra nabogården, Søndervang, og hans svoger, Peder Væggemose fra Nørholm, der købte Trindtoft. Kristian fik 40 tdl. som

blev lagt til Søndervang, og Peder fik resten med bygninger, som han solgte i 1945 til sin ældste søn, Jens Kristian, gift med Else Vahr, født 1920 i Aulum.

Trindtofts bygninger var gamle og udslidte, og kunne ikke bruges til en rentabel produktion. Derfor valgte de i 1951 at bygge en helt ny gård. Den gamle gård lå østen for Nørholmvej, men den ny blev lagt vesten for vejen; det var mest praktisk på dette tidspunkt, fordi de havde mest jord på den side af vejen. Else og Jens Kristian havde et veldrevet alsidigt landbrug. Deres børn: Anna, født 1946, Jens Peder 1948, Svend Erik 1950, Ole 1951 og Sigrid 1955. I 1957 købte de en gård i Sinding og solgte Trindtoft til Sinne og Søren Linding Olsen. Sinne, født i Linde 1933, og Søren i Mejrup 1933. Samtidig med at de købte Trindtoft, var den store udvikling i landbruget lige begyndt efter krigsårene med mekanisering, byggeri, leje eller køb af mere jord samt udvidelse af besætning. De lejede også jord i begyndelsen. Senere byggede de ny svinestald og kostald samt maskinhus. I 1985 købte de Jens Risoms gård, hvor de havde haft jorden lejet i flere år forinden. De købte også 25 tdl. fra Hvilested og Hedevang. Sinne og Søren er ihærdige og dygtige. Gården er meget veldreven med stor besætning. Søren har været interesseret i organisationsarbejde, og har indsigt i meget. Han har været formand for ligningskommissionen og Hodsager Ungdoms- og Idrætsforening m. m.

Deres børn er: Bjarne, født 1955, Lisbeth 1956, Leif 1960, Gitte 1962 og Torben 1963.

»HVILESTED«, NØRREHOLMVEJ 2

I 1914 flyttede Katrine og Peder Pedersen fra »Nørtoft« i Dalgaard til »Hvilested« i Yllebjerg, solgte den i 1922 til Hans Peder Pedersen og købte nabogården »Trindtoft«. Hans P. Pedersen solgte »Hvilested« i 1923 til Julius Kviesgaard, som havde haft »Bjerggaard« i Yllebjerg fra 1913 til 1918 – havde boet udensofns fra 1918 til 1923 – købte så »Skolegaarden« i 1924 og solgte Hvilested til Jens Laursen, som solgte den igen i 1926 til Mariane og Anders Hansen, som kom fra Ørre. De havde den i 2 år, hvorefter de flyttede til Mejlsøes ejendom, Hodsagervej 31. Deres børn: Jensine, født i 1915, Konrad 1919, Anna 1920, Dagmar 1922, Valborg 1924 og Magda 1926. Jensine blev gift med Peder Nielsen, »Dalhus«, i Aulum.

I 1928 købte Katrine og Peder Pedersen »Hvilested« for anden gang. De kom fra Maabjerg, hvor de havde været siden de solgte »Trindtoft«. Peder ville gerne handle med næsten alt muligt, både dyr, kartofler og tørv. I 1942 solgte de »Hvilested« til Jens Laursen og købte en lille ejendom ved Holstebro. Katrine og Peders børn: Kristian født i 1910, Karl 1911, Johanne 1913, Peder 1915, Johannes 1917, Svend 1918, Anker 1923 og Harald 1924. I 1943 købte Marie og Kristian Terkelsen »Hvilested«. De kom fra Alsted Bjergby på Mors, og havde på daværende tidspunkt tre piger i alderen fra 9 til 16, som alle kom til at gå i skole i Holstebro. Dengang var der ikke skoleoverbygning i Aulum-Hodsager kommune. Om sommeren kunne de cykle, men om vinteren måtte de gå, når føret var dårligt. Det blev en lang skoledag med gåturen mellem Yllebjerg og

Holstebro først og sidst. Marie var en meget flittig kvinde, der arbejdede i mosen om sommeren og om efteråret gik ud og samlede kartofler op for folk. Pigerne hjalp til, når de havde fri i skolen. Kristian passede bedriften. Deres børn: Ruth, født i 1927, Rita 1930 og Regitsa 1934.

De solgte i 1958 til Frederik Frederiksen, søn af Karen og Aksel Frederiksen, Yllebjerg, og flyttede til Fjaltring og senere til Tappernøje ved Præstø. Frederik var ungkarl, og solgte igen i 1963 til minkfarmer Svend Erik Groth, Mejrup. Foruden minkavl drev han også hesteavl. I 1981 købte han en gård i Saugstrup.

Doris og Svend Erik Groth boede ikke i »Hvilested«, den tid de havde den. Det gjorde datteren Anna Marie Groth, født i Mejrup 1955, og Søren Poulsen Pinnerup, født i 1953 på Jegindø. De er nu de nye ejere af »Hvilested«. I 1986 solgte de jorden fra til naboerne og samme år byggede de et nyt stuehus.

Børn: Svend Daniel, født i 1982 og Rune i 1984.

»SØNDERVANG«, NØRREHOLMVEJ 3

I 1926 købte Kristiane og Kristian Kviesgaard et jordlod af Kristianes far, Jens Chr. Væggemose, Nørholm. Kristian Kviesgaard var fra Borbjerg, og de byggede på jorden i 1927. De var meget dygtige, så det var en veldreven gård, da de solgte den i 1948 og købte »Søndergaard« i Tiphede, der var en større gård med et stort hedeareal, som de opdyrkede. Kristian er blevet enkemand og bor nu i Videbæk. Børn: Else, født 1928, Anna Marie 1931, Jens Kristian 1932, Laurits 1934, tvillingerne Gunnar og Bent 1935, Grete 1937, Mette 1939, Sigfred 1941, Julin 1943, Ruth 1947 og Stine 1948.

I 1948 købte Helga og Alfred Nielsen »Søndervang«. Helga er datter af Lars Larsen, Hallundbæk kjær, og Alfred fra Gl. Hodsager. De byggede først en ejendom i Hallundbæk i 1936, som de solgte i 1948 til Else og Jens Hareskov. Det var jo det samme for dem som for andre, at efter krigen var der store muligheder.

Derfor blev der bygget og købt jord til Søndervang. Alfred købte 20 tdl. fra Rødbros ejendom, Hodsagervej 36, og der blev bygget ny lade, svinestald, maskinhus, kartoffelhus og de gamle huse blev lavet om til kostald.

Alfred sad i Aulum-Hodsager sogneråd i 12 år. Han var en dygtig kommunal politiker og meget vellidt. Beboerne vidste, at de kunne stole på ham, men Alfred blev syg og måtte holde op i 1962, og han døde i 1963 – halvtreds år gammel. Efter Alfreds død byggede Helga et parcelhus på den jord, som de havde købt fra Rødbros ejendom, nu Hodsagervej 38.

Martha, deres ældste datter, som var forlovet med Johannes Kloster, søn af Jacob Kloster, Ommosegård, overtog gården i 1963. Det blev ikke lang tid, at Helga boede i det nye hus, idet hun døde året efter i 1964. Deres datter, Lis, døde også i 1964. De andre 5 søskende kom hjem til Martha og Johannes. Det var et stort ansvar for Martha og Johannes, så unge som de var, men det viste sig, at de kunne klare det. De passede dem godt og gav dem er en god og lykkelig barndom. Helga og Alfreds børn: Martha, født 1945, Lis 1948, Elin 1950, Ruth 1952, Elly 1953, Annette 1957 og Maja 1960.

Johannes og Martha har udbygget gården med ny kostald og købt mere jord til. Johannes var med til at starte Kongensgård Landbrugsskole i Nr. Nisum og har været formand for skolen, siden den blev startet.

Johannes har været meget aktiv inden for Indre Mission, og er nu formand for IM's samfund i Hodsager.

Martha og Johannes' børn: Alfred, født 1965, Helga 1966, Anny 1970 og Hartvig 1976.

»HEDEVANG«, NØRREHOLMVEJ 4

Hedevang er en udstykning fra Nørreholmvej 2, som Ester og Henry Jeppesen købte og her byggede stald og lade i 1952 og stuehus i 1953. Senere er der bygget maskinhus og kartoffelhus.

I flere år drev de maskinstation sammen med landbruget. Nu har de solgt jorden fra og driver minkavl.

Ester er datter af Agner Madsen, som er søn af Marie og Chresten Madsen, Holmgård. Henry er fra Nørtoft, Hodsagervej 51, hvor hans forældre boede i mange år. Henry døde i 1992.

Deres børn er: Evald, født 1955, Kurt 1958, Kirsten Marie 1959, Poul Erik 1962 og Arne 1965. Henry Jeppesen døde i 1992.

TOHØJEVEJ 8

I 1940 købte Dagmar og Johannes Madsen 40 tdl. land af Johannes' far, Kresten Madsen, Holmgård. Dagmar var datter af Marinus Bøndergård, Vesterholm. De byggede en ny ejendom, for dengang kunne man få statslån til billige renter, når man købte et stykke jord uden bygninger. Der var kun 14 tdl. opdyrket, men resten fik Johannes opdyrket og merglet, så der snart blev en pæn og velholdt ejendom. Johannes havde den store sorg, at Dagmar døde i 1949, da deres pige Dagmar blev født.

Deres børn: Irene, født 1939, Gunhild 1942 og Dagmar 1949.

Johannes fik Ester Kviesgård fra Borbjerg som husbestyrerinde. Hun passede hjemmet og børnene godt, og blev som en mor for dem. Ester blev ved Johannes til han døde i 1986, flyttede derefter til Skave, og ejendommen blev solgt til Kaj Kristensen, Holmgård, hvor jorden var kommet fra 1940.

Kaj solgte bygningerne og lidt jord til Pia og Erling Rothmann, som kom fra Sørvad. De driver lidt hobbylandbrug ved siden af deres arbejde uden for hjemmet. De har datteren Bianca, født 1984.

»VESTERHOLM«, NØRREHOLMVEJ 5

Inger og Andreas Birkkjær købte gården i 1905. Først havde de Dalgårdhus, som Andreas fik i 1903 af faderen, Mikkell Birkkjær. Dalgårdhus blev lagt under Lille Yllebjerg. Vesterholm var en større og bedre gård. Andreas byggede nyt stuehus og drev et godt landbrug.

Deres børn: Katrine, født 1903, Alfred 1905, Anna Marie 1907, Kristian 1909, Richard 1916, Jenny 1917 og Ingvard 1919.

Inger og Andreas flyttede til Holstebro i 1934, og solgte gården til L. O. Jespersen, der igen solgte den til H. Olesen og i 1935 købte Marinus Bøndergaard den, solgte den igen i 1937 til Kristine og Aksel Thomasen, som kom fra Måbjerg. De er begge født i Hogager.

Deres børn er: Juhl, født 1932, Bent 1934, Inga 1938 og Svend 1943.

Kristine og Aksel drev et godt og alsidigt landbrug. I 1970 solgte Aksel Thomasen gården til Hans Kristensen og flyttede til Holstebro. Hans Kristensen solgte bygningerne og lidt jord til Leif Nielsen, som senere solgte til Lauritsen, solgte igen til Nissen, som solgte den i 1983 til Annette Iversen fra »Prærien« og Knud Erik Groth fra Mejrup. De har startet en stor minkfarm på Vesterholm samtidig med de driver firmaet »Præriemuld«, som de har købt af Annettes forældre.

»HOLMGÅRD«, NØRREHOLMVEJ 6

Marie og Kresten Madsen overtog Holmgård efter Kresten Madsens far, Laust Madsen, i 1903. Marie var en søster til Maren, Karl Birkkjærs kone.

Da de overtog den, byggede de nyt stuehus og nye udhuse samme år. Kresten kørte mælk til mejeriet i mange år, og kørte tørv til Holstebro.

Deres børn: Arne, født 1905, Karl 1907, Viggo 1909, Johannes 1911, Hartvig 1913, Dagny Marie 1916, Harry 1922, Martinus 1925 og Emma 1928.

Kresten Madsen solgte gården i 1944 og flyttede til Holstebro. De nye ejere, Astrid og Aage Nielsen, havde kun gården i 6 år.

Barn: Brix, født 1934.

Inger og Hans Kristensen købte gården af Aage Nielsen i 1950. Han er fra Lynggården i Yllebjerg, og Inger datter af Lars Andersen, Ommosegård, Hod-sager. Inger og Hans er meget dygtige og flittige landbofolk og har bygget gården helt om, så alt er nyt. De købte nabogården Vesterholm og lagde jorden sammen med Holmgård, men solgte bygningerne fra.

Holmgård er i dag en veldreven gård. Deres børn: Tage, født 1952, Ole 1953, Kaj 1955, Eli 1958, Mona 1961 og Jonna 1964.

I 1980 flyttede Inger og Hans til Mejrup, og solgte gården til sønnen Kaj. I 1981 blev Kaj gift med Judy Svenstrup, født i 1956 i Vinding. Børn: Kim, født 1980, Kenni 1983 og Danni 1990.

Judy og Kaj driver gården med stort husdyrhold. I 1986 købte Kaj nabo-ejendommen, Tohøjevej 8, lagde jorden sammen med Holmgårds og solgte bygningerne til Pia og Erling Rothmann.

NØRREHOLMVEJ 7

Kathrine og Troels Søndergård købte gården i 1914. Gården er nabo til Kathrines fødehjem, »Nørholm«. De drev gården med dygtighed, indtil de forpagtede den ud til sønnen Jens Chr. i 1958 og flyttede til Aulum.

Deres børn: Marry, født 1914, Jenny 1915, Jens Chr. 1916, Krista Maria 1919, Kirsten Marie 1921, Jensine Petra 1924, Jens 1930 og Ane Marie 1933.

Gården solgtes i 1961 til Thorvald Stausholm fra Måbjerg, men han blev dræbt af en bil i 1964. Familien solgte gården til Ejvind Kiel og Vagn Madsen, som begge har gård i Yllebjerg.

Stuehuset blev lejet ud til Kathrine og Jørgen Mortensen, som bor der endnu. Deres børn: Per, født 1964 og Gitte 1966.

I 1984 købte Vagn Madsen Ejvind Kiels part i Nørreholmvej 7.

NØRREHOLMVEJ 8

Johanne og Henrik Bjerggård købte gården af Niels Kristensens enke i 1912. Henrik er født i Mejrup og Johanne i Ryde.

Børn: Tvillingerne Svend Erik og Margrethe, født 1916 og Ernst 1924.

Sammen med landbruget drev Henrik Bjerggård stor tørvefabrikation, idet han købte 100 tdl. hede og mose fra Hesselå, hvor han gravede tørv indtil i halvtredserne. Da tørvene var opgravede, solgte han de 100 tdl. til Jørgen Nielsen, Risumgård, Aulum, som opdyrkede heden.

I 1970 overtog sønnen Ernst gården og forældrene blev boende på gården til deres død. Ernst er ungarl.

NØRREHOLMVEJ 9

I 1969 købte Inger og Georg Knudsen 2,5 tdl. fra nabogården nr. 7, og flyttede deres minkfarm fra Holstebro til Nørreholm, hvor de byggede nyt stuehus og minkfarm.

Inger Wium Andersen er født i 1944 i Maabjerg. Georg er født i Århus i 1943. I 1975 havde Georg den store sorg at miste Inger ved et trafikuheld.

Senere købte han 2 tdl. fra nr. 11 og udvidede minkfarmen til en stor moderne farm. Ved siden af driver han kunsthandel med malerier.

I 1980 flyttede Ruth Skov Kristensen, født i Sdr. Nissum i 1949 ud til Georg. Hun kom fra Ulfborg. Ruth har 2 drenge: Helge, født i 1971 og Søren i 1973.

»NØRHOLM«, NØRREHOLMVEJ 11

Nørholm købtes af Marie og Jens Chr. Væggemose i 1886. Han var en dygtig landmand. I 1934 solgte han gården til sønnen Peder, som var gift med Anna Lundsgård fra Damtoft. De havde haft en gård i Råsted, inden de overtog Peder's fødegård. Jens Chr. Væggemose var blevet enkemand, og blev boende hos Anna og Peder til sin død.

I Anna Marie og Jens Chr. Væggemoses ægteskab var der 12 børn: Laurids, født 1884, Kirstine Marie 1885, Kirsten Marie 1888, Jens Peder 1890, Inger Kirstine 1891, Jensine Else Katrine 1892, Niels Karl 1895, Peder Marinus 1897, Sidsel Marie Jensine 1899, Anna Dusine 1901, Kristiana Marie 1902 og Martha Johanne Margrethe 1907.

I 1942 købte Peder 220 tdl. hede og mose fra Hesselå, hvor han startede en tørveproduktion og påbegyndte opdyrkningen af heden, som tre af hans børn senere byggede på. Han beholdte selv noget af jorden, som han først afhændede i firserne. Dengang der ikke var mere dynd til at lave tørv af, begyndte han at lave formbrændsel i nogle år.

I 1949 døde Anna og i 1951 blev Peder gift med Jensine Søndergård. De havde gården, indtil de i 1964 flyttede i nyt hus i Hodsager, Yllebjergvej 1.

Anna og Peders børn: Jens Kristian, født 1921, Maren 1923, Anna Marie 1924, Ruth 1926, Johannes 1929, Ester Elisabeth 1932, Jens 1933, Astrid 1935 og Karen 1937.

Jensine og Peders børn: Anna Lise, født 1956, Jens Peder 1958, Ulla Tinne 1960 og Tove Elisabeth 1961.

Den nye ejer, Jens Kristensen, havde ikke gården mere end et år, før han solgte den til Stinne og Bent Bonde.

De er dygtige landbofolk, som har en stor besætning, og har bygget nye stalde samt fået vandingsanlæg.

Deres børn: Lars, født 1967, Gitte 1969, Ole 1971 og Lise 1980.

»PRÆRIEN«, SDR. SAUGSTRUPVEJ 22 OG 24

Jørgen Iversen købte en hedeparcel i 1948 fra Bramskov i Mejrup og begyndte at opdyrke heden i 1949. Han påbegyndte byggeri i 1950 og blev gift i 1952 med Henny Pedersen Rask, født 1932 i Århus. Jørgen er født i 1925, søn af forstander Iversen, Saugstrup Drengenhjem.

I begyndelsen blev der drevet landbrug med svin og kvæg. Senere gik de over til opdræt af slagtefjerkræ, og i 1966 begyndte fabrikation af pottemuld.

Jørgen Iversen konstruerede i 1970 en selvkørende vandingsmaskine, der fik navnet »Prærietrolde«. Den blev sat i produktion, og der er solgt en del af dem til mindre brug.

Med årene udvikledes fremstillingen af »Præriemuld«. Der blev bygget flere nye store haller, og mange fik arbejde på fabrikken.

I 1988 købte datteren Anette og Knud Erik Groth firmaet »Præriemuld«, og lejede bygningerne af Jørgen Iversen.

Henny og Jørgens børn: Helene, født 1953, Iver 1956, Johanne Marie 1957, Niels Verner 1960 og Anette 1961.

HODSAGERVEJ 38

Huset blev bygget af Helga Nielsen fra Søndervang, da hun var blevet enke, og datteren Martha og hendes mand Johannes Kloster overtog gården, Søndervang, hvortil hørte en jordparcel ved Hodsagervej. Deraf tog Helga ca. 1 tdl. Opholdet i huset blev af kort varighed, og hun døde pludselig – se under Nørholmvej 3.

I 1965 købte Stinne og Albert Jensen huset. Stinne er født i Hjerm 1922. Albert i Mejrup 1918.

De første 5 år boede deres søn, Hans, født 1945, i huset. Da de købte huset, fik de også mere jord med. Formålet var at flytte deres minkfarm til Yllebjerg fra Holstebro. Det gjorde de i 1970, og flyttede selv ind og havde nogle gode år sammen her. Begge var interesserede i at deltage ved gode foredragsaftener, folkedans og husflid.

Albert døde i 1987. De sidste år inden hans død måtte de opgive minkavlens, men Albert arbejdede noget med møbelpolstring. Stinne bor endnu i huset.

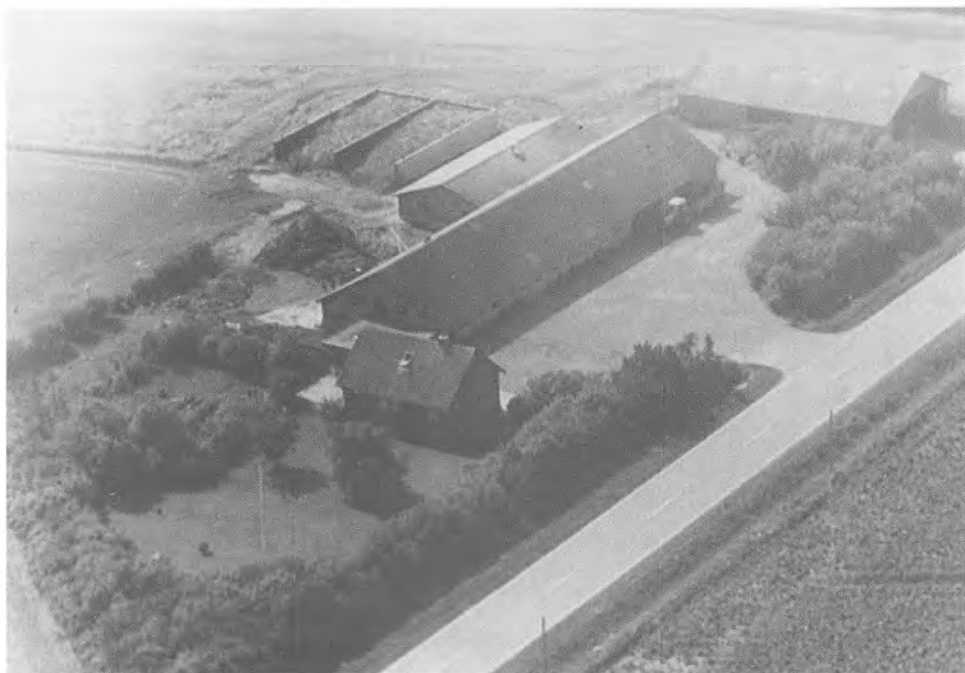
»PILGAARD«, HODSAGERVEJ 48

Vagner Madsen købte 43 tdl. hede i 1953, da han var 16 år. Heden var solgt fra Rødbros ejendom, og der var handlet med den flere gange, før Vagner Madsen købte den af Jens Chr. Væggemose i Trindtoft. Vagner tjente som karl i 10 år, og de år opdyrkede han heden, fik kørt mergel på og plantet læhegn samtidig med, at han passede sit arbejde, hvor han tjente som karl. Det var en stor præstation af en ung mand, at kunne gøre dette.

I 1963 byggede han gården og blev gift med Rigmor Kiel, født 1941 i Mosegård, Yllebjerg.

Vagner er søn af Agner Madsen, som var søn af Kristian Madsen, Nørholm. Vagner er født i 1937. Inden Vagner byggede, havde han købt 10 tdl. af Christian Nielsen, Hodsagervej 41. Det var jord, som Carl Jensen havde købt, da han ejede huset nr. 41. De har også Nørholmvej 7, som de købte sammen med Rigmors broder, Ejvind Kiel. Ham har de nu købt ud, så de selv ejer den nu.

De har bygget meget og har opnået at have en stor kvægbesætning på en veldreven gård.

Rigmor og Vagn har gjort det samme som deres forfædre. De har begyndt på den bare hede og med hårdt arbejde skabt sig en ønskegård.

Deres børn: Anna Lis, født 1964, Karin 1966, Majbrit 1970, Henning 1975 og Anette 1981.

HODSAGERVEJ 41

Anders Christensen (Jakobsen) skilte et stykke jord fra »Lynggården« og byggede et nyt hus på arealet, da Petra og Marius Christensen overtog gården efter faderen i 1935. I 1936 døde Anders Jakobsen. Huset blev solgt til Dagmar og Johannes Madsen. I 1940 købte de 40 tdl. fra »Holmgaard«, Johannes fødegård, og solgte huset til faderen, som igen solgte det til Kresten Blæsbjerg. Han solgte til Carl Jensen, der solgte igen til Kristian Nielsen. Næste ejer Niels Kiel. Alle ovenfor nævnte personer er omtalte andre steder i bogen, da de alle har haft gårde i Hodsager, men efter dem er der iøvrigt mange, der har haft nr. 41.

HODSAGERVEJ 43

I 1962 købte Aksel Nielsen et stykke jord fra nr. 41, som hans mor og far havde. Her byggede Ingrid og Aksel. Ingrid, født 1925 i Mejrup, Aksel i Tvis 1924. Lige efter samme år købte hans forældre Østre Gl. Hodsager.

Ingrid og Aksel har boet mange steder. Aksel handlede med ejendomme de første år, derefter begyndte han at mure, og byggede selv huset i Yllebjerg, og siden har han bygget mange beboelseshuse og staldbygninger. Nogle af søn-

nerne har hjulpet til, og nu har sønnen Ejvind overtaget murerforretningen og fører den videre.

Deres børn: Egon, født 1949, Ejvind 1952, Jytte 1953, Sonja 1954, Kristian 1957, Bent 1960, tvillingerne Birgit og Britta 1962, Flemming 1964, Tina 1967, Irene 1968, Brian 1970 og Leo 1972.

»LYNGGAARDEN«, HODSAGERVEJ 50

Anders Christensen (Jakobsen) købte gården, efter at hans kone Petrine døde i 1908, mens de boede i »Trindtoft«.

Anders Jakobsen fik så Peder Rødbros søster, Marie, som husbestyrerinde. I 1935 byggede han huset, som han og Marie flyttede i, da Petra og hans søn, Marinus, overtog Lynggaarden.

Petra er født i 1898 i Vils, Salling, Marinus er født i Trindtoft 1894. De havde først en gård i Sevel og derefter en i Asp. De byggede nyt stuehus, og det gamle blev lavet om til kostald. Deres børn: Lis, født 1919, Agnes 1923, Hans 1925, Børge 1928 og Else 1936.

Sønnen Børge overtog i 1952 gården og blev gift med Marie Jensen, født 1930 i Hogager. Petra og Marinus købte en lille ejendom i Feldborg. Petra døde i 1966 og Marinus i 1973.

Marie og Børge solgte gården i 1963 til Magnus Hansen i Skolegaarden og flyttede fra sognet. De havde datteren Aase, født 1954. Børge døde i 1974.

Da Agnes og Magnus Hansen købte gården, havde de boet i Skolegaarden i 19 år.

De var nogle af de første, der byggede en ny stor kostald med plads til tre gange så mange køer, som var normalt på sådan en gård. Det var dengang rørmalkning og gylleanlæg blev moderne. Det lettede arbejdet meget, at man ikke skulle bære mælken ud i mælketanken, og man blev også fri for at køre gødningen ud på møddingen.

Folk sagde: »Mon det går«? – men det gik jo godt. Det var en begyndelse til de store landbrug, som vi har fået nu.

De solgte gården i 1972 og flyttede til Hodsager by, først Åparken 8 og senere Hovedgaden 24.

De nye ejere blev Edel og Oskar Koldtoft Christensen. Edel, født 1947 i Agerskov, Sdr. Jylland. Oskar 1946 i Sdr. Bork.

De har bygget til samt opført ny hal til opbevaring af foder, bygget til stuehuset, købt mere jord til og driver et moderne veldrevet landbrug.

Deres børn: Brian, født 1975, Gitte 1980 og tvillingerne Anita og Heidi 1983.

»MOSEGAARD«, (PEDERSBORG), HODSAGERVEJ 45

I 1914 overtog Maren og Marius Andersen »Pedersborg« efter Marens forældre. I 1916 flyttede de gården, så den kom til at ligge midt imellem agermarken og Yllebjerg mose, som nu delvis var opdyrket. Det var nok efter mosen, at gården fik sit nye navn.

Marius og Maren havde gården til 1924. Men i de næste otte år var der seks, som havde gården. Frederik Pedersen i 1924. Hans Peder Kristensen i 1925.

Frederik Pedersen igen i 1926. Jørgen Møller Sørensen i 1927. Peder Kristian Klausen i 1929. Kristian Henriksen 1931.

I 1932 kom der to dygtige unge til gården, og de blev der i mange år. Det var Anna og Niels Kiel. Anna, født i Ejsing 1905. Niels født i Skanderup 1903.

Da Niels kom fra den gode jord i Østjylland, hvor de havde røde malkekøer, var de noget af det første, de fik fra Niels' hjemegn. Allerede i 1939 blev de den største leverandør til Hodsager mejeri, og det var de i flere år. De drev et meget dygtigt, alsidigt landbrug, som også deres naboer lærte noget af, og gården var en god læreplads for deres tjenestefolk.

Deres børn: Inger, født i 1933, Anna Grethe 1935, Edith 1939, Rigmor 1941 og Ejvind 1943.

I 1969 overtog sønnen Ejvind og hans kone Hanne Margrethe gården. Hanne er født i 1945 i Midskov ved Kerteminde.

Anna og Niels K. købte huset Hodsagervej 41, Yllebjerg. I 1972 døde Niels. Anna solgte huset i 1976 og købte Hovedgaden 6 i Hodsager by, hvor hun døde i 1985.

Hanne og Ejvind fortsatte med at drive gården med stor besætning og byggede ny lade og stald. I mange år havde de også Nørreholmvej 7, sammen med Ejvinds søster og svoger, Rigmor og Vagn Madsen, Pilgaard.

I sidste halvdel af 1980'erne var der en jordfordeling i Yllebjerg, hvor jorden fra tre gårde blev købt og indgik i fordelingen og ombytningen af jorden til en del gårde. Derved kom Ejvind af med sin part af Nørreholmvej 7, til Vagn Madsen og fik noget andet jord hjemme i nærheden af gården.

Deres børn: Karsten, født i 1968, Jørgen 1970, Ole 1973 og Susanne 1978.

»SKOLEGAARDEN«, HODSAGERVEJ 47

Det er først efter året 1900, at ejendommen er blevet kaldt »Skolegaarden«, før hed den »Fredensborg«.

I 1917 var det Adolf Pedersen, der boede her. I 1919 solgt til Chr. M. Madsen. I 1924 købte Anna Kirstine og Julius Kviesgaard den. De kom fra Hvilested, men havde før haft Bjerggaard i 5 år. De solgte Skolegaarden i 1929 til Christian Madsen, som igen samme år solgte den til Espen Jensen. Han solgte den i 1930 til Knud Christian Madsen, og han solgte til Laurits og Maren Bertelsen fra Lille Yllebjerg i 1933. I 1935 flyttede de til Hodsager by og solgte til Jensine og Aksel Nielsen, der i 1939 købte en gård på Eliseborgvej, som deres søn, Henning, nu har. Den næste ejer var Jens Andersen, som i 1943 solgte til Aksel Risom fra Aulum, gift med Krista Søndergaard fra Nørholm. De solgte i 1945 til Agnes og Magnus Hansen fra Aulum. Agnes, født i Gulev ved Bjerringbro i 1912, Magnus, født i 1911 i Tvis. Nu gik der lang tid, hvor der ikke blev handlet med gården, idet de havde den i 19 år.

Der blev bygget om og bygget til. De drev alsidigt landbrug med stor besætning. Alt i mark og stald blev dygtigt passet. I 1963 købte de nabogården »Lynggaarden«, som var større.

Deres børn: Knud Erik, født 1941, Henning 1942, Hans 1944 og Jørgen 1947.

I 1964 solgte de Skolegaarden til Ester og Thomas Søgaard, som havde solgt Lille Yllebjerg til Weiling på Yllebjerggaard. De drev gården alsidigt, men nu er jorden solgt fra. Deres børn: Bodil, født i 1963, Christen 1964 og Erna 1965.

»YLLEBJERGHUS«, HODSAGERVEJ 52

Tidligere Yllebjerg skole, som blev nedlagt i 1959 og brugt som lærerbolig, indtil kommunen solgte den i 1961 til Børge Christensen i Lynggaarden. Han solgte den igen i 1962 til Henny og Johannes Nielsen, da de solgte Yllebjerggaard. Henny, født 1928 i Vejle, Johannes 1920 i Starup ved Kolding.

De første år havde Johannes autoværksted, hvor han reparerede biler og traktorer. Senere har han rejst vidt omkring også i udlandet som montør.

Deres børn: Michael, født 1965 og Martin Robert 1967.

Johannes' mor, der var hos dem, flyttede senere på Haderup Alderdomshjem, hvor hun var i nogle år til sin død i 1985.

»VESTERAGER«, HODSAGERVEJ 58

I 1922 solgte Peter Henrik Philipsen, Vesterager til Hans Pedersen, som igen samme år solgte til Birte og Niels Marinus Karlsen, der havde solgt Trindtoft, som de havde haft i 3 år.

De kom fra Sahl. Birte, født i Mejrup 1883, Niels på Fur 1883. Dengang skulle man sørge for sig selv, og da ejendommen ikke var så stor, var det nød-

»Yllebjerghus«, Hodsagervej 52.

vendigt at tage arbejde ved siden af. Niels var vejmand på Hodsagervej. Arbejdet bestod i at komme grus i hullerne, for vejen var ikke asfalteret den gang. Han gik også ud at mure for andre.

Deres børn: Jenny, født 1904, Ninna 1906, Augusta 1908, Alfred 1909, Otilia 1912, Kristian 1915, Ejgild 1917 – døde i 1939, Karlo 1920, Edith 1922, Edel 1924 og Henning 1928.

I 1940 flyttede de til byen, og sønnen Kristian overtog ejendommen. Han blev gift med Metha, født 1920, datter af Maren og Niels Andersen, Solvang, Hodsager.

De første år arbejdede Kristian i tørvemosen. Derefter begyndte de med avl af jordbær og kartofler, som blev solgt i Gartnerauktionshallen i Holstebro, og nogle hjemme.

Deres børn: Jytta, født 1941 og Eva 1942.

I 1990 døde Metha, og Kristian Karlsen solgte Vesterager i 1991 og flyttede til Aulum.

De nye ejere er Helle Skov Christensen, født i Borbjerg 1971, og Kim Jepsen, født i 1967 i Nørtoft, Hodsagervej 51. Ejendommen drives med planteavl, da de begge er elektrikere.

»DAMTOFT«, HODSAGERVEJ 49

Da Sofus Lundsgaard solgte Damtoft i 1926, havde gården været i slægtens eje siden 1840, da Sofus' bedstefar købte et hedelod fra Over Yllebjerg og byggede på.

I Hodsager Minder I er der en udførlig omtale af Damtoft og slægten Lundsgaard. Sofus, gift med Katrine Birkkjær, datter af Inger og Andreas Birkkjær, Yllebjerg.

Damtoft blev solgt til Niels Chr. Madsen. Medens han havde gården, brændte den. I 1934 købte David Albers den. Han var ungkarl, og hans forældre boede hos ham. David solgte gården i 1941 til Poul Holst og flyttede til Holstebro. Holst solgte igen samme år til Christian Buhl og Mads Øslund. De solgte igen i 1942 til Kristine og Marinus Pedersen fra Nørremark, Skavevej 1.

Medens de boede i Nørremark, havde de begyndt med tørvefabrikation i Hvidmose, det fortsatte de med, og i Damtoft begyndte de desuden med fremstilling af tørvebriketter. Det var tørt tørvesmuld, som blev presset til briketter. Omkring 1960 begyndte mange at fyre med olie og holdt op med at fyre med tørv og briketter. Marinus drev alsidigt landbrug. Efter hans død i 1962 passede sønnen, Svend, gården for moderen, indtil den blev solgt i 1972. Kristine flyttede ind på Haderup Alderdomshjem, hvor hun døde i 1975. Svend købte hus i Sinding, hvor han døde i 1980 - 50 år gammel.

Damtoft blev solgt til Marinus' brodersøn, Henning Pedersen, Hesselaa. I 1977 solgte han bygningerne og lagde jorden under sin gård i Hesselaa.

Det var Maren Larsen fra København, der købte Damtoft i 1977. Den blev solgt igen i 1979 til Karen og Tage Kristensen. Tage er søn af Inger og Hans Kristensen, Holmgaard. Karen er født i 1956 i Saugstrup. Inden de købte Damtoft, drev de en tømrer- og murerforretning i Hodsager by, hvor de havde en del tømrer- og murermedarbejdere. De fortsatte, da de flyttede til Damtoft,

idet laden blev bygget om til værksted og lager. Senere blev kostalden bygget om til pelseri, for de begyndte med minkavl, og Tage specialiserede sig i at lave minkhaller og inventar til dem.

Det blev en stor forretning, da der var en enorm udvidelse af minkavlen i de år. Da de købte Damtoft, var der 4 tdl. til, men nu har de 16 tdl. I dag har de nye moderne minkhaller med plads til ca. 8.500 – ungerne iberegnet. Udbygningerne brændte i 1990, men er bygget op igen til samme formål.

Deres børn: Heidi, født 1977, Jannie 1981 og Sally 1983.

HODSAGERVEJ 60

Det er en ejendom, som har haft mange ejere. I 1917 var det Jens Holm Nielsen, i 1918 Jakob Jakobsen, i 1919 Mads Chr. Pedersen, igen i 1919 Frederik Jørgensen, i 1920 Valdemar Poulsen og i 1923 Jens Nygaard.

Karen og Julius Nielsen købte ejendommen i 1933. Karen er født i 1901 i Struer og Julius 1902 i No ved Ringkøbing. De kom fra No til Yllebjerg. Der var kun 12 tdl. agerjord til ejendommen, bygningerne var gamle og dårlige og uden besætning. For at få føden måtte de ud at arbejde. Om vinteren harpede Julius grus; han fandt også grus på sin egen jord. Det var meget hårdt arbejde at køre grus op fra graven på en trillebør. Om sommeren arbejdede de begge to i tørvemosen i Hvidmose. De købte 3 tdl. eng, byggede en helt ny gård og fik fuld besætning i stalden. Karen og Julius var det, man kaldte et par slidere, folk som arbejdede meget hårdt gennem lange dage. Julius begyndte som hjemmeslagter, og efter krigen, da tørvegravningen holdt op, slagtede han

mange grise rundt omkring. Karen og Julius var meget gæstfrie, så der kom mange og fik en tår kaffe.

Deres børn: Gunnar, født 1927, Vagn 1928, Marie 1931 og Vita 1936. Da Julius døde i 1978, købte Karen hus i Aulum, og solgte ejendommen til Kirsten og Svend Erik Mikkelsen. Kirsten er datter af Ester og Henry Jeppesen, Hedevang. Svend Erik er søn af Nora og Johan Mikkelsen, Ny Brogaard. Kirsten og Svend Erik arbejdede begge ude samtidig med at passe deres eget. Deres datter: Jette, født 1980. Svend Erik og Jette mistede Kirsten ved en ulykke i 1983.

I 1988 købte Svend Erik hus i Hodsager by og solgte ejendommen til Kirstens broder, Arne, og hans kone, Runa. Runa er datter af Maren og Marinus Jensen, Hallundbæk Vognmandsforretning, som de havde dengang. Runa blev født i 1963.

Arne og Runa har startet en minkfarm og bygget til stuehuset. De har to børn: Louise, født 1986 og Charlotte 1989.

»NØRREMARK«, SKAVEVEJ 1

Adolf Pedersen havde Nørremark fra 1919, indtil Kirstine og Marinus Pedersen købte gården i 1922. Sammen med landbruget arbejdede de i tørvemosen. Senere fik de ælteværk og stor fabrikation af tørv. I 1943 købte de Damtoft i Hodsager og i 1944 solgte de Nørremark til Helene og Bernhard Sørensen.

Kirstine og Marinus' børn: Anna Grethe, født 1923, Jenny Jørgine 1924, Jens 1926 og Svend 1930.

Helene er datter af Peder Bay, Hodsager, og Bernhard er søn af Jens Sørensen, Hodsager. De havde kun gården i kort tid. I 1951 mageskiftede de med Inger og Karl Nielsen, Grønkjær, Hodsager. De havde ikke gården mere end halvandet år, så byttede de med Johannes Kaag med »Ågården« i Skærbæk, Aulum.

Johannes Kaag er født i Rinsø i 1920, og Ruth i Resen i 1928. De er meget dygtige, og alt bliver passet godt. De har bygget til og moderniseret. Ruth har arbejde med syning ved siden af, og Johannes har været med i meget organisations- og foreningsarbejde.

Børn: Steen Trelborg, født 1950, Egon 1952, Bent 1955 og Hanne-Margrethe 1962.

I 1990 solgte de gården til Bent Najbjerg, og flyttede til Hodsager by, Østvænget 4, efter at villaen her var blevet smukt restaureret af dem selv.

Allerede i 1991 solgte Bent Najbjerg, »Nørremark«, med tilhørende 6 tdl. agerjord. Han beholdte selv resten af jorden, som blev lagt sammen med hans gård, Skavevej 3.

De nye ejere blev Bente Kongensgaard, født 1955 i Ydby, Thy, og Arne Bertelsen, født i 1952 i Gudum, Lemvig. De kom begge fra Holstebro, og har arbejde ude. Hjemme på ejendommen holdes kødkvæg.

SKAVEVEJ 3

Skavevej 3 blev købt af Marie og Mads Kjærulf Nielsen omkring 1905. Mads er søn af Lise og Kristian Smed, som boede på Dalgård mark.

Der var små kår ligesom mange andre steder dengang. De havde kun 2 køer de første mange år. Mads kørte mælk næsten hele tiden, mens han havde ejendommen. Han havde en lang tur, så om vinteren så han aldrig Marie ved dagslys, sagde man. Mads kørte med stivvogn, hvor der kun var bund i, og på hver side fastgjort en rund træstamme øverst på kæpstokkene. På den ene træstamme var der bundet en jutesæk fast, som blev brugt til at komme varer i fra købmanden og slagteren. I sækken havde han også næsten altid sit gamle sortkrudts jagtgevær, for Mads kørte igennem flere km hede og mose. Han var en sikker skytte, og han fik lov af de fleste leverandører til at skyde en hare eller ænder og agerhøns.

Da Mads havde kørt mælk i 25 år, fik han et fint lommeur af mejeriet. Mads kunne godt blive lidt ilter. Engang, der kom en ny mand til en gård, ville han forbyde ham at køre på en vej, som Mads havde vejret til. Bagefter sagde manden: »Uha! Jeg tror, at lille Mads har læst i Satans bibel sidst«. Mads var en lille mand, men hårdfør, stærk og senet. De sidste år, de havde landbruget, levede de af det.

En dag ved aftenstid, da Mads kørte med hjulbørren i marken efter foder til dyrene, kom brødrene Mouritsen fra Aulum med et læs bistader med bier i, som skulle på lyngræk i Hesselå hede.

Da de kørte forbi Mads, sprang låget på et stade op, bierne fløj ud. Mads grinede af dem og fægtede med armene – han syntes, det var vældig sjovt – men lige pludselig satte bierne kurs hen mod Mads.

Det eneste sted han kunne komme i skjul, var under hjulbøren. Han kravlede ind mellem benene på børren, men kunne ikke få enden med – den var for stor. Men nu var det de andre, der grinede.

Marie og Mads' børn: Kathrine, født 1909, Magda 1913 og Niels Chr. 1916.

I 1943 overtog sønnen, Niels Chr., ejendommen, men solgte den igen i 1944 og flyttede op til forældrene i Hodsager by i Møllerhuset, som nu er fjernet.

Den nye ejer, Aksel Nielsen, er søn af Marie og Chr. Nielsen, Gl. Hodsager. I 1951 købte han 18 tdl. hede af Karl Nielsen, Skavevej 1, og opdyrkede det.

I 1952 solgte han ejendommen og flyttede til Bjergby.

De næste ejere, Vera og Peder Jørgensen, kom fra Herrup. Deres børn: Tove, født 1952, Britta 1956, Ellis 1961, Ivan 1967 og Birte 1976.

I 1957 overtog de Peders fødegård, »Lykkens Prøve«, i Bjergby, og solgte ejendommen til Metha og Gerhard Steffensen. Metha er fra Hammerum, og Gerhard fra Tvis.

Deres børn: Lisbeth, født 1959, Birte 1961 og Kurt 1962.

De solgte i 1960 og bor nu i Idom. Det var derefter Eva og Ove Jakobsen fra Herrup, som købte ejendommen. Ove købte 8 tdl. fra »Lynggården«, Hodsagervej 50. Det var nemlig en parcel, som lå ude ved siden af Oves ejendom. Børn: Berit, født 1962, Lisbeth 1965 og Gert 1972.

I 1964 skulle Eva og Ove hjem for at overtage Oves fødegård i Herrup, og solgte derfor til Lilly og Bent Pedersen. Lilly er fra Staulund, og Bent er søn af Anna og Haring Pedersen, Mølgårdvej 9, Hodsager.

Lilly og Bent var dygtige unge folk, og det varede ikke mange år, inden bygningerne var for små. Der blev bygget ny lade i 1972 og ny kostald i 1973. De har to drenge: Erik, født 1964 og Svend i 1972.

De solgte gården i 1987 til Bent Najbjerg Christensen fra Timring og flyttede til Åparken 10 i Hodsager.

»ØSTERHOLM«, (HOLMHUS) SKAVEVEJ 5

I dag kaldes gården Østerholm i stedet for Holmhus. Knud Kristian Lauridsen købte gården af Jens Jensen Revnings enke, Sidsel, som blev enke i 1895. I 1897 byggede Knud Kristian nyt stuehus, og Sidsel blev boende i det gamle, for Knud K. skulle have hende på aftægt, så længe hun levede. Han fik Else Marie Andersen fra Rom til husbestyrerinde. De blev gift i 1899. Else Marie døde i 1922, lige efter at Signe blev født, og Knud Kristian døde året efter. Deres børn: Laurits, født 1900, Karen 1902, Else Marie 1904, Niels 1906, Marianne 1909, Magda Kristine Elisabeth 1911, Eleonora 1915, Karl Etlar 1917, tvillingerne Kristian og Ingemann 1919 og Signe 1922.

Efter faderens død blev det Niels, der sammen med de ældre søskende skulle passe gården og de mindre søskende. Lidt senere fik Niels en husholderske, Ane Laursen, fra Hesel. De blev gift og fik i 1933 datteren Mette Marie.

I 1943 solgte de gården til Ester og Ingemann, Niels' broder. Ester er datter af Maren og Niels Peder Andersen, Hodsager. Ane og Niels flyttede til Hodsager by, hvor Niels blev vejmand for Aulum-Hodsager kommune. Senere flyttede de til Aulum by.

Ester og Ingemann er flittige. De har et veldrevet landbrug, og er fulgt godt med tiden med forskellige udvidelser i 1964. De har bygget nye stalde og i 1976 nyt stuehus. Køerne er sat ud, og i dag drives der rationel svineavl.

Deres børn: Margit, født 1941, tvillingerne Knud Kristian og Niels Ove 1948, Bente 1956 og Villy 1963.

Dalgaard

»GL. DALGAARD«, HODSAGERVEJ 66

Fra 1913 til 1916 boede Anders Stubkjær i Gl. Dalgaard. Derefter til 1918 Jens Laurits Kristensen. Samme år købte Nikoline og Aksel Andersen gården. Nikoline er født i Hjerm 1889, Aksel i Silkeborg 1891. De havde boet i Aulum, og da de kom til Dalgaard, var nogle af udhusene faldet sammen, men de byggede nye. De havde Dalgaard til 1931, flyttede til Mejrup og senere til Tvis og Holstebro. Aksel døde i 1956 og Nikoline i 1959. Deres børn: Lars født 1911, Bernhard 1912, Johanne Kristiane 1916, Marie 1918, Hans Chr. 1921, Bent 1932 og Henny 1938.

Dalgaard blev solgt til familien Lyngs i Thy. De forpagtede gården ud til Mariane og Bertel Bærentsen. Marianne er født i Omme 1884 og Bertel i Emmeløv 1884. De kom fra Hallundbæk, hvor de var et års tid, derefter Dalgaard i 5 år, og købte senere Kirkegaard i Hodsager by.

Efter 2 år i Kirkegaard købte de Vahr i Aulum, hvor de blev til 1957.

Deres børn er: Peder, født 1908, Kirstine 1909, Marie 1911, Magda 1912, Karen 1913, Meiner 1914, Harald 1915, Otto 1916, Katrine 1918, Alfred 1919, Anna 1921, Svend 1922, Ellen 1924 og Jane 1927.

I 1936 solgte Lyngs gården til Jenny og Jens Risum. Jenny er datter af Kathrine og Troels Søndergaard, Nørholm. Jens er født i Aulum i 1910. De blev gift i 1935.

De solgte 25 tdl. hede til Poul Jeppesen og byttede gårde med Kirstine og Kristian Hummelose Pedersen, Yllebjerg, i 1945.

Hummeloses børn: Johannes, født 1916, Agnes 1917, Ida 1920, Anna 1922, Henry 1925 og Magda 1928.

I 1933 blev landet hærget af en børnelammelseepidemi, som ramte Hodsager hårdt, idet mange børn i sognet fik sygdommen og nogle fik varige mén af den. Henry og Magda fra Kristian Hummeloses døde af soten og blev begravet på samme dag i 1933.

De byggede gården om i 1950, og lagde det halve af laden til kostalden. Samme år døde Kristian Hummelose, 68 år gammel. Det blev herefter Johannes, der drev gården for sin mor indtil 1965, da han overtog gården.

Kirstine blev ved Johannes til sin død i 1975 som 82 årig.

Johannes er ugift. I 1955 brændte det meget gamle stuehus og et nyt blev bygget. Johannes byggede en løsdriftstald i 1968 og begyndte med kødkvæg.

»NY DALGAARD«, HODSAGERVEJ 64

I 1919 solgte Jens Jensen Ny Dalgaard til Mathea Katrine, født i 1898 i Tranum og Karl Hansen, født i 1893 i Fjerritslev. Da de overtog gården, var der ingen besætning på og ingen trækraft, men de fik købt en hestegang og efter nogle års forløb en vindmølle. Det var meget almindeligt den gang, at man begyndte med hestegang, derefter mølle eller en petroleumsmotor, inden man fik elektricitet og lys. Det var først i 1948, der kom elektricitet til Yllebjerg og Dalgaard, mens de andre områder i Hodsager havde fået det nogle år før krigen.

Da de overtog gården, var der kun 20 tdl. opdyrket og 4 tdl. plantage. De byggede ny kostald, lade og kartoffelhus. I engen ved Storåen er der et stemmeværk, hvor der bliver fanget ål. Dette stemmeværk og denne fangstret er der hævdt på fra gammel tid. Stemmeværket er fælles med naboen på den anden side af åen, og det er stadigvæk i brug.

I 1935 solgte de 20 tdl., der lå norden for Udholmvej til Katrines søster Stine og Alfred Ebbesen fra Nr. Dalgaard. Under krigen fældede de den gamle fyrreplantage og plantede gran, hovedsagelig rødgran.

Deres børn: Mary, født 1922, Ida 1923, Gudrum 1925, Hans Chr. 1929, Ole 1930, Hardy 1933, Elna 1936 og Egon 1938.

I 1960 Solgte de gården til Hardy og byggede hus i Hodsager by, Åvej 5. Karl døde i 1963 og Katrine i 1965.

Hardy blev gift med Anna Elisabeth fra Rask Mølle, født 1941.

Deres børn: Folmer, født 1962, Jørgen 1964, Anna Katrine 1965 og Bjarne 1972.

Hardy købte 15 tdl. agerjord fra Hesselaa hede, byggede en ny løsdriftsstald og lade. Han havde i mange år haft dårlig ryg, så køerne blev solgt i 1971, og de sidste år var jorden forpagtet ud.

I 1989 solgte de gården til Sønnen Folmer. Han blev i 1984 gift med Irene Hansen, født i Bording 1959. De købte hus i Hodsager by, Østvænget 11. Folmer er uddannet som el-installatør og Irene er syerske. De har solgt huset og er flyttet ned på gården, hvor de har moderniseret stuehuset.

De har 2 børn: Solveig, født 1985 og Henning 1987.

»NØRTOFT«, HODSAGERVEJ 51

Her var flere ejerskift i løbet af få år. Karen Thomasen solgte Nørtoft i 1911 til Peder Pedersen, der i 1914 solgte til Jens Chr. Nielsen, som igen i 1916 solgte ejendommen til Kirstine og Anders Dybdal. Johanne og Poul Jeppesen købte Nørtoft i 1921. Johanne er født i 1899, datter af Anna og Christian Andersen, Ommosegaard. Poul er fra Brogaard, og er født 1896.

Deres børn er: Maren, født 1923, Anna 1924, Henry 1926, Marie 1927, Ruth 1929, Kristian 1932, Ellen 1934, Erik 1937, Grete 1939 og Kaj 1942. Kaj døde 1980.

Poul drev vognmandskørsel samtidig med driften af landbruget. Han kørte fragt, tørv og grus og var altid godt kørende med et par store heste. Der var en grusgrav på marken, hvor de selv gravede grus. De havde også et stykke tørvemose både i Dalgaard og Udholm mose, hvor de gravede tørv til salg. I 1939

brændte gården, og der blev bygget helt nyt. I 1944 købte de 25 tdl. hede fra Gl. Dalgaard, hvoraf de opdyrkede 10 tdl., og i 1948 solgte de de sidste 15 tdl. til Erik Tinnesen. På de 10 tdl. ligger der 4 fredede gravhøje.

I 1960 solgte de gården til sønnen Kristian og købte hus i Holstebro. Johanne døde i 1979. I 1981 flyttede Poul på plejehjemmet Parkvænget, og huset blev solgt.

Kristian blev gift med Ritta Sørensen fra Nyholm i Mejrup, men hun er født i Naur 1939. De har børnene: Conni, født 1961, Britta 1964, Kim 1967, Gitte 1972 og Helga 1973.

De byggede ny stald og lavede om i det gamle, byggede nyt til stuehuset og indrettede værelser på loftet. Gården var et veldrevet, alsidigt landbrug, da de i 1983 solgte jorden til Evald Brødbæk, Udholmvej 3. I 1984 solgte de bygningerne til Berit og Poul Rud Mikkelsen, og byggede nyt hus i Hodsager by, Østvænget 115.

Berit er født 1956 i Vind. Poul er født i Vind, men opvokset i Linde. De arbejder begge ude, og har fåreavl som hobby. Deres børn er: Thomas, født i 1979 og Mads og Morten i 1988.

HODSAGERVEJ 53

Poul Jeppesen købte 25 tdl. hede fra Gl. Dalgård og solgte heraf 15 tdl. til Erik Tinnesen i 1948. Erik Tinnesen stammer fra Randersegnen, men kom fra Amerika til Jylland. Han ønskede at finde et sted, hvor han kunne bo helt alene, langt fra naboer. Hedeselskabet gav han anvisning på heden i Hodsager,

og her byggede han et lille hus, hvor han selv boede i 2 små rum i den ene ende af huset, og i den anden ende var der plads til 2 heste, 4 kreaturer og nogle svin. I midten af huset var der plads til lidt foder.

Tinnesen var en mand, som holdt af ensomheden. Han ville ikke have, at der var nogle, som kom og så til ham, uden at han havde sendt bud efter dem. Feks. til at hjælpe sig, når der var noget, han ikke selv kunne klare. Han fik dog al heden dyrket op, selv om han var dårligt gående. Med tiden fik han solgt hestene og købte en lille pony-traktor, som han også brugte, når han skulle til Holstebro, Aulum eller Hodsager. Han kørte meget langsomt, helt ude ved vejsiden. Han havde intet kørekort, og det vidste politiet godt.

En gang han var i Holstebro, gik traktoren i stå i et lyskryds. Bilerne bagved tudede, men Tinnesen kravlede bare af traktoren og gik ind i byen. Da han ville hjem, kunne han ikke finde traktoren, men politiet fortalte ham, at den stod oppe ved Falck. En anden gang kørte han op gennem Nørregade, skønt den er gågade. Han blev aldrig noteret, men fik tit at vide af politiet, at det måtte han ikke. Tilsyneladende glemte han det snart igen.

I 1970 brændte hans hus, men Tinnesen fik et lille sommerhus at bo i. Han havde solgt alle dyrene inden branden.

Da han ikke kunne klare sig selv mere, kom han på Haderup Alderdomshjem, hvor han døde i 1987 i den høje alder af 96 år.

»LILLE DALGAARD«, UDHOLMVEJ 1

Kirstine og Alfred Ebbesen købte 20 tdl. fra Ny Dalgaard og byggede et statshusmandsbrug i 1936. Ikke al jord var opdyrket. Kirstine var fra Brovst, en søster til Kathrine Hansen, Ny Dalgaard, og Alfred fra Nr. Dalgaard, nabo til Lille Dalgaard. Alfred var en ivrig ung landmand. En dag, han var ved at så kunstgødning på en græsmark, så hans far det, og han udbød: »No trowe a æ knæjt æ ve å blyw towle!« De ældre såede ikke kunstgødning på græs, det fik kun lidt ajle. I 1940 solgte de ejendommen til Alfreds søster og svoger på grund af Kirstines sygdom. Deres børn: Irene, født 1938 og Harry 1942.

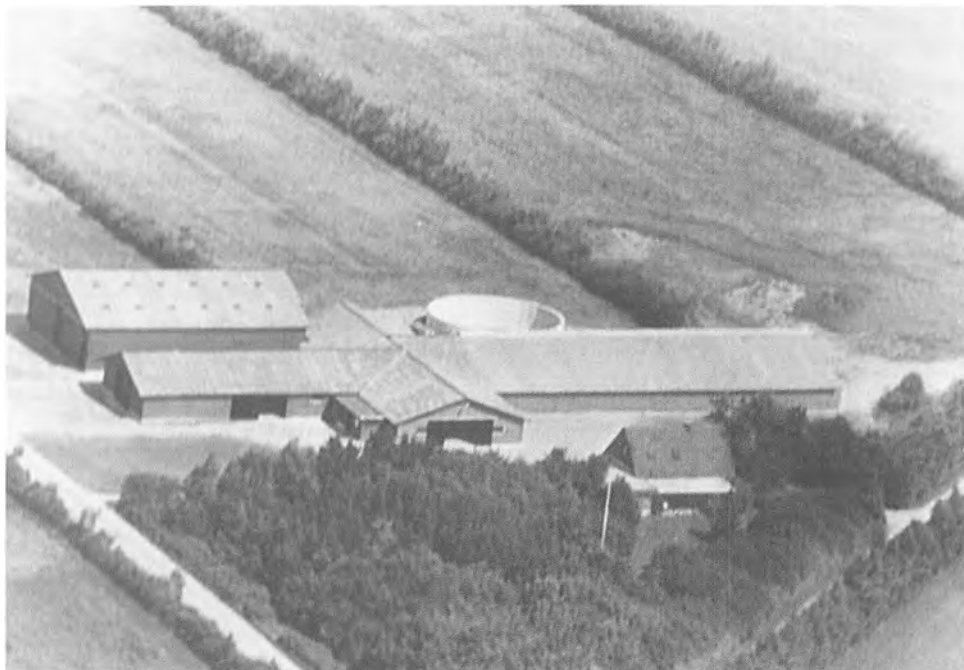
Inger og Mads Hedegaard. Mads er fra Junget i Vinding. De havde kun gården i fire år, så købte de en gård i Stendis og solgte gården til Ingers broder, Aksel Ebbesen. Inger og Mads' børn: Lissy, født 1943 og Niels 1958.

Aksel blev gift i 1944 med Mary Hansen fra Ny Dalgaard. Hans interesse var ikke lige landbrug, så de drev især gartneri med jordbær og tomater. De solgte gården i 1952. Deres børn: Margit, født 1945, Vejby 1946, Karlo 1950 og Kristian 1956.

De købte herefter en slagterforretning i Hvirring ved Horsens.

Ebba og Jørgen Pedersen overtog gården 1. januar 1952. Ebba er født i 1931 i Sevel og Jørgen er født i 1925 i Blanke på Fyn. De har købt jord til, bygget om og bygget nyt stort maskinhus og roehus.

I 1980 brændte kostalden ved lynnedslag, og der blev bygget ny moderne kostald. I dag er gården en stor veldreven gård i god drift med en stor kvægbesætning.

I 1988 overtog sønnen, Tommy, gården og Ebba og Jørgen købte hus i Hodsager og flyttede til Østvænget 25.

Deres børn er: Kaj, født 1952, Ruth 1954, Kurt 1957, Leif 1959 og Tommy 1961.

»MOSELUND«, UDHOLMVEJ 3

En parcel fra Gl. Dalgaard blev købt af Peder Lundsgaard fra Damtoft, der byggede en lade, som næsten aldrig blev brugt. I 1918 solgte han jorden til Mads Kristian Kristensen fra Sinding, som en tid efter købte en ejendom i Hjerm, og derefter næsten ikke dyrkede jorden i mange år.

I 1937 solgte han jorden til Aksel Ebbesen, en søn fra nabogården, Nr. Dalgaard. Da Aksel E. havde købt nabogården Lille Dalgaard i 1944, solgte han jorden til broderen Peder Ebbesen i 1945. I 1947 byggede Peder et lille langhus med lidt beboelse i den ene ende. Da huset var færdigt, blev han gift med Marie Lindbjerg, født 1929 i Mejrup. Allerede i 1950 var huset for lille, og de byggede nyt stuehus og lade, og langhuset blev lavet om til kostald. Senere købte Peder en lastbil og kørte mælk og andet. Nogle år efter solgte han lastbilen og begyndte som handelsmand (se artiklen »Handelsmand«). I 1974 solgte de gården og købte Hodsager Brødudsalg, som Marie passede.

Deres børn: Oda, født 1949, Iris 1954 og Villy 1960.

De nye ejere blev Jytte og Evald Brødbæk. Jytte er datter af Ingrid og Aksel Nielsen, Yllebjerg. Evald er født i 1949 i Sdr. Skovgaard i Mejrup. I 1976

brændte udbygningerne, men nye moderne bygninger og løsdriftsstald blev opført og i 1977 blev en tilbygning til stuehuset udført.

I 1983 købte Evald jorden fra nabogården, Nørtoft. Moselund er nu en moderne, veldrevet gård.

Deres børn: Torben, født i 1976, Lone, født i 1979 og Claus 1984.

I mange år boede der på først omtalte jordparcel en ungkarl, som hed Niels Kristensen, idet han var broder til ejeren. Først boede Niels i en barak i Hvidmose, men så blev barakken flyttet hen på broderens mark, hvor han boede til sin død i 1939.

Han blev kaldt Niels Hund, og det var fordi, han altid havde en stor hund. Disse hunde blev altid dresseret til at trække hans cykel. En gang om ugen skulle han til Aulum efter sin understøttelse. Han arbejdede ikke de sidste mange år, skønt understøttelsen vistnok kun var 6 kr. om ugen i 30-erne. Niels var altid ren og proper, så når han jævnligt kom og besøgte naboerne, var han altid velkommen.

»NR. DALGAARD«, UDHOLMVEJ 5

Marie og Jens Chr. Ebbesen købte jendommen »Mosebjergh«, senere kaldt »Nr. Dalgaard«, i 1919 af Aksel Møller, der i 1914 købte den af sine svigerforældre Lise og Niels Kristian Nielsen, sidstnævnte også kaldet »Kristian Smed«. Marie født 1884 i Vejrum, og Jens i 1885 i Vind.

Jens Chr. Ebbesen skulle give 16.850 kr. for gården, men fra købesummen skulle der trækkes 200 kr., som Jens Chr. E. skulle have for at huse Lise og Kristian Smed på aftægt, så længe de levede. D.v.s., at de måtte bo gratis i det gamle stuehus. Ejendomsskylden var 6.000 kr., areal 60 tdl., opdyrket 25 tdl., resten hede. Jens Chr. E. opdyrkede 25 tdl. hede, hvortil han selv gravede mergel op i Yllebjerggaards mergelleje og kørte det hjem. I 1932, under de meget dårlige tider, brændte ejendommen. En dag i foråret efter branden kom lærer Kristensen, Yllebjerg skole, på besøg, og spurgte om, hvordan det gik. Jens Chr. E. svarede, at han ikke fik sået korn, for al såsæd var brændt. Han havde ikke haft råd til at have løvsøre-forsikret. Så tog lærer Kristensen til Holstebro og købte 8 tdr. sædekorn til Jens Chr. E., som til gengæld kunne levere tørv; men ikke det første år.

I »Nr. Dalgaard« voksede en børneflokk op på 3 piger og 7 drenge, som så snart de kunne, fik lov at hjælpe til både ude og inde. Det er: Alfred, født 1911, Johanne 1913, Aksel 1914, Ejner 1916, Anna 1918, Inger 1920, Niels Chr. 1921, Otto 1923, Peder 1924 og Martin 1927.

I 1948 overtog sønnen, Niels Christian E. gården, og Marie og Jens Chr. E. købte 2,5 tdl. af Jens Sørensen, Hodsager, der hvor Kr. Villumsens have lå. De

byggede her et parcelhus, hvor de levede og virkede til deres død. Jens Chr. i 1956, 71 år gammel, og Marie i 1975, 90 år gammel.

Niels Chr. Ebbesen er gift med Metha Nørgaard, født i 1928 i »Nørtoft«, Birk i Mejrup. Året efter, at de overtog gården, opdyrkedes de sidste 10 tdl. hede, og de begyndte at købe mere jord til. I alt blev der købt 125 tdl. til af 7 gange. Deraf ligger i Hvidmose 65 tdl., som blev købt i 1958, da tørvene var gravet af under og efter Anden Verdenskrig. Året efter blev 20 tdl. tørveliggeplads beplantet med fyr og gran. Resten var tørvepytter fyldt med vand. I 1972 blev mosen afvandet og opdyrket.

Niels Chr. byggede ny kostald i 1960, og den gamle blev lavet om til svin.

N. Chr. er meget interesseret i læplantning ligesom faderen, der i 1939 fik to sølvskeer af »Hedebruget« som en hyldest for de mange læbælter, han havde plantet.

Niels Chr. Ebbesens utrættelige arbejde og personlige indsats for læplantningssagen i Hodsager sogn og Hvidmosen og hans stædige tro på, at 20 tdl. plantage kunne gro, hvor hedeselskabet sagde stop, påskønnedes i 1989 af »Fællesudvalget for Læplantning i Danmark«, idet han da fik tildelt »Den gyldne Hædersplatte«. Motivet på platten er: Manden graver og konen planter træet. Det samme motiv, som findes på E. Dalgas' mindesten, som blev rejst i Hjørring i 1898.

Niels Chr. Ebbesen har været med i ledelsen af landboorganisationer og foreninger.

Metha og Niels Chr.'s børn: Henny, født 1950, Finn 1951, Linda 1958 og Evy 1962.

I 1977 købte de hus på Åvej 5 i Hodsager og flyttede derop. Gården forpagtedes til sønnen Finn. Han blev gift med Solveig Didriksen, født 1957 i Koffeldt i Idom. Der blev bygget ny løsdriftsstald, og kostalden blev udvidet. Nyt roehus blev opført, og kvægbesætningen blev forøget.

Deres børn: Kaja, født 1979, Ivan 1980, Pia 1985, Jonna 1986 og Tina 1988.

I 1982 blev gården solgt til Laurits Knudsen, født i Hindkjær i Mejrup 1960. Hanna Andresen fra Ryde, født 1962, kom som husbestyrerinde og medhjælper. Hele gården er bygget om til svineproduktion med farestier til søer og klimastald til smågrise. Nabogården, »Udholm«, er også købt af Laurits Knudsen. Børn: Vibeke, født 1987 og Charlotte 1989.

»UDHOLM«, UDHOLMVEJ 6

Chr. Udholm solgte gården i 1916 til et konsortium, der udstykkede mose derfra. De solgte gården igen til Kristian Kristensen fra Mejrup, som solgte den i 1920 til Petra og Jens Vestergaard. Jens er fra Vestergaard i Hogager og er født i 1889. Petra er født i Sjørup 1898. De købte Udholm for at grave tørv med salg for øje, da ikke al mose var solgt fra.

Deres børn: Chresten, født 1924, Maria 1926, Erna 1928, Ejvind 1929, Kirstine 1931, Inga Tove 1933, Signe 1935 og Christian 1938.

- Ca. 1906 - Personerne fra venstre: Sønnen Frederik, f. 1893 og Kresten, f. 1896. Datteren Laura, f. 1888 og så Marie og Chr. Udholm.

Billedet er fra ca. 1957.

De solgte gården i 1928 og flyttede til Hogager, senere til Borbjerg. Jens døde i 1957. Petra døde i Holstebro 1969.

De nye ejere, Anina og Jens Bæk, kom til Udholm fra Ejsing. Anina er født i Rønbjerg 1906, Jens i Ejsing 1900.

Deres børn: Carlo, født 1926, Anna Marie 1931, Chresten 1938 og Jens Robert 1944.

De flyttede tilbage til Ejsing i 1933, da Chr. Pedersen, søn af Katrine og Peter Pedersen Hvilested, født i Lomborg 1910, købte Udholm til overtagelse den 1. nov. 1933.

Hans kone, Astrid, beretter: »Købesummen var kun 9.500 kr., men gården var også ribbet for alt. Det eneste løsøre var en gal orne. Kostalden var blæst om i efterårsstormen, men den blev så rejst igen på den gamle sokkel. Arbejds-lønnen var ikke den store udgift, idet Chr. P. fik det hele ordnet af Laurits Andersen, Feldborg, for 2 tdr. kartofler og et beløb under et hundrede kr.

Stuehuset var med stråtag, som var så utæt, at der måtte sættes baljer og spande op, når det regnede.

Udholm var som kommet i familieeje igen, da Chr. Pedersen giftede sig med fortælleren, Astrid Madsen, født i Feldborg 1914, idet min bedstefar havde været tidligere ejer, nemlig Chr. Udholm.

Vore børn: Svend Erik, født 1936, Gunhild 1944 og Henning 1947.

I 1942 fik stuehuset en vældig ansigtsløftning med nyt tag, mure, vinduer og døre og meget mere. Da krigen kom, begyndte vi at lave tørv i millionvis. Chr. havde da tilbagekøbt Udholm mose, som var skilt fra ved en tidligere handel; men det var lejet ud i mange små parceller til forskellige mennesker i ulige åremål. Desuden købte vi også flere større og mindre stykker mose. Så gik der jo nogle år med at lave og sælge og også køre tørv. Vi havde en tid 2 lastbiler, som gik på gasgeneratorer under krigen.

I 1952 fik vi bygget ny lade, og i 1956 byggede vi maskinhus og trerækket kostald. Nogle år senere blev stuehuset moderniseret, og der blev lavet flere værelser på loftet.

Nu da det var ved at være slut med tørvene, begyndte Christian alvorligt at spekulere på at få den drøm realiseret, som han længe havde haft, at få mosen opdyrket. Men der gik 10 år med snak og diskussioner om fredning eller landvinding, inden der i 1969 blev givet grønt lys for opdyrkning af Hvidmoses 400 tdl. Heraf hørte 100 tdl. til Udholm. Men han fik jo desværre ikke den oplevelse at se det færdigt – kun lige begyndt med dræningen, døde han i 1971.

Så var jeg nødsaget til at sælge gården, da jeg ikke kunne se udvej for selv at køre videre med det hele; men det havde Chr. også ønsket, at jeg skulle. I 1972 solgte jeg den til Jørgen Håning fra Løgstør for 480.000 kr. kontant (uden lån) med fuld besætning, avl, 2 traktorer og alt andet løsøre. Han byggede en løsdriftsstad på 1200 m²; men ca. et år efter solgte han den så til sin far, Chr. Håning fra Århus. Næste ejer blev Gunnar Nicolajsen. Det var i 1975, han købte den, og købesummen mener jeg var 1,9 mill. kr., uden løsøre og besætning.

Der var 178 tdl., da jeg solgte den. Ved Storåen havde vi jo også 40 tdl., men dem har jeg endnu.

Astrid P. købte hus i Mejdal, da hun solgte til Jørgen Håning. Bodil og Gunnar Nicolajsen kom fra Give, hvor Bodil er født i 1940, Gunnar i Gadbjerg 1936.

Deres børn er: Ole, født 1964, Per 1965, Jens 1968 og Tom 1980.

De byggede den nye løsdriftstald om til malkekøer og havde en stor besætning. Desuden havde de meget stor avl af kartofler. I 1985 solgte de gården og flyttede til Sdr. Vium.

De nye ejere blev Flemming og Jane Drud Nielsen fra Frederiks. Efter 2 års forløb solgte de og flyttede til Billund.

Gården nuværende ejere er Laurits Knudsen fra nabogården Nr. Dalgaard. Han driver nu gårdene sammen.

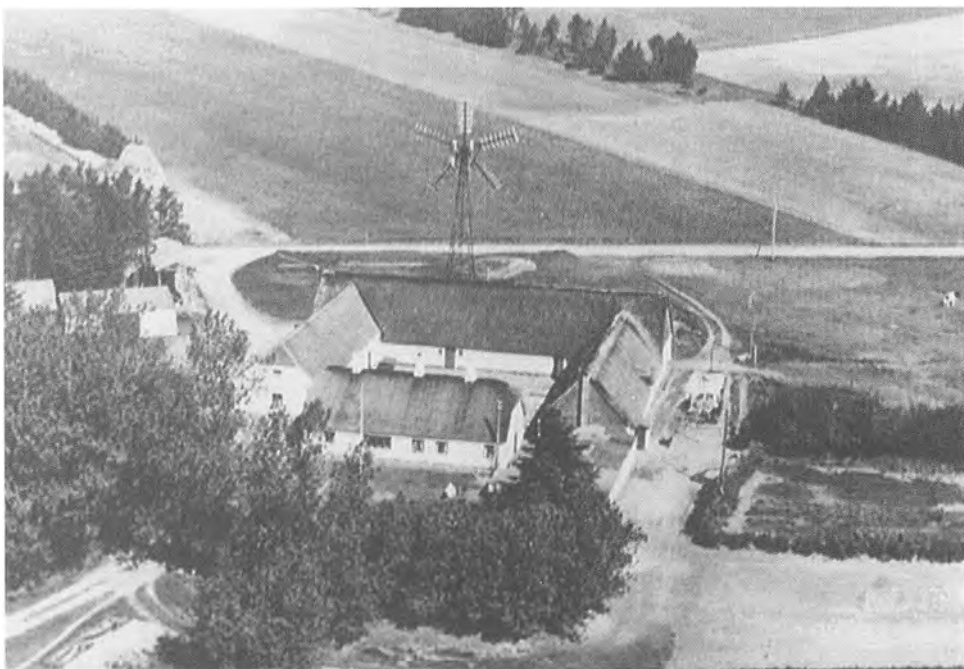
Brogaard

»GL. BROGAARD«, BROGÅRDVEJ 2

Maren født 1893 og Marinus Jeppesen født 1875 (kaldet Brogaard). Maren var fra Hallundbæk og Marinus fra Feldborg. De boede først i Hallundbæk og kom derfra til Brogaard i 1901 som bestyrerfolk for købmand Jeppe Schou, Holstebro. I 1916 købte de Brogaard, og der blev plantet 15 tdl. fyrre- og granplantage og dyrket hede op. I Brogaard var der en mergelgrav, som flere ejendomme havde mergelret til. Til gården hører et stort engareal, og noget af det kunne vandes fra engvandingskanalen til den var i brug til først i halvtredserne.

Maren og Marinus' børn: Poul født 1896, Jens 1898, Kristian 1900 og Maren 1903. Hustruen Maren døde i 1919.

I 1921 blev Marinus gift med Else Andersen fra Ommosegård. Deres børn: Marthinus født 1922, Kristian 1923, Anna 1925 og Kirstine 1928.

I 1954 solgte de gården til sønnen Marthinus. Da han ikke var gift, blev de boende på gården til deres død, Marinus i 1964 og Else i 1972. Nogle år inden Marinus døde, kom Kirstine (kaldet Stinne) hjem for at hjælpe og blev så hjemme efter forældrenes død.

Marthinus byggede ny kostald og lade og lavede den gamle kostald om til svin i 1965. Han har plantet 5 tdl. ny plantage, og den gamle plantage er næsten blevet fæddet, men igen tilplantet med grantræer. Martinus driver gården alsidigt med planteavl, kreaturer og svin.

Brogård ligger meget idyllisk med skov helt op til gården med det kuperede terræn omkring de gamle mergelgrave. Neden for disse ligger engen omkring Lilleåen, som snor sig smukt, før den løber ud i Storåen.

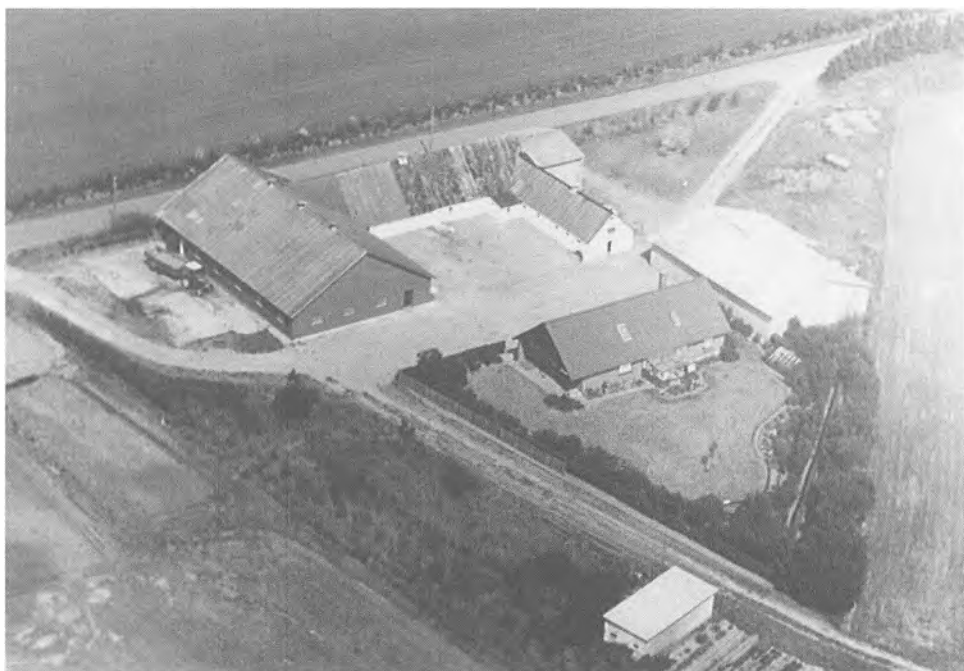
»NY BROGAARD«, BROGÅRDVEJ 4

Ny Brogaard blev udstykket fra Gl. Brogaard i 1896 til sønnen Anthon og hans kone Louise. De var dygtige og havde et veldrevet landbrug med en god besætning.

Børn: Jakob født 1896, Jens 1899, Ejnar 1900, Niels 1907, Anna Johanne 1910, Inger Marie 1912, Nielsine 1915 og Arthur 1917.

I 1934 købte Louise og Anton hus i Hodsager og solgte gården til sønnen Niels, som blev gift samme år med Anna Nielsen, født 1915 i Gl. Hodsager. De fik sammen Anton i 1935. Anna døde i 1947.

I 1950 solgte Niels gården, som var blevet noget forsømt, til Nora og Johan Mikkelsen, som kom fra Grønkjær, hvor de havde været siden 1929. De opdyr-

kede 40 tdl. hede og kørte mergel ud, for det trængte næsten al jorden til. De plantede mange hvidgran-læbælter som værn mod sandflugten og til gavn for afgrøderne.

Johan er fra Gl. Hodsager og Nora, født 1907 i Birkkjær. Børn: Marta født 1934, Karl 1935, Niels 1937, Maren 1938, Minna 1941, Ejner, 1943, Svend Erik 1947 og Else 1949.

I 1964 byggede Nora og Johan nyt hus i Hodsager by og solgte gården til sønnen Karl. I 1968 byggedes ny kostald og i 1972 nyt maskinhus. Gården drives alsidigt med planteavl, kreaturer og svin. I 1975 byggedes nyt stuehus og i 1976 blev Karl gift med Anna Villadsen, født i 1939 i Ljørring, Aulum. Gården er i dag en veldreven bedrift.

»MELTOFT«, BROGAARDVEJ 1

I 1922 købte Kirstine og Peder Lørup Meltoft. Kirstine er født i Majgaard 1894. Peder er født i Damholm 1892. Forinden havde Peder i 1916 købt en parcel fra Damholm og bygget ejendom på den; det er Hestbjergvej 3. Den havde de i fem år og var et år i Ørre, inden de kom til Meltoft. Sammen med landbruget blev der også gravet tørv til salg. Peder var en af de første, der fik bil, blev uldhandler og kørte langt omkring for at handle.

Deres børn er: Signe født 1917, Kristian 1918, Inga 1919, Jens 1921, Aksel 1922, Harald 1924, Erik 1926, Otto 1927 og Ninna, 1931.

I 1934 solgte de gården og flyttede til Aulum, senere til Herning. Peder døde i 1964 og Kirstine i 1967.

De nye ejere af Meltoft var Nelly og Karl Østerby. Nelly er født i Neder Yllebjerg i 1913, datter af Emilie og Peder Rødbro. Karl er søn af Jens Østerby, Damholt.

Karl var begyndt som tørvefabrikant, inden han blev gift med Nelly og købte Meltoft. Han var en af de første, der gravede tørv ude i mosen og kørte dyndet op på land på heden, der var blevet slået og planeret, så læggepladsen var jævn. Da krigen kom i 1940, fik han et presseværk og var desuden sammen med Marinus Pedersen, Damtoft, om et ælteværk. De byggede nyt stuehus og udbygninger.

Deres børn er: Arne født 1936, Karen Emilie 1939 og Gurli 1950. I 1961 solgte de gården og købte et hus i Bjergby i Sevel sogn. Carl kom på Vinderup plejehjem 1971 og døde 1972, 77 år gammel, Samme år solgte Nelly huset og flyttede til Holstebro, hvor hun døde i 1988.

Den ny ejer af Meltoft, Richard Jensen, solgte den igen i 1962 til Ingrid og Peder Kjærgaard, som havde solgt deres gård i Nautrup i Sevel. Ingrid er født i Dybe 1930 og Peder i Haasum 1930. De første år drev de alsidigt landbrug. Da Lindbo Larsen købte Majgaard, købte Peder Kjærgaard 30 tdl. af ham. I 1972, da Hvidmose blev afvandet og opdyrket, var der noget af mosen, som hørte til Meltoft. Senere solgtes malkekøerne, og de byggede ny løsdriftsstald til kødkvæg, ny stald til grise/-søer og indrettede den gamle kostald til fedesvin. Deres børn er: Lejf født 1953, Lisbet 1956 og Jan 1966.

I 1984 købte de hus i Hodsager by, Aaparken 12, og solgte gården til Hanne og Henry Jensen. Hanne er født i Skaarup 1959 og Henry i Aulum 1961. De har bygget om og bygget nyt, så der nu er en stor smågriseproduktion på gården. De har børnene: Per født 1978 og Søren 1981.

»MAJGAARD«, (NØRKJÆR) BROGAARDVEJ 3

Inger og Jens Majgaard boede også i Majgaard, da »Hodsager-Minder« udkom i 1917, og de var flittige og dygtige. Det var med dem som så mange andre på små gårde, at de måtte arbejde i tørvemosen om sommeren, og Jens kørte til Holstebro med tørv. På de fleste steder den gang var der som regel mange børn, som skulle have mad og tøj.

Deres børn var: Kirstine født 1894, Kristian født 1896, Katrine Ingeborg 1898, Jens Peder 1900, Jørgen 1902, Laurits Christian 1907, Valborg 1909, tvillingerne Johanne og Emilie 1911, Anna 1913, Ella 1915 og Thorvald 1916.

I 1936 solgte de gården og købte en ejendom mellem Mejrup og Holstebro. Derefter var det sønnen Christian, der havde den en kort tid, derefter H. Tømsen nogle måneder, hvorpå tørvefabrikant Carl Bjerggaard, Aulum, købte den. Sammen med tørvefabrikant Christian Lindholt, Aulum, købte de nogle moseparceller i Hvidmose og byggede to ælteværker. Carl Bjerggaard og hans kone Anna solgte huset i Aulum og flyttede til Holstebro, hvor han i krigsårene startede en vognmandsforretning. I 1958 solgte Anna gården, for Carl var død, og det var ved at være slut med at fyre med tørv.

Det blev Edith og Svend Aage Torp, der købte Majgaard. Edith er født i Gørding ved Vemb i 1938, Svend Aage i Gudum 1933. De kom fra Stenumgaard i Raasted og havde Majgaard i seks år. Deres børn er: Ove født 1958, Mona 1960, Kaj 1961, Arne 1962 og Tove 1965.

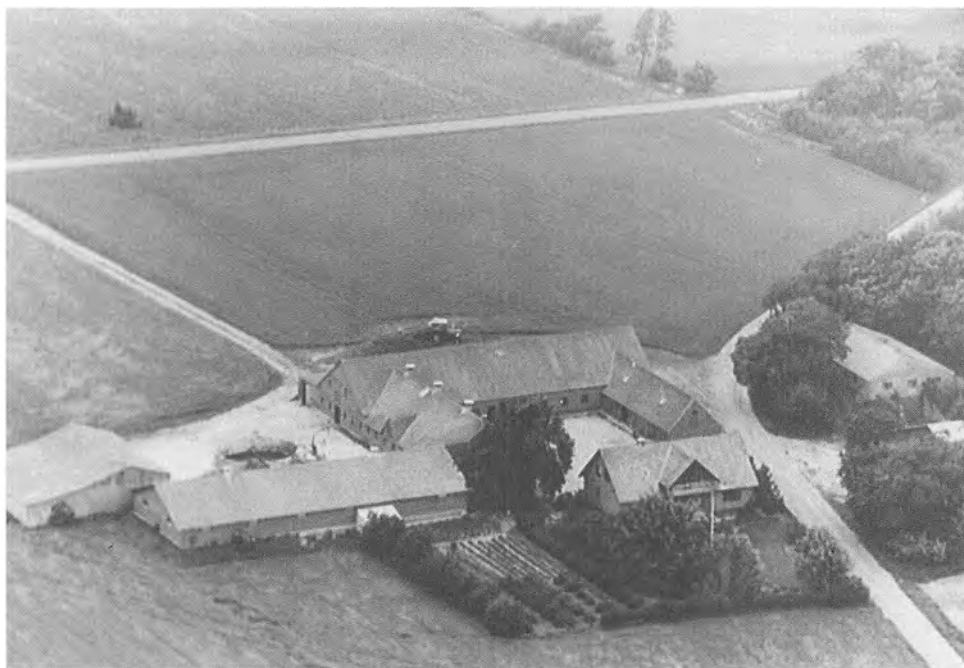
De solgte til Kirsten og Kaj Lindbo Larsen, der har et revisorfirma i Asnæs, så gården bruges kun som landsted.

»VESTERGAARD«, MØLGAARD 7

Ingeborg og Jens Chr. Knudsen købte Vestergaard omkring 1916. Ingeborg er fra den Vestre Gl. Hodsager gdr. og Jens Knudsen er fra Gl. Hessel i Mejrup. De havde først en gård i Høgild i Aulum, og derefter en gård i Mejrup, hvor de kom fra, da de flyttede til Vestergaard. Jens Chr. Knudsen døde i 1920. Ingeborg drev gården videre med fremmed medhjælp, da børnene endnu var små ved hendes mands død. Hun var meget dygtig til at drive landbrug, og alt var i orden. Deres børn: Martha født 1911, Anna 1913, Peder 1914, Ninna 1917 og Niels 1920.

I 1947 solgte Ingeborg gården til sønnen Peder. I 1948 blev Peder gift med Margot, som kom fra Roum. Ingeborg flyttede til en datter i Gudum og var der i tre år. Derefter byggede hun et hus i Hodsager by, Hovedgaden 34, hvor hun boede til sin død i 1964.

Margot og Peder har købt mere jord og har bygget nye moderne stalde. Men nu har de solgt kreaturerne og driver en stor svineproduktion samt alsidig

planteavl. De har også bygget et nyt stuehus, så gården står i dag med ene nye bygninger.

Deres børn er: Inger Marie født 1949, Jens Kristian 1950, Henning 1952, Gerda 1954 og Jytte 1956.

De solgte gården i 1990 og byggede et stort herskabeligt hus i Hodsager, Kirkestræde 2.

De nye ejere er Anna Marie Christensen, født 1968 i Skive, og Carsten Refsgaard, født i 1967 i Asp ved Struer.

Ved ombygningen har de nu plads til 100 grise/-søer + opdræt. For tiden bygges klimastald til smågrise.

»DAMHOLT«, MØLGAARDVEJ 6

Dorthea og Kresten Østerby overtog Damholt efter forældrene i 1908. Kresten fortsatte med at køre dagvogn til Holstebro efter faderen, indtil rutebilerne kom frem. Kresten gravede mange tørv, som han kørte til Holstebro og solgte. I 1950 efter Krestens død solgte Dorthea gården til Metha og Marius Petersen. De er begge født i Maabjerg og var blevet gift i 1948. I begyndelsen drev de alsidigt landbrug, men i 1976 byggede de ny stor svinestald og driver nu kun korn - og svineavl. Deres børn er: Birgit født 1949 og Holger 1957.

»NY MØLGAARD«, MØLGAARDVEJ 8

I 1916 købte Marie og Michael Henriksen, Ny Mølgaard. Marie er født i Hodsager 1888. Det samme er Michael i 1890. I mange år var Michael opkræver for Hodsager Sygekasse, han blev derefter kasserer i sygekassen og begyndte også at gå post. De flyttede i 1944 til Hodsager by, Hovedgaden 35, hvor Michael fortsatte med at være kasserer og gå post. Deres børn er: Minna født 1917, Christian 1919 og Thorvald 1922. I 1944 købte Thorvald Eriksen Ny Mølgaard. Han var fra Tvis. Thorvald har været gift med Ingeborg Marie Severinsen, født i 1908 i Selde. De havde to børn: Normann født 1931 og Poul Henning 1933.

Ved en uhyggelig forbrydelse, hvor en mand en nat i 1935 trængte ind i deres soveværelse og overfaldt Ingeborg, blev hun så hårdt såret, at hun døde fire dage senere. Det var Thorvald, der skulle have været bedøvet, men voldsmanden tog fejl af dem på grund af mørket.

Thorvald fik sin søster Klara Kirstine Martine, født 1902 som husbestyrerinde. Hun var også hos Thorvald, mens han boede på Ny Mølgaard.

I 1949 solgte han til Klara og Carl Jensen. Carl er søn af Andrea og Marinus Jensen, Birkkjærvej 8, senere Hovedgaden 40, i Hodsager by. Klara er datter af Margrethe og Vilhelm Christensen, Refgaardsminde, Yllebjerg. Carl er født i 1914 og Klara 1924. De boede først i Yllebjerg i et parcelhus, som de solgte. Carl kørte mælk til Hodsager mejeri i nogle år samtidig med, at de passede gårdens drift. I 1961 købte de en ejendom i Svenstrup ved Vinderup og solgte ejendommen til Agnes og Peder Blæsbjerg. Peder er født i 1911 i Nr. Felding, Agnes 1918 i Mejrup. De kom fra Ryde. Peder kørte ligesom Carl mælk til Hodsager mejeri. Efter tre år solgte de og flyttede til Holstebro. Deres børn: Niels født 1944, Svend Erik 1946, Ingrid 1948, Hans 1950, Eva 1951, Jytte 1955, Ole 1959 og Helle 1962.

Blæsbjerg solgte til Ørum Pedersen, Holstebro. Han boede ikke på gården, og solgte den igen tre år efter i 1967 til lærer Schrøder fra Give, som havde den til 1981. Han havde huset lejet ud det meste af tiden, og den jord, der var dyrket, lejet ud hele tiden.

I 1981 købte Inger og Jens Birkkjær ejendommen, men solgte igen i 1984 (se under Birkkjær, Birkkjærvej 11) til Mette og Ib Gram Rasmussen. Ib er født 1958 i Hammerum, Mette i 1960 i Aulum. Ib er bilassistent, Mette er lærer. De driver selv gården uden besætning. Til gården hører en gammel fyrreplantage, som de er begyndt at rydde og beplante med rødgran.

De har børnene: Marlene født 1987 og Søren 1989.

MØLGAARDVEJ 9

I 1921 købte Anna og Haring Pedersen et stykke jord fra Mølgaard, som de byggede en landbrugsejendom på. Haring kørte i mange år mælk til Hodsager mejeri. Anna var en meget dygtig kokekone, der ofte kom bud efter, også uden for sognets grænser.

I 1957 solgte de ejendommen og købte byggegrund i Hodsager, Hovedgaden 3, hvor Haring selv murede huset. Samtidig med, at Anna fortsatte sin

virksomhed som kogekone, var de også i en årrække ansat som pedelpar ved Hodsager Centralskole, hvor de udførte deres arbejde meget dygtigt og omhyggeligt.

Anna var datter af Peder Hansen, Hallundbæk, og en søster til Kathrine i Mølgaard. Haring var fra Nøvling. Han døde i 1975 og Anna i 1979. Deres børn: Ester født 1923, Elly 1930, Grete 1935 og Bent 1941.

De nye ejere er Hilda fra Gudum og Erik Olesen fra Skyum i Thy. De udvidede bygningerne, så der blev plads til større besætninger og byggede nyt maskinhus. Erik kørte mælk i mange år. De har nu solgt besætningen, men bor stadig på ejendommen, hvor de har en stor køkkenhave og en smukt anlagt prydhave. Deres børn: Aase født 1954, Finn 1956 og Leif 1960.

»MØLGAARD«, MØLGAARDVEJ 11

I 1919 købte Kathrine og Anthon Poulsen »Mølgaard«. De er begge to fra Hallundbæk. Til Mølgaard hørte 25 tdl. plantage, som de solgte træ fra til ildebrændsel. Gården blev i deres tid drevet alsidigt. I 1950 byggede de et hus i Hodsager by, Grantofte 6, og solgte gården. Børn: Paula født 1920, Peder 1921, Jens 1925, Vagn 1929 og Gerhard 1931.

De nye ejere blev Ingrid og Peder Jensen. Ingrid er født i Hornshøj i Mejrup, og Peder er født i Hodsager. De har boet andre steder før, sidste gård var i Vester Feldborg, nabo til Mølgaard, hvor de var i tretten år. Efter ni år i Mølgaard døde Peder pludseligt i 1959, ramt af en hjertelammelse på Hodsager mejeri,

hvor han i en årrække var medhjælper. Ingrid drev gården videre i ca. halvandet år, hvor efter hun solgte den og flyttede til Feldborg. De havde en stor børneflokk på 16. Af dem døde tre som små, de andre er: Herdis født 1924, Lilly 1926, Egon 1927, Erna 1930, Henning 1932, Ninna 1935, Hans 1936, Anker 1937, Lis 1942, Leif 1945, Jonna 1947, Anthon 1949 og Jørgen 1957.

Ingrid solgte gården til Bruun Madsen, som kun havde den en kort tid, idet Elna og Peder Jensen købte Mølgaard i 1962. Elna er fra Nr. Felding, og Peder er fra Naur. De blev gift i 1945 og rejste til Kolding, hvor de boede og arbejdede, indtil de i 1962 overtog Mølgaard. Gården var tom, men de byggede ny kostald og købte malkekøer til at fylde den nye stald med.

Det var en veldreven gård, som de solgte 23 år efter i 1985 til sønnen Hans og hans kone Sonja. De købte hus i Hodsager by, Hovedgaden 6, hvor de nu bor. Deres børn: Anna Lise født 1944, Poul Erik 1946, Svend Aage 1948, Hans 1950 og Kirsten 1951.

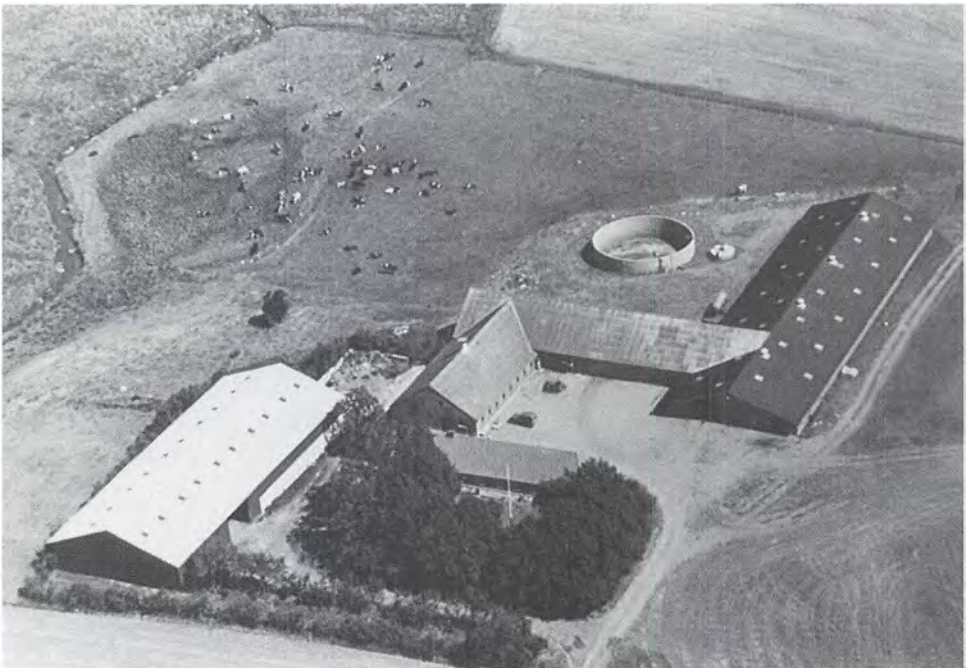
Hans' kone Sonja er fra Hestlund i Bording. De blev gift i 1976, og arbejdede derefter i to år i Afrika og syv år i Herning, inden de købte gården. De byggede stalden om til svin og driver nu svineavl samt fåreavl. De har børnene: John født 1977, Josef 1980 og Janus 1985.

Gl. Hodsager

»VESTRE GL. HODSAGER«, HODSAGERVEJ 55

Peder Agerskov beretter: »Gl. Hodsager matrikel nr. 4-a, må være den ældste af de to Gl. Hodsager gårde. Stuehuset skal være bygget af hjemmebrændte sten fra den nu tildækkede lergrav vest for gården opført i 1874, og det står endnu. Udbygningerne blev ombyggede omkring 1905. Der blev bygget ny kørelade, og egetømmeret fra den gamle lade blev anvendt til halepæle i kostalden. Gårdens areal er ca. 60 ha. mest høj sandjord og engarealer. Desuden var der en hedeparcel på ca. 30 tdl, som i 1920 blev solgt til kommunen til en pris af 50 kr. pr. tdl. Samtidig blev der købt et stykke eng og hede på 14 tdl fra Ny Kirkegaard for at erstatte den solgte hede, da lyng var meget brugt til kreaturfoder.

Som skrevet var heden meget høj og tør. Som dreng kan jeg huske, at jeg blev sendt ud at flytte fårene en sommer, det var meget tørt. Jeg havde en æske tændstikker i lommen og satte ild til en græstot, og der brændte 4 tdl. Fra drengsårene husker jeg også, at begge Gl. Hodsagergårdene købte en slåma-

skine i kompagniskab. Den holdt ikke i mange år, fordi den blev lejet ud om vinteren til at slå lyng med. Da Kr. Villumsens gård brændte, blev slåmaskinen solgt på auktion.

Så kom 1. Verdenskrig i 1914, og jeg overtog gården i 1918. Der var gode tider lige efter krigen, og jeg købte igen en slåmaskine og fik muret en ajlebeholder. Det gik jævnt fremad. Vi brugte mere kunstgødning, og avlen blev bedre, så vi savnede ikke heden. Besætningen blev større, og i 1930 byggede vi en moderne kostald.

Nu kom landbrugskrisen i 1930'erne, og det blev sløje tider for landbruget. Det var tider, som de unge i dag slet ikke vil tro på. 30 kr. for et slagtesvin, 20 øre pr. kg. for kalve, og jeg solgte to kælvkvier for 60 kr. pr. stk.

Men så begyndte det at gå opad igen. I 1936 fik vi elektricitet installeret, og elektromotoren afløste vindmøllen som trækraft. Der skete mange fremskridt i de følgende år. Hertil hjalp også tørvegravning i mange år, ikke mindst under 2. Verdenskrig. Efterhånden fik vi centralfyr og malkemaskine, og det blev lettere at være landmand, arbejdsmæssigt. For mig er det skønt at tænke tilbage og nu se den store fremgang for hele Hodsager sogn.

Ja, her i Hodsager by, hvor jeg nu bor, var der i min tidligste barndom kun tre huse, foruden Kirkegård; det var købmandens, smedens og møllerens huse«.

Peder Agerskov er født på gården i 1884. Han har været sognefoged og været i sognerådet. Peder var gift med Kirsten Mikkelsen født 1888 i Østre Gl. Hodsager. Deres børn: Anna født 1923, Minne 1924, Metha 1925 og Niels 1928.

I 1939 døde Kirsten. Peder giftede sig igen med Dagmar Sørensen fra Ny Kirkegaard. Deres børn: Jørgen født 1943 og Kirsten 1947.

I 1962 solgte de gården til sønnen Niels og flyttede til Hodsager by, hvor Peder døde i 1983.

Niels er gift med Grete, født 1937 i Skræm ved Fjerritslev. Da de blev gift, købte de først en gård i Bording, derefter flyttede de til Engesvang til en anden gård. Den solgte de i 1962 og flyttede hjem til Niels' fødegård.

I 1967 brændte laden og tagene på stalden ved et lynnedslag.

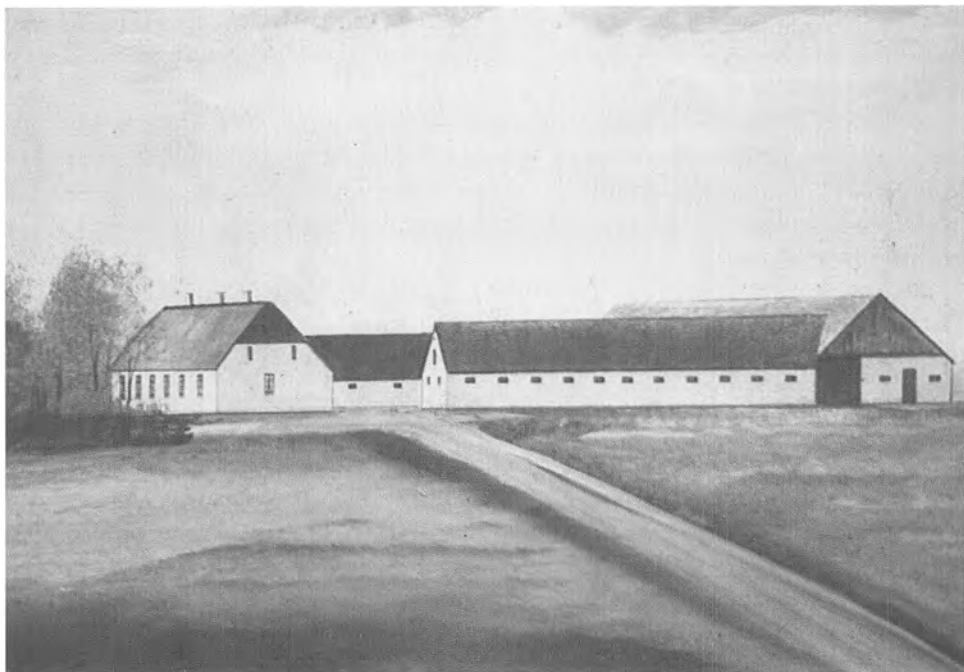
I 1979 byggede de en ny stor stald med plads til 175 kreaturer. Samtidig opførtes nyt maskinhus og silo. Gården er en moderne veldreven gård.

Deres børn: Peder født 1957, Bente 1959, Preben 1960, Bent 1965, Kaj 1966 og Henning 1971.

Lilleåen udgør det vestre skel hele vejen ned til Storåen. På sydskrænten ud mod Storådalen er her et meget gammelt egekrat. Begge Gl. Hodsager gårde er over 500 år gamle (se omtale i Hodsager Minder I).

»ØSTRE GL. HODSAGER«, HODSAGERVEJ 57

I 1911 overtog Ane Marie og Mikkel (Hodsager) Mikkelsen gården efter hans forældre. Mikkel er født i 1886 og Ane Marie er født i 1886 i Simmelkjær. Mikkel Hodsager var 4. generation i Gl. Hodsager og den sidste af slægten, der

havde gården. Deres børn: Viggo født 1913, Dagny 1914, Mary 1915, Kristian 1917, Astrid 1918 og Kirsten 1926.

I 1924 mageskiftede han med Marie og Christian Peder Nielsen, Baunhøj i Tvis, Inger Marie født i 1885 i Nr. Omme. Christian født 1882 i Idom.

Til Gl. Hodsager hører en del sandjord, men i den søndre del af marken ned mod engen og Storåen er der nogle steder let lermuld. Ved den nordlige ende af markerne løber Lilleåen, så der er megen eng til gården både her og ved Storåen. Den egnede sig godt til Kvægbrug, og de havde altid en stor besætning

Deres børn: Martha født 1908, Agnes Marie 1911 – død som lille, Alfred født 1913, Ane Marie 1915, Poula 1919 og Aksel 1923. Martha døde 22 år gammel og Ane Marie døde som 32 årig fra mand og søn – hun var gift med Niels Brogaard.

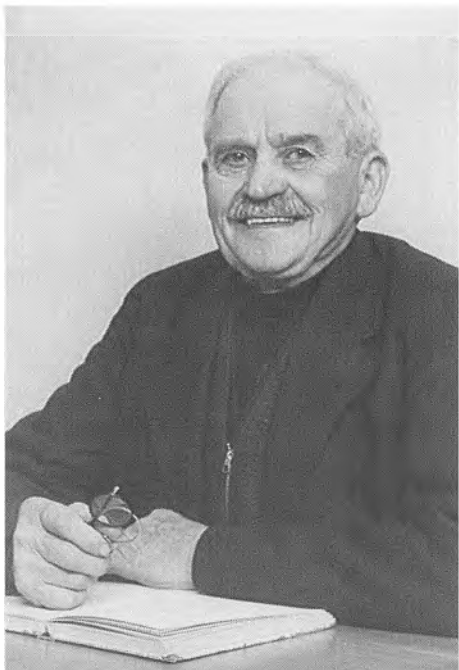
I 1946 solgte de gården og flyttede først til sønnen Aksel i Yllebjerg. Senere købte de et hus i Yllebjerg. Marie døde i 1951, Christian i 1974.

De solgte gården til Astrid og Ejner Jacobsen fra Lille Bredvig i Ørre. Astrid født i 1919 i Grove, og Ejner 1912 i Øster Snede. De drev gården med alsidigt landbrug, byggede nyt maskinhus og byggede hestestalden om til svinestald samt restaurerede det gamle stuehus.

Deres børn: Erik født 1939, Else 1942, Metha 1945 og Herdis 1951.

I 1988 solgte de gården og købte hus i Hodsager by, Åparken 1.

De nye ejere er Jette Bak Hansen født 1952 i Varde og Egon Hansen født 1949 i Them. Tilflyttet fra Lemvig. De har ryddet alle de gamle udbygninger

væk og bygget ny løsdriftsstald samt lade og maskinhus. Endvidere har de bygget et nyt, stort herskabeligt stuehus, men det gamle stuehus er blevet bevaret. Gården drives med planteavl og kødkvæg af Herefordracen. Begge har arbejde ude. Jette er laborant, og Egon er assurandør, men de passer selv gårdens drift.

Deres børn: Michael født 1970, Heidi 1976 og Claus 1981.

»AGERSKOV«, BIRKKJÆRVEJ 5

Else Katrine og Peder Jensen Bay købte gården i 1896. Else Katrine, født 1876, datter af Lago Henriksen, Feldborg. Peder er født i »Ø. Majgaard« i Mejrup 1868.

Da de overtog gården, var der 153 tdl. til, 95 opdyrket, 5 plantage og resten mose og hede. Gården er udstykket fra Gl. Hodsagergården i 1880. Stuehuset er stadig det samme og med stråtag. Inde i stuen står stadigvæk det gamle langbord med faste bænke langs de tre vægge og en lang skammel ud mod stuen. Indretningen af huset og mange andre ting er, som det altid har været på gården. I 1906 byggedes ny lade. Peder Bay købte tømmeret fra den gamle kirke i Hodsager, da den nye kirke blev bygget i 1903. Tømmeret brugte han til laden, og den står der endnu. I 1925 byggedes ny kostald. Peder Bay var en klog og dygtig mand, som man kunne stole på; derfor fik han mange tillidsposter. Han var sognefoged i mange år samt i sognerådet, vurderingsmand til Kreditforeningen og til kommunen. Når han skulle til møde i kommunalrådet også kaldet sognerådsmøde, skulle han selv have en madpakke med, man fik

ingen fortæring den gang; det var i 1904. Peder Bay havde aldrig fået lært at cykle, så han gik, når han skulle til møder, eller som sognefoged ud for at kræve bøder ind eller pante for skat. Det kunne blive en lang tur at gå, hvis han først skulle til den ene ende af sognet og derefter til den anden – 4 mil eller 30 km. ialt. Med tiden fik han en hvid hest og en ponyvogn, men det var ikke så godt, for det køretøj kendte alle, og så kunne folk nå at komme væk, og han måtte køre med uforrettet sag. Peder Bay fik også gården passet godt. Der blev plantet mange læhegn, og jorden blev passet med mergling. Den første tid tog man mergel op omme ved den vestre af Gl. Hodsagergårdene: det havde man ret til. Senere fik man det fra Tvis mergelleje.

Katrine og Peder havde 15 børn: Anna født 1899, Hans Peder 1900, Mette Marie 1901, Nanna 1903, Jenny 1905, Jens 1906, Laurids 1908, Otto Christian 1909, Rudolf 1911, Helene 1903 – døde 1919, Harald født 1915, Laura 1917, Henry 1918, Helene 1920 og Ester 1925.

I 1960 købte Hans Peder og Rudolf gården, men da havde deres forældre haft den i 64 år. De blev boende på gården, indtil de døde, Else Katrine i 1962 som 86 årig og Peder i 1965 – 96 år gammel.

Da Hans Peder og Rudolf havde overtaget gården, blev det sidste af heden og mosen ned til Lilleåen opdyrket og afvandet, ca. 40 tdl. Gården blev fortsat drevet alsidigt.

I 1979 døde Hans Peder, og nu driver Rudolf gården med Planteavl.

Hans Peder og Rudolf har været med i foreningsarbejde i sognet gennem adskillige år.

»DAMHOLT«, BIRKKJÆRVEJ 6

Ole Nielsen, som havde haft ejendommen siden 1915, solgte i 1920 til Johanne og Jens Elkjær Larsen. Johanne er født i »Dalhus«, Aulum i 1897 og Jens Elkjær i Ørre i 1893. De solgte gården i 1926 og flyttede til en lejlighed i Hodsager by (se Hovedgaden 21).

Deres børn: Stinne født 1921, Christian 1923, tvillingerne Signe og Jenny 1924, Maja 1927 og Asta 1938.

De nye ejere Dusine og Kristian Jeppesen (Brogaard). Kristian var fra »Brogaard«, og Dusine fra »Nørholm«. De drev alsidigt landbrug, og Kristian kørte mælk til Hodsager mejeri i nogle år. Deres børn: Martin født i 1927, Anna 1930, Jens Peder 1932, Ernst 1935 og Hilda 1937. De solgte i 1969 til Jens og Evald Birkkjær og flyttede til Tvis by. Herefter blev jorden skilt fra og lagt ind under gården »Birkkjær«. Bygningerne med lidt jord til blev i 1975 solgt til Anna Grethe og Preben Aarup. Anna G. er født i Alderslyst i 1948 og Preben i Testrup i 1947. Han er politibetjent i Holstebro, og hun er sygeplejerske på Centralsygehuset i samme by. Anna Grethe er meget interesseret i fåreuld, som hun selv forarbejder og farver med naturfarver på samme måde som i gamle dage. Hun har indrettet en stor væverstue, hvor hun holder kurser og underviser i de mange ting, ulden kan bruges til.

Deres børn: Carsten født i 1970, Henrik 1972, Bettina 1974 og Steffen 1975.

»GRØNKJÆR«, BIRKKJÆRVEJ 7

Birgitte og Anders Blæsbjerg byggede »Grønkjær« på en udstykning fra Gl. Hodsager i 1877. I 1911 overtog sønnen Kristen Blæsbjerg og hans kone, Mariane, Kristens fødehjem. I 1914 solgte de den til Anders Mikkelsen, en søn af Niels Mikkelsen, Gl. Hodsager. Han boede her sammen med moderen Vilhelmine, indtil han i 1920 solgte til Anna og Villum Lørup. Anna er født i 1899, datter af Peder Bay, »Agerskov« og Villum er født 1895 i »Damholm«. I 1929 flyttede de til Aulum, hvor Villum overtog faderens fragtkørselsforretning. Villum døde i 1966 og Anna i 1981. Børn: Christian født i 1920 og Peder 1924.

Nora og Johan Mikkelsen var de nye ejere. Nora blev født i »Birkkjær« i 1907 og Johan i Gl. Hodsager 1899. I 1950 købte de »Ny Brogaard« (se denne) og solgte til Inger og Karl Nielsen, som kom fra Saugstrup. De byttede året efter med Helene og Bernhard Sørensen, Skavevej 1. Helene er født i »Agerskov« i 1920, datter af Katrine og Peder Bay. Bernhard er født 1915 i Maabjerg, søn af Kirstine og Jens Sørensen, »Ny Kirkegaard«, Hodsager. De var dygtige og drev et alsidigt landbrug. Bernhard var alment interesseret og engageret i Husmandsforeningen. Deres børn: Else Marie født 1947, Kirstine 1949, Ejvind 1955, Birgit 1958 og Lilian 1960. De solgte »Grønkjær« i 1983 og købte hus i Hodsager, Grantofte 9. Bernhard døde i 1988. »Grønkjær« ejes nu af John Jønsson.

»ENGHOLM«, BIRKKJÆRVEJ 8

Anton Agerskov, som havde Overgaard, byttede med Jens Chr. Jensen og fik »Engholm« i formentlig 1911.

Anton er født i Agerskov i Hodsager 1881 og blev i 1916 gift med Marie fra Gl. Hodsager, hvor hun fødtes 1889. Anton blev sognefoged i Hodsager 1915. Deres børn: Metea født 1917, Anna 1919, Ninna Kirstina 1922 og Kristian 1923. I 1922 købte de Kirkegaard og solgte til Mariane og Kristen Kristensen (kaldet Blæsbjerg). Mariane blev født 1890 i Ryde og Kristen født 1885 i Grønkjær i Hodsager. I 1911, da de blev gift, overtog de Kristens barndomshjem, Grønkjær. I 1914 solgte de Grønkjær og købte et stykke jord fra St. Rotvig, byggede på det, men solgte det igen i 1923, da de købte Engholm. Det var ikke alene landbruget, der havde Kristens interesse. Han var en af de første, der fik bil i Hodsager, og kørte lillebilkørsel, tog således kun 1 kr. for en retur til Aulum. Desuden kørte han rundt og købte husdyr, som han solgte igen, var altså det, man kaldte handelsmand. Han havde en dygtig kone og børn til at passe gårdens drift, når han var hjemmefra. Deres børn: Agnes Birgitte født 1912, Anders Alfred 1915, Aksel Viggo 1917, Anna Alfrida 1920, Kristian Aage 1921, Emma Kristine 1923, Karen Margrethe 1925, Helga Emilie 1928, Svend Gustav 1931 og Benny Agnete 1934. I 1934 solgte de Engholm og købte Lille Mølgaard, derefter et hus i Yllebjerg og i 1942 flyttede de til Aulum, hvor Kristen døde i 1962 og Mariane 1984.

Andrea og Marinus Jensen, som købte Engholm i 1934, kom fra Aulum. Andrea, født 1892 i Holstebro, Marinus i Vejrum 1979. I 1940 brændte gården,

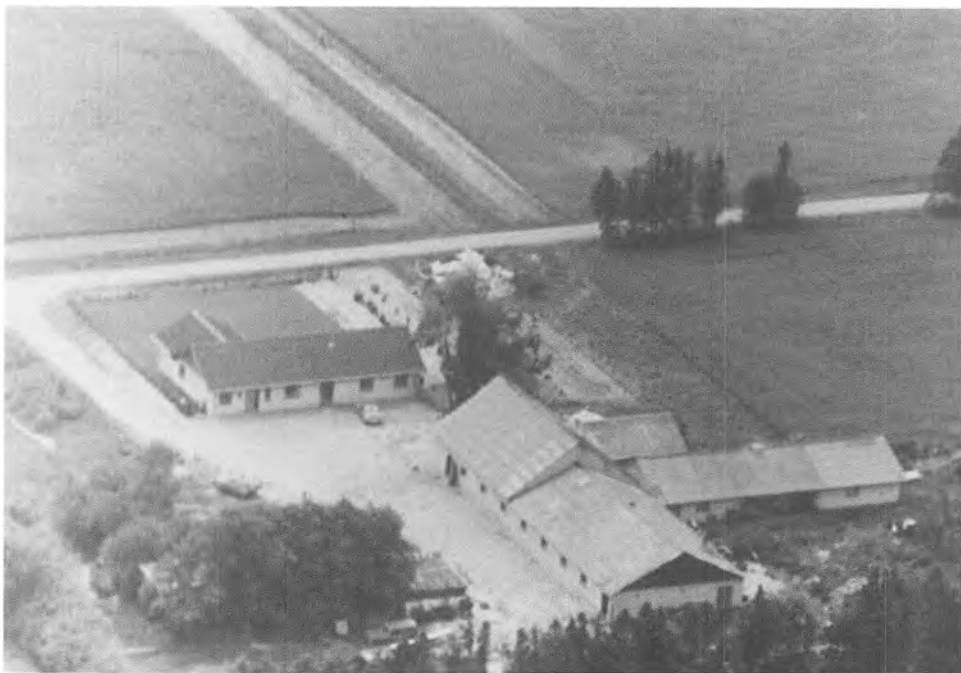

og den ny gård blev opført på den anden side af vejen. De havde gården indtil 1956, da de købte hus i Hodsager by, Hovedgaden 40. Marinus var rask og rørig og færdedes rundt i byen trods sin høje alder. Han var altid skøn at høre på og snakke med. Deres Børn: Ernst født 1912, Karl 1914, Ingeman 1918 og Kristian 1928. De har haft to piger, der døde som små. Marinus døde i 1970, Andrea 1979.

Engholm blev solgt til Kristian Nørremark, men han solgte den et halvt år efter til Kirstine og Svend Jønsson. Kirstine er datter af Aksel Hvidbjerg, Ø. Hallundbæk, født 1934 i Nr. Omme. Svend født i 1928 i Møgelose. I 1966 købte de Landlyst med 25 tdl, og 1970 byggede de ny svinestald. I 1983 købte de nabogården Grønkjær. De har drevet gården med alsidigt landbrug og til sidst også med minkavl. Børn: Jørgen født 1957, John 1959 og Inger Marie 1961. I 1987 solgte de bygningerne fra Landlyst, og i 1990 har de solgt gården til sønnen John, og de har fået bygningerne på Grønkjær, som John fik i 1983, og der bor de nu.

»BIRKELY«, BIRKKJÆRVEJ 9

Ejendommen er udstykket fra »Birkkjær« i 1935 til sønnen Aage, født i Birkkjær i 1905. Aage blev gift med Karen Kirstine Berthelsen, født i 1910 i Lille Yllebjerg. Børn: Erna født i 1936 og Bodil 1946. Aage døde i 1963. Karen solgte til Aages brodersøn Richard fra »Birkkjær« og flyttede til Hodsager by, hvor hun døde i 1982.

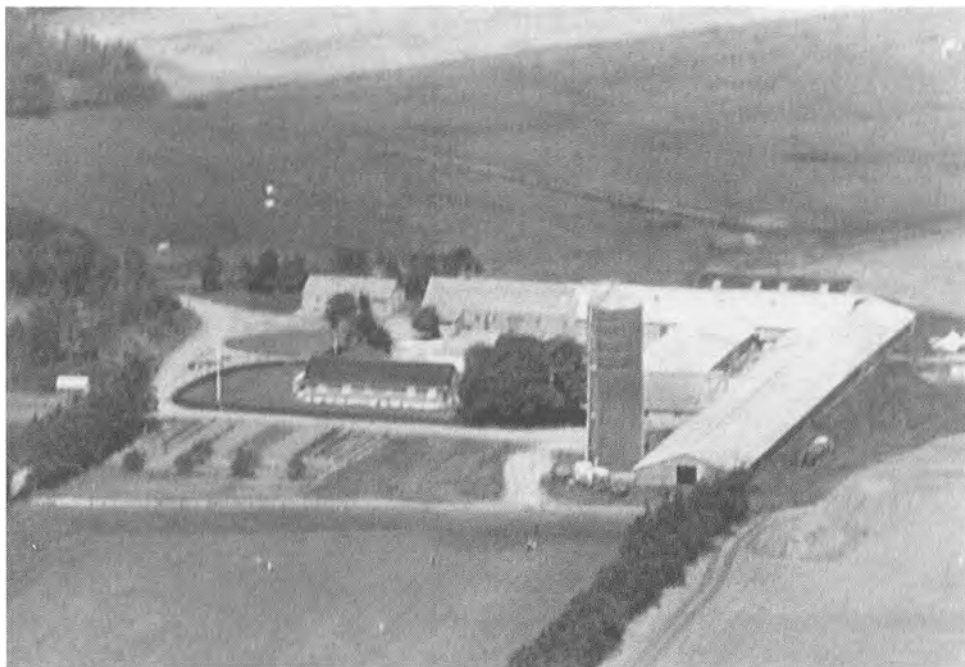
Richard Birkkjær er født i 1939. I 1974 blev han gift med Birthe Kallesø, født i Nr. Nissum i 1937, flyttede med forældrene til Aulum som barn. Richard driver savværk sammen med gårdens drift. Birthe er hjemmehjælper. Deres børn er: Ole, født i 1974 og René i 1977.

I 1964 brændte taget af stuehuset. På grundlovsdagen i 1978 blev egnen hærget af et voldsomt tordenvejr. Lynet slog ned og antændte stuehuset, som brændte helt ned samt noget af stalden. Brandvæsenet kunne ikke følge med og klare at slukke de mange brande, som lyn antændte denne eftermiddag. Derfor tog det for lang tid, inden de nåede frem til Birkely.

»BIRKKJÆR«, BIRKKJÆRVEJ 11

Peder Jensen afstod gården i 1895 til sin søn Karl Pedersen (Birkkjær) gift med Maren fra Haderup en søster til Kristian Madsens kone Marie, »Nørholm«, Yllebjerg. I 1920 døde Karl Birkkjær, men Maren drev gården videre med hjælp fra børnene. Maren døde i 1932. Sønnen Anthon overtog gården efter moderens død. Karl og Marens børn: Peder født i 1901, Harald 1903, Aage 1905, Nora 1907, Anthon 1909 og Theodor 1916.

Anthon blev gift med Metha Sørensen, født 1913. Hun er datter af Kirstine og Jens Sørensen, »Ny Kirkegaard«. Metha og Anthon drev med flid og dygtighed et alsidigt landbrug. Anthon var interesseret i mange ting. Han var i 12 år i sognerådet og i bestyrelsen for Aulum Bank. Hans store interesse var lokalhistorie, så han havde samlet mange gamle ting og havde sit eget lille museum med bl. a. ting fra Stenalderen. Han var også en af initiativtagerne til at få skre-

vet denne bog og nåede at få skrevet en del, inden han døde i 1987. I 1969 byggede de nyt hus i Hodsager by, Åparken 10, og afstod gården til sønnerne Evald og Jens. Metha og Anthons børn: Maren Viola født i 1935, Karla 1937, Richardt 1939, Gerda 1941, Evald 1942, Jens 1945 og Christian 1950.

Evald og Jens købte »Grønkjær« og lagde jorden til »Birkkjær«. Ret hurtigt herefter byggede de en stor kostald.

I 1973 blev Jens gift med Inger Jonassen født i 1946 i Ebeltoft. I 1974 byggedes ny kalvestald og tårnsilo. Nyt stuehus opførtes i 1976. Deres børn: Conny født i 1971, Dorte 1974 og Jan 1976. I 1981 solgte de gården og købte Mølgaardvej 8. De nye ejere, der købte »Birkkjær«, var Bente og Hans Peder Knudsen. Bente er født i Vinding i 1960 og Hans Peder er født i Lomborg i 1960. I 1982 brændte laden og en ny blev opført samme år. Gården drives med en stor malkekvægsbesætning. Deres børn: Lone født i 1983, Rikke 1986 og Trine 1990.

I 1990 købte Hans Peder resten af jorden fra »Overgaard«, til overtagelse 1. januar 1991.

HESTBJERGVEJ 1

I 1931 købte Harald Birkkjær 33 tdl. fra »Birkkjær« af moderen og byggede stald, lade og stuehus. Han blev gift med Anne Johanne Brogaard fra »Ny Brogaard«, født i 1910. I 1948 solgte de til Haralds broder Theodor og købte en større gård i Høstrup i Haderup. Deres børn: Henning født i 1931, Karl 1932, Maja 1935 og Louise 1945.

Theodor blev gift med Gudrun Margrethe Jensen født i Ramme i 1915.

Deres børn: Niels født i 1943, Ingrid 1946, Lisbeth 1950, Ruth 1955 og Kirsten 1957.

De solgte gården i 1958 til Gunhild og Gunnar Filsø. Gunnar er født i Naur i 1933, og Gunhild i Herrup i 1938.

Deres børn: Linda født i 1960. Jens Peder 1964, Lisbeth 1968 og Britta 1972.

De har en velplejet gård, og Gunnars store interesse er at arbejde med jerseykøer, som de har en god besætning af. Gunnar har været formand for Hod-sager Husmandsforening og i skolebestyrelser m.m.

Kirkegaard

(Gårde og huse udstykket fra Kirkegaard)

»KIRKEGAARD«, HOVEDGADEN 36

I gammel tid var Kirkegaard annekspræstegaard og blev kaldt Præstegaard. Først senere fik den navnet Kirkegaard. Som annekskirkegaard var den fæstet hen til en bondemand, som skulle svare ydelse til præstekaldet. Hvornår kirkegaard blev selvejergård vides ikke bestemt. Sidste gang Kirkegaard nævnes som fæstegård er i 1843, og da hed fæsteren Villum Villumsen. Familien Villumsen var i Kirkegaard i mindst 150 år, først som fæstere og derefter som selvejere.

De solgte den i 1876 til brødrene Peder og Niels Christian fra »Over Saustrup« i Borbjerg. Efter nogle år købte Niels Christian, Peders part. I 1891 bortbyttede han Kirkegaard med sin broder Mads Christian Christiansen i »Over Saustrup«. Mads Christian døde i 1913. Kirkegaard var allerede inden overdraget til svigersønnen murer Lars Larsen og det var ham som murede det ny me-

jeri i Hodsager i 1908, da Ommosegaard mejeri blev nedlagt. I 1916 solgte han Kirkegaard til Thomas Uhre fra Thistrup ved Varde. Han havde den til 1922, da han solgte den til Marie og Anton Agerskov, som havde solgt Engholm til Mariane og Kristen Kristensen (Blæsbjerg). Marie og Anton solgte Kirkegaard i 1925 og købte en gård i Mejrup. Anton var sognefoged i Hodsager, og blev det i Mejrup, da de var flyttet dertil. Kirkegaard blev solgt til Jakob Marinus Gravesen, som havde den i to år, hvorefter han solgte den i 1927 til Anton Hastrup og Erik Østergaard. De solgte igen i 1928 til Anna Kathrine og agronom Niels K. Jensen. Anna Kathrine er født i 1903 i Hove ved Lemvig, Niels Kristian samme sted i 1901. Medens de havde Kirkegaard, blev der plantet mange læhegn af hvidgran til værn mod sandflugt. I 1935 solgte de gården, da Niels Kristian havde fået stilling som landbrugskonsulent i Herning. I 1938 blev han ansat som konsulent ved Det Danske Hedeselskab i Viborg, hvor han var med i mange store landindvindingsopgaver, både i Lammefjord og Skjernådal. Niels Kristian døde i 1983 i Herning. Anna Kathrine bor nu på plejehjemmet i Snebjerg ved Herning. Deres børn: Ruth født 1928 – død 1929, Johannes Vagn født 1930, Vivian 1931, Ruth 1932 og Holger 1933. Børnene har fået navnet Asfeldt til efternavn i stedet for Jensen. De har alle fået en god uddannelse. Johannes er speciallæge og er nu i British Columbia i Canada. Vivian er overlæge ved Centralsygehuset i Herning. Holger er chefagronom ved Norsk Hydro's landbrugsafdeling i København.

Mariane og Bertel Barentsen havde Kirkegaard fra 1935 til 1938. De kom fra Gl. Dalgaard og flyttede til Vahr i Aulum, da de solgte til Johanne og Hugo Glud. Johanne er født 1906 i Aunsbjerg ved Kjellerup og Hugo 1908 i Frederiks ved Karup. De solgte Kirkegaard i 1944 og købte gård i Brandstrup ved Rødkærsbro. Hugo døde i Ans 1974. Johanne bor nu i Viborg. Deres børn: Henning født 1929, Folmer 1932, Erling 1936 – døde samme år, Martin 1940 – døde samme år, Birthe 1942 og Anne Marie 1949.

Den næste, der havde Kirkegaard, var Harald Clausen, som havde den til 1946. Derefter Hans Peder Olesen til 1949. Thomas og Ingeman Baunsgaard til 1951. Efter at de havde solgt gården til Mathias Nielsen, drev Ingeman maskinstation i Hodsager i nogle år, indtil han flyttede til Ejsing. Mathias er født 1919 i Egelund i Haderup. Inden han solgte gården med det meste af jorden til Kommunen, til overtagelsen den 1. januar 1974, havde Mathias et veldrevet alsidigt landbrug. Da han solgte til kommunen, beholdte han selv de 15 tdl. eng ved Storåen. Han måtte også blive boende i stuehuset, så længe han selv ønskede det, og der bor han endnu. Mathias havde solgt jord til byggegrunde og sportsplads, inden han solgte til kommunen, som senere har byggemodnet og solgt ca. 100 grunde til parcel- og industribyggeri, dog mest til parcelhuse på Kirkegaards jorde.

»NY KIRKEGAARD«, YLLEBJERGVEJ 3

Det er ikke den nuværende Ny Kirkegaard, som er omtalt i Hodsager Minder I. Den tidligere Ny Kirkegaard lå det sted, som senere blev kaldt »Kræ Villum-

sens have«, Hovedgaden 3, hvor Anna og Haring Pedersen byggede hus i halvtredserne. Gården brændte i 1901, men blev ikke bygget op igen. På en del af jorden blev Overgaard bygget, og resten kom til Hodsager gl. Skole, som senere blev til den Ny Kirkegaard. Gertrud og Jens Peder Mogensen købte Hodsager gl. Skole, da den blev nedlagt som skole. Den lå nede i ådalen NV for Hodsager kirke med have på begge sider af kanalen tæt op til kanalbroen ved landevejen mod Rotvig.

Gertrud var fra Hodsagerhus, som lå nær den gamle skole. Hun er født i 1865. Jens Peder er født i Aulum 1859. Hodsagerhus var en af de første ejendomme, som blev bygget på jord fra Gl. Hodsager. Omkring 1850 var der strømpevæveri der. Gertruds far Lars Kristensen var tømrer. Da han døde, blev Hodsagerhus nedlagt, og jorden lagt under Den gl. Skole.

I 1918 tog de et stykke jord fra gården. Jordstykket grænser op til kirken. Her byggede de nogle år senere et parcelhus, flyttede og solgte gården til Kirstine og Jens Sørensen. Jens Peder døde i 1930, og Gertrud døde i 1935. Kirstine, født 1888, datter af Anders Blæsbjerg, Grønkjær, Hodsager. Jens er født i Maabjerg 1887. De kom fra Maabjerg til Hodsager. I 1924 brændte gården, og den ny gård blev bygget oppe på bakken og blev kaldt Ny Kirkegaard. De drev alsidigt landbrug. Jens havde lyst til handel og drev en del handel med husdyr. Mens de havde gården, begyndte de at udstykke jord til byggegrunde. Deres børn: Anders født 1910, Dagmar 1912, Metha 1913, Bernhard 1915, Marie 1916, Frede 1918, Henry 1920, Olga 1921, Nina 1923, Anna 1925 og Børge 1932.

I 1951 solgte de gården til sønnen Henry og flyttede ind i det hus, som Gertrud og Jens Peder M. havde bygget nær ved kirken. Huset, Kirkestræde 10, havde de købt i forvejen. Jens døde i 1971 og Kirstine i 1973.

Henry blev gift med Elly, født 1930, datter af Anna og Haring Pedersen, Mølgaardvej 9. De havde først en gård i Feldborg. Det var først i deres tid, at der rigtig kom gang i byggeriet af parcelhuse og industrivirksomheder i Hodsager, så de solgte en del af jorden til bygge- og industrigrunde.

Deres børn: Ellen født 1950, Ib 1952, Kaj 1955, Finn 1956, Edith 1957, Jens 1958, Bent 1961 og Lis 1963.

I 1986 døde Elly, og Henry solgte gården til Lis og svigersønnen Søren Sørensen, søn af Marie og Ove Sørensen, Damholm. Henry købte hus i Hodsager by, Hovedgaden 34. Lis og Søren har moderniseret stuehuset, og da de har købt en møbelfabrik i Hodsager, hvor der er rigeligt at lave, har de lejet jorden ud.

Ny Kirkegaard ligger smukt på bakken med udsigt over Storådalen over mod Rotvig Lund og Stoubæk Krat.

»OVERGAARD«, HESTBJERGVEJ 2

I 1911 mageskiftede Ane Katrine og Jens Chr. Jensen ejendommen, Birkkjærvej 8 med Anthon Agerskovs »Overgaard«

Da »Overgaard« var en forholdsvis ny gård, var der store hedearealer, som lå øde hen. Men de opdyrkede heden, merglede og plantede mange læhegn for

at bremse sandfygningen, som næsten hvert forår hærgede mange marker på den magre jord.

I 1935 blev der til deres ældste søn Andreas skilt jord fra til en ny gård.

Ane Katrine og Jens Chr.'s børn: Anna født i 1908, Andreas 1910, Ole 1911, Marinus 1915, Marie 1916, Kristian Michael 1919, Agnes Kristine 1921, Anthon 1923, Henry 1925 og Jenny 1927.

I 1953 byggede de nyt hus i Hodsager by, Grantofte 8, hvor Ane Katrine døde i 1965 og Jens Chr. i 1968.

Sønnen Kristian Michael overtog gården, som han de første år drev alsidigt, senere blev både køerne og svinene sat ud og jorden drevet udelukkende med kornavl, som var mere overkommeligt.

I 1986 solgte han gården til Hodsager Aktivitetsselskab A/S, som ville udstykke den til små hobbylandbrug.

Kristian flyttede til Hodsager by, Hovedgaden 22, hvor han nyder sit otium i byens midte.

I 1989 købte Inger Marie Gester og Preben Laursen, Overgaard med 14 tdl. af Hodsager Aktivitetsselskab. Inger Marie født i Bording 1964, Preben født i Ilskov 1963. De har moderniseret stuehuset og lagt nyt tag på det.

I 1990 måtte Hodsager Aktivitetsselskab opgive sit projekt med hobbylandbrug, og resten af jorden fra Overgaard blev købt af Hans Peder Knudsen i Birkkjær til overtagelse den 1. januar 1991.

»SKOVLY«, HESTBJERGVEJ 4

I 1935 købte Andreas Jensen 30 tdl. fra sin fødegård »Overgaard« og byggede et statshusmandsbrug, blev gift samme år med Petrine Kristine Clemmensen, født i Simmelkjær i 1910.

De var meget dygtige, derfor blev Andreas også valgt til at deltage i mange offentlige hverv. Således var han formand for Hodsager Husmandsforening i mange år, sad i Aulum-Hodsagers sogneråd fra 1954 til 1962, og var den sidste sognefoged i Hodsager, da disse embeder blev afskaffet i Danmark.

I 1954 døde Petrine Kristine. Den første tid derefter havde han lidt hus-hjælp, ellers var han ene på gården, indtil han døde i 1988.

Deres børn er: Svend født i 1936 og Villy i 1939. Nu bor deres barnebarn Finn Jensen på gården.

»LANDLYST«, HESTBJERGVEJ 3

I 1916 købte Peder Lørup fra »Damholm« et stykke jord af faderen Christen Lørup. Peder Lørup, gift med Kirstine fra »Majgaard«, solgte ejendommen i 1921, flyttede til Ørre, men kom tilbage til Brogaardvej 1 i 1922. Kirstine og Martinus Johansen købte »Landlyst« i 1921. Kirstine, født i Nr. Vium 1899, Martinus i Sunds 1895. De fik datteren Paula i 1922. Martinus døde i 1924. Kirstine fik Hans Michael Jensen fra Tulstrup som medhjælper og blev gift med

ham, men han døde allerede i 1928. Begge mænd døde af lungebetændelse. Kirstine rejste først til Aulum i 2 år, derefter til Vridsted, hvor hun senere startede et hønseri og rugeri.

I 1928 havde hun solgt »Landlyst« til Kristian Jensen Brix, som kom fra Herstrup. Hans første kone hed Maren, født i Sevel 1864, død i 1925, og de havde 5 børn sammen: Pauline født i 1895, Johanne 1897, Jensine 1901, Jens 1903 og Kirstine 1906. Brix blev gift anden gang med Birte Marie Hvam fra Feldborg. De fik 4 børn: Niels i 1931, Martin 1935, Gudrun 1936 og Irene 1939. Brix kørte en del af tiden mælk til Hodsager mejeri. I 1945 flyttede de til Hodsager by, Hovedgaden 47, senere til Herrup. »Landlyst« var solgt til Edith og Jens Chr. Vad Pedersen. Edith, født i Århus 1914, Jens Chr. i Feldborg 1909. Deres børn: Karl Erik født i 1946, Inger 1948, Anna-Lise 1949, Jens Ole 1952 og Niels Jørgen 1954.

Jens Chr. kørte også mælk til Hodsager mejeri. I 1953 flyttede de til Hampen og solgte til Peder Poulsen, søn af Katrine og Anton Poulsen, »Mølgaard«. I 1966 flyttede Peder til Hodsager by og solgte til Svend Jønsson, Birkkjærvej 8. Han drev jorden sammen med Birkkjærvej 8, og lejede stuehuset ud. I 1987 solgte han bygningerne til Jens E. Mundbjerg, født i Feldborg i 1934.

»DAMHOLM«, HESTBJERGVEJ 5

I 1919 overtog Katrine og Søren Sørensen »Damholm« efter Katrines forældre Madsine og Christian Lørup, som flyttede til Aulum. Katrine er født i 1898, og Søren i 1893 i »Lindholdt« i Aulum. Deres børn: Edith født i 1920, Gerda 1923, Henry 1929 og Ove 1930.

»Damholm« var en veldreven gård, da de solgte den i 1957 til sønnen Ove og Marie, født i 1933 i »Ommosegaard«, datter af Marie og Lars Andersen. De havde en mindre gård i Haderup, inden de kom hjem. Katrine og Søren flyttede til Aulum, hvor Søren døde i 1958 og Katrine i 1960.

Marie og Ove byggede efterhånden alle udbygninger om, og opførte nyt stuehus. De har drevet gården alsidigt med stort husdyrhold, og har gennem årene plantet mange læhegn. Ove har været engageret i organisationsarbejde indenfor landbruget samt i bestyrelser af forskellige arter.

Marie og Oves børn: Per født i 1956, Søren Chr. 1959, Jørgen 1960 og Svend 1965.

I 1988 solgte de gården til sønnen Svend og flyttede til Hodsager by, Gran-toften 23.

»Damholm« er en slægtsgård, hvor Svend er 5. generation på gården.

HOVEDGADEN 56

Hovedgaden 56 er en statsejendom udskilt fra »Gl. Kirkegaard« i 1920 til Marie og Jens Knudsen, Hodsager, Kirkegaard. Ejerskifte ca. 4 gange. Peder Birkkjær, »Birkkjær«, Hodsager og Emilie Majgaard, »Majgaard«, Hodsager, er dem, der hidtil har været der længst, fra 1935-1977. Peder Birkkjær var tømrer, men han havde også en god og alsidig viden om mange andre praktiske ting. Han kunne bilde kværnsten og meget andet, så der var tit bud efter ham, når folk skulle have noget lavet i stand. Alligevel kunne det knibe med økonomien, så derfor hjalp Emilie til ved at udføre rengøring og andet husligt ar-

bejde hos folk, bl.a. i Hodsager gl. Skole og senere i tjenesteboligen ved Hodsager Centralskole. Peder døde i 1972, men Emilie blev boende på ejendommen og lejede jorden ud. Hun døde i 1977.

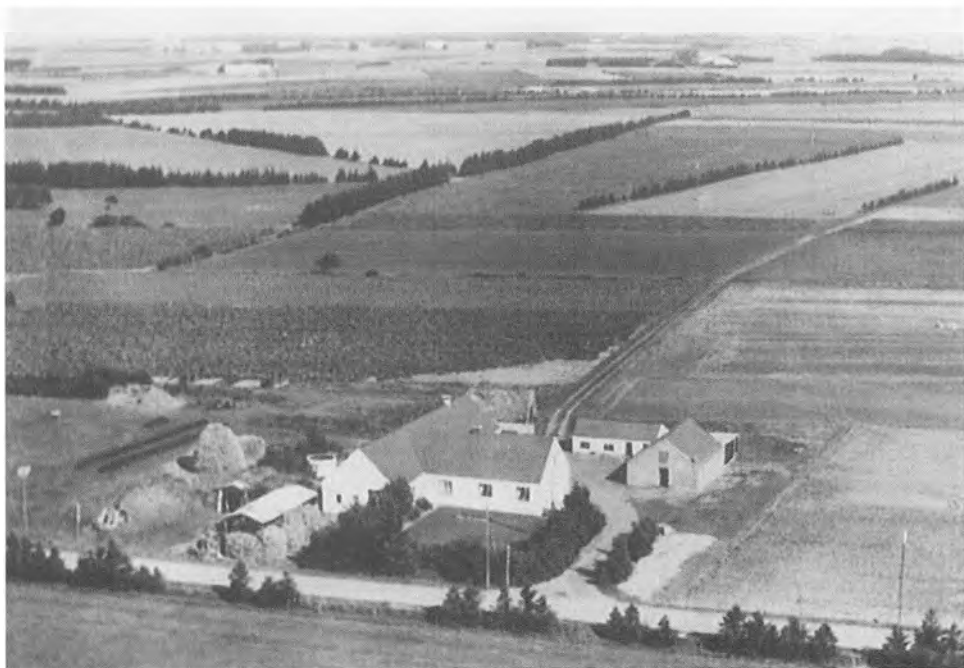
Deres børn er: Johanne, født i 1937, Ruth 1943 og Edith 1945.

Arvingerne solgte ejendommen til Irene og Bent Preben Olsen i 1977.

HOVEDGADEN 57

Hovedgaden 57 er udskilt fra Kirkegaard omkring 1920 og bygget til Peder Jensen fra Stoubæk, Aulum, og Ingrid Hornshøj, V. Hallundbæk, Hodsager. Efter få år solgte Peder Jensen til Kristian Birckjær og Jensine. De havde otte børn: Mary, Viggo, Karl, Martin, Dagmar, Anna, Herdis og Verner. Foruden at drive ejendommen arbejdede Kristian B. meget i tørvemosen i sæsonen. Jensine havde i nogle år skolerengøringen i Den gl. skole. I 1943 solgte de ejendommen til Ernst Pedersen og Krista Ø. Nielsen, og de flyttede til Hallundbækvej 11.

I halvtredserne købte de ca. 5 ha. af Kirkegaard mose, som kultiveredes og blev til god agerjord. De havde tre børn: Jørgen, Grethe og Ejgil. Ernst Pedersen døde i 1973 og i 1974 solgte Krista til sønnen Ejgil og hans kone Jytte. Krista fik bygget hus i Hodsager by i 1975 og har virket meget som kogekone i de senere år. Ejgil og Jytte driver ejendommen kvægløs, som fritidsbrug, idet Ejgil, som er uddannet automekaniker, i dagtimerne er fuldt beskæftiget på Nordisk Dæk Import A/S i Holstebro. Deres tre børn hedder: Klaus født i 1975, Nikolaj 1978 og Stina 1985.

I 1989 købte de Hodsager Smede- og Maskinforretning, Hovedgaden 29, af boets arvinger. Jytte og Ejgil P. valgte at blive boende på ejendommen, Hovedgaden 57. Huset på Hovedgaden 29 gennemgik en omfattende restaurering, og de to lejligheder i henholdsvis stueetagen og på 1. sal, er lejet ud. Selv har de beholdt lokaler til kontor, udstilling og reservedelslager. Smede- og maskinforretningen + VVS drives videre som før med hjælp af virksomhedens dygtige medarbejder gennem 18 år, Niels Juhl Jensen, Mejdal.

»HEDEGAARD«, HODSAGERVEJ 59

Da der var megen hede til gården, med sit jordtilligende på 91 tdl. hvoraf de 82 tdl. er i et stykke med gården, som er bygget i den sydvestlige ende. De sidste 9 tdl. er en mose og engparcel ved Storåen. Mosen gav tørv til daglig brug, og engen gav ca. 16-20 læs hø om året, og efter høet græs til ungkreaturerne.

I 1925 overtog Johan Johansen, Simmelkjær, gift med Marie Maul, Skaap-hus, Hedegaard, og under deres virke i tiden 1925-48 blev der opdyrket ca. 30 tdl. hede. Det foregik på den måde, at der om sommeren blev pløjet en parcel i en dybde af ca. 2 tommer. Året efter blev jorden pløjet dybt, og derefter blev der kørt mergel på om vinteren.

Som trækraft på gården var der nok oprindelig vindmølle, men i 1923 kom der petroleumsmotor til at trække hakkelsesmaskine, kværn og tærskemaskine. I 1936 blev der indlagt el til både lys og kraft. Med årene fik Johan og Marie god hjælp af børnene: Mette, Erik, Poul, Martine, Holger og Gertrud.

Gården blev jo på den tid drevet med heste som trækraft, med korn, kartofler, roer og græs som afgrøder og med køer + opdræt, svin samt nogle får og høns.

Men i 1948 blev gården solgt, og den har siden haft mange ejere: Kristen Søndergaard 1949-50, Hans Dalgaard 1951, Johannes og Agnes Jakobsen 1951-55 og de havde børnene: Gerda, Karsten, Ruth, Meta, Jeppe, Jens Kristian, Preben, Karsten, Aage, Svend, Henning og Bjarne.

Chr. og Magna Jensen 1955-68 og de fik børnene: Kirstine, Niels Juhl, Helge, Eva, Gert, Jens Jørgen, Anna Marie, Bodil og Birthe.

Gert og Ida Jensen overtog gården i 1968. De fik to børn: Uffe og Laila.

Under Johannes Jakobsens tid på gården nedbrændte den, men blev genopbygget. I hans tid blev der også mageskiftet jord med kommunen og fraskilt en parcel af den nordligste del af jorden, hvorpå der blev bygget en statsejendom.

I dag bliver »Hedegaard« drevet uden besætning, men med korn og lidt kartofler af den nuværende ejer; mekaniker Poul Henning Birkkjær og Birthe, som er køkkenskoleleder. De har datteren Louise, født 1978. De overtog gården af Poul og Bodil Jensen som flyttede til Hodsager by i 1984. De har to drenge: Kim født i 1973 og Torben født i 1977.

»HEDEGAARD MARK, HODSAGERVEJ 61

Statsejendom udstykket fra Hedegaard af Johannes Jacobsen. Opført i 1955 til den ældste søn, Karsten Jacobsen og Ida Mortensen, Hodsager. Ejerskifte en gang. Nuværende ejer Marinus Brogaard, Mejrup og Grethe Krath, Naur-Sir.

De følger begge interesseret med i sognets foreningsliv. Grethe var i en år-række en dygtig formand for Hodsager Husholdningsforening og er nu med i ledelsen af Hodsager Aktivitetscenter for ældre, beliggende Hovedgaden 1. I 1991 blev hun formand for Hodsager Pensionistforening.

»SOLVANG«, KIRKEGAARD MARK, TOPPERGAARDVEJ 6

Ejerskifte to gange siden 1917. Maren og Niels Andersen boede her fra 1919 og til 1954. De havde fire piger: Metha, født i 1920, Anna i 1922, Ester i 1924 og Astrid i 1925. Niels var en almeninteresseret mand, en stor naturelsker og en ivrig jæger. Det passede ham godt at bo med udsigt over Storådalen, og de var begge glade for deres hjem og haven, som Maren hægede meget om. Gæstfriheden var stor, og folk, der kom udefra, eller dem, som på en eller anden måde havde tilknytning til Hodsager, ville gerne besøge dem. Engen og Storåen tiltrak de fleste, for det var altid skønt at komme til Storåen, særlig i juni måned, når vandet rislede i Vandingsrenderne, hørsegøgen brummede i styrtdyk, og viberne slog kolbøtter i luften. I mosen langs engen var der mange store trærodde, hvoraf en enkelt kunne fylde et helt vognlæs, et vidnesbyrd om, at der må have groet nogle store skovfyr i fordums dage.

Nuværende ejer er siden 1954 Svend Kristensen gift med Aase Risom, Aulum. De byggede ny stald i 1964 og alting er pænt og velholdt. Svend K. har flere år kørt skolebus for »Svend Eriks busser«, Aulum. De har børnene: Henny, født i 1955, Kurt i 1958 og Henriette i 1970.

Toppergård

»TOPPERGAARD«, TOPPERGAARDVEJ 5

Gården, som brændte i 1919, var på daværende tidspunkt også lyngmelsfabrik. Følgende beskrevet af Niels Wad: »Det var nogle fidusmagere, der under 1. verdenskrig havde fundet på at lave lyngmel og blande det op med melasse. Det var meningen, at når folk købte havre til hestene, skulle de samtidig aftage et vist kvantum lyngmel, da der var mangel på korn under krigen.

Maskinerne var blevet installeret i laden med en lokomobil i hus som trækraft. Folk i omegnen solgte så lyng, som blev vejjet, når de kom med det, og derefter læsset af i en stor stak. Efterhånden var der mange rækker af stakke henad mod Toppergaard bakke. Hele Toppergaard hede, ca. 90 tdl., blev slået af med lyngjern af 3 karle, som her gik på række i lange tider. Først blev lyngen skåret i hakkelse på en stor hakkelsesmaskine med 3 knive, som gjorde et vældigt indtryk på os drenge. Jeg husker ikke om lynghakkelsen blev ekstra tørret, men den blev i alt fald malet og så lagt i bunker i laden. Men det var ikke

længe denne fabrikation gik, for da krigen holdt op i november 1918, kunne skibene igen sejle frit på havene og bringe korn til Danmark«.

I 1920 byttede Jens Roesen, som dengang ejede Toppergaard, med Martin Madsen, som boede i Vinghus. Jens Roesen flyttede til Vinghus. Martin Madsen blev gift med Johanne Kristensen fra Aulum. Martins forældre, Kristen Madsen og Bodil Marie, flyttede med til Toppergaard. Bodil Marie var koge-kone og arbejdede som sådan indtil sin død i 1922. Kristen Madsen døde i 1924.

Martin Madsen og Johanne drev Toppergaard indtil 1958, og de havde tre piger: »Bodil Marie, født 1923, Marianne, 1926 og Krista, 1932.

I 1958 solgte de gården til brødrene Søren Østergaard Pedersen og Gunnar Engedal Pedersen fra Sunds.

Johanne og Martin Madsen byggede hus i Hodsager, Hovedgaden 48, og boede der begge til deres død, Martin i 1965 og Johanne i 1980.

Søren og Gunnar drev Toppergaard sammen, men efter få år flyttede Gunnar til »Østergaard« i Hodsager og blev gift med Inga Hareskov.

Søren fortsatte i Toppergaard og blev gift med Bodil Arestin. De fik børnene: Linda, født i 1963, Jørgen, 1965, Bo 1974 og Mette, 1975.

I deres tid blev gården ombygget og stuehuset repareret og moderniseret. Ny ko- og svinestald i 1965, maskinhus i 1976 og ny svinestald i 1977. Den sidste hede blev opdyrket omkring 1960. Det gik let med at få heden pløjet, da de store traktorer kom frem. Men samtidig med, at heden blev opdyrket og hedeplantagerne voksede til, så forsvandt urfuglen. Indtil først i halvtredserne kunne man endnu se urfugle i Toppergaard hede, og i høsttiden kunne man ofte se en urkok gå og pikke korn og ukrudtsfrø på stubmarker sydvest for landevejen – så urfuglen var slet ikke så sky en fugl udenfor jagttiden. Nu er den totalt fredet.

På grund af sygdom solgte Bodil og Søren Ø. Pedersen gården i 1980 og købte hus i Hodsager, Østvænget 25. Her døde Søren i 1982.

De nye ejere var Poul V. Sørensen og Ellen Marie. De har to børn: Dorthe og Kresten. Parret drev Toppergaard indtil 1989, hovedsagelig med alsidig plan-teavl og svineproduktion.

Gården ejes nu af eskadrillechef Frits S. Rasmussen og Dorthe Nygaard Rasmussen. De har fire børn: Lise, født 1982, Allen, 1984, Kirstine, 1988 og Kristian, 1989.

Jorden er for tiden lejet ud. Der holdes rideheste på gården, og der har været rideskole for Hodsager Rideklub.

TOPPERGAARD SKOV, TOPPERGAARDVEJ

Under første verdenskrig var der lyngmelsfabrik på Toppergaard, og bestyrelsen af fabrikken boede i skoven i et lille træhus med en lille stue, soveværelse og køkken.

Efter nogle år blev skoven med hus solgt til læge Fischer, Vildbjerg, som var en ivrig jæger, og som brugte huset som jagtthytte. Efter læge Fischers død blev

ejendommen af arvingerne solgt til Jens Nørkjær, som gennem en årrække havde kørt lægekørsel for Fischer. Dette samarbejde affødte en række muntre oplevelser, som Jens Nørkjær med stor glæde berettede om ved flere lejligheder.

Jens Nørkjær benyttede huset til jagt- og fritidshus i mange år, ligesom han med stor forkærlighed plejede skoven med fældning og nyplantning. Stedet dannede rammen om adskillige festlige sammenkomster, som mangan Aulum- og Hodsager borger stadig kan berette om. Ligeledes afholdtes der familiesammenkomster, børnefødselsdage, Sct. Hans-fester o.a. på stedet.

Under anden verdenskrig blev huset brugt til oplagring af våben og sprængstoffer, som blev kastet ned af engelske flyvere i Ørre plantage og derefter af frihedskæmpere transporteret til huset i skoven. Efter krigens slutning blev der i huset fundet en tysk uniform, som var efterladt af en tysk desertør, der i en periode inden krigens slutning må have opholdt sig her.

Efter Jens Nørkjærs død i 1984 købte hans søn og svigerdatter, Anders og Marie Nørkjær, ejendommen af de øvrige arvinger.

Huset, som stadig bærer navnet »Otium«, var på det tidspunkt stærkt forfaldent, men blev restaureret og moderniseret og bruges fortsat til fritidshus.

I årene efter krigen var skoven, som fortrinsvis bestod af nåletræer, vokset op til en tæt og massiv bevoksning med mange høje lige træer. Der var lidt mørkt, men spændende for børn at færdes der. Under de kraftige storme for ca. 10 år siden væltede størstedelen af de gamle høje nåletræer. Der blev nyplantet med blandede træer, og som tiden er gået, fremstår området igen som en smuk naturplet på vor egn.

Arealet er ca. 7 tønder land og er i dag omfattet af den store naturfredning sammen med Stoubæk Krat.

Anders Nørkjær

»BLÆSBJERG«, FELDBORGVEJ 12

Efter Peder Jakobsen overtog sønnen Jakob Jakobsen ejendommen og boede her sammen med søsteren Anna og hendes datter, Johanne Frederikke.

I 1959 solgte de ejendommen til Rita og Egon Hamborg og flyttede til Feldborg, hvor Anna døde i 1978 og Jakob i 1979. De hviler begge på Feldborg kirkegård.

Egon og Rita byggede ny svinestald i 1962 og maskinhus i 1976. Det gamle stuehus er der stadig, men er pænt restaureret, især indvendig.

Jordtilkøb fra »Vinghus« i 1920 og fra »Nørgaard« i 1977; heraf var et stykke solgt fra »Vinghus« i 1920.

De har fire børn: Birger, født i 1960, Elin, 1961, Doris, 1964 og Preben, 1968.

»VINGHUS« FELDBORGVEJ 14

Sidst i tyverne boede her i nogle år Grethe og Just Sørensen. Foruden ejendommens afkast måtte Just gå på dagleje for at skaffe føden til familien. De havde fem drenge: Anders, Viggo, Hilbert, Vagn og Frede.

Fra 1934 og til 1950 blev ejendommen dygtigt drevet af Michael Jørgensen, gift med Marie Jakobsen fra naboejendommen »Blæsbjerg«. De byggede ny stald og stuehus, da de overtog ejendommen. Marie og Michael havde to børn: Johanne og Jens Peder. I 1950 solgte de til Knud Sørensen, Aulum, og Agnethe Thomsen, Skærbæk. Drev i nogle år brøddudsalget i Hodsager og flyttede derefter til Feldborg. Nu er de døde begge to, og deres grave er på Hodsager kirkegård.

Agnethe og Knud foretog en tilbygning til stalden i 1956. Deres fem børn er: Karl Kristian, født i 1949, Ejgil, 1951, Hans Vilhelm, 1955, Anne Lene, 1957 og Benny, 1964.

»NYGAARD«, FELDBORGVEJ 19

Ejerskift mange gange siden århundredskiftet. Jens Jensen, Thalund, døde 1909 – 54 år gammel, men hans enke blev dog boende der i flere år. Efter dem kom en søn, Jens Thalund Jensen, som døde i 1929. Hans kone, Anna, boede i Feldborg i mange år. Hun døde på De gamles Hjem i Aulum 1979.

Laurids Thalund Jensen og Dora kom dertil i ca. 1930, og var der ca. 5 år. Nygaard brændte, medens de havde det. Et barns leg med tændstikker var årsagen.

Brandtomten blev solgt til Jens Peder Skårup og Elsebeth. Gården blev bygget op, og de boede her til 1938. De havde fem børn: Mette, Susanne, Arne, Jens Jakob og Just. Jens Peder Skårup solgte Nygaard til Verner Jensen og Olivia i 1938.

Efter Verner og Olivia var der flere ejere. Men i 1950 købtes Nygård af grosserer Vilhelm Hall, København. Nu nedlagt som landbrugsejendom og benyttes som feriebolig. En del jord er solgt fra til Hallundbækvej 11, og en del er plantet til. Tilbage ligger en del mose og hede, som burde renses for selvgroede træer. Fredsskovsplantagen ved Nygaard på 5,6 ha fra 1888 er den første i Hodsager.

TOPPERGÅRD HEDE, HODSAGERVEJ 65

I 1962 købte Marie og Henry Kjeldsen ca. 4 tdr. land ved Feldborgvejen og opførte samme år et parcelhus ved krydset. I flere år drev de gartneri på en del af jorden og havde almindelige landbrugsafgrøder på resten. Nu nyder de deres otium, Marie pusler med sine blomster og planter, medens Henry er en dygtig billedskærer og har skåret mange bornholmerure i eg.

Marie Olldag er fra Ø. Høgild, Aulum, og Henry Kjeldsen fra Hallundbæk.

De har børnene: Bent, født 1941, kioskejer på Sjælland, Solveig, 1945, er lærer ved Karstoft skole, og Bjarne, 1949, der er journalist ved »Jyllands-Posten«.

»Den gamle Skole«, Hodsagervej 63 Barne- og ungdomsminder

MIN FØDESTAVN ER LYGENS BRUNE LAND
(ST. ST. BLICHER)

Ja, vi 10 børn, som blev født i tiden fra 1908 til 1929 og voksede op i »Den gl. Skole«, elskede den vidstrakte hede, som den gang omgav størstedelen af vort hjem. Det var dejligt at høre lærken synge og urkokken skogre en forårmorgen. Og en sommeraften når »Mosekonen« bryggede, betagende smukt at se tågen lægge sig ganske lavt over heden, så den mod NV forvandlede til en stor, spejlblank, skinnende sø mod den rødmende himmel.

Når lyngen blomstrede og lå som et rødt-violet tæppe, var det bærtid, og vi børn vandrede rundt i heden og plukkede masser af blåbær eller sortebær, som vi spiste i så store mængder, at vi blev helt blå på læberne.

Efter en stor hedebrand øst for skolen, sidst i tyverne var der året efter en stor plet, hvor det var fuldstændig rødt af tyttebær. Her plukkede vi børn i spandevise af dejlige, store tyttebær. Et år, da lyngen blomstrede særlig smukt,

Hodsager skole, ca. 1955.

blev skolestuen smykket med lyngguirlander til bryllupsfest. Den friske lyng, som spirede efter en hedebrand, var god at bjerge sammen med rendsdyrlavet i bunden til kreaturfoder eller strøelse, når avlen på markerne et år havde været knap efter en tør sommer.

»Skynd dig, kom! om føje år, heden som en kornmark står«. (H. C. Andersen).

Sådan gik det ikke her, men da de sidste 200 tdr. land hede op mod skolen blev solgt til kommunen efter i mange år at have været ejet af doktor Fischer, Vildbjerg, som jagtareal blev det meste af den i løbet af få år beplantet, så nær som ca 15 tdl. NØ for skolen, hvoraf de 10 tdl. er opdyrket for at virke som et brandbælte. Resten, som er stærkt blandet med selvgroede bjergfy, er nu den smule, som er tilbage af den store, smukke hedeblade.

Når vejret var godt, legede vi børn udendørs både sommer og vinter. »Oppe for norden«, som vi sagde, ved lærer Søren Kiilerichs gamle have med et vildnis af ris, vilde roser og poppeltræer, hvor der var læ for de nordvestlige vinde, yndede vi meget at være. Her var god plads til vores »købmandsforretninger« eller mine »stalde«. En gammel stynet poppel, som vi besteg, benyttedes meget til vores barnlige »prædikener«.

I dårligt vejr kunne vi lege i laden, hvor vi havde en dejlig dobbeltslynge med plads til en tre-fire stykker på det lange bræt. Sært, at de halsbrækkende slyngture op under taget altid gik godt.

Efter skole kunne vi også lege i skolestuen samtidig med, at vi fejede og moppedede gulvet med støvbindende olie, støvede af og vaskede skolebordene, katederet o.a. ting af. I ferien var det naturligvis særlig godt af være her, ikke mindst, når der pyntedes juletræ, og dans og leg gik lystigt omkring træet, mens overflødige grangrene brændtes af i kakkelovnen og skabte en dejlig duft i skolestuen.

Undertiden kunne vi også få lov at lege oppe på det store loft, hvor der var lunt om vintren og sjældent for varmt som sommeren under det gode isolerende stråtag. Blot måtte vi love ikke at trampe eller køre for vildt med den gamle barnevogn. Heroppe var også et godt sted at gemme sig for at læse en spændende bog, indtil mor eller far kaldte, fordi det var spisetid eller et arbejde skulle udføres.

Men det var ikke leg og narrestreger altsammen, for i 1920 købte far 21 tdl. fra »Toppergaard«, og fik i løbet af få år bygget stald og lade og begyndte at drive landbrug i sin fritid.

Herefter var der som regel nok for os store drenge eller piger at hjælpe til med i landbruget foruden arbejdet i det store hus eller den omfangsrige have. Men arbejdet gik som oftest med liv og lyst uden suk eller klager.

Vi havde for det meste en besætning på to heste, fire køer, et par ungkreaturer eller kalve, et halvt dusin fedesvin, tre eller fire får og en snes høns samt nogle duer.

Det første par heste »Hans« og »Grete«, var rappe islændere. Dem skulle der passes på, for de ville løbe løbsk. »Hans« var forøvrigt lige ved at sætte mig ud

af sagaen, da jeg var to år, idet den gav mig et vældigt spark med bagbenet lige ved mit højre øje.

Næste spand »Lise« og »Lotte« var iltre nordbaggere, der gik kapgang for plogen. De var også gode at få for ponyvognen. En tur til Holstebro klarede i skarp trav på en halv times tid. Den længste tur på ca. 50 km. gik til Gudum og Fabjerg i sommerferien. Men det klarede nordbaggerne også fint med passende ophold i Holstebro og Struer. Vi havde en dejlig uge hos moster Kirstine på »Mellemlind« i Gudum og morbror Peder på »Bjerg i Fabjerg«.

Tyverne var endnu så afgjort hestenes tid, så når charabancvognene eller ponyvognene fra Hodsager mellem- og østersogn og fra Yllebjerg rullede hen over stenbroen, ved store menighedsmøder, var mine ældre brødre, Kristen og Niels, på tærne for at tage imod hestene og få dem opstaldet i laden, for der vankede jo tit en god drikkeskilling.

Fra et sådant møde i skolestuen husker jeg kun, at jeg stod lige inden for døren ved kakkelovnen, og på den anden side af denne stod to unge mænd, som sang smukt af deres lungers fulde kraft. De må have været Karl og Peder Væggemose. Endvidere lagde jeg med undren mærke til, at nogle af kvinderne, som sad ved skolebordene, rokkede fra side til side i takt med sangen, især da man sang den gribende afskedssang: »Brødre og søstre, vi skilles nu ad –«.

Dagligdagen i Den gl. Skole var præget af sund gudsfrygt og nøjsomhed, men aldrig fanatisme. Vi bad bordbøn, og efter aftensmåltidet læste far et andagtstykke eller nogle vers fra bibelen og sluttede med en bøn. Det følte godt og trygt.

Om søndagen var det en naturlig sag, at vi enten var med i kirke eller gik til søndagsskole, uden at det nogensinde følte som en tvang for os. Som større børn var vi også med til møder i missionshuset. Nogle talere kunne dog godt virke temmelig knugende, så det ofte var rart at komme ud i frisk luft igen til en rask spadseretur hjem.

Søn- og helligdage blev spise- og dagligstuen taget i brug. Mor gjorde altid noget særligt ud af søndagsmiddagen i spisestuen med hvid dug på bordet og lækre retter samt godt bagværk til eftermiddagskaffen.

I spisestuen var væggene i min tidligste barndom malet okseblods-røde med fine borter ved loftet. Gulvet bestod af brede, ferniserede, mørke brædder og midt på gulvet lå et stort stykke storternet linolium, fæstnet med pæne messingsøm. Herpå stod et bredt, mørktbejdset udtræksegetræsbord med smukt drejede ben. Hertil hørte fire egetræsstole med fint udskårne rygge og med sæder af sort, blankt voksdug, pænt fæstnede med blomsterlignende messingsøm. Desuden havde vi seks lysere egetræsstole med lyreformede rygduskæringer og flettede sæder af smalle bambustaver.

Ved væggen mod køkkenet stod et lyst lakeret egetræs-anretterbord med skuffe og underbord. Ovenpå denne et messing spritapparat og på denne en pæn messingkande med porcelænshank.

Mod væggen ud til entreen et mørktbejdset, lakeret fyrretræs buffet med nøgleskilte og lange hængsler af messing på henholdsvis skuffer og skabslåger.

Overdelen var med konsoller og to mindre skuffer på hver side og i midten et stort spejl.

På konsollerne stod pæne vaser og foran spejlet en meget fint dekoreret kiksspand af glas med overkant, låg og hank af nikkel. Mellem de to vinduer stod en puf med polstret låg og udvendig betrukket med mørkerødt fløjl. Det var kun en lille kiste, men dog så lang, at et barn kunne tage sig et hvil på den. Langt bedre at sidde eller ligge på var dog en dejlig chaiselong, som stod mod væggen ind mod dagligstuen. Det var en slags sofa med højt skrånende hovedgærde i den ene ende, alm. lukket armlæn i den anden ende, men med højt ryglæn i hele længden og det hele betrukket med ternet fløjl i smukke gule, brune og grønne farvenuancer.

Mellem vinduerne hang en pænt udskåret mørktbejdset amagerhylde med to hylde. På den øverste hylde stod en lille fin porcelænsvase og på nederste hylde to smukt forgyldte mokka-kopper flankeret af to kuglerunde messinglysestager med tre kuglerunde ben og brede hvælvede lysekroner. På højre side af døren på væggen ud mod entreen hang den smukke mørktlakerede vægtelefon med håndsving til højre og aftageligt tale- og hørerør til venstre og midt imellem en lille skrivepult med klemme til at fastholde papir til notater. Øverst sad to fine forniklede klokker, som klimtede eller ringede næsten hele tiden under stærkt tordennevej. Noget uhyggeligt, syntes vi.

Til højre for telefonen hang et udskåret egebræt med et termometer øverst og et aneroidbarometer nederst.

Det fik ofte et lille pik med pegefingern, når far gik forbi.

Over chaiselongen hang et langt sort/hvidt billede i mørkt lakeret ramme med forgyldt inderkant forestillende en lang række af alle mulige folk, høje som lave, på vandring og med underskriften: »Dejlig er jorden.» Et andet billede i stuen, som var i stand til at stille småbørnernes gråd på mors arm, var også i sort/hvidt og viste en nydelig hvidklædt lille pige, som stående taler til en dejlig siddende hund: »Hvad siger Trofast?»

Lejlighedens bedste kakkellovn stod op mod skråvæggen mellem dørene til køkken og dagligstue. Lysgiveren var en trestrengt messinghængelampe over bordet. Med sin hvide kuppel og perlebesatte frynsekant kastede den et godt og behageligt lys i stuen.

Dagligstuen var det eneste rum, hvor der var tapetseret. Det var en slags imiteret »gyldenlæderstapet«, som vi børn syntes var vældig flot. Gulvet herinde var knap så mørk i ferniseringen som i spisestuen og midt på det lå et lille gulvtæppe i gyldne og røde farver.

Herpå stod et rundt bord i lys mahogni, med finéring på bordpladen og med kunstfærdigt understel. Hertil hørte en lille sofa og fire pæne stole, ligeledes i lys mahogni, polstrede og betrukne med jadegrønt plys. Sofaen, som stod mod væggen til gæsteværelset, var dejlig at sidde i, men stolene en pinsel, hule som de var i ryggen.

Til højre for sofaen, op mod væggen til spisestuen, stod et pænt mahogni-malet bogskab med fyldingsdøre i underskabet og grønne nubrede glasfyld-

ninger i overdelen. Herinde rummedes nogle af familiens skatter i form af gode romaner, salmebøger og Hjemlandstoner samt familiealbummer med portrætter og prospektkort og ikke at forglemme morbror Jens Bjergs bøger og hæfter med fine blyants-, kul- og pennetegninger fra ungdommens dage i Fåbjerg og andre steder.

Mellem sofaen og bogskabet stod en stor aspadistra i en smuk fajanceurtepotteskjuler i grønne nuancer anbragt på en mørkt lakeret søjle. Til venstre for sofaen stod på en slank, firbenet, høj og mørk søjle en flot palme. I dette hjørne, »under palmens skygge«, var stuens absolut foretrukne plads i en herlig gyngestol med lange svungne gænger og armlæn og med sæde og ryg af flettede bambustaver. På samme sted var på en mahognikonsol i hjørnet anbragt en højstaget messinglampe, forsynet med kuppel med udbulninger i nubret, klart glas, så her var også et dejligt læsested, hvor f.eks. købmand Hans Bay holdt meget af at sidde, som så mange andre kære venner. Mellem de to vinduer stod et fint mahognimalet sybord i lyse og mørke farver og med kunstfærdigt drejet understel. Ved vinduet i hjørnet, ind mod børnestuen, stod fars dyrebare harmonium, meget smukt og gedigent håndværksarbejde i lystlakeret og poleret mahogni fra A. Andresens orgelfabrik i Ringkøbing. Uden tvivl den fabrik som i sin tid i alle detaljer fremstillede verdens bedste harmonier. Til harmoniet hørte en mørk egetræs orgelskammel med smukt formede flanker med udskæringer og forsiringer. Til højre for døren stod en pæn mørklakeret todelt nodestol med runde tremmer og drejede knopper foroven, og understel med underbord på fire let svungne ben. Her stod også en søgræsflattet lænestol med grønlig beklædning af silkebrokade. En ditto stod mellem døren ind til spisestuen og kakkellovnen, som havde mørktpolerede rørkranse omkring ovnen og med flotte forniklede støbejernsforsirede ringe, krone, indfyriings- og askelåge og i midten en låge med marieglas, så man kunne se den blussende ild, hvis ikke den pæne blomstersmykkede, sortlakerede, godt en meter høje metalkakkelovnsskærm var sat for af hensyn til strålevarmen.

Over det runde bord hang en flot tregrenet guldbronzeret tyve liniers petroleumslampe med en fin klar kuppel. Desuden ragede seks lyseholdere ud, hvori der året rundt var anbragt røde, snoede lys, som kun blev tændt om julen eller ved meget højtidelige lejligheder, som f.eks. ved vore forældres sølvbryllup, den 22. november 1932, som formentlig er den største fest, som til dato er afholdt i Den gl. Skole, skønt søster Edith for nylig var død som 13-årig.

TIL SØLVBRYLLUPFESTEN

Mel: Jeg ved det Gud, jeg trænger til din Tugt

Tillykke nu på denne Højtidsdag
skal her med disse Linier ønskes eder.
For eder hejser vi til Tops vort Flag,
fordi vi gerne Glæde jer bereder.

Hav Tak for Gerningen iblandt os her
igennem mange Aar med trofast Virke.
Derved I kom jo til at staa os nær
ved Gerningen i Skole og Kirke.

Før groede Lyngen Skolen ganske nær,
man tænkte: Her det nytter ej at grave.
Men Træer og Blomster nu opelsket er,
så her er smukt som i en Edens Have.

De sidste Aar har det nok været svært
i Skolen, Børnetallet blev saa mange;
men jeg har set, at de dog godt blev lært,
og at de kunde glade Sange.

Men nu vil det snart en Ændring faa,
et Hundrede der ikke mer' skal være.
To nye Skoler nu der bygges paa,
hvor så de mindste Børn skal Visdom lære.

Bort Tiden iler med saa snare Fjed,
og vore Livsaar sagtelig henrinder;
men når en Mærkedag man stander ved,
af Sindet vælder frem saa mange Minder.

Om Fryd og Nød, hvordan vort Lod end faldt,
Og Lykke, som med Tak har fyldt vort Hjerter.
Gud gav og tog, men Naade var jo alt,
og Troen derpaa lindred' Sorg og Smerte.

Vi sukker stundom her i Støvets Egn,
fordi vor Skat vi maa i Lerkar bære.
Men naar der vandres under Korsets Tegn,
det lykkes kan at blive Kar til Ære.

De, som gik forud, skal vi møde der.
Naar det er Maalet for vor Vej heneden,
da er hvert Skridt paa Livets Vandringsfærd
jo også Skridt mod Himmelherligheden. *Martin Jensen*

Væggene var smykkede med større og mindre familieportrætter i forgyldte rammer, et par pæne malerier, en kolereret tegning af en klassisk vase sign. Jens Bjerg og over sofaen et stort billede i sort/hvidt forestillende »De ti brudjomfruer«. Det manede til eftertanke om livets alvor.

Søndag eftermiddag samledes vi i »den pæne stue«, dagligstuen, og med far ved orgelet hyggede vi os med at synge sange og salmer, som vi holdt af. Bagefter læste mor tit nogle gode beretninger for børn fra Indre Missions Tidende. Vi fik både i hjem og skole en god åndelig ballast, som ikke kunne undgå at præge os for livet. Vore forældre sørgede for god og sund læsning til os. Det var ugebladet »Indre Missions Børneblad« og månedsbladet »For mine små venner«, som indeholdt mange spændende og gode fortsatte noveller eller romaner. Senere kom Chr. Erichsens ugeblad til, hvori der foruden fortællinger også var billedserier, fikserbilleder, krydsord og gåder. Til dette abonnement hørte også fire fortræffelige mindre kvartalsbøger og to større årsbøger, som vi altid så frem til med stor spænding. Desuden blev der efterhånden opbygget et godt og omhyggeligt udvalgt sortiment af ca. 250 børnebøger i skolens ud-lånssamling, som vi kunne ty til.

I entreen mellem spisestuen og skolestuen var der en tofløjet indgangsdør med tre små vinduer ovenover. Den havde oprindeligt været skolegang, indtil der blev bygget en rummelig skolegang til ved den sydøstlige gavl i 1917. Her stod dengang en høj træskoreol opdelt i ca. 40 rum og desuden en reol med en øvre og en nedre knagerække til store og små elever. Nu var der et lille mahognibejdset lakeret bord med spejl ovenover og herover igen hang en ampel i tre messinglænker. Den havde grøn nubret kuppel, som gav et dunkelt og hemmelighedsfuldt lys, når den var tændt. På væggen mod spisestuen og kontor var der højtsiddende knagerækker med pæne forniklede knager.

Fra entreen var indgang til et rummeligt kontor, hvor far havde sine bøger i et par høje bogreoler på hver side af tapetdøren ind til gæsteværelset. Et egetræsskrivebord med drejede ben og fem skuffer rummede fars vigtige papirer. Hertil hørte en udmærket polstret kontorstol med bredt halvcirkelformet ryglæn og sort betræk. På skrivebordet var der et stort grønt skriveunderlag, skrive-tøjsbakke af slebet glas med to blækhusse til sort og rød blæk samt en børstepenneholder i sølvindfatning. Til venstre stod en pæn messing bordlampe med grøn kuppel.

På væggen til højre for skrivebordet hang et stort ungdomsbillede af far, hvor han endnu havde kraftigt, krøllet hår og et flot overskæg.

Et klenodie hang ved siden af kakkellovnen, nemlig min oldefars sabel med fæste, håndtag og værn af messing. Min oldefars broder Søren Tang Vad havde sabelen med hjem fra Treårskrigen i 1848-50.

Et Danmarkskort og forskellige billeder beklædte væggen ind mod skolestuen. Der var også et pipebræt med broderet vedhæng og med bl.a. en lang porcelænspipe. Hertil hørte naturligvis et mahognitobaksbord med underbord og to skuffer, den ene til grovskåren Melange-tobak og den anden til pi-beudkradsning, d.v.s. aske og pibesovs. Denne skuffe lugtede meget skrap, selv om den ikke havde været i brug i mange år, idet far lagde tobakken på hylden i ca. 20 år. Han tog til gengæld kraftig revance under krigen, hvor han i køkkenhaven dyrkede tobak, som han behandlede efter alle kunstens regler, men alligevel var den ikke egnet til at ryge indendørs.

Der var hyggeligt i kontoret, især en vinteraften, når ilden buldrede i den lille, gode kakkeloven, og bordlampen kastede et varmt skær over rummet.

Her sad far og forberedte sig omhyggeligt til den følgende skoledag, møder eller private gøremål. Blev han træt, kunne han tage sig et hvil på divanen; men far sad ikke længe oppe om aftenen. Havde han mulighed for det, gik han altid i seng præcis kl. 10 for at være frisk til morgendagen.

Det lille gæsteværelse, hvor der kun lige var plads til en seng, et skab og en stol, havde oprindeligt været entré med trappeopgang til loftet og med dør ind til dagligstuen. Denne dør blev genetableret i halvfjerdserne, da min bror og svigerinde lagde kontor og gæsteværelse sammen til en stue.

I køkkenet var væggene malet lyseblå forneden, strågule foroven med en fin bort imellem de to farver. Bag komfuret var væggen lakeret sort af praktiske grunde. Om komfuret var der påsat et pænt messingrør foroven, og foran var der slået en zinkplade på 40 cm's bredde på gulvet for at beskytte mod evt. nedfaldne gløder. Gulvet var malet brunt og beskyttet med fernis. Til højre for komfuret stod tørvekassen med låg. Her var et lunt sæde ved vintertider, eller når det var råkoldt udenfor. Til venstre ved komfuret stod en solid skammel med vandspand og øse ovenpå. Alt vand til husholdning og vask måtte pumpes op med håndkraft ved brønden midt i gården. Så det var noget af et slæb især til storvask, eller når der skulle varmes vand til bad, som foregik lørdag aften for alle familiens medlemmer i en stor zinkbalje, midt på køkkengulvet.

Gerhard »fischer« kartofler, 1925.

Ellen, Niels og Gudrun, 1936.

Det brede køkkenbord foran vinduet var i hele køkkenets længde. Til højre i bordet var en støbejernsvask nedfældet og til venstre klap og låge med nedgang til kælderens, som var hvidkalket.

Hernede var et bord med underbord, hvor rugbrød og sigtebrød blev lagt på gråt papir. På bordet stod brødmaskinen og de største krukker med syltede rødbeder, græskar og asier. Tre lange væghylder havde plads til de store mængder af forskellige slags saft, syltetøj, gelé og marmelade på de øverste hylder. På de nederste hylder stod madvarer, som skulle bruges ret hurtigt for at mug og fordærv ikke skulle ødelægge dem. I et hjørne stod saltkarret, som op mod jul, når det store fedesvin måtte lade livet, blev fyldt med flæskesider, skinker og skanker lagt ned i stærk saltlage og holdt nede med et trælåg, tynget af store glatte marksten. Efter en vis saltning blev skinkerne sendt til røgning. Derefter kunne de hænges på bryggersskorstenen beskyttet af kraftigt papir.

Her var det let at gå ud og skære nogle skiver skinke til middagsmaden. Det smagte herligt sammen med kartofler og løg- eller persillesovs. Det samme var tilfældet med stegflæsken, når den var blevet godt udvandet i vand og mælk. Af skanker kunne, efter samme behandling, laves nogle dejlige »døde frikadeller«, som vi kaldte dem. Hernede stod også den gode hjemmebryggede øl på flasker, anbragt på gulvet så køligt som muligt. Hvis den stod for længe, især om sommeren, kunne det ske, at den eftergærede, og propperne sprang af flaskerne med vældige knald.

Dengang var grundvandsstanden omkring skolen, selv om sommeren, kun ca. kun 1 meter under jordoverfladen, så efterår og vinter kunne det ske, at der trængte vand ind i kælderen i op til 40 cm's højde, selv om vi jævnligt øste og bar i snesevis af spande op. Så var det tit, at saltkarret sejlede, og vi måtte passe på, at det ikke kæntrede. Alle ting på gulvet og alt, hvad der ikke tålte megen fugt, måtte bjergeres op i spisekammeret, som var lige ovenover kælderen og var hævet et trin over køkkenets gulvniveau. Her var også god plads på et bredt fast bord med underbord ved vinduet, på fire lange hylder, i et mindre blåmalet skab med enkeltør under disse og i et større med dobbelt døre bag spisekammerdøren.

I bryggerset var væggene malet grå på den nederste halvdel og den øverste halvdel hvidkalkede. Ved vinduet var et fast bord med en emaljeret vask og et underbord med tremmer, hvor de sorte gryder lå med bundene i vejret. I det mindste skorstenshjørne kunne der bag et blåstribet forhæng hænges en del dagligt tøj samt en stor bismervægt. I det største skorstenshjørne stod den store indmurede gruekedel, hvori der varmedes vand og kogtes tøj og linned ved storvask. Mens storvasken stod på, var den hængslede lofttrappe hejst op, og loftslemmen lukket for at give plads og holde på varmen, især ved vintertide.

På bryggersskorstenen var der spor af, at der tidligere havde været en stor bageovn, som må have raget en del ind i det rum, der var mine forældres soveværelse. Ovnens må have lunet godt efter bagning, men nu var soveværelset et

temmeligt køligt sted, især i strenge vintre, for da kunne isen sidde tommetykt på NV-væggen bag de høje hovedgærder på de hvidmalede senge. Heldigvis kunne der lukkes varme ind gennem døren fra børneværelset, når kulden var hårdest.

I halvtredserne blev soveværelset delt i to rum. Det ene indrettedes som skabsrum og det andet som badeværelse og toilet, hvortil der også blev adgang fra bryggerset.

Oprindeligt var der kun et værelse på loftet, nemlig lige til højre for trappegangen i den vestlige gavl. Der var derfor masser af plads på loftet, så fra min tidligste barndom kan jeg huske, at vi havde hø deroppe, som blev forket ind gennem det SØ-lige gavlvindue, førend de to gavlværelser fik deres plads der. Vi opbevarede også korn på loftet i store dynger. Og før vi omkring midten af tyverne fik bygget en rummelig lade og fik anskaffet en håndtrukken rensesmaskine til det plejltærskede korn var far tit nødsaget til at »kaste korn« på loftet, d.v.s. smide håndfuld efter håndfuld af kornet hen over loftet for at adskille kærnen fra avnerne.

Det støvede naturligvis forfærdeligt, så det var en proces mor ikke var glad for, da støvet trængte ind eller lagde sig både her og der, også på den to meter lange rulle, hvorpå bl. a. sengelinned, duge, håndklæder og viskestykker blev rullet efter storvask.

Selv om ting og sager med tiden hobede sig op på loftet, blev der alligevel midt på loftet plads til, at mine søstre, især den yngste, Gudrun, her kunne boltre sig med deres dukker o. a. legeting og indrette hele stuer, som det var en hel oplevelse at se.

Efterhånden som børneflokkene fløj fra reden i løbet af tyverne og trediverne, forandredes også indretningen af stuerne. Spisestuen benyttedes nu hver dag, og børnestuen blev til havestue, idet der blev lavet en dobbeltdør ud til haven. Det lange bord med tilhørende bænk og skammel kom på loftet om vinteren, men om sommeren i nogle år benyttet i et løvlysthus, hvor der var dejligt at sidde, når solen brændte.

Møblementet fra dagligstuen, hvor der var kommet nyt, blev flyttet ind i havestuen, som nu også blev radiostue. Tobaksbordet blev omkring 1928 flyttet fra kontoret herind, og herpå blev vores første radio med store spoler anbragt ovenpå og anodebatteri og akkumulator på underbordet. Til anlægget hørte to sæt høretelefoner, og selv om vi skilte dem ad, var der højst fire, som kunne lytte ad gangen. Så der var rift om at komme til, især når der var god musik eller hørspil.

I løbet af et par år fik vi dog et større apparat uden udvendige spoler og med en god højttaler, som stod oven på apparatet. Det var dejligt, at alle nu kunne høre med samtidigt. Jeg kan huske, hvordan vi nød at høre middagskoncerterne fra f. eks. restaurant »Wivex« i København eller fra »Kilden« i Ålborg.

Vi så med spænding frem til at høre den ugentlige udsendelse om »Familien Hansen« eller i »Ærbødigt ugerevy« et kvarter med den »Gyldenblonde«, Svend Sabroe. Ligeledes glædede vi os fantastisk til at høre de forskellige store

københavnske dagblades julekoncerter, som var noget ganske særligt for denne tid. Da skulle vi nok sørge for, at akkumulatoren var fuldt opladet, så vi ikke gik glip af noget.

I 1937 fik vi omsider elektricitet, og vi slap for den tunge akkumulator og anodebatteriet, og vi fik det skiftet ud med et radioapparat, som kunne tilsluttes lysnettet. Det var en dyr omgang med alle de forskellige lamper og lysekroener, som skulle anskaffes; men det var en stor behagelighed bare at kunne trykke på knappen i stedet for en gang ugentligt, at skulle rengøre et dusin lamper og glas samt hælde petroleum på dem.

I tyverne hentede vi vel endnu dette brændstof i 2-liters flasker eller i 5-liters blikdunke hos købmanden. Vi skulle altid passe på, at der ikke kom petroleum på andre købmandsvarer, idet de derved kunne få en grim smag eller fordærves fuldstændigt.

Så derfor var det en stor lettelse, da vi i trediverne fik en 200 liters svær metaltønde med hane, anbragt i haven på et kraftigt træfundament nær det NV-hjørne af huset. Nu kunne vi bare gå uden for huset og tappe petroleum til husets lamper eller til den lille petroleumsmotor, vi en overgang havde som trækraft for den ligeledes lille pigtærskemaskine, som var blevet plejlens og en håndtærskemaskines afløser. Håndtærskemaskinen havde et håndsving på hver side, og jeg skulle mene, at man var tappet for kræfter, når man havde slavet ved den en timestid. Før petroleumsmotoren og senere en gammel benzindreven Fordmotor, som tit voldte kvaler, havde vi også i nogle år en hestegang, som trækraft for omtalte pigtærsker og hakkelsesmaskinen. Men det var i sandhed noget af en »ørkenvandring« for både heste og kusk at gå rundt og rundt i et passende astadigt tempo. Desuden gik man altid i en stadig angst for, at den tunge trækbom påsat en kraftig metalfjeder, som hestene trak i, skulle springe, og bommen slå tilbage, så man risikerede at få benene ødelagte.

Forøvrigt fik det hele en vintereftermiddag en brat ende, som nemt kunne være blevet en gruelig ulykke.

Jeg gik som sædvanligt bag hestegangen, og den lille pigtærsker brummede, da der pludselig lød et frygteligt brag. Et eller andet måtte have forskubbet sig i maskinen, så piggene slog sammen med det resultat, at den støbte overbom blev slået i mange stykker, og med så voldsom kraft slynget, især opad, at et par tagsten blev smadrede. Underbommen eller tromlen blev rettet ud i hele sin omkreds og kastet bagud, hvor piggene fræsede jorden op i mange meters længde.

Det var en Guds beskærmelse, at min fader Søren og broder Niels intet kom til. Min far, fordi han på dette tidspunkt var så langt inde i korngulvet, hvorfra han kastede neg ned, at han var skærmet af negene i gulvet, da vi ikke var nået længere ned i dette end til remmen. Min bror, som få sekunder før havde stået bag det lille ilæggebord, var i det fatale øjeblik i dækning udenfor den ene lukkede ladeport, fordi han i vrede var sprunget efter vores foxterrier, Karo, som han ville jage væk, da den hele tiden var i vejen, når den ville undersøge

de nedkastede neg for mus. Jeg fik hurtigt hestene standset, selv om de var blevet lidt opskræmte. Bagefter var vi meget taknemmelige over, at der ikke var sket os noget, og mon ikke Karo fik sig et kærligt klap og en ekstra god-bid denne aften.

Uheldet havde til følge, at hestegangen og rensemaskinen blev solgt, og vi fik en splinterny såkaldt halvrenser med halmryster, der gik fortræffeligt med Fordmotoren og senere elektromotor som trækraft, indtil også denne blev kasseret, da mejetærskeren vandt indpas over det ganske land.

Vi brødre og søstre hjalp troligt til i mark og have i tyverne og trediverne, efterhånden som vi voksede til. Således sled vi vældigt i det, da hele haven sidst i tyverne blev lagt om, fordi de fleste nåletræer var blevet for gamle og mange af hækkene og løvtræerne for store og grådige, især elmetræerne, som tog al kraft fra jorden. Ved forenede anstrengelser blev træerne fældet, og der blev plantet nye hække og hegn, som ret hurtigt voksede til, så der blev rart at være i haven igen. En stor køkkenhave var også i nogle år anlagt NV for laden.

I tyverne og begyndelsen af trediverne høstede vi kornet med le påsat »æ spjæ« en firegrenet anordning, som fik stråene til at ligge pænt ind mod det uhøstede korn. Derefter skulle det rives sammen i passende portioner med »æ krat«, en trærive med fire ca. 15 cm. lange tænder, og bindes i neg med et stråbånd taget fra portionen. Til sidst blev negene »såt te råde«, d.v.s. i lige rader eller rækker med seks eller tolv neg i hver hob. Bagefter var det let at bedømme høstudbyttet så nogenlunde ved at tælle hobene og omregne til traver (1 trave = 60 neg). Det var alt sammen et glædeligt, men anstrengende arbejde. – Så skønt var det, når alt kornet var mejet, og vi kunne fejre »opskær«.

Undertiden kunne det trække ud med at få kornet bjerget tørt og godt i hus eller sat i stak, men når det endelig lykkedes, var glæden og taknemmeligheden des større ved den efterfølgende høstfest, som altid blev holdt i hæld i Den gl. Skole.

Jeg mindes dejlige solskinseftermiddage sidst i September, når mor kom ud i kartoffelmarken med kaffe og dejlig nybagt kringle, som vi snavsede kartoffelsamlere kastede os over med glubende appetit, mens vi spøjte og lo, for nu var der ikke så længe til fyraften.

Efter at min broder Niels havde været på højskole i Hoptrup 1934-35 og derefter karl samme sted fra maj til november 1935, blev det ham, som overtog driften af landbruget, selv om han en overgang havde haft stor lyst til en uddannelse inden for skovbruget. Det blev dog ikke til noget, men hans store interesse for træer bevarede han hele livet, og han arbejdede målbevidst for at skabe den hygge og læ, som i dag er en realitet på jordene og i haven omkring Den gl. Skole. Hans glæde over at færdes i naturen og studere landskabsformers opståen og nuværende udseende i alle dets former, havde til følge, at han fra sin tidligste ungdom med stigende interesse foretog lange cykelture rundt i Ringkøbing og Viborg amter i en radius på 50 km., og når tiden tillod det endnu længere omkring i Jylland. Denne lyst til at se sig omkring kom også os yngre søskende til gode, efterhånden som vi blev gode til at cykle. I god træ-

ning klarede vi gladeligt en tur på op til 80 km., selv om vi kun var i 11-12 års alderen. F.eks. en tur over Trehøje til Laugesens have, Brejninggaard, Spjald og hjem over Nr. Felding. Eller en tur over Karup til Dollerup, Hald og Viborg.

I 1935 forlod jeg barndomshjemmet, og Niels realiserede i følgende år meget af sin lærdom fra højskoleopholdets landbrugsfaglige linie. Jorden blev opmålt og inddelt i passende agre, og der blev plantet hvidgran mellem dem. Senere kom eg, hvidtjørn, bævreasp, hæg og avnbøg til som læ-hegn.

Et par tdl. hede blev opdyrket og resten beplantet med bjergfyr og rødgran til en dejlig lille plantage, som han de sidste år nåede at forny ved plantning af birk og eg.

Tiden gik, og jeg vendte tilbage til Hodsager som lærer, og jeg hjalp ligesom min far ofte Niels i min fritid.

I 1949 overtog jeg embedet efter min far, og mine forældre flyttede til Hodsager, Hovedgaden 14, i et hus, som Niels havde arvet efter moster Marie og onkel Kristian Jacobsen, der nabo til »Mølgaard«, i Feldborg havde haft en gård, som havde været min fars andet hjem, efter at min farfar flyttede fra skovbetjenthuset »Bjørnkjærhus« i Feldborg Statsplantage og til denne gård.

I byen havde mine forældre ligesom os tre søskende Krista, Niels og jeg selv i Hodsager skole otte gode år sammen.

Da Hodsager skole med forskoler ophørte som undervisningssteder i 1956, købte Niels Hodsager gl. skole samt udhuse og jorden (ca. 2 tdl.) for 20.000 kr.

I 1957 blev Niels gift med Anna Elisabeth Refshauge fra Christiansfeld. Hun blev ham en god og dygtig hustru gennem årene. Var uddannet som kunstvæver, og på sin store væv lavede hun især de første år mange fine og gedigne ting, når der var tid til det.

I halvfjerdserne solgte Niels alle dyrene, og stalden, som var utidssvarende, gammel og brøstfældig, blev revet ned, mens laden blev renoveret, udvidet og forsynet med nyt tag.

Her blev god plads til ikke mindre end tre velforsynede værksteder, hvor han reparerede eller lavede ting og sager, ofte kunstgenstande, som han forærede til slægt og venner. Om vinteren benyttede han ofte den gamle skolestue til sine aktiviteter.

Det var ham også en stor glæde hos interesserede at få lov at plante bjergfyr, eg, birk, spidsløn o.a. træer eller buske, som han selv havde fremavlet.

Niels havde et gavmildt sind og et stort hjerte i både egentlig og overført betydning. De to sidste år, han levede, voksede hans hjerte til den dobbelte størrelse, og han, der før havde været en utrættelig slider, blev svag. Han døde fredeligt i sin lænestol på kong Chr. d. X' fødselsdag, den 26. september 1986.

Hans enke Anna Elisabeth blev boende alene i det store hus i et års tid, indtil hun flyttede til Hodsager by efter at have solgt hele herligheden til Karen og Jens Chr. Bilberg, som har foretaget en omfattende, men nænsom restaurering af stuehuset.

Måske de eller deres børn, Laila, Henning eller Anders, ad åre vil fortsætte sagaen om »Den gl. Skole«.

Karen B. er sygeplejerske på Holstebro Amtssygehus, og Jens B. er sparekas-
sedirektør i Thorning.

Landbruget drives kvægløst med planteavl, hvor der tages hensyn til en om-
fattende vildtpleje, da hele familien er store naturelskere.

Anna Elisabeth og Niels Wad.

Damgård

»GL. DAMGAARD«, HODSAGERVEJ 68

I årene op til 1920 ejede Niels Madsen »Damgaard«. Han var fra Fælagerhus, som lå nogle hundrede meter sydøst for Damgaard. Omkring 1920 byggede Anna og Niels en ny ejendom på den nordøstlige del af marken, Hallundbækvej 11, »Ny Damgaard«.

Derefter blev Damgaard overtaget af Marie og Marthinus Kragelund, der havde cykel- og urmagerforretning i Hodsager Kirkeby.

Marthinus' fødehjem var Damgaard, født her i 1876. Som lille var han så uheldig at falde ned fra et bord, og fik en alvorlig rygskaide. Han kom som ung i lære hos en urmager i Aulum, men desværre gik urmageren fallit, og læretiden blev afbrudt i utide, trods det, at der var betalt 400 kr. for hele læretiden. Et stort beløb at få skrabet sammen for den tids småkårsfolk.

Landmand var Marthinus ikke, men han var håndsnilde til mange ting, hvad hans naboer tit fik gavn af; han var også en god jæger.

Efter få år i »Gl. Damgaard«, vistnok 1926, flyttede Marie og Marthinus igen til Hodsager by, og fik en god cykelforretning oparbejdet. De fik sønnerne: Alfred i 1910, Ejnar 1912 og Marius 1919.

Gl. Damgaard blev derefter overtaget af Julie og Chr. Jakobsen, der havde en stor børneflokk. I midten af trediverne flyttede de til Simmelkær. Marie og Jens Knudsen boede i Damgaard i ganske få år. Marinus Hallundbæk havde derefter skødet på ejendommen, indtil han i 1939 solgte til honningfabrikant Hugo Gisselbæk fra Silkeborg. Gisselbæk var byleder i Silkeborg under besættelsen.

Ca. 1946 blev Damgaard solgt til et konsortium i Fredericia, der havde lejet jagtterræn i Hallundbæk, Halkjærhuse og Sdr. Feldborg. Ejendommen blev fri for landbrugspligt, og der blev oprettet fredsskov på 24 ha og tilplantet i 1948-50 med rødgran, lærk og lidt bjergfyr. Det gamle vinkelhus (vistnok det ældste i Hodsager) blev moderniseret og tækket med et godt rørtag.

Konsortiets ejere var nu Kaj Olsen, Hotel »Australia«, Vejle, og restauratør Gravholt, »Maritza«, Århus.

Nye medejere blev Lis og Jørgen Frank Sørensen, skibsmægler i Egå, der købte Gravholt's part efter hans død, og senere i 1984 købte de resten, og er nu eneejere af Damgaard.

I sommeren 1985 i august nedbrændte Damgaard. Brandårsagen blev aldrig opklaret, men branden var sikkert påsat. Et nyt moderne beboelseshus blev året efter rejst på stedet, og der blev indlagt el.

»NY DAMGÅRD«, HALLUNDBÆKVEJ 11

I 1920 blev »Ny Damgård« udskilt fra »Gl. Damgaard« til Anna og Niels Madsen. De havde ejendommen til midt i tyverne, og flyttede til Linå ved Sunds og senere til Hedensted.

Ny ejer blev en kort tid Sv. Åge Madsen. Senere blev Peder Bertelsen ejer i nogle år. Han var ungkarl og havde en familie boende hos sig.

I 1946 købte Peder Jørgensen fra Aulum ejendommen og blev senere gift med Gunvor fra Molde i Norge. De boede her en del år, men flyttede senere til Kilde i Aulum.

En kort tid boede Sine og Chr. Birkkjær på ejendommen, men flyttede senere over vejen til Hallundbækvej 18. De solgte i 1950 til Gunnar Kokholm fra Hjerme, der blev gift med Grethe Kjærgård fra Nr. Felding.

Gunnar og Grethe drev ejendommen mønsterværdigt og købte tillægsjord fra »Nygård«, som blev nedlagt som landbrugsejendom. De var dygtige kartoffelavlere og havde i mange år eliteavl. Der var desuden en god jerseybesætning, som de fik meget ud af trods kneben plads i bygningerne.

I hjemmet opvoksede børnene: Margit, født 1951, Thorkild, 1952, Elin, 1954, Lene, 1957, Elmar, 1960 og Frank, 1967. Gunnar og Grethe solgte i 1985 ejendommen til sønnen Elmar, og flyttede til Østvænget i Hodsager.

Elmar, der er automekaniker, startede et autoopretningsværksted i udhusesene, og har moderniseret stuehuset. Han er gift med Birthe Knudsen fra Vildbjerg.

»DAMGAARD«, HALLUNDBÆKVEJ 18

»Damgaard«, Hallundbækvej 18, ejedes indtil 1927 af Sørine og Mogens Madsen, som omkring 1920 byggede nyt stuehus.

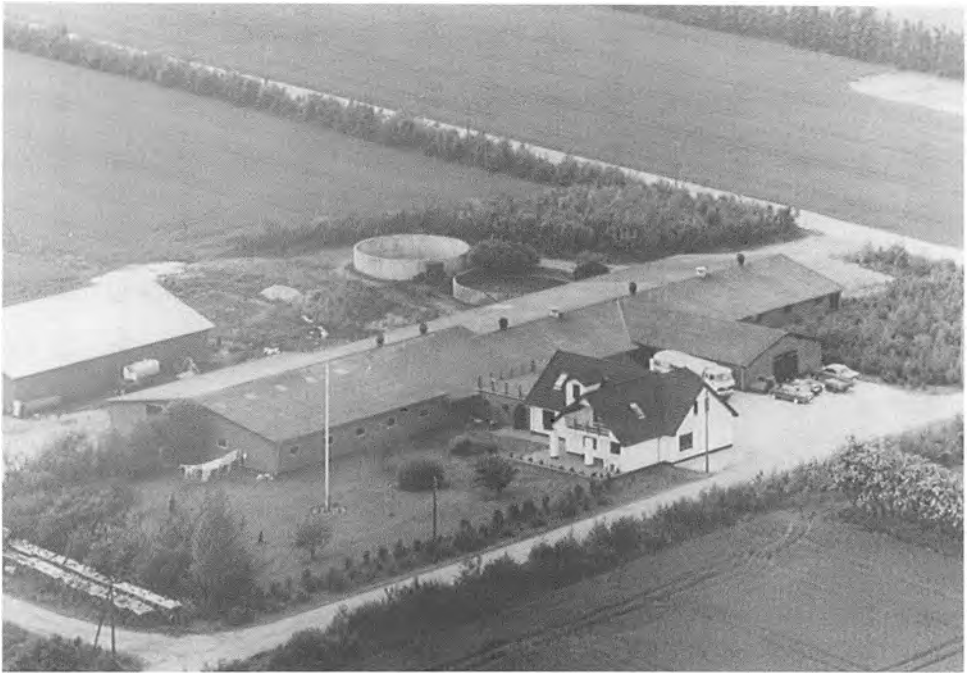
I 1927 købte Mads Falck fra Vardeegnen »Damgaard«. Som bestyrer var Marius Falck ansat i 2 år indtil 1929, da hotelejer fra Billund, Jørgine og Jens Peder Falck, købte gården af faderen Mads Falck. De drev gården godt med alsidigt landbrug. Familiens børn: Arne og Selma.

I 1942 solgte J. P. Falck til Viggo Andersen. Han var en meget aktiv mand, som plantede læhegn og dyrkede hede op. Samtidig var han brunkulsentreprenør og drev vognmandsforretning, idet han især kørte brunkul fra lejerne i Søby til Søby station. Han havde også nogle spand heste til at køre på flyvepladsen i Grove, der under den tyske besættelse var under opbygning til den senere Flyvestation Karup.

Vognene, der blev brugt, var nok mest gl. biler, som blev hugget op. Hjul og understel blev påmonteret en kasse. Disse vogne var lette at trække, så det var efter datiden store læs, der kørtes med.

I 1945 købte Sinne og Kristian Birkkjær »Damgaard«, så de flyttede over Hallundbækvej, da de havde solgt »Ny Damgaard«, hvor de boede en kort tid.

Kristian B. drev også vognmandsforretning med hestekøretøj, men det var især om sommeren, hvor der blev kørt mange læs tørv ind til byerne.

I december 1951 købte Anna og Erling Gade gården. De havde forinden solgt et landbrug i Vridsted.

Inden længe købte Erling traktor, som blev brugt som trækraft på en mælkerute til Hodsager mejeri og ellers i landbruget, hvor der blev avlet mange kartofler, især til spisebrug. Heden, på ca. 20 tdl., som lå syd for Hodsagervejen, blev opdyrket, så det var en stor forøgelse af landbrugsarealet.

Anna og Erling har 7 børn: Ingrid, født i 1946, Sonja, 1948, Lissy, 1950, Kristian, 1954, Conny, 1957, Preben, 1959 og Jan, 1961.

I 1978 overtog sønnen Kristian »Damgaard«. Han blev gift med Lone Mogensen fra Hedehusene ved København. De byggede ret hurtigt en stor stald til 180 kreaturer, købte jorden fra »Ny Damgaard«, fik oprettet en ret stor maskinpark og arbejdede en del for naboerne. Senere købte de »Nr. Thalund« i Ørre, sidst »St. Bredvig« også i Ørre, og de driver nu ca. 570 tdl. i alt.

Der er etableret en stor hjortefarm, dels på »Nr. Thalund« og dels hjemme på »Damgaard«.

Lone og Kristian har to drenge: Lasse, født i 1978 og Palle, 1981.

I 1986 blev stuehuset udvidet og restaureret og tagetagen udnyttet.

»JÆGERBO«, HALLUNDBÆKVEJ 13

Ejendommen er opført i 1952, som selvbyggeri af Sigrud og Håkon Skytte på et hedelod, hvoraf en del blev opdyrket. Resten var meget fugtig og ikke egnet til landbrugsjord. Bygningerne blev senere ændret efter en brand. Stuehuset

blev udvidet med en del af landbrugsbygningerne, og Sigrid indrettede et værelse til systue og syede for en fabrik.

I familien er der 4 børn: Jørgen, født i 1946, Finn, 1951, Alice, 1952, Mona, 1959, død 1960, og Mona, 1961.

Håkon Skytte solgte i 1964 til Svend Thomsen, der straks solgte ejendommen videre til en københavner, der i 1967 igen solgte til Bobbi og Jørgen Nielsen.

Bobbi Nielsen var som barneplejerske ansat i børnehaven i Aulum, og Jørgen Nielsen var ansat i Den danske Bank i Aulum. Der var tre børn i familien: Jette, født i 1968, Anna, 1966 og Uffe, 1964.

I 1972 købte Else og direktør Henning Thøgersen, Skive, ejendommen. De bor der; men driver en forretning i Skive.

Der er to børn i familien: Linda, født i 1952 og Dorrit, 1953.

Hallundbæk

»ØSTER HALLUNDBÆK«, BREDVIGBÆKVEJ 24

1880 købte Anders Hallundbæk gården af sin far, Anders Andersen, og blev gift 1882 med Mariane, datteren fra nabogården »Kjærgård«. De fik børnene Anders, der døde som 24-årig – lige før forældrenes sølvbryllup, Peder, Kirsten og Marinus.

Anders Hallundbæk var meget udadventt, han var i over 40 år kreditforeningsrepræsentant for »Vest- og Sønderjydsk Kreditforening, desuden med i mange foreninger og bestyrelser. Han var en foregangsmand på flere områder, f.eks. var han den første, der fik bil i Hodsager i 1923-24. Telefon fik han også, før centralen blev oprettet i Hodsager.

Han forsøgte sig også med en »hævert«, som pumpede vand fra bækken og op til gårdens vandtårn. Den holdt dog af flere grunde ikke ret længe.

Mariane var en hjemmets kvinde. Hun passede den købmandsbutik, som var i den vestre ende af laden, dog med hjælp af de to piger, der var på gården.

Anders hentede varerne i Holstebro med hestevogn. Det skete også, at han kørte helt til Vesterhavet og kom hjem med et læs fisk, som kunderne kunne købe.

I 1919 solgte Anders og Mariane gården til sønnen Marinus, der blev gift med Kirstine, plejedatter af Johanne og Hans Bay. De fik børnene Marianne, 1921, Anders, 1922, Johanne, 1926 og Hans, 1935.

Købmandsforretningen blev solgt til Hans Bay, der byggede Hallundbækvej 14.

Der blev bygget aftægtsbolig mod syd, ca. halvdelen af det nuværende stuehus, som blev udbygget med resten, inden Anders og Mariane holdt guldbryllup i 1932.

Marinus og Kirstine boede i det gamle stuehus på gården, indtil de byggede hus, Hallundbækvej 9, overfor købmandsforretningen, og derefter drev gården »Ø. Hallundbæk« med bestyrer. I et hjørne af huset blev der indrettet butik, hvor Kirstine solgte manufakturvarer og legetøj. Marinus oprettede en foderstofforretning i Hans Bay's nye pakhús, og drev den i ca. 10 år, hvorefter de flyttede tilbage til gården og byttede hus med Anders og Mariane.

Marinus og Kirstine solgte gården i 1939 til æggrosserer Smidt fra Skive og overtog Hans Bay's købmandsforretning. »Ø. Hallundbæk« blev forpagtet ud til Christine og Emil Nielsen fra Struer, som senere købte gården. De solgte den igen ca. tre år efter. Efter endnu et par ejere, der kun var der ganske kort tid, købte Ingeborg og Axel Hvidbjerg, »Nr. Ommosegård«, gården 1944. De havde børnene: Egon, Karl, Mads, Else, Kristiane og tvillingerne Stinne og Anna. De drev gården ganske godt sammen med børnene og en karls hjælp i de næste 12 år.

I foråret 1956 kunne Hvidbjerg's dog ikke magte det længere på grund af sygdom og solgte til Else Kloster, »Ommosegård«, og Ove Breinholt fra Tvis og flyttede til Holstebro. De følgende år blev hele gården ombygget og udvidet betydeligt bl.a. med kartoffelsorteringsanlæg. Stuehuset blev også moderniseret.

Ove avlede mange kartofler, sorterede og solgte ikke alene sine egne, men også mange andres. Der blev også ret tidligt etableret markvandingsanlæg.

»Ø. Hallundbæk« hører til een af sognets mest veldrevne gårde. I ægteskabet er der sønnerne: Johannes, 1958, og Jørgen, 1961. Ove og Else solgte halvparten af gården til Jørgen og svigerdatteren Inger fra Silkeborg i 1985 og flyttede til Hodsager by. Johannes har en grisegård i Vorgod.

I 1984-85 byggede Jørgen og Ove ny svinestald, fuldt moderne med automatik og klimastald, og i 1992 udbyggedes og moderniseredes maskinhuset.

»VESTER HALLUNDBÆK«, HALLUNDBÆKVEJ 8

I 1917 boede Marie og Julius Hornshøj på gården. De var kommet fra Hornshøj i Mejrup, og var en stor familie. I disse år blev der bjerget meget lyng fra de store lyngarealer, der hørte til gården. Lyngen blev leveret til lyngmelsfabrikken i »Toppergård«. Vester Hallundbæk var en gammel 3-længet gård med

stråtag, og på arealerne omkring husene var der plantet gran og fyrretræer. Midt på gårdspladsen stod en stor grå poppel.

Omkring 1930 solgte familien gården og flyttede til Skjærbæk i Aulum, og gården blev overtaget af Maren og N. C. Christensen, der boede her indtil sidst i trediverne og flyttede til Sammensted by i Ørre. I de næste mange år var der skiftende ejere, mest byfolk i kortere tid, blandt andre: Martin Møller, Nis Jørgensen og fam. Olsen fra København.

Efter krigen 1945-46 blev gården solgt til direktør Steen, der ejede firmaet »Danapin«, og gården blev drevet ved bestyrer, og især bestyreren Marius Andersen og hans kone var her i mange år, og drev dygtigt landbrug med en god jerseybesætning.

Omkring 1960 blev gården overtaget af »Richs-koncernen«, bestyreren flyttede, og bygningerne stod tomme, indtil de brændte nogle år senere. Der blev kun bygget et lille stuehus på ca. 50 m². Jorden blev dyrket ved hjælp af maskinstation og senere udlejet til naboerne.

Til Vester Hallundbæk hørte ca. 75 ha, heraf er ca. 38 ha tilplantet med rødgran, serbisk gran og lærk og er udlagt som fredsskov.

»NØRGAARD«, HALLUNDBÆK, TOPPERGÅRDVEJ 9

»Nørgaard« er den nordligste af Hallundbækgårdene, den lå lidt nord for bækken. Et kort over Hodsager engvandingskanal fra 1872 viser, at der her var en privat engvandingskanal på begge sider af bækken. Kortet viser også, at der til »Nørgaard« hørte 4 fritliggende huse.

Det ene har været biskole fra ca. 1830 til nedlæggelsen 1893.

Der har også været høkerhandel i »Nørgaard« fra omkring 1850-1876, da forretningen flyttedes til Ø. Hallundbæk. Ejeren hed Peder Nielsen og kaldtes i daglig tale Peder »Høker«, og han var en kort tid sognefoged.

I 1917 ejede Kr. Jensen »Nørgaard« og solgte omkring 1920 til Niels Ravnsbæk, der kom fra »Sønderagerhus«.

Omkring 1924 solgtes til Agnethe og Bernhard Blaabjerg, der begge var fra Aulum, men nogle år senere fik Bernhard tuberkulose og døde, og Agnethe solgte og flyttede til Hodsager by ca. 1929.

Næste ejere blev Mette og Jens Tougaard, der kom fra Grove, hvor Jens havde været bestyrer for skovrider Holt, »Kragssøhus«. Her fødtes drengene: Peder, 1925, Maul, 1929, og Erik, 1936. Trods små kår havde de nogle gode år her, indtil Mette blev syg og døde 1937 – kun 37 år gammel. Jens blev boende i nogle år og solgte i de første krigsår til smed Sigfred Pedersen, Hodsager, og isenkræmmer Jens Brødbæk, Aulum.

I 1944-45 købte Frands og Kristian Hald, far og søn, gården. De kom fra Vind, og Frands havde tidligere en ejendom i Maabjerg. Efter krigen var Kristian soldat i Århus, og traf her Rita, og de blev gift 1947, og var en kort tid bestyrerpar i V. Hallundbæk, men flyttede derefter hjem til »Nørgaard«, hvor Frands boede til sin død.

Kristian og Rita prøvede mange ting: Kyllingeopdræt, ornecentral og senere blev der bygget drivhuse og dyrket blomster og planter til »Gasa« i Holstebro. De købte også blomsterforretning i Kirkegade i Aulum. De havde børnene: Frits, født i 1948, Birthe, 1950, Finn, 1952, Frede, 1955, og Sonja, 1959.

I 1956 brændte de gamle bygninger, og der blev bygget stuehus, stald og lade i samme bygning.

Senere overtog Finn og hans unge kone ejendommen og leverede varer til »Gasa«, hvor også Finn var ansat i mange år.

Ruth og Frede Kjeldbjerg overtog ejendommen 1982, de byggede et stort stuehus øst for det gamle, som blev ryddet totalt, og der blev også bygget en lade og fårestald i pæne røde teglsten som stuehuset. De kom fra en lønsystue i Hodsager, som de stadig driver, og på ejendommen er der kødkvæg og fårehold. De har døtrene: Vibeke, født 1967, og Lone, 1970.

»SDR. HALLUNDBÆK«, HALLUNDBÆKVEJ 6

Sdr. Hallundbæk er bygget 1880-81 nede ved engvandingskanalen som en lille stråttækt vinklejendom. Jorden er sikkert udskilt fra »Ø. Hallundbæk« af Anders Andersen, der boede i »Ø. Hallundbæk« fra 1850, til han solgte gården til sin ældste søn i 1881, der også hed Anders. Hans kone, Kirsten, var død. De havde foruden Anders sønnen Eskild og datteren Else.

Gamle Anders, som han kaldtes, havde været sognefoged i Hodsager i 26 år. Han blev gift med Lovise Jensen fra Vroue. I ægteskabet var der pigerne: Kirstine, Margrethe, Johanne, Poulina og Marie samt sønnen Isak, som tidligt måtte hjælpe moderen efter faderens død 1892. Da moderen døde 1904 over-

tog han ejendommen, og havde sin søster Marie som husbestyrerinde, indtil han blev gift med Marie Nielsen fra »Brohus« i Aulum. De fik børnene: Dagmar, Alma, Frede, Astrid, Elna og Karen Margrethe.

Da »Brohus« brændte i 1935, købte Isak sin svigerfar Jens Niensens ejendom, og solgte »Sdr. Hallundbæk« til Marie og Martin Mortensen fra Hjerm. Her havde Martin haft en kridtgrav i forpagtning, og havde også tidligere været fjordfisker ved Limfjorden.

Martin og Marie var nok de sidste i Hodsager, der drev ejendommen på »gammeldags« maner. Af de ca. 28 tdr. land var halvdelen agermark og den anden halvdel eng ved Storåen, med gode græsningsmuligheder for kreaturerne. Som den slider Martin var, blev engene slået med le. Kornet blev sået med hånd, høstet med le og tærsket med plejl. Marie bandt alle negene med hånd. Først ret sent blev der installeret el på ejendommen.

I Ægteskabet var der datteren Stinne, 1931.

De solgte ejendommen i 1948 og flyttede til Resen ved Struer.

Næste ejere blev Marie Sørensen fra Hodsager og Valdemar Arestin fra Saugstrup. Valdemar gik en del på udearbejde, medens Marie passede ejendommen i det daglige. Det blev til 15 gode år for dem, indtil Maries helbred svigtede, og de måtte sælge og flyttede til parcelhuset, »Hallundbækvej 5«.

Ejendommen blev solgt til den unge tandlæge Niels Villadsen Nielsen fra Snekkersten. Han arbejdede forskellige steder som tandlæge – bl.a. på Grønland, og sejlede også en del. – Nu er han direktør i et familiefirma. Han har i årenes løb moderniseret stuehuset.

En del af agermarken er tilplantet med juletræer. Han har ikke besætning på ejendommen.

»KJÆRGAARD«, HALLUNDBÆKVEJ 10

Ejerskifte 1 gang siden 1917. Fra 1917-1959 Svend Meldgaard Larsen, Hodsager, gift med Kirsten Hallundbæk, Hodsager. Siden 1959 Peder Meldgaard Larsen, Hodsager, gift med Birthe Kristensen, Aulum, i 1983.

Svend Larsen blev kendt viden om for sin store indsats for plantningssagen. I sin ungdom var han karl forskellige steder her og andre steder i landet. Før 1. verdenskrig tjente han på en gård på Haderslev næs. Husbonden tilbød ham en parcel, ca. 20 tdl. af den gode muldjord, en sydskråning ud mod Lillebælt, men Svend ville tilbage til sit fødesogn.

Under 1. verdenskrig var han indkaldt til sikringsstyrken ved Kongeågrænsen. I sin fritid eller under orlov kom han til at hjælpe en gartner på egnen, og fik vel her interesse for gartneri, bl.a. jordbærvavl, for senere dyrkede han i Hodsager mange jordbær til salg.

I 1917 blev Svend Larsen gift med Kirsten Hallundbæk, og de fik Kirstens morfar, Peder Hallundbæks gård, »Kjærgaard«. Her begyndte Svend at plante læhegn. Men de første graner, han plantede, føg til en dag, de havde været i mosen at grave tørv, og så måtte granerne møjsommeligt skrubes fri af sandet. Vinden havde dengang frit spillerum over markerne, ca. 1 km i vest-østlig retning.

Sine første frugttræer plantede Svend i efteråret 1919. Senere anlagde han frugtplantager, som så mange gjorde omkring 1930. Men efterhånden kunne det ikke betale sig med frugtavl på den karrige sandjord. Klimaet var også for barsk for de ædlere æblesorter.

Sidst i tyverne begyndte Svend selv med en planteskole. Skovridder Holt, Kragssøhus, skulle levere planter til »Plantningsforeningen for Sevel og Omegn«. Det trak ofte længe ud, så folk ikke kunne få planterne i jorden i rette tid. Herover ankede Svend Larsen; men hertil sagde skovridder Holt: »Så kan du selv lave planterne!« Det blev da også til mange, mange tusinder planter, som Svend prikledede, plantede og solgte i en lang årrække. Egnen skiftede helt karakter i disse år, og det skyldtes ikke mindst hans store indsats. Hans arbejde blev da også anerkendt, idet han og hustruen allerede i 1948 modtog De samvirkende jydsk Landboforeningers sølvmedalje for landboflid.

I 1962 modtog han De samvirkende Plantningsforeningers sølvbæger for plantningsvirksomhed, og i 1965 modtog han de lokale plantningsforeningers sølvbæger.

Også på andre områder viste han stort initiativ. I en lang årrække var han formand for Sevel og Omegns Plantningsforening. Medstifter af Hodsager Havekreds og i mange år dens formand. I 25 år var han i tilsynsrådet ved Aulum Sparekasse, i 10 år medlem af Aulum-Hodsager sogneråd, en periode i skolekommissionen og i mange år i bestyrelsen for husmandsforeningen.

Kirsten og Svends børn: Peder, født i 1918, Anders, 1920, og Marie, 1922.

Peder Meldgaard Larsen blev udlært som gartner i Herning, og var i mange år forældrenes gode medhjælper, indtil han i 1959 overtog Kjærgaard. Forældrene blev boende, nu som sønnens medhjælper. Kirsten var plaget af gigt sine sidste år, men åndsfrisk til sin død 1972. Svend var rask og rørig, åndsfrisk og meget arbejdsom indtil få måneder før sin død i 1981 som 96-årig. Peder L. gik ellers i faderens fodspor, ikke alene som landmand, planteskoleejer og anlægsgartner, men også hvad offentlige hverv angår, idet han har været i henholdsvis sogneråd og kommunalbestyrelse i to perioder hvert sted samt været optaget af mange andre gøremål.

»DEN GAMLE KØBMANDSBUTIK« 1920-1970 HALLUNDBÆKVEJ 14

I det første af de fire huse, der blev opført i Hallundbækkrydset, hvor den gamle Aulum-Feldborgvej krydser Hodsager-Simmelkjærvejen, blev der åbnet købmandsforretning i 1920. Butikken lå tæt ud mod krydset mod nord-vest, medens der var beboelse i den anden ende. Nogle år senere blev der bygget et ret stort pakhus med kælder, hvor der i den ene ende var indrettet stald, så kørende kunder kunne stalde ind.

Det var Johanne og Hans Bay, der vovede springet fra landbrug til handel, og det var en videreførelse af købmandshandelen i gården »Ø. Hallundbæk«.

Johanne og Hans var flyttet fra gården, Eliseborgvej 6, i 1918 til Snebjerg en kort tid, indtil de købte grunden i Hallundbæk. De var store børnevenner,

men havde ingen selv, før de adopterede Kirstine. Mange husker Hans som leder af børnegudstjenesterne, som holdtes rundt i hjemmene. Han forstod at tale til børnene, så de lyttede.

I efteråret 1924 – en aften, hvor Johanne og Hans var på besøg hos naboen, blev forretningen udsat for tyveri! To undvegne fanger, den berygtede finne, Lindberg, og den mere godmodige medfange Jørgensen, var kommet til egnen. Da Hans og Johanne kom hjem ud på aftenen, var der lys i butikken. Hans gik resolut ind til tyvene, det skulle han ikke have gjort, for Lindberg forlangte hans tegnebog udleveret, og da Hans ikke godvilligt gav afkald på den, blev han truet på livet med en fork, indtil Johanne bad Hans føje røveren.

Jørgensen var mere interesseret i spisekammeret og var gået i gang med Johannes syltetøj. Efter røveriet overnattede røverne i en lade på en naboejendom, hvor man senere på vinteren i et korngulv fandt den tomme tegnebog og værdiløse papirer, men derimod ingen penge. Denne begivenhed opskræmte egnens befolkning, men kort tid efter blev røverne igen fanget og indsat.

Forretningen blev igennem årene passet af Hans Bay med en ung pige som medhjælp. Da Johanne døde 1937, fortsatte Hans forretningen indtil 1940, hvor han solgte til datteren Kirstine og svigersønnen Marinus Hallundbæk, men blev dog boende i en stue indtil sin død 1945.

Selvom der ved krigens begyndelse var et forholdsvis stort varelager, svandt det dog ind i krigsårene. Det havde de lokale kunder nydt godt af. Der var ingen tyske soldater i området til at tære på lagrene i modsætning til mange andre steder.

Sidst under krigen skete der det, at en forvildet tysk luftværnsgranat fra Karup ramte pakhuset, borede sig ned i cementgulvet i kælderen uden af sprænges. Huset skulle evakueres, men Hans Bay ville ikke forlade sin stue. Der skete dog heldigvis ingen ulykke.

I 1947 solgte Marinus og Kirstine og flyttede til Holstebro, og en ny ejer blev en ung kommis, Osvald Jensen, fra Simmelkær. Han havde dog kun forretningen ganske få år, og solgte til Marie og Mads Villadsen, der havde haft ejendommen »Søvndal« i Sinding. De havde valgt at droppe landbruget og bruge deres sidste aktive år på forretning og havde også en del gode år som købmændsfolk i Hallundbæk indtil 1967, da de solgte og flyttede til Holstebro.

Nye ejere blev det unge Hodsager-par Ruth og Frede Kjeldbjerg. Ruth passede butikken og Frede arbejdede som butiksmontør. I disse år var det svært for de små forretninger, og nøglen blev drejet i 1970 i lighed med mange andre steder. En epoke på 50 år var til ende for købmændsbutikken i Hallundbækkrydset. Ruth og Frede oprettede fabrik og lønsystue i Hodsager by. Hanne og Finn Nielsen købte huset og drev nogle år hundekennel, indtil de i 1983-84 solgte til tømmerparret Karen og Anker Enevoldsen. Anker arbejdede hos sin far, sommerhusfabrikant Arthur Jensen, Varhede. Et par år efter solgte de huset og købte tømmerforretning på Lemvigegnen.

Nye ejere i 1986 blev Krista Væggemose, Aulum, og traktorfører Eigil Nielsen, Vinding. De har børnene Torben, 1983, og Gert, 1987.

HALLUNDBÆKVEJ 9

Parcelhus opført i 1925 af Marinus Hallundbæk og bygget på modsatte side af Hallundbækkrydset, hvor købmandsforretningen lå.

I huset var der indrettet en lille manufakturhandel og forskellige småting som børnelegetøj o.l.

Forretningen blev drevet af Kirstine og Marinus i nogle år indtil omkring 1933, da de flyttede til gården »Ø. Hallundbæk« og Marinus' forældre, Mariane og Anders Hallundbæk, boede i huset til deres død 1935 og 1936.

I en årrække ejede Esper Eriksen fra »Vestergård« i Skjærk huset, og senere blev den solgt til Kirstine og Jens Kjeldsen, Hallundbæk Kjær. Jens var murer og havde også muret dette hus.

Omkring midten af halvtredserne flyttede Kjeldsens til Struer og Petrine og Martin Simonsen, »Vejlmosehus«, Ommosegård, købte huset. Et areal sydvest for huset blev nu plantet til med rødgran, som senere blev brugt til juletræer. Efter Martins død 1964 blev Petrine boende i mange år, indtil hun flyttede til Hodsager i et nyt parcelhus, som hun lod bygge.

Holger Gross fra Skjærbæk Mølle købte huset og boede her i nogle få år.

Nuværende ejer er teletekniker Svend H. Nielsen.

HALLUNDBÆKVEJ 16

Opført i 1953 af vognmand Andreas Andersen og hans kone Grethe. De kom fra Vester Sneftrup i Simmelkjær til Eliseborgvej 3, og efter nogle år flyttede de til Hallundbækvej 20.

De har alle steder drevet vognmandsforretning sammen med landbruget. Først med hestevogn før og under krigen 40-45 og senere med lastvogn. Der blev kørt mange tørv fra egnen til Herning og returfragt af forskellig art.

Da huset på Hallundbækvej blev opført med tilhørende garager blev forretningen til et heltidsjob og senere en chauffør som fast medhjælp.

Andreas og Grethe har børnene Vera, født i 1940, Inger Katrine, 1943, Gudrun, 1947, og Ejnar, 1948.

Forretningen blev solgt i 1959 til Marinus Jensen fra »Midtsted«, der i mange år havde været chauffør hos Andreas.

Marinus blev gift med Maren Mikkelsen, datter af Nora og Johan Mikkelsen, Brogård.

Grethe og Andreas købte en mindre ejendom på Eliseborg 8 i Feldborg.

Maren og Marinus fik oparbejdet en ret stor forretning igennem årene og havde også fast medhjælp.

Marinus blev syg 1974 og måtte sælge den ene af lastvognene, og senere hele forretningen og huset. De flyttede til et nyopført hus i Østvænget i Hodsager, hvor Marinus døde 1976. De fik døtrene Åse i 1960 og Runa i 1963.

Den nuværende ejer, der købte af Marinus og Maren, er Hans Erik Hagel-skær fra Aulum. Han driver nu en større kølervognstransport med frugt og grønt og kører for »Gasa« til Odense og København.

HALLUNDBÆKVEJ 5, LILLE PARCELHUS

I 1948 byggede Petra og Frode Andersen, først smedeværksted og senere beboelse på grunden overfor købmandsforretningen i Hallundbæk. De drev her forretning nogle år, indtil værkstedet blev inddraget til beboelse.

De solgte huset i 1963 til Marie og Valdemar Arestin, Sdr. Hallundbæk, og flyttede til Holstebro.

Marie og Valdemar har børnene Inger, født i 1942, tvillingerne Bodil og Tove, 1944, Eva, 1950, og Erik, 1952.

Først i firserne solgte de og flyttede til Østvænget i Hodsager.

Nye ejere blev Anne Grethe fra Skibbild og Jens Krøjgård fra Aulum. Huset blev i de næste år moderniseret og et nyt udhus blev bygget.

Anne Grethe er uddannet køkkenleder og arbejder på Sunds plejehjem. Jens har været chauffør hos vognmand Hagelskjær, men er nu udlært tømrer, og har stået i lære hos Arthur Jensen, Varhede. Han er desuden biavler i sin fritid.

De har datteren Mette, født i 1988.

Jens og Anne Grethe solgte huset 1989 til Mette Vinde.

»PEDERSMINDE«, HALLUNDBÆKVEJ 20

Fra 1893 til omkring 1907 var ejendommen i Grethe og Peder Hansens eje.

Peder Hansen var en dygtig mand, der drev ejendommen godt. Han var en markant personlighed, som gerne ville diskutere. Da han var socialdemokrat, hvad der nok var sjældent for datidens landmænd, var det altid let at komme i en diskussion med ham.

Det var et godt hjem både for naboer og børnenes venner at gæste. Sammen skabte Grethe og Peder Hansen et trygt hjem for en stor børneflokk: Marinus, født i 1894, Peder, 1895, Katrine, 1896, Marie, 1898, Jens, 1899, Kristian, 1901, Anna, 1902, Niels, 1903, Ninna, 1905, Viggo, 1908, Elna, 1910, Julin, 1912, og Margrethe, 1914.

Omkring 1907 flyttede Peder Hansen til »Engelund«, Hallundbækvej 22, som han genopbyggede efter en brand i 1913.

Herefter var ejendommen i Marie og Jens Madsens eje, og selv om Jens Madsen var en giftplaget mand, drev han ejendommen videre.

Der var 5 børn i familien: Laura, født i 1909, Mary, 1910, Johannes, 1912, Jenny, 1919, og Robert, 1925 (plejebarn).

I 1940 købte Emma og Henry Clausen ejendommen og drev den som alm. landbrug. Henry C. var samtidig tørvefabrikant, idet han sammen med Marinus Hallundbæk købte tørvedynd hos egnens landmænd med mosearealer, bl.a. hos Laurinus Jensen, Feldborg. De kørte dyndet gennem en tørvepresser, og der blev nogle fine tørv, som blev solgt og kørt til byerne. En del blev læsset i jernbanevogne og transporteret til København.

Emma og Henry Clausen kom fra Sjælland. Der var fem børn i familien, og de to er født i Hodsager: Johan, Kristian, Anna, Niels, født i 1940, og Mysse, 1942.

Ejendommen blev i 1943 solgt til Laura og Bertel Jensen, der drev landbruget videre til 1947. Under krigen var han desuden tørvefabrikant sammen med naboen Alfred Nielsen, idet de bl.a. i Skinderholm mose købte tørvedynd til tørvepresning med salg for øje.

I familien Jensen var der seks børn: Karen, født i 1926, Anna, 1928, Niels, 1930, Erna, 1935, Jens Evald, 1939, og Inga, 1944. Sønnen Niels rejste som ganske ung til Amerika.

I 1947 købte Grethe og Andreas Andersen ejendommen efter at have solgt »Grønæk« på Eliseborgvej. Sammen med landbruget drev Andreas A. også en vognmandsforretning, først med hestekøretøj, kørte en ugentlig fragtrute til Aulum og Herning, desuden alt forefaldende vognmandskørsel, såsom korn, foderstoffer og gødning til landmændene og kartofler til Karup Kartoffelmøllefabrik. Da Andreas A. senere købte lastbil, blev der transporteret grise og kreaturer til slagterierne i Holstebro og Struer. Grethe arbejdede i en årække som hjemmesyerske – og senere, da børnene var vokset op, på fabrik.

I 1952 købte de en grund i Hallundbæk overfor købmandsforretningen, hvor de byggede hus og garage og drev forretningen derfra.

Samme år solgte Andreas Andersen til Lise og Harald Kjeldbjerg. Resten af heden blev opdyrket – stuehuset blev udvidet. De var meget gæstfrie, og der kom ikke mange i hjemmet, uden at Lise serverede kaffe eller andet.

Der var fem børn i familien: Peder, født i 1940, Bent, 1941, Frede, 1942, Grethe, 1944, og Aage, 1946.

I 1972 flyttede Lise og Harald Kjeldbjerg til Hodsager Kirkeby. De havde forinden solgt ejendommen til Børge Hareskov, og der blev lavet om på byg-

ningerne. Stuehuset blev udvidet med en lejlighed i loftsetagen, og desuden blev der bygget lade og større stald til kreaturerne. Ejendommen drives nu med malkekvæg.

Da Børge Hareskov har handelsblod i årerne, vil han gerne rundt på markeder og handle – bl.a. med får og geder.

Han er senere blevet gift med Doris Hamborg, der er ansat som skolesekretær ved Holstebro Sprogskole.

I ægteskabet er der to børn: Tina, født i 1988, og Allan, 1990.

»ENGELUND«, HALLUNDBÆKVEJ 22

Ejendommen blev i 1913 bygget af Peder Hansen, som i 1926 solgte til Kristian Overgaard, der i 1928 solgte til Mads Karlsen og i 1931 solgtes til Niels og Mariane Mikkelsen. I 1935 solgt til Chr. Østergaard og igen i 1936 til digteren William Waagner og hustruen Kirstine. Han skrev digtsamlinger, inspireret af jysk natur, bl.a. Knøs og tøs (1921), Vildskab og lykkerus (1923) og Skøjeren synger (1927). Der blev af og til læst op af hans værker i radioen og andre steder.

Waagner døde i 1942, og blev begravet i Holstebro, hvor han var født i 1900. Han var nok en betydelig digter, men på grund af sin ofte provokerende opførsel overfor naboerne blev han næppe anset i Hodsager. Hans hustru og børnene var vellidte.

I 1943 købte Agnes og Emil Johansen ejendommen, der var i meget dårlig stand. Agnes fortalte nu, at tiderne var meget sløje. De kørte mælk til Hodsager med en hest, de havde lånt af hendes far, Marinus Kristensen, Yllebjerg. Kun 2 køer og et par grise havde de. Køerne trak de ned til Lilleåen for at vande dem, da det ellers var besværligt, fordi vandpumpen var i bryggerset.

Der var 2 børn i familien: Rita, født i 1943, og Bent, 1944.

I 1946 købte Sigrid og Haakon Skytte ejendommen og solgte igen i 1950 efter en brand til Kirstine og Poul Mortensen, som havde haft Hodsager Central. Det blev kun en kort tid, da de igen i 1951 solgte til ungar Karl Villum Andersen, fra Ommosegaard, Hodsager, der samme år solgte til Inga og Ole Jensen. De drev gården godt med planteavl og kvægbrug og fik det sidste stykke hede dyrket op. Der blev i 1960 bygget ny lade og et stykke til stalden, og i 1966 blev der bygget maskinhus. Deres børn er: Egon, født i 1953, Kaj, 1956, Tage, 1958, og Bent, 1962.

Ole var i mange år formand for Husmandsforeningen i Hodsager og gjorde et stort stykke arbejde i husmandsbevægelsen både lokalt og i kredsforeningen.

Inga og Ole flyttede i 1947 til Hodsager, Østvænget 17, da de solgte ejendommen til Holger Østergaard, V. Feldborg, og Ruth Jensen, Simmelkjær, som købte markvandingsanlæg. De havde kun ejd. i 2 år, da Betty Christensen, Varhede, og Finn Mundbjerg, Feldborg, overtog den i 1979.

Der blev nu bygget en større svinestald og kostalden lavet om til svinebesætning. De boede der til 1990, da ejendommen blev købt af Børge og Steen Ha-

reskov, som delte jorden og solgte bygningerne med 3 tdl. til P. Toft. Han lejede bygningerne ud til Ridecenter »Stald Englund«, og der drives nu ride-skole på stedet.

HODSAGERVEJ 67, KJÆRGAARD MARK

Ejendommen har skiftet ejer 2 gange, siden den blev bygget af Alfred og Helga Nielsen i 1936, hvor det meste af jorden var hede, som i løbet af få år blev opdyrket til et veldrevet landbrug.

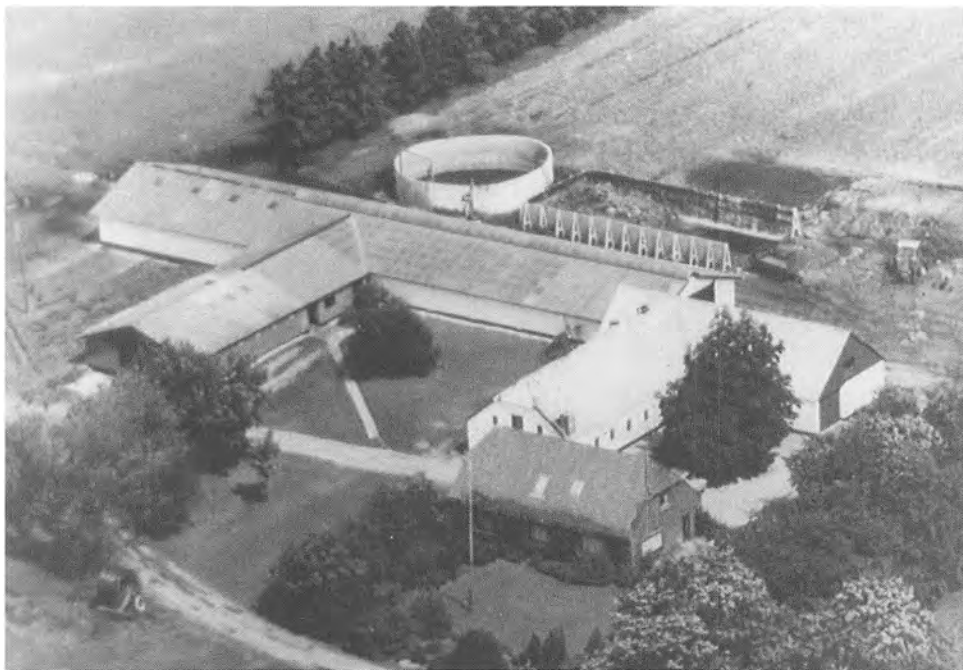
Under krigen var Alfred N. tørvefabrikant, idet han købte tørvedynd rundt om på de ejendomme, som havde mosejord. Dyndet blev gravet op og presset til tørv, som han solgte og selv fragtede til byerne.

Da de i 1948 solgte til Else og Jens Hareskov, var det en god gård. Helga og Alfred flyttede til Yllebjerg.

Else og Jens fortsatte med alsidigt landbrug. Da de var meget interesserede i havebrug og blomster, fik de anlagt en stor urte- og blomsterhave, og de byggede en stor kartoffelkælder/hus til opbevaring af kartofler, rødder og urter.

Der blev også en tid ved den daværende Hodsagervej lavet en salgsbod af halmballer, »Halmtorvet«, hvor der var sat et bord og hylde op til blomster, jordbær, kartofler, urter, æg m.m. Det var en selvbetjeningsbutik med pris-mærkede varer. En mælkejunge, hvori der var skåret en slisse i låget, fungerede som pengekasse. Her droppede man så de aftalte penge.

Der var seks børn i familien: Inga, født i 1942, Børge, 1946, Bente, 1948, Ruth, 1952, Vagn, 1954, og Steen, 1957.

Jens Hareskov døde i 1974. Derefter var Steen karl/bestyrer for sin mor, indtil han i 1977 overtog gården, der var blevet udvidet med en ny stald i 1976.

I 1991 købte Steen og Børge Hareskov »Engelund«, Hallundbækvej 22, solgte bygningerne og delte jorden mellem sig, da de begge har store besætninger, og derfor har brug for mere jord.

Hallundbæk Kjær

»KJÆRSMINDE«, HALLUNDBÆKVEJ 17

I 1911 købte Jens Mundbjerg, Feldborg, gården, og blev gift med Henrikke Kjær Henriksen fra Hodsager.

Der blev bygget nyt stuehus i 1921. Året efter brændte stald og lade efter lynnedslag i den gamle »Kludesejler«, (møllen) der stod på laden. Det var i maj, hvor køerne var ude. Efter genopbygningen blev det en dejlig 3-længet gård. Jens og Rikke har børnene Thomas, 1922, og Krista, 1927.

Efter 40 år på ejendommen solgte de til sønnen Thomas og hans kone Lis Kristensen fra Yllebjerg i 1951 og flyttede til O. Feldborg, hvor de startede hønseri og rugeri. Jens døde 1970 og Rikke flyttede til Holstebro og tilbragte sine sidste år på plejehjemmet »Birkehøj«, hvor hun den 9.7. 1987 fyldte 100 år. Hun blev 102 år, og var åndsfrisk.

Thomas og Lis solgte i 1966 og flyttede til Feldborg, hvor Thomas solgte biler for et firma i Holstebro.

Nye ejere på »Kjærsminde« blev brødrene Verner og Lyngø Østergård Pedersen fra Hollingholt, Sunds. I nogle år boede de sammen med søsteren Gunhild og svogeren Eivind Jensen fra »Midtsted«. Eivind var chauffør for sin bror, vognmand Marinus Jensen, Hallundbæk.

Verner og Lyngø driver ejendommen kvægløs, og går på skovarbejde bl.a. på »Hjerl Hede«. Jorden dyrkes, men en del af den dårligste er plantet til. Og mange af planterne formerer de selv.

ELISEBORGVEJ 2, HALLUNDBÆK KJÆR

Ejendommen har været i Anine og Daniel Poulsens eje nogle år før 1920.

Deres børn blev: Martin, født i 1923, Kristian, 1926, og Thea, 1931.

Margrethe Kølbæk, Simmelkjær, og Marinus Jensen, »Overgaard«, Hodsager, købte ejendommen i 1947, og drev den til 1977, hvorefter de flyttede til Feldborg by. Deres børn: Knud, født i 1949, Flemming, 1951, og Ejvind, 1954.

I 1977 købte Vagn Hareskov sammen med Aase Nissen, Fjølstervang, ejendommen, og kort tid efter i 1982 naboejendommen på 60 tdl. af kreditforeningen. Den havde tilhørt Niels Henriksen og sidst Ernst Nielsen, Feldborg. Bygningerne er solgt fra og jorden lagt ind under Eliseborgvej 2, hvor beboelsen er blevet restaureret, stalden udvidet samt bygget en ny lade og et maskinhus.

Udover at drive landbruget arbejder Vagn H. på Flyvestation Karup. Aase H. har været ansat i restaurant »Skyttegård« på Hjerl Hede og i køkkenet på Aulum Hotel. Hun er fra medio januar 1991 ansat som sognegårdsvært i Feldborg.

I familien er der fire børn: Thomas, født i 1976, Rikke, 1979, Claus, 1982, og Martin, 1984.

ELISEBORGVEJ 1, HALLUNDBÆK KJÆR

Ejendommen ejedes i 1917 af Emma og Marinus Kjeldsen; men omkring 1927-28 overtog Ingrid og Peder Jensen den. De havde før haft statsejendommen, Hovedgaden 57. Foruden driften af landbruget kørte Peder mælk til Feldborg mejeri, og om sommeren arbejdede de i tørvemosen og tog ellers, hvad der var af forefaldende arbejde for at supplere den sparsomme indtægt, som landbruget gav.

Der blev en stor børneflokk, hvoraf de 8 er født i Hodsager (se under »Mølgaard«). Der var et godt sammenhold i familien, og børnene lærte hurtigt at hjælpe til ved alt arbejde.

Ingrid og Peder var meget gæstfrie og hjælpsomme, så der kom ikke mange til deres dør, uden at Ingrid varmede kaffekanden. Når der var fest, så som bryllup, sølvbryllup o.l. rundt om i hjemmene eller forsamlingshuset, var der ofte bud efter Ingrid som servitrice eller kogekone, og Peder som skaffer. Tit kom de dagen i forvejen for at hjælpe med at pynte op i garage, lade eller hvor det nu var, festen skulle stå. Hjælpen var nok oftest uden vederlag.

De samlede også jævnligt naboer og venner, og da børnene voksede op, havde de tit kammeraterne med hjem. Så tog Peder harmonikaen, og de fik sig en svingom i køkkenet.

I 1937 flyttede de til V. Feldborg.

Husmandskreditforeningen overtog ejendommen i 1938, og nu boede Agnes og Børge Hornshøj der for en leje af 25 kr. pr. kvartal. De drev landbruget for egen regning, kørte mælk i de 3 år, de var der, og arbejdede også i tørvemosen.

Der var tre børn i ægteskabet: Grethe, født i 1939, Kirsten, 1940, og Svend Erik, 1942.

Ejendommen var en kort tid på andre hænder. Omkring 1941-42 købte Dora og Laurids Thalund den af kreditforeningen. Laurids kørte mælk, en tid arbejdede han i tørvemosen, og begge tog de, hvad der var af forefaldende arbejde, så som kartoffelopsamling om efteråret, og når tyttebærrerne var modne, var Dora en ferm plukker. Her kunne børnene også være med – men når Dora en rigtig varm solskinsdag så op til flere hugorme, gik hun hjem med børnene.

Børnenes navne: Evald, født i 1929, Verner, 1931, Viola, 1933, Erhard, 1939, Orla, 1941, Ruth, 1942, Karsten, 1945, og Ida, 1947.

Børnene lærte at hjælpe til ved landbruget både derhjemme og ude hos fremmede.

Da Laurids Thalund i 1963 solgte ejendommen, købte de hus i Lind og senere i Sunds, hvor de i 1988 fejrede diamantbryllup.

Den nye ejer, Svend Kæmner fra Korsør, solgte den del af jorden, der lå syd for Eliseborgvej til Henning Nielsen i »Birkkjær«.

I 1983 købte Flemming Thomsen ejendommen. Han byggede ny lade og garage og satte sten omkring stuehuset, solgte resten af jorden til brødrene Pedersen, Hallundbækvej 17, og der er nu kun ca. 1 tdl. tilbage.

I 1989 købte Jens Sønderby og Anna Hedberg Jensen ejendommen.

»KÆRVANG«, ELISEBORGVEJ 4

I 1912 overtog Lars Larsen, der var fra »Æ. Rund« i Halkjærhuse, »Kærvang«, og blev gift med Katrine, datter af Petrine og lærer Thomas Henriksen, som ejede »Kærvang«.

Petrine fik en lejlighed i den vestre ende af stuehuset. Lars og Katrine havde ingen børn selv, men adopterede Helga, født 1916, der i 1936 blev gift med Alfred Nielsen fra Gl. Hodsager. De opførte et statshusmandsbrug på Hallundbæk mark, Hodsagervej 67.

»Kærvang« var en ret god ejendom, som igennem årene blev drevet godt med en karls hjælp. Trækraft var, som så mange andre steder, en fritstående 5 vinget vindmotor.

Lars var meget interesseret i biler og købte en Fordvogn, som senere blev afløst af en lille lastvogn, som blev brugt til lidt fragtkørsel. Der blev anskaffet et karosseri til at sætte på ladet, så der kunne køres med personer. Jeg husker, at han kørte med os skolebørn fra Hodsager skole og til Aulum station, når vi skulle på udflugt med DSB. Senere blev bilen solgt til naboen Jens Kjeldsen, der oprettede fragtrute til Holstebro og Struer.

Lars og Katrine drev ejendommen til 1941, da Lars blev syg og døde. Katrine solgte derefter til sin svoger Niels Larsen. Han og hans kone, Marie, havde vognmandsforretning i Sterup i Vendsyssel. Niels ville gerne tilbage til sin hjemegn.

Det blev kun en kort tid for familien Larsen i »Kærvang«, idet de allerede i 1943 byttede med centralbestyrer Steffensen i Feldborg. Marie passede centralen, og Niels overtog busruten Feldborg - Holstebro.

Det blev heller ikke mange år for familien Steffensen i »Kærvang«. Steffensen startede et ejendomsmæglerfirma i Feldborg 1946.

Næste ejere blev Kirstine og Poul Mortensen, der havde solgt Hodsager central til Karen og Peder Resdal, Vinding, 1946. For dem blev opholdet på »Kærvang« ikke mere end et par år, da de flyttede til »Sønderagerhus«, Bredvigvej 19, i 1948.

Mere stabilt blev det for det unge par, Agathe og Axel Jensen, der i 1949 købte »Kærvang« for 30.500 kr. I de følgende 21 år, som familien boede her, blev både bygninger og jord forbedret.

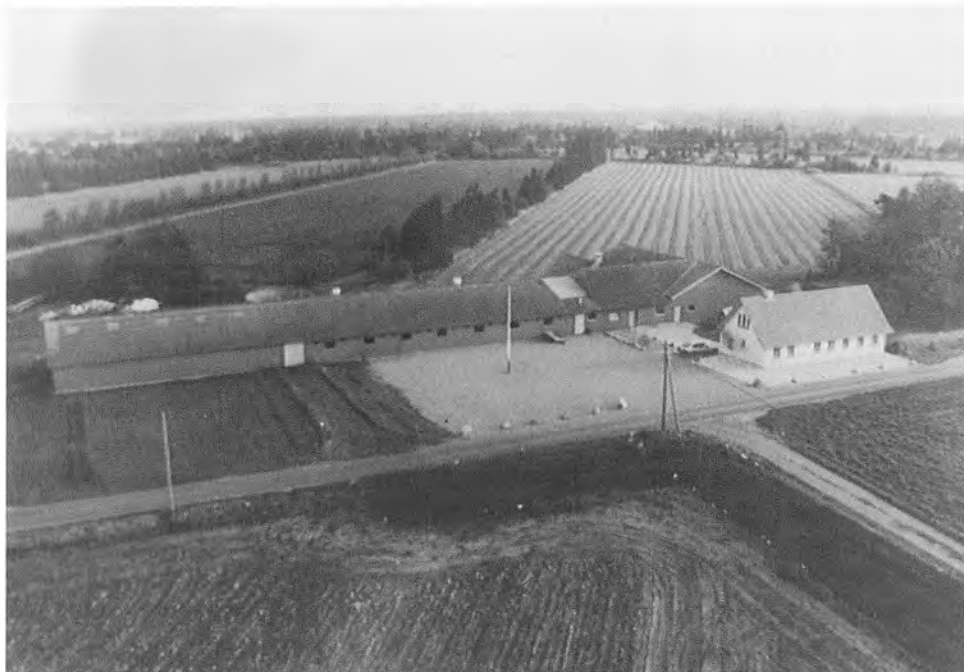
I 1970 købtes naboejendommen »Grønbæk«, Eliseborgvej 3, hvortil familien flyttede, men beholdt »Kærvangs« jord og solgte bygningerne til ingeniør Anders Graversen, Gjellerup.

Agathe og Axel Jensen fik børnene: Bent Christian, 1943, Evald, 1944, Knud Erik, 1946, Karen Margrethe, 1947, og Marianne Lissy, 1956.

Nuværende ejer er Jørgen Michael Werner, som også bebor ejendommen.

»GRØNBÆK«, ELISEBORGVEJ 3

Ejedes i 1917 af Chr. Højs enke, der solgte den til sønnen Johan Høj, som kun havde den ganske kort tid. I 1928 købte Maren og Ingvar Larsen »Grønbæk«.

De kultiverede og dyrkede de lave arealer op og fik gravet grøfter, så den vandlidende del af jorden blev afvandet.

I familien er der 10 børn, hvoraf de 7 er født i »Grønbæk«: Kristian, i 1930, Villum, 1931 (død samme år), Inger, 1932, Magda, 1933, Villum, 1935, Ruth, 1937, og Kurt, 1940.

I 1942 byttede de ejendom med Grete og Andreas Andersen fra Vester Sneftrup i Simmelkjær. Grethe og Andreas drev landbruget i de 5 år de havde gården.

I 1947 solgte de til Ester og Poul Johansen, Aulum. Poul er født i »Hedegaard« i Hodsager. I 1955 byggede de ny stald og udvidede besætningen. I familien var der 4 børn: Anne Marie, født i 1947 (død 5 mdr. gammel), Johan, 1949, Preben, 1951, og Erik, 1955.

I 1964 solgte de til Mary og Hans Andersen, Aulum, som boede der i 6 år. Hans arbejdede den sidste tid på Herning Svineslagteri og tjente en løn som supplement til landbruget. Deres børn er: Hans Erik, født i 1954, Alex, 1955, Anne, 1960, og Karin, 1961.

Gården blev i 1964 solgt til Agathe og Aksel Jensen, Eliseborgvej 4, der havde solgt bygningerne der, og nu lagde jorden til »Grønbæk«, som var nabogård, og der blev nu et rimeligt stort jordtillæg til denne. Der blev i 1977 bygget en større stald til 50 køer + opdræt. I 1978 købte de naboejendommen Eliseborgvej 5, og flyttede til denne bopæl, efter at datteren Karen Margrethe og svigersønnen Jens Peder Christensen blev bestyrerpar for dem til 1990, da de solgte til Eva og Leo Birkebæk.

Karen og Jens Peders børn: Vivi, født i 1964, Kim, 1966, og Brian, 1972.

ELISEBORGVEJ 5

Ejendommen har skiftet ejer 3 gange siden 1917. Marie og Esper Kjeldsen købte den i 1921 af Jens Th. Jørgensen. Esper Kjeldsen havde forinden tjent penge ved tørvegravning og andet arbejde, så i 1923 byggede han nye huse på ejendommen. I mange år derefter kørte han mælk til Feldborg mejeri.

Marie, der var fra Salling, arbejdede i mange år i Feldborg statsskov med at plante træer. Om efteråret var hun med i et kartoffelsjak, der undertiden samlede kartofler i 2 mdr. Hun var også en god hjælper rundt i hjemmene ved festlige lejligheder. Hun døde i 1969.

I familien var der 4 børn: Jens, født i 1926 (død i 1981), Henning, 1929, Gerda, 1932, og Tove, 1939.

Efter faderens død i 1972 var børnene fælles om ejendommen, som blev passet af Jens indtil 1978, da den solgtes til Agathe og Aksel Jensen, som flyttede hertil fra »Grønbæk«, Eliseborgvej 3. Landbrugsjorden blev lagt sammen med nr. 3, så nu er der kun ca. 2 tdl. tilbage til nr. 5, som Agathe og Aksel Jensen stadig bebor efter at have solgt »Grønbæk« i 1990 til Eva og Leo Birkebæk.

»BIRKKJÆR«, ELISEBORGVEJ 6

Hans Bay solgte i 1918 gården til Jens Kjeldsen, Bjert, Ryde, og hans kone, Kirstine Poulsen, Neder Feldborg, og de havde den til 1945. De opfødte en stor børneflokk: Jens Poulsen, 1913, Henry, 1914, Kristian, 1916, Marius, 1918, Marie, 1919, Ejner, 1921, Egon, 1924, tvillingerne Edith og Anna, 1926, Krista, 1928, Anton, 1930, og Juul, 1932.

Jens Kjeldsen var udlært murer og en meget dygtig og omhyggelig håndværker, som faktisk var noget af en tusindkunstner. Han fik også god brug for sine evner, idet han måtte ud at tjene penge med murskeen, efterhånden som familien blev større. I 1925 købte de 11 tdl. agerjord af Kr. Jensen, nu Hodsagervej 69.

Sønnen Kristian Kjeldsen, gift med Edith Sørensen, Damholm, købte gården i 1945, men solgte den allerede året efter til Aksel og Jensine Nielsen, som sammen med børnene: Rita, Elmar, Bent, Henning og Betty, drev gården godt i efterkrigsårene, indtil de 1964 solgte den til sønnen Henning Haunstrup Nielsen, gift med Marie Offersgaard.

Henning har købt tillægsjord, 10 tdl. fra Eliseborgvej 1. De har været dygtige, og hele gården er om- og nybygget fra 1970-74. Deres børn hedder: Jette, født i 1964, Ryan, 1965, Tina, 1969, Tommy 1972, og Helle, 1975.

Halkjærhuse

»AAGAARD«, HODSAGERVEJ 69, HALKJÆRHUSE

Ejerskifte 15 gange siden 1917. Typisk for mange af ejerne var, at de kørte mælk til Hodsager mejeri, da de ikke kunne leve af landbruget på ejendommen.

I marts 1954 overtog Chr. Thomassen, gift med Mariane Lauridsen, ejendommen. Efter et par år begyndte Chr. T. at arbejde en del for vognmand Andreas Andersen, Hallundbæk, og ca. 1957 startede han med at køre mælk til Hodsager A/M. Dette fortsatte han med til ca. 1963, hvor han måtte holde op p.g.a. dårligt helbred.

Deres børn er: Erik, født i 1941, Emma, 1943, Peder, 1946, og Anna, 1948.

I 1967 overtog sønnen, Peder, ejendommen. Han er født i 1946 og gift i 1965 med Birgit, født i 1948, datter af Johannes Nielsen, Grove.

De startede med at bygge nyt stuehus, og i 1972 byggede de et stykke til det. I 1976 opførtes et nyt maskinhus, og i 1982 nye udhuse: lade, hobbyrum og fyrrum. D.v.s., at juni 1982 havde de fjernet det sidste af de gamle bygninger, så ejendommen nu fremstår i helt ny skikkelse.

De har i alle årene haft arbejde ved siden af landbruget, som nærmest er drevet som en slags hobby. Peder har fra 1967 arbejdet som sygepasser på Infirmeriet, Flyvestation Karup, Birgit har arbejdet som syerske. De sidste 17 år hos Vangard Sportswear, Sunds.

Deres to børn er: Karina, født i 1971 og Per i 1978.

»Æ RUND«, HODSAGERVEJ 70

Fra 1885 boede Anne Marie og Peder Larsen på ejendommen. De fik en stor børneflokk – 11 ialt. Da der var småt med plads og vel også knapt med føden, kom børnene tidligt ud at tjene ved 6-10 års alderen.

Da den lille ejendom ikke gav så meget, måtte Peder gå på dagleje. Om vinteren tærskede han med plejl for folk og fik 50 øre om dagen. I sommertiden var han teglbrænder i Nygaard i Ørre, og i den tid brændingen varede, ca. 1 uge ad gangen, var han ikke hjemme, men måtte konstant passe ilden. Børnene gik da ned til ham med middagsmaden hver dag, en tur på 8-10 km frem og tilbage.

Marie passede sammen med børnene ejendommen det meste af tiden.

Børnene var: Svend, født 1885, Lars, 1887, Marinus, 1889, Katrine, 1891, Kristian, 1894, Peder, 1896, Mariane, 1898, Otto, 1901, Niels, 1902, Methea, 1903, og Anders, 1905.

Peter Larsen døde i 1920, men Marie drev ejendommen sammen med sine sønner, der skiftedes til at være hjemme indtil 1925, da Kristian fik skødet, og blev gift med Katrine fra Vejstrup på Fyn. Hans mor fik en aftægtslejlighed i det nyopførte stuehus. Marie flyttede dog senere til Hodsager Kirkeby og døde i 1936.

Kristian byggede også ny stald og lade i een bygning, som står endnu. De måtte sælge ejendommen i 1929.

Efter at have været bestyrer et par steder, flyttede de til en skovfogedbolig i Æbleskoven, under Ørbæklunde gods på Fyn. Her var Kristian skovfoged i næsten 50 år.

Nye ejere blev familien Hans Hauberg fra Nr. Sundby – dog kun til 1931, da de solgte til Katrine og Morten Vestergård fra Vestergård i Varhede. I de næste 10 år blev resten af heden opdyrket. Morten døde 1941, men Katrine drev ejendommen videre sammen med sønnen Kresten og datteren Emma, der arvede den, da Katrine døde 1950. Emma døde i 1976. Kresten blev boende på ejendommen, indtil han blev ramt af en hjerneblødning, kom på hospitalet og senere på Haderup Alderdomshjem, hvor han havde det godt i ca. 2 år til sin død i 1991, 80 år gammel.

Kresten nåede forinden at sælge ejendommen til montør Villy Højmark Pedersen fra Aulum. Han har nu fået stuehuset moderniseret.

For nogle år siden havde Kresten solgt det meste af jorden til sin nabo, Anders Lundgård, »Bechsminde«.

»BÆKKELUND«, HODSAGERVEJ 71

Navnet »Bækkelund«, som gården hedder i dag, stammer fra det tidligere »Bechsminde«, opkaldt efter den tidligere ejer først i århundredet, Jens Chr. Bech og hustru Mariane Bitsch. Mariane døde efter at have født sit tredje barn, Johan, i 1902. Senere blev Jens Chr. gift med Marie Nielsen fra Haderup.

Børnene af første ægteskab er: Ingrid, Kristian og Johan, og af andet ægteskab: Mathilde, Marie, Mariane, Grethe, tvillingerne Jens og Julin, Mads Chr., Karlo, Søren og Harry.

Efter Jens Chr. Bechs død 1932 drev Marie gården videre nogle år med børnenes hjælp. I 1934 solgte Marie til Kirstine og Peder Christensen, der kom fra »Ll. Stoubæk« i Aulum og Marie flyttede til Herning.

Da børnelammelsesepidemien hærgede først i fyrrene, blev tre af deres børn ramt af sygdommen, Ellen og Peder fik alvorlige lammelser. Den store børneflokk var: Ellen, 1919, Børge, 1923, Peder, 1924, Lilly, 1926, Oluf, 1928, Henry, 1930, Kresten, 1932, Egon, 1934, og Karen, 1938.

Sidst i fyrrene solgte familien ejendommen til Laura og Bertel Ole Jensen (Besser), der tidligere boede i »Petersminde«, Hallundbækvej 20, men solgte få år efter til Aksel Nielsen, Yllebjerg.

Mere stabilt blev det i 1953, da Aksel solgte til Ingrid Stubkjær, Måbjerg, og Hans Peder Hansen, Øster Marie, Bornholm. De har i årenes løb forbedret gården betydeligt, bygget nyt stuehus 1960, maskinhus 1965 samt ko- og svine-

stald 1966 og samtidig klarede de sig økonomisk godt. Det blev også til en stor børneflokk: Egon, 1948, Tove, 1950, Anne Grethe, 1952, Inger, 1954, Kaj, 1956, og Eva, 1959.

Hans Peder blev syg og døde 1978, kun 55 år gammel, og i 1979 solgte Ingrid gården til Inge og Finn Iversen, Mors, der havde gården i 7 år.

I 1986 købte det unge par Bodil Bredtoft, Aulum, og Anders Lundgård, Mousing, gården. De har en stor malkekvægsbesætning, har købt tillægsjord fra naboejendommen, Hodsagervej 70, og investeret i vandingsanlæg. I 1991 er der bygget et stort foder- og maskinhus på ca. 800 m², og er i dag en moderne gård med stor produktion.

I ægteskabet er der børnene: Marie, 1984, Jakob, 1986, og Thomas, 1989.

»GRANLY«, HODSAGERVEJ 77

Ejerskifte 1 gang siden 1917. Nuværende ejer siden 1945 er Peder Simonsen, Hodsager, og Else Andersen, Vind. De byggede ny svinestald i 1952 og et kartoffelhus i 1966-67.

Jens Jensen Romlund kom hertil fra Romlund. Først til Simmelkjærhus som hegnsmand fra 1861-76 og derefter til Halkjærhuse. Han havde navnet Romlund efter sit fødesogn. I sin ungdom havde han været med til at plante skov vest for Viborg, hvor han som dreng havde vogtet får. Han var arbejdsleder, og som sådan skulle han også udbetale løn til arbejderne. Pengene skulle hentes i Viborg, og han bar dem i en lille sæk, idet hovedparten var mark- og kobberskillinger. Jens Romlund var veteran fra 1864. Det var en ære for ham, og han

Her spindes hårreb på en håndten. Hodsager 1926.

ville gerne fortælle derom. Engang lå han og en kammerat ved et dige, hvor de blev beskudt af tyskerne. Kammeraten faldt, men J.R. reddede livet. Han døde 96 år gammel i 1931.

Hans søn, Martin, havde gården fra 1917 til 1945. Han lod plante torækkede hvidgranshegn i 1916. Da var der ellers kun få markhegn, undtagen i skel. Men han klagede over, at der gik så mange graner ud i 1921. Det kunne måske skyldes, at de var plantet i huller. Grunden kunne også være, at 1921 var en meget tør sommer ligesom f.eks. somrene 1975-76 og til dels 77.

Martin Jensen var i sognerådet fra 1924 og vistnok 2 perioder til 1932. I en årrække var han formand for Hodsager mejeri, og som sådan var han i 1930 på en rejse til London sammen med daværende mejeribestyrer, Johannes Nielsen. Det var en rejse som smørgrossisten gav sine leverandører. I digte fortæller M.J. om rejsen og nogle af Londons seværdigheder. Han havde en poetisk åre og skrev mange smukke digte, som hans søster Karen lod udgive i et lille hæfte efter hans død med titlen: »Under sol og stjerner«. Nye digte fra ind- og udland.

Martin Jensen forblev ungkarl. Han havde igennem mange år en dygtig husbestyrerinde i Mathilde Lauridsen fra Ørnhøj, som ydede ham god pleje og støtte. Hun tog del i alt forefaldende arbejde sammen med en dreng eller ung karl, da Martin havde forskellige tillidshverv, som tog en stor del af hans tid. Da Martin døde 1945, købte Peder gården, og Mathilde blev hos ham som husbestyrerinde, indtil han blev gift med Else i 1947.

Derefter fik hun plads hos herreekviperingshandler Chr. Mosekjær, Vildbjerg, med hvem hun senere blev gift.

Else og Peder Simonsen, der fik børnene: Kristian, født i 1948, Frida, 1949, Martine, 1953, og Aase, 1956, driver et godt og alsidigt landbrug og i mange år avledes en del kartofler til spise- og læggebrug. Nu er sønnen Kristian blevet medejer af gården, men arbejder ude, bl.a. på kartoffelsorterercentral. Pigerne er flyttet hjemmefra, og er alle tre gift.

HODSAGERVEJ 75, HALKJÆRHUSE

Beboelsesejendom opført 1977 af Knud og Inga Andersen på pogeskolens legeplads.

I 1975 omkom Knud A. ved en tragisk knallertulykke. Nuværende ejer Inga Andersen. Børnene er: Dorthe Elvira, født 1956, Lene Kristine, 1958, og Jan Christian, 1961.

HODSAGERVEJ 73, HALKJÆRHUSE

Træhus opført i 1932 og benyttet som pogeskole indtil sommerferien 1956. Nuværende ejer Anders Cort Jensen, Mors, og Olga Elvira Nielsen, Mors, som har indrettet huset til beboelse. De har børnene: Inga og Curt. Curt er tømrer og Inga tekstilarbejder, og hun bor i naboejendommen. Anders C. Jensen døde i 1983.

»ØSTERGÅRD«, HODSAGERVEJ 79, HALKJÆRHUSE

»Østergård« er een af de ejendomme, der har skiftet ejere mange gange. Simon Simonsen, kaldet Simon Skovfoged, var hegnsynsmand ved Sdr. Feldborg plantage i mange år, og boede her til 1917, og solgte til Kristiane og Hans Brombjerg.

De fik døtrene: Else i 1917 og Johanne i 1919.

Hans Brombjerg var en dygtig snedker og tømrer, og var derfor meget ude på arbejde. Han byggede stald og lade 1937.

1939 overtog Else og svigersønnen Johan Hvam, fra Aulum, ejendommen og drev den til 1944, og flyttede til Tvis gl. kro.

De næste 2 år – 1944-45 – var Henry Clausen ejer, og solgte derefter til Jørgen Nielsen, Risomgård, Aulum, der dog ikke boede på ejendommen, men drev den med bestyrer indtil 1947, da han solgte til Holger Baunsgård, der igen solgte i 1949 til Villum Andersen fra Ommosegård.

Allerede samme år solgte Villum til Kristian Søndergård, der også året efter flyttede, og ny ejer blev Kristian Søholm i 1950. Han flyttede også inden året var gået.

Mere stabilt blev det fra 1950-1957, da Olga og Anders Jensen købte ejendommen. De kom fra Nykøbing Mors, hvor de havde haft mølleri og havde børnene Inga og Curt. Da de solgte, købte de den gamle forskole på Peder Simonsens mark.

Fra 1957-1963 havde Chr. Nielsen ejendommen, men solgte til de nygifte Inga Hareskov og Gunnar Engedal Pedersen, som fik børnene: Gitte, født i 1963, og Jens, 1967.

Næste ejere i 1967 var Anna Brokholm, Sevel, og Kristian Elkjær, Sahl, der boede her til først i firserne, og solgte til Leif Mortensen fra Aulum, der har ejendommen endnu.

HODSAGERVEJ 72, HALKJÆRHUSE

Peder Jakobsens stedsøn, Jens Peder Jensen, og hustru, Gertrud, havde ejendommen indtil 1928, da de flyttede til Nybro i Ørre. Deres børn: Peder, født i 1909, Johanne, 1911, Kresten, 1912, Katrine, 1913, Marinus, 1915, og Klara, 1919.

Den ny ejer blev herefter Kr. Sandgaard Andersen, født i 1903, søn af Villum Andersen, Ommosegaard. Gift 1928 med Kirstine Jensen, født i Feldborg 1907, datter af Marie og Søren Jensen. Deres børn: Villum, født i 1931, Inger, 1933, Søren, 1935, Metha, 1937, Frede, 1938, Lydia, 1941, Hanne, 1944 – død 1987, og Maja, 1947.

Kr. Sandgaard fik gården bygget op med ny lade i 1933 samt nyt stuehus og stald i 1942. Men allerede i 1953 døde Kr. Sandgaard ved en tragisk ulykke med mælkevognen.

Efter hans død drev Kirstine gården videre med dygtig hjælp af børnene. I 1967 overtog sønnen Frede gården. Siden da er stuehuset blevet moderniseret i 1970. Markvandingsanlæg anskaffet i 1972 og nyt maskinhus bygget i 1984. Endvidere er der sket forandringer og moderniseringer af driftsbygningerne samt fordobling af besætningen, der nu består af 15-16 køer plus opdræt.

Ommosegårde

»OMMOSEGAARD«, OMMOSEVEJ 2

»Ommosegaard«, i dag tilhørende Ulla og Ove Kloster, har skiftet ejer 5 gange siden 1917.

Karl Dalgaard, hjemvendt dansk-amerikaner, købte i slutningen af tyverne »Ommosegaard« af Kresten Nielsen, der havde haft gården siden 1886. Efter en brand i 1930 genopbyggede Karl Dalgaard gårdens fire længer i røde teglsten. Karl var gift med Metha. Børn: Johanne og Laurids.

Den 10. november 1934 blev der afholdt tvangsauktion over »Ommosegaard«. Til auktionen på dommerkontoret i Holstebro var kun mødt repræsentanter fra Vest- og Sønderjydske Kreditforening, der havde første og anden pant i ejendommen på tilsammen 24.378,47 kr. Som eneste bydende bød Kreditforeningen 100,00 kr. for gården, og det blev hammerslag.

Den 27. nov. 1934 købte Nicoline og Jakob Kloster gården af kreditforeningen, pris 25.300 kr., med 1.250 kr. i udbetaling og med overtagelse samme dag.

Men de kunne ikke flytte ind før 1. april, da de havde gården Øster Kjellerup i Ejsing i forpagtning fra 1. april 1930 til samme dato i 1935.

Med fra Ejsing havde Nicoline og Jakob Kloster 6 køer, 2 kvier, 4 kalve, 2 jyske heste og nogle høns. Gårdens areal var 54 ha, heraf 24 ha hede.

Under krigen begyndte Jakob Kloster opdyrkning af heden med heste, men først efter krigen kom der rigtig gang i opdyrkningen. Nu med traktor fra maskinstation.

I 1950 blev der lagt elektricitet ind på ejendommen, og i 1954 blev der tilkøbt 5,5 ha for 1500 kr. pr. ha. Samme år blev der købt en Volvo traktor til 11.600 kr.

Udover det materielle skal det nævnes, at Nicoline og Jakob Kloster opfostrede syv børn, der alle er beskæftiget ved landbruget. Den ældste, Jakob, født i 1932, gift med Ebba, bor i Haderup. Else, født i 1933, gift med Ove Breinholt, bor i Hodsager. Ruth, født i 1936, gift med Johannes Poulsen, bor i Simmelkjær. Johannes, født i 1938, gift med Martha, bor i Hodsager. Paula, født i 1943, gift med Ove Jensen, bor i Herborg. Birgith, født i 1948, gift med Peder Troelsen, bor i Stendis, og Ove, født i 1950, gift med Ulla, bor i Hodsager.

Endelig skal det nævnes, at Nicoline og Jakob Kloster var dybt engageret i det kirkelige arbejde. De havde deres faste ståsted i Indre Mission. Desuden var Jakob Kloster søndagsskoleleder i mere end 25 år.

Nicoline var et udpræget hjemmemenneske, som bl. a. gav sig udslag på en familieudflugt til Himmelbjerget omkring årene 1965-66. Da vi var kommet på skibet i Silkeborg og fået betalt de 500 kr. det kostede med sejlturen til bjerget, udbrød Nico: »500 kr. er mange penge, men jeg ville nu godt give 500 til for at komme hjem med det samme«. Turen blev dog vellykket, og vi kom alle hjem i god behold.

Den 1. april 1973 afstod Nicoline og Jakob Kloster gården til sønnen Ove, der samme år blev gift med Ulla Madsen. Gårdens areal var 55 ha, inclusive 7 ha hede, hvoraf de 6 ha nu er opdyrket. I 1978 blev der bygget 60 m² til stuehuset, der blev bygget nyt maskinhus samt svinestald, og der blev omforandret til spaltstald til 50 kalve. I 1984 blev der bygget nyt kartoffelhus med sorteringsanlæg. Gården drives i dag med 60 køer plus opdræt samt ca. 15 ha læggekartofler til eksport og hjemmemarked. Gården drives som familiebrug med 1 medhjælper.

Ulla og Ove Kloster har 3 børn: Berit, født i 1974, Hanne i 1977 og Marie i 1980.

»ØSTER OMMOSEGAARD«, OMMOSEVEJ 3 2. GENERATION

I 1889 overtog Villum Kirkegaard Andersen sin fødegård. Villum var gift med Inger Marie Jensen fra Sandgaard i Aulum.

De havde børnene: Anders, født 1889, Lars Kirkegaard, 1895, Kristen Sandgaard, 1903, Else Kathrine, 1904, og Jensine Marentine, 1905, hvoraf de to første var med hans første kone Else Kathrine Iversen, Simmelkjær.

Villum Andersen var en af dem, som tidligt havde fundet ud af, at det kunne betale sig med motorkraft og tærskemaskine, idet han ellers skulle give 1 kr. for at få tærkset en trave korn (60 neg) med plejl. Han anskaffede derfor en benzinmotor allerede i 1909.

Villum var medlem af Aulum-Hodsager sogneråd fra 1909-13 – var eneste medlem fra Hodsager – af menighedsrådet 1912-16 og flere andre tillidshverv.

3. GENERATION

I 1922 overtog sønnen Lars Kirkegaard gården. Han var gift med Marie Nielsen fra Egelund. De fik børnene: Else Kathrine, født i 1922, Villum Kirkegaard, 1923, Bodil Marie, 1924, Anders Mathias, 1926, Eskild Emil, 1927, Inger Marie, 1928, Sigvald, 1930, Marie Mathea, 1933, Poul Erik, 1936, og Anna-Lise, 1941.

Marie og Lars Andersen skabte et godt og gæstfrit hjem. Marie var en meget dygtig kvinde. Hun klarede den store børneflokk og havde alligevel altid overskud til at hjælpe andre.

Lars var på mange områder en foregangsmand og med på nye ideer. Han byggede nyt stuehus i 1922, ko- og svinestald i 1923 og et kartoffelhus i 1940. Allerede omkring 1924 fik han som supplement til den stationære benzin – efter petroleumsmotor fra faderens tid opført en fritstående femvinget vindmotor. Begge dele afløstes af el-kraft i 1935.

Lars Andersen var en af dem, der oplevede de forfærdelige kriseår i 1930-erne. Efterfølgende, vil man forstå, hvor galt det var. I 1920-25 var gennemsnitsprisen for smør på 5,85 kr. pr. kilo. Men prisen gik så jævnt nedad til kun at være 1,70 kr. pr. kg i gennemsnit for 1932, 33 og 34. En mand solgte 4 grise, som ikke var helt lige store. Den største vejede dog 32 kg; men trods det fik han kun 20 kr. for dem tilsammen. Almindelige kælvekvier blev solgt for 65-70 kr. pr. stk. Gennemsnitsprisen for 1. klasses slagtesvin var for 1931-32 kun 0,78 kr. pr. kg.

I 1933 blev der lavet en ordning med svinekort, og produktionen blev fordelt efter bestemte regler. Nu steg priserne, så gennemsnittet i 1934 var 1,56 kr. pr. kg for de svin, der var kort til. Det, som hjalp mange i trediverne, var hønsene. Man fandt ud af, at når hønsene fik en tilstrækkelig lang dag med ekstra lys morgen og aften og en god fodring, så kunne de lægge masser af æg, også om vinteren.

Mange fik også gode leverancer til den nybyggede kartoffelmelsfabrik i Karup. Kartoffeloptageren holdt sit indtog, og hermed kunne børnene hjælpe endnu bedre til med kartoffeloptagningen.

Da sønnen, Poul Erik, i 1962 overtog gården, flyttede Marie og Lars til Hodsager Kirkeby, Hovedgaden 33, i det særprægede hus, som slagtermester Chr. Jeppesen havde bygget. I de følgende 20 år foretog Lars mangfoldige ture på cykel og knallert især i Jylland. Det blev også til mange udenlandsture med bus eller fly. Marie havde ikke længere kræfter og helbred til at følge ham. Hun døde i 1974.

Lars er nu 94 år, men stadig i fin form og har indtil for nylig kørt på knallert rundt til børnene. Af og til har han endog taget turen helt til Thyborøn.

Lars Andersen var i nogle år medlem af skolekommissionen og medlem af Hodsager menighedsråd i 24 år.

4. GENERATION

I 1962 overtog sønnen, Poul Erik Andersen, gården. Poul Erik blev samme år gift med Karen Margrethe Bjerg, datter af Agnethe og Peder Larsen, Haderup. Ægteparret har to sønner: Henning, født i 1962, og Bjarne, 1966.

Poul Erik foretog en tilbygning til kartoffelhuset i 1968 og moderniserede stuehuset i 1970.

Gården drives i dag udelukkende med planteavl.

OMMOSEVEJ 1

Statsejendom skilt fra Ø. Ommosegaard 1957. Ejendommen ligger på det sted, hvor der engang var et mejeri. Dette mejeri blev bygget i 1890 og nedlagdes i 1908, da der samme år blev bygget nyt andelsmejeri i Hodsager Kirkeby, Hovedgaden 39.

Gårdens ejer er Sigvald Andersen, født i 1930, søn af Marie og Lars Andersen, Ø. Ommosegaard.

Sigvald Andersen blev i 1967 gift med Anna Lis Bjerg, født i Haderup, datter af Agnethe og Peder Larsen. I ægteskabet er født 3 sønner: Torben, 1968, Gustav, 1972, og Carsten, 1974.

En tilbygning til laden blev foretaget i 1965.

Anna Lis og Sigvald interesserer sig meget for travheste og har nogle af dem på gården.

Gårdens 38 tdl. drives mest med korn og kartofler.

»OMMOSEGAARD«, OMMOSEVEJ 4

1. GENERATION FRA 1887-1923

Kristian Andersen og Ane Iversen, Neder Simmelkjær. Deres børn: Anders, født i 1888, Lars, 1890, Else, 1893, Johan, 1895, Kirstine, 1896, Johanne, 1899, og Otto, 1905.

Anders og Lars emigrerede til Australien og siden til USA.

Da gården blev udstykket fra Ø. Ommosegaard i 1887, fik den navnet »Mosegaard«. Dette blev senere til Ommosegaard, som så igen blev til Ommosegaard. Nu bliver gården igen kaldt Ommosegaard. Denne skiften mellem de to stavemåder gælder også for de fleste øvrige Ommosegårde.

Der blev bygget stuehus efter egnens skik og brug langs med vejen i længderetning øst-vest, og en agerrumlade mellem to rækker ben blev sammenbygget vinkelret med stuehusets vestre gavl. En sådan lade var en stor sjældenhed for egnen på daværende tidspunkt. Omkring 1900 blev der bygget stald ud fra laden i vestlig retning, parallelt med stuehuset, og tilbygning til laden mod syd..

I 1915 blev der bygget ny kostald med fodergang ud fra ladens sydlige gavl mod øst. Kun to små agre var dyrket, da Kr. Andersen begyndte. Besætningen var 2 køer og 2 u'ner (betegnelsen for små etårige stude). Der var vel lidt græs til kreaturerne i Lille Kjær (d.v.s. den lave jord langs bækken). Køerne blev solgt om efteråret, og så tog Kr. Andersen ud med uldpakken og vendte først hjem til jul. Det var den måde, hedeboenderne tjente penge på, så de kunne få produktionen i bedriften i gang.

I 1923 flyttede Ane og Kr. Andersen til Hodsager Kirkeby, Hovedgaden 45. (Se omtalen af dette hus).

2. GENERATION FRA 1923-1961

Johan Andersen, Ommosegaard, og Marie Høj, Risebakke, Feldborg. Deres børn: Anna, født 1924, Kristian, 1926, Jens, 1929, Johannes, 1931, Svend Aage, 1936, og Elise, 1938.

Da Johan overtog gården, var der 75 tdl., deraf 20 tdl. hede + 6 tdl. plantage. Han opdyrkede den sidste hede i 1950.

Johan Andersen sad i sognerådet fra 1946-1950 og i menighedsrådet fra 1945-53. I flere år var han også søndagsskolemedarbejder i østersognet.

Da Ester og Svend Aage overtog gården i 1961 flyttede Marie og Johan til Hodsager by, Hovedgaden 14, (s.d.), hvor de boede til deres død, Marie i 1967 og Johan i 1983.

3. GENERATION FRA 1961

Svend Aage Høj Andersen og Ester Skorstensgaard, Simmelkjær, blev gift i 1961. Deres børn: Jan, født i 1962, Karin, 1964, Connie, 1965, og Jørn, 1975.

Ester og Svend Aage har udbygget meget. Således kartoffelhus i 1963, moderniseret stuehuset i 1970, bygget maskinhus i 1972 og svinestald i 1975 og endnu en i 1978. I 1984 byggedes et maskinhus mere. Gårdens areal er på 45 ha. Tilkøb af 1 ha i 1984. Driften er nu i 1989 lagt an på kartoffelavl og svineproduktion, og gården drives som familiebrug.

»NR. OMMOSEGAARD«, HODSAGERVEJ 81

Nuværende ejer siden 1977 er Marius Lauridsen, O. Feldborg. Indtil sidst i tyverne var der her en bilæggerovn indmuret i skillevæggen mellem stue og sovekammer. Der blev fyret med hedetørv igennem en låge i køkkenet. Ovnene kunne rumme 6 tørv af gangen, og de blev sat i tagstilling to og to, så de støttede hinanden og befordrede trækken til skorstenen.

Gården har haft det lige som ovnen med vældig gennemtræk gennem årene. Ejeren i 1887, Niels Christensen, solgte til Laust Nielsen, der dog havde gården til 1927, da han solgte til Kr. Kristensen. Året efter måtte han lade gården gå på tvangsauktion, hvor auktionsskødet gik til Søren Vejlgård, som samme år overlod dette til Edvard Chr. Andersen og kort efter videre til Aksel Hvidbjerg. Han havde nu gården i ti år, indtil han i 1944 solgte den til Frants Nielsen. Men da han allerede efter to års forløb immigrerede til Amerika med familien, blev det Mary og Ingemann Madsen, som kom til at eje gården de næste fire år. De var meget haveinteresserede og anlagde i deres tid en smuk staudehave, som desværre ret hurtigt forfaldt igen. Karen og Aksel Nielsen havde nu også stedet i fire år, indtil de i 1954 solgte til Ingrid og Aksel Nielsen under hvem gården delvis brændte og blev genopbygget i 1955. Aksel solgte i 1954 8 tdl. til Jakob Kloster.

De solgte gården til Karl Nielsen i 1957, og han solgte den allerede året efter til Jens Andersen, der holdt ud i seks år til 1964, da Søren Peder Nielsen overtog gården. Herefter gik det stærkt. Af ejere indtil 1977 kan nævnes: Kr. Gra-versen, Svendsen, Låsby, Agnes og Robert Ryall, Jørgen Jakobsen.

»VESTER OMMOSEGAARD«, HODSAGERVEJ 74

Ingvar Jespersen blev født på gården i 1897, som søn af Jensine og Jens Kristian Jespersen. Ingvar blev i 1932 gift med Kristine Jespersen, født i Hammerstoft i Feldborg i 1904, Kirstine og Ingvar fik 2 børn: Jens Kristian, født 1936 og Inger, født i 1941.

Da Ingvar overtog gården i 1920 var der 45 tdl., hvoraf 30 uopdyrket. I 1931 tilkøbtes 20 tdl. delvis hede. Ny ko- og svinestald opført i 1923, lade i 1939, ny kostald i 1968, maskinhus i 1964, og stuehuset restaureret i 1974-75.

I 1962 overdrog Kristine og Ingvar gården til sønnen Jens Kristian, der er gift med Ida Andreasen, Sneftrup. De har fem børn: Benny, født 1963, Pia, 1965, Jette, 1968, Susanne, 1971, og Lone, 1976.

Kristine og Ingvard Jespersen flyttede til Hodsager by i 1962. Ingvard døde i 1977. Kristine døde i 1989.

Ida og Jens Kristian har opdyrket den sidste hede og tilkøbt 17 tdl. agerjord af Gustav Ottesen i 1973. I 1986 tilkøbtes gården »Midtsted« med 40 ha, så der nu er ca. 84 ha i drift. Gården drives med alm. planteavl samt ca. 35 køer + opdræt og svin.

Ida og Jens Kristian Jespersen fik i 1988 tildelt sølvmedalje for landboflid af »Foreningen af jyske Landboforeninger«.

»VEJLMOSE«, HODSAGERVEJ 83

»Vejlmose« er den østligste ejendom i Hodsager sogn nord for amtsvejen. Ind mod Simmelkjær skel er der nogle vandlidende lavninger, som ikke kan afvandes. Deraf navnet »Vejlmose«, som i en årrække omkring århundredskiftet ejedes af Niels Jakobsen fra Simmelkjær. En senere ejer, Anton Jepsen, solgte i 1919 »Vejlmose« til Martin Simonsen, født i Feldborg 1892, og Petrine Frederiksen, født i Skærbæk, Aulum i 1897. De blev viede i Aulum kirke og bosatte sig i Hodsager Kirkeby. Martin arbejdede en kort tid på Toppergaard Lyngmelsfabrik, men de flyttede til Feldborg et halvt års tid, inden de for deres sammensparede penge købte og bosatte sig i »Vejlmose«, som ved overtagelsen var på 36 tdl., og kostede 10.700 kr. Ejendommen nedbrændte i 1926. Assurancesummen blev udbetalt med 6.000 kr., men opbygningen kostede 7.000 kr. I 1935 blev der indlagt elektricitet. Tidligere havde en hestegang ved den vestlige gavlende gjort fyldest som trækraft. 3 engparceller tilkøbtes i årene 1928, 39 og 49. Bygning af ny lade og udvidelse af kostalden skete i 1951. Foruden driften af landbruget havde Martin kørt mælk til Simmelkjær mejeri fra 1919 til 1951 og i 2 år til Feldborg mejeri, kørt fragtkørsel, været vejmand og haft hårdt arbejde i tørvemosen. Det sidste var dog et job, som børnene kunne hjælpe til med.

Petrine passede hus og børn, og hjalp til i stald og mark, men desuden var hun en meget benyttet kogekone – et ekstra arbejde, som hun fortsatte med, til hun var nær de 80 år.

I »Vejlmose« voksede en børneflok på 3 piger og 6 drenge op: Peder, født 1919, Else-Marie, 1921, Anna-Marie, 1924, Kristian-Frederik, 1926, Viggo-Møller, 1929, tvillingerne Karl-Evald og Ellen-Margrethe, 1934, Ejner, 1937, og Frede-Johannes, 1941.

Petrine og Martin S. solgte i 1955 ejendommen til sønnen Kristian, som samme år blev gift med Krista Pedersen fra Grove. De købte 2 tdl. engparcel i 1958, byggede ny kostald i 1964 og nyt kartoffelhus i 1970. Stuehuset blev moderniseret i 1972, og i 1977 opførtes nyt maskinhus.

Deres børn er: Benny, født 1960, og Martin, 1984. Ingen af dem ønskede at overtage ejendommen, og den blev i 1986 solgt til Jørgen Lauridsen for 960.000 kr.

Petrine og Martin Simonsen købte i 1955 hus i Hallundbæk af Jens Kjeldsen, og her boede de sammen til Martins død i 1964. Petrine blev boende i hu-

set, til hun i 1974 flyttede i nyt hus, som hun havde ladet opføre på grunden, Østvænget 2 i Hodsager. Huset i Hallundbæk blev udlejet til Anton Kristensen, Hodsager, og senere solgt til Birgit Bonde og Holger Gross. I 1988 flyttede Petrine – 90 år gammel – på Aulum Plejehjem, og datteren Else købte huset, som efter en omfattende restaurering og tilbygning af en stor udestue samt en radikal og smuk omlægning af haven blev en meget præsentabel parcel ved indkørslen til Østvænget, hvor forøvrigt så mange pæne huse og velholdte haver er en pryd for kvarteret.

54123

11
N 3/18 1923 15/6

FÖR DOKUMENTER AF
FÖRSTE KLASSE,
som koster 1 Kope over 12 Kr. 30 Øre.
Stempel-Tarif, Nr. 1

FÖR DOKUMENTER AF
ANDEN KLASSE,
som koster 1 Kope over 30 Kopeer.
Takt: 5 Øre.

5 31/55

Aftægtscontract.

Undertegnede Else Villumsen, som idag har meddelt mig Pave Christen Andersens Hvide paa Gennemseelse; Kalle. Nr. 2de af Ommevejgaard i Hvide ager Løgn har som en Del af Villumsens betinget mig følgende Aftægtsvilkår: -

1.
Fra den Aftægtsbeting paa Kalle. Nr. 2de Ommevejgaard leveres mig aarslig i gode, sunde Tænder med rigtig Tæt Vøj og Skal følgende Proportioner som tilskud:
1ste Røg, 4de Røg, 1ste Røg, Byggræs, 1ste Røg, hvedegræs, 1ste Røg, Skudflæs, 10de færd Færk, 10de færd Oulspid, 1ste Røg, 2de Røg, 6de Røg, 1ste Røg, 1ste Røg, 1ste Røg, 5de Røg, 3de Røg, 2de Røggræs, 2de Røggræs. 2de Røggræs
Aftægtsvilkårene leveres hvidt, i Aftægtsvilkårene og de enkelte Proportioner i sandt og sundt Tænder og til sandt og sundt Tænder som jeg forlanger det.

2.
Om første Dag i hver Måned leveres 1ste Røg, 1ste Røg, 1ste Røg, 1ste Røg, 10de Røg, og, 1ste Røg og 1ste Røg.
Hvad der leveres i Sandt og Sundt Tænder: -
Hvad der i alle Byggræs og Tænder leveres hvidt og sundt

og indtækt: Hvis eller i Stk. efter min Anvenning 12.
Lad gode Hæderne i S. Louis pr. Løst og 1000 Tjære
samt Hæderen af den Lyng jeg har Bæig for dit Bøg-
ning. —

Det skov som Aflygtensdøren længe bevinger har
dit og færdig og er fligtig til ud befordre mig til
og færdig med den forlangis. — I Højdomsitet.
færdig paa forlangende herud og hjemlige Provt
og Løge samt bevinge Medicin, og to Høje med
befordre mig inden dit Hæring eller Hæder og
hjem igjerd; dog kan jeg ikke forde Hæderens
afdisse Hæderen her min forvorne Løst, idet den
anden Løst som Ege af Hæd. Nr. 2^e. og 3^e. inden
den anden Hæder.

2.

Aflygtensdøren skal herud skal færdig og geard mig
to Løge med Lyngel som sine egne, og hne andet
skal læve mig 4^e eller Lørd og et Løge Trost.

3.

I Højdom og Højdomsitet skal Aflygtensdøren
gennemformidlet jeg hne dit til at flytte
herud fra min nuværende Bøgel og Aflygtensdøren
læve mig du paa mit tilflyttede Løst med
Løst og Løst af Løst og Løst inden Løst
skillet der betale mig et udeligt Vedertag efter
inillige Hæder Løst. — Løst og Løst ikke
over 4^e Løst fra Løst. — Hvis jeg flytter tilbage
læve Aflygtensdøren inden for Bøst flyt-
ning. —

4.

Skau

jeg afgives ved Dødsen skal Sælden lige indende Halv-
delen af Omkostningerne ved samme hedselige Begreb.
være efter Egens Skik, medens Effekten af de
dog nu har medbringerne. —

5

Naar Aflytningen af Siden Skulle Gæltene An-
dennede alle gælte foruden den bevilgede Pengesum
efter Egens Skik, en Skog og end Længde Skedel, alle
til en samlet Værdi af 250 Tønder. —

Aflytningens Værdi anslætes til 600 Tønder. —

Til det jeg undersøgte om Christen An dersens
forpligtelse mig til at indende formentlignende Aflyt-
ningssag og promytte, gives jeg til Tilfredshed.
for at jeg vil og end Længde Skedel, et skatligt Tønder.
sig Skat af formentlignende i Skat No. 2 af Om-
kostningerne i Høstene og end Bygningerne, Be-
søttning, Jord og Uld, og end Aflytning samt Pan-
tels Tilværelse. —

I Høstene af de 1888 er jeg undersøgt om
hvilken Tilfølgning efter Art. 25. januar 1888. —

Omnivoguard. Høstene, den 2. Marts 1888. —

Christen Andersen

Til Villighed.

Niels Andersen

Christen Andersen

Rejse 1888.

Goff i Hjem Tidning hvorved det er
29. januar 1888 og indført den 24. febr. 1888
p. Christensen

Reg. 9. 2. 294.

Under Genindviisning af nedlagte Deviser
hides forvandlede Aftagte indskrifter af Pantebogen.

Holstebro den 14. Juni 1923
Mortensen

	120
Gebyr	
1 19 § 1 Kr.	
" § 7 "	
" § 12 "	
" § 13 "	
" § 14 "	
" § 16 "	1/2
" § 21 "	2.50
" §.	

Kassation

1 Kroner 12 Ore
Elev. (Mortensen)

Løst i Holstebro Købstad med Struer
Købstad og Hjerm-Ginding Herreders
Ret den 15. JUNI 1923 19.
og indført i Skøde- og Pantebogen 273/294
Afskaffet af protokollens
Bispepremie

600
 72 0.02
 3.28
 20 0.66
 1.00
 4.94

firs Kroner ni og fire Øre

Oversættelse til nutidsdansk af:

Aftægtskontrakt

Underskrevne Else Villumsen, som i dag har meddelt min søn Christen Andersen skøde på ejendommen Matr. No. 2 h af Ommosegård i Hodsager sogn, har som en del af købesummen betinget mig følgende aftægt min livstid. –

1.

I min aftægtsbolig på Matr. No. 2 e Ommosegård leveres mig årlig i gode, sunde varer med rigtig tal, vægt og mål følgende præstationer min livstid: 2 tdr. rug, 4 skp. byg, 1/2 skp. byggryn, 1/2 skp. boghvedegryn, 1½ tdr. kartofler, 10 pund fersk flæsk, 10 pund fersk oksekød, 1/2 skp. salt, 2 pund fåretalg, 6 pund tør torsk, 1 lispund ost, 1/4 pund humle, 1/8 skp. ærter, 5 pund sæbe, 3 pund soda, 2 pund risengryn, 2 pund sagogryn, 2 pund ister.

Kødet og flæsket leveres hvert år i slagtetiden og de øvrige præstationer i sådanne kvantiteter og til sådanne tider, som jeg forlanger det.

Den første dag i hver måned leveres 1/2 pund kaffe, 1/2 pund Kandis, 1/2 pund melis, 1/2 pund farin, 1/2 pund Cichorie, 10 stk. hønseæg, 1 pund flormel og 1 pot petroleum.

Hver søndag morgen leveres 1 pund nykernet smør. Hvert år i rette bjergningstid leveres tørt, hjemkørt og indsat i hus eller i stak efter min anvisning 12 læs gode hedetørv á 8 snese pr. læs og 1000 klyne (tørv) samt halvdelen af den lyng, jeg har brug for til bagning. (i den store murede ovn).

Det korn, som aftægtsydelsen leverer, besørger han til og fra mølle og er pligtig til at befordre mig til og fra kirke, når det forlanges. – I sygdomstilfælde, på forlangende hente og hjemkøre præst og læge samt besørge medicin, og to gange årlig befordre mig enten til Herning eller Holstebro og hjem igen, dog kan jeg kun forlange halvdelen af disse kørsler hos min førnævnte søn, idet den anden søn som ejer af Matr. No. 2 e og 3 a udreder den anden halvdel.

2.

Aftætsyderen skal hvert år føde og græsse mig to får med yngel som sine egne, og hver andet år levere mig 4½ alen lærred og et par træsko.

3.

Jeg har ret til at flytte bort fra min nuværende bopæl, og aftægten leveres mig da på mit tilflyttede sted med undtagelse af smør og ildebrændsel i stedet for

hvilket, der betales mig et årligt vederlag efter uvildige mænds skøn. Leveringen sker dog ikke over 2 mil fra gården. Hvis jeg flytter tilbage leveres aftægten uforandret som før bortflytningen.

4.

Når jeg afgår ved døden skal gårdens ejer udrede halvdelen af omkostningerne ved min hæderlige begravelse efter egnens skik, medens efterladenskaberne er ham uvedkommende.

5.

Når aftægtsynderens søster Mette Cathrine Andersen skal giftes, leverer han hende frit bryllup efter egnens skik, en ko og en sengs klæder, alt til en værdi af 250 kroner. Aftægtsens værdi ansættes til 600 kroner.

Idet jeg underskrevne Christen Andersen forpligter mig til at udrede foranstående aftægt nøjagtig og prompte, giver jeg til sikkerhed derfor prioritet og panteret næstefter et statutmæssig kreditforeningslån i Matr. No. 2 h af Ommosegård i Hodsager sogn med bygninger, besætning, ind- og udbo, avl og afgrøde samt pantets assurancesummer.

I søgsmålstilfælde er jeg underkastet den hurtige retsforfølgning efter forordning 25. januar 1838.

Ommosegård i Hodsager, den 9. marts 1888.

Christen Andersen.

Til vitterlighed:
Niels Christensen
Kristen Nielsen

Bogført 238 Læst i Hjerm Ginding Herreds ret den 22. juni 1888 og indført i
No 48 b Iven 20
C. Oxenkamp

Reg. 238, 294

Under henvisning til vedlagte dødsattest bedes forannævnte aftægt udslette i Pantebogen.

Holstebro, den 14. juni 1923
O. Nielsen

Gebyr:

§ 16,	Kr. 1,00	af-Læst i Holstebro købstad med Struer købstad
§ 21,	Kr. 0,50	og Hjerm-Ginding Herreds ret den 15. juni
		1923 og indført i Skøde- og Pantebogen.

Kr. 1,50

Een kroner 50 ører.

Dødsattesten protokolleret/N. Kristensen
Bierfreund.

Bredvigbæk gdr.

»BREDVIGBÆK«, BREDVIGVEJ 17

Bredvigbæk er een af de sydligste gårde i Hodsager, og ligger tæt ved Ørre skel.

Den hører tillige til een af de ældste og omtales allerede 1683 i præsteindberetningerne. Den har også været fæstegård under »Lergrav« i Aulum.

Omkring 1917 købte Mariane Jensen fra Sammensted by og Jesper Jespersen, Ommosegård, gården af Adolf Kristiansen.

Men allerede i 1920 døde Jesper, men Mariane drev gården videre med hjælp af bestyrer og sønnerne Kristian og Gustav.

Senere giftede Mariane sig med Niels Mikkelsen, og de fik 2 døtre.

I 1931 solgte de til Peder Møller, og købte »Engelund« i Hallundbæk.

Omkring 1933 solgte Peder Møller til det nygifte par Jane Philipsen, Haderup, og Johs. Almholt, Feldborg, og flyttede til Ørre, hvor han startede vognmandsforretning.

Men i 1935 solgte Johs. Almholt og flyttede til Holstebro, og blev maskinhandler.

Næste ejer blev Lauge Trangbæk fra Viborgeggen, men han var her kun ca. 5 år, og flyttede igen til sin hjemegn.

Indtil 1947 har gården haft flere ejere i kortere tid, da Leonard Markussen, og hans kone og børnene Sylvia og Kenneth flyttede til Bredvigbæk fra Canada. De stammede fra Ikastegnen. Året efter blev næsten hele markarealet lagt til med kartofler, men da 1948 var et dårligt år prismæssigt for kartofler, gik det galt. Avlsbygningerne brændte, og der blev opført ny stald og lade, før var der 3 små, smalle huse. I 1951 måtte familien Markussen sælge gården, og ny ejer en kort tid var Arne Jensen og senere Ubæk fra Vejle, der drev gården ved bestyrer.

Nuværende ejere siden 1956 er Niels Chr. Rasmussen fra Fyn og Rosa Kristensen, Ejstrup. De fik børnene; Frede, født i 1950, Lillian, 1953, Erling, 1957, og Hanne, 1965, der har haft deres hjem her, men er nu alle flyttet hjemmefra og i gode stillinger.

Det er nok den familie, der har boet længst i »Bredvigbæk«. I den tid er der også sket meget, det sidste store hedeareal er opdyrket, og en del af de dårligste agre er plantet til med nåletrær.

I sin sparsomme fritid sysler Niels med jernkunst og har i sommeren 1990 en »jernlady« på gårdspladsen, lavet af jernskrot fra sine gamle maskiner.

Rosa er en hjemmets kvinde med stor interesse for fjerkræ, fugle og blomster.

»MIDTSTED«, BREDVIGVEJ 16

Sammen med »Lykkens Prøve« blev »Midtsted« udstykket fra »Bredvigbæk« omkring 1870-75, og da det blev den mellemste af de 3 gårde, blev den kaldet »æ Melstej«.

Her boede Søren Johan Pedersen, der havde sin søster som husbestyrerinde. Han var bror til ejerne af de to andre ejendomme.

Senere boede Otto Johan Pedersen fra Ørre 1716-17 til 1921. Derefter – indtil 1925 – boede Carl Jensen på ejendommen, men så købte det unge par, Kristen Jensen fra Feldborg og Margrethe fra Borbjerg, »Midtsted«. Ved overtagelsen var der kun en besætning på 1 ko.

I de følgende år skete der en stor udvikling på ejendommen. Heden blev opdyrket, og mosen blev drænet, der blev også plantet mange læhegn. Selvom bygningerne var nyopført efter brand 1920, blev der 1950 bygget en stor kostald. Der avledes mange kartofler på ejendommen.

I årenes løb blev der gravet mange tørv i mosen, og børnene hjalp til, og drengene kunne endda køre tørvene til Hodsager mejeri.

Der opvoksede en stor børneflokk i hjemmet: Søren, født i 1927, Arne, 1928, Marinus, 1930, Thomas, 1931, Mary, 1932, Emma, 1933, Ejvind, 1936, Olga, 1937, Svend, 1938, Gunner, 1941, Rosa, 1944, og Anne Grethe, 1948. Børnene fik tidligt lært at bestille noget, enten hjemme eller ude hos fremmede.

I 1960 solgte de til deres søn, Thomas og hans norskfødte kone Ingrid, og købte hus i Jyllandsgade i Aulum.

Efter nogle år solgte Thomas og Ingrid til naboen O. Kaalund, »Lykkens Prøve«, og flyttede til Norge.

Der kom nu kødkvæg på ejendommen, som blev drevet sammen med nabogården »St. Bredvig«, Ørre, som ejedes af O. Kaalunds søn, Carl Johan Kaalund, som var landbrugs lærer og senere forstander på Lægaard Landbrugsskole.

Jernladyen fra Hodsager

Såvidt Folkebladet erfarer, har den engelske premierminister Margarat Thatcher aldrig besøgt Hodsager, men det er også lige meget, for nu har egnen fået sin egen Jernlady! Hun står på gårdspladsen hos Niels Chr. Rasmussen, Bredvigbæk sydøst for Hodsager. Det er gård-ejeren selv, der har kreeret hende, og med assistance af en svigersøn har han svejset hende sammen af gamle metaldele fra plove, mejetærskere, kartoffeloptagere og andre landbrugsmaskiner. Niels Chr. Rasmussen har ingen ambitioner om at blive en ny Robert Jacobsen. – Men i stedet for, at sådanne gamle ting bare ligger og flyder i et hjørne, syntes jeg, det kunne være sjovt at bruge dem på denne måde, siger Niels Chr. Rasmussen. Han har stillet jernskulpturen op nær ved vejen, så forbipasserende også kan få fornøjelse af den, og adskillige trafikanter er da også stoppet op for at kigge nærmere på den spændende dame.

(Foto: Ole Lauritsen)

I 1987 solgte O. Kaalund til Kristian Jespersen, Ommosegård. Året efter – i 1988 – blev sønnen Benny medejer af »Midtsted«, og den drives nu sammen med gården i Ommosegård.

»LYKKENS PRØVE«, BREDVIGVEJ 18

I 1917 ejede Mads Chr. Madsen »Lykkens Prøve«. Han var fra Tved i Aulum, søn af Marie Taulborg – kogekone. Han havde tidligere en kort tid ejet »Gl. Damgård«, Hodsager. Omkring 1920-21 flyttede han til V. Holte i Aulum, senere til Århus, hvor han døde 1988 i en alder af 103 år.

Fra 1921-29 ejedes gården af Niels Dam, som solgte til Kristian Knudsen og rejste til Amerika.

I ca. 18 år boede Kristian Knudsen og hans familie her, og de fleste af børnene er opvokset her og har gået i Hodsager skole. Da de solgte, flyttede de til Sørvad. Børnene: Ejner, Kirstine, Peter, Gustav, Marie, Lilly, Henry, Edith, Vera, Rudolf og Jytte.

Ejendommen blev overtaget af guldsmed Rossing fra Fredericia. Derefter forskellige ejere i de følgende år, oftest bymænd i kortere tid.

I ca. 10 år forpagtede Ester og Kresten Jensen, Nybro, ejendommen. Kresten kørte mælk til Hodsager mejeri i nogle år. De havde sønnen Jens.

I årene 1950-55 blev de magre agre plantet til med rødgran. Siden 1964 har godsforvalter O. Kaalund ejet »Lykkens Prøve«. Han gik i gang med at opdyrke nogle hedearealer, som i de følgende år gav store udbytter – især af havre.

Ester og Otto Kaalund har været godsforvaltere på »Gavnø« fra 1938-75. De har siden 1974 boet fast på ejendommen. Det gamle stuehus fra 1871 blev 1978 restaureret og sat pænt i stand i gammel stil. De har i årene siden nydt dette fredelige sted og har haft lidt heste som hobbydyr.

I 1989 måtte Ester tage ophold på Aulum plejehjem på grund af en svær gigtlidelse.

»SØNDERAGERHUS«, BREDVIGVEJ 19

Er sikkert udstykket fra en af Hallundbækgårdene, men er meget gammel, idet det nævnes, at Jens Christensen fra Revning i Vinding, købte den 1827, og boede her til sin død. Sønnen Jens Christensen boede også her til sin død 1899. I 1861 og 62 blev der opført lade og stuehus.

Kristen Larsen boede i »Sønderagerhus« 1902-10. Senere og indtil 1923 var det Niels Raunsbæk Nielsen, der boede her, og den sælges til Jakob Andreas Jakobsen fra Dronninglund og hustruen Kirstine fra Herrup. Det var et fattigt hjem med en stor børneflokk. Trods små kår fik Jakob, der var tømrer, bygget nye huse. Men som så mange andre steder, blev der brugt dårlige cementsten, som havde en elendig isoleringsevne.

Der findes et fotografi fra 1926 taget af museumsforstander H. P. Hansen, Herning, som viser hvor usselt det gamle hus var.

Fattigt hjem i Hodsager.

Jakob og Stine blev ikke gamle, men døde omkring 50 årsalderen i henholdsvis 1938 og 1941.

En af sønnerne havde vist ejendommen en kortere tid, men den blev senere overtaget af Marinus Hallundbæk, som i 1943 solgte til Tinne og Frede Sørensen, Hodsager.

De var nygifte og unge, og havde efter ca. 3 år mod på at købe noget større og flyttede til Ny Rotvig.

Efter en ny ejer i kortere tid kom Kirstine og Poul Mortensen til at bo her fra 1948 til 1950-51, herefter atter en kortere tid Jens Graugård, indtil Jens C. Graaversen, »Lykkens Prøve«, drev ejendommen med forpagter.

I 1959 købtes Sønderagerhus af de nuværende ejere, Mette Marie og Ole Skou Christensen, som begge arbejder hos Blücher Metal A/S i Vildbjerg.

Ejendommen er moderniseret og blevet større, og har en større besætning af kødkvæg.

Landbruget fra 1918-1988

Under den 1. Verdenskrig oplevede dansk landbrug høje priser, fordi alt kunne afsættes til stadigt stigende priser. Dette forhold fortsatte efter krigen, og de fleste landmænd udvidede besætningen, byggede nye stalde og stiftede en masse gæld; men sidst i tyverne gik det galt.

Det kom efter den berygtede sorte tirsdag, den 29. okt. 1929, på New Yorks børs, hvor alt blev panik. I Danmark var det landbruget, som først mærkede

krisen, hvad nogle priser fra 1929 til 1932 tydeligt viser. I 1929 var smørprisen 3,21 kr. pr. kg, men i 1932 var prisen helt nede på 62 øre pr. kg, så der skulle mange kg til at betale 1000 kr. i renter og afdrag. Samme år var prisen på unge køer til slagtning kun 10 øre pr. kg. Og et slagtesvin kostede ca. 25 kr. Underskuddet ved at føde slagterisvin op var så stort, at mange slog de nyfødte grise ihjel. Disse forhold kunne ikke blive ved med at gå, så fra juli 1933 indførtes svinekort, som blev tildelt den enkelte landmand efter gårdens størrelse og tidligere leveringer. Rationeringen medførte en mærkbar prisstigning. Men trods det kunne mange ikke klare terminerne, så kreditforeningen måtte overtage ejendommene. Efterhånden overtog kreditforeningen imidlertid så mange, at den ikke kunne sælge dem, og så var det bedre for dem at lade folk blive boende til bedre tider, men nogle rejste alligevel fra ejendommene. Hvis det ikke var helt håbløst, kunne man få gjort akkord med panthaverne og få et langtforrentet statslån, et såkaldt saneringslån til at betale panthaverne med, og de måtte så tage det staten bød dem.

Landbrugskrisen førte til fortvivlelse, og mange landmænd syntes ikke, at landbo- og husmandsforeningerne gjorde nok for dem. Derfor oprettede de »Landbrugernes Sammenlutning«, LS. Det blev en stor forening i kriseårene. De gamle foreninger kunne ikke lide, at deres medlemmer flyttede over i LS, for LS fik efterhånden mange medlemmer valgt ind i mejeri- og slagteribestyrer.

I 1935 besluttede LS, at bønderne fra hele landet skulle rejse til København og gå i demonstration gennem gaderne til Amalienborg, hvor kong Christian den Tiende kom ud på balkonen og meddelte, at han ville modtage en deputation på 5 mand, og de var så inde at tale med kongen i et kvarter. Demonstrationen var rettet mod regeringen, men den ville ikke modtage en deputation på Christiansborg.

Der var ca. 50.000 bønder med i »Bondetoget«, også nogle fra Hodsager var med, og det er nok den største bondedemonstration i historien.

Da LS blev stiftet, var man enige om, at det skulle være en upolitisk sammenslutning, men det varede ikke ret længe. Allerede i 1932 blev 3 LS-folk valgt på Venstreliste til Folketinget. I 1934 blev LS uvenner med Venstre og dannede et nyt parti, som blev kaldt »Det frie Folkeparti«, der ved valget i 1935 fik 5 mandater. I 1938 blev navnet ændret til »Bondepartiet«. I efterkrigsårene ebbede det hele ud igen, både LS og Bondepartiet.

Fyringsperioden 1951-52
150 kg udenl. briketter
(brunkuls- eller tørvebriketter)
Dette mærke bliver først gyldigt efter
nærmere bekendtgørelse
Handelsministeriet

A 5 hl
koks el. cinders
Dette mærke bliver først
gyldigt efter nærmere be-
kendtgørelse.
Handelsministeriet

Fyringsperioden
1951-52

I Hodsager mærkede man også de dårlige tider i kriseårene mellem 1. og 2. verdenskrig, og det blev naturligvis ikke bedre af, at nogle havde stiftet gæld lige efter 1. Verdenskrig, da vi havde de gode tider. De fleste var meget fattige, og alle i hjemmet måtte hjælpe til for at skaffe penge til renter og afdrag og til føden.

Nogle børn kom ud at tjene som hjorddreng (hjord = flokke af kreaturer) eller barnepiger på gårdene, for så var der ikke så mange til føden derhjemme. I de pladser, som børnene og de

unge fik, så man ikke så meget på lønens størrelse, men mere på om husbonden kunne betale på skiftedagen.

Der var mange, som arbejdede i mosen om sommeren. Prisen for at grave tusind tørv var ca. 1,50-2,00 kr. Børnene fik 12 øre pr. 1000 tørv for at vende dem. Om vinteren arbejdede en del mænd i grusgravene. Det var meget hårdt arbejde, som bestod i at skovle sammenblandingen af sand og sten op på en skråtstillet sold eller harpe for at få sandet sigtet fra. Derefter skulle stenene eller gruset køres op fra graven på en hjulbørre. Det meste grus blev brugt til at reparere eksisterende eller til anlæg af nye grusveje, som var det almindelige dengang. Først efter 2. Verdenskrig begyndte vejene efterhånden at blive asfalterede i Hodsager.

Nogle kørte mælk til mejeriet, andre tørv. Øst for mejeriet var der et stort tørvehus, som kunne rumme tørv til hele året. Huset var indrettet med 4 rum, et rum til hvert kvartal. Leverandørerne kunne så give tilbud om at levere de tørv, som skulle bruges kvartalsvis. Der kunne godt være mere end én om at levere tørv i et kvartal, når de var fælles om tilbuddet. Hvis tørvne ikke slog til til hele kvartalet, og man ikke kunne skaffe tørv fra andre, så købte mejeristen kul, og dem skulle de så betale, som ikke havde leveret tørv nok, og det kunne godt blive en dyr omgang.

Prisen i 1932 for tørveleverancen til mejeriet var 2.457 kr. for hele året.

Man havde ikke kølere eller fryserne dengang. I stedet brugte man is til afkøling. Det hentede man i moser og andre steder om vinteren; men i Hodsager havde vi en gravet isdam. Den lå i Kirkegård mose tæt op mod Hovedgaden og

Toppergårdvej 2, og forsynedes med vand fra bækken. Når frosten var streng nok, kunne her blive rigelig is til opbevaring i mejeriets isrum, hvor de dobbelte vægge var isolerede med tørvesmuld. Nu er isdammen forlængst fyldt op, og i dag fenne for Per Bergmanns ponyer.

Prisen i 1932 for at levere is til mejeriet var 46 kr. Lønnen til mejeribestyrelsen var 2.321 kr. og den samlede pris for at køre alle 10 mælkeruter var 7.675 kr. – ca. 2 kr. om dagen til hver tur.

Der var ikke noget, som hed kredit i kriseårene. Kom man til købmanden med æg, fik man ikke flere varer, end æggene kunne koste. Når børnene skulle have tøj, blev det ofte købt hos en marskandiser i Holstebro, og konen kunne så selv sy eller rette det til til børnene. Havde man mere uld, end man selv brugte til at strikke strømper o.a. af, kunne man bytte og få metervarer til at sy skjorter eller kjoler af. Det var dog ikke alle, der var så fattige, som det er blevet beskrevet her.

Sidst i trediverne, begyndte det at gå fremad igen med rentable priser. Så udbrød 2. verdenskrig i 1939, og under denne var priserne heller ikke så dårlige, men det kneb med at få varer, for alt var næsten på rationeringsmærker.

Efter 1945 begyndte investeringerne i maskiner, og de første traktorer kom til landet i 1950. Det var især de små »Ferguson« fra England. Fra før krigen var der enkelte gamle »Fordson« traktorer, som var med jernhjul, mens de nye var med gummihjul. Ferguson var en god lille slider, som blev solgt til mange gårde og ejendomme. Omkring 1960 havde de fleste fået traktorer med tilhørende maskiner.

Industrien gik nu så stærkt fremad, at der blev mangel på arbejdskraft. Mange mindre jordbrug solgte derfor deres ejendomme til sammenlægning med andre og tog arbejde i industrivirksomheder.

I 1960-erne begyndte man med kunstig markvanding, og så blev det nødvendigt med større bygninger, fordi der nu kunne avles meget mere på de samme arealer.

Større avl havde til følge, at besætningerne forøgedes og dermed også leverancerne til mejerier og slagterier.

I 1970 blev Hodsager mejeri nedlagt, og de fleste leverandører overgik til Skave mejeri. Men der gik ikke mange år, inden også Skave mejeri blev nedlagt, og herefter leveredes mælk til Mejeriselskabet Danmarks nye store mejeri i Holstebro.

Et eksempel på udviklingen: I 1932 leverede 115 leverandører til Hodsager mejeri 1,5 mill. kg. mælk til Hodsager mejeri, men i 1987 leverede 2 leverandører i Hodsager det samme som de 115.

Niels Chr. Ebbesen

HANDELSMAND PEDER EBBESEN, HODSAGER

Peder E. har altid haft lyst til at handle (se »Moselund«, Udholmvej 3). Da han solgte lastbilen og holdt op med at køre mælk og vognmandskørsel i begyndelsen af 1950-erne, begyndte han at drive handel som familiens levevej.

Men den første ko, han købte, tabte han 35 kr. på, og det var ikke så lidt dengang. Der havde været en anden handelsmand og budt 50 kr. mindre, end Peder gav for den.

Man skal jo næsten altid give lærepenge – derefter bliver man nok så forsigtig, og kan sige nej en anden gang – det gjorde Peder også.

Han fik snart en stor kundekreds, og begyndte at købe kælvekreaturer og kalve på lekvægsmarkeder, også kaldet »Landboauktion« i Holstebro og Herning. Senere begyndte han at køre til marked i Randers en gang om ugen. Han fik en mindre lastbil, og den brugte han mest til at transportere grise, kalve og ungkreaturer med. Men hvad han ellers købte af større kreaturer, som han ikke selv kunne transportere, kom hjem med en vognmand.

Da lekvægsmarkederne i Holstebro og Herning blev lukket, begyndte han at køre til det store lekvægsmarked i Brørup. Der blev nok flere kreaturer at købe der, efter at markederne lukkede her omkring.

I de sidste mange år har Peder ikke haft kreaturer hjemme på stald, da han altid har haft bestillinger nok fra kunder til de kreaturer, som han købte.

Peder handler også med grisesøer og smågrise. Smågrisene vejer ca. 25 kg pr. stk. og sælges til opfedning.

Andre husdyr sker det også, at han handler med på sine ture på Holstebro- og Herningegnen, hvor han har de fleste af sine kunder.

I mange år har Peder modtaget kreaturer i kommission på Holstebro Eksportmarked. Det betyder, at han sælger kreaturer for landmændene til opkøbere, som kommer på eksportmarkedet for at købe dem til slagting eller eksport.

Glimt fra »Gamle dage« fra Skive Folkeblad omkring 1950-51

REFERENT: EDITH VAD PEDERSEN, HODSAGER

HODSAGER MEJERI MODERNISERES

Hodsager Mejeri gennemgår for tiden en omfattende restaurering, idet så godt som alle maskiner og redskaber udskiftes. Arbejdet vil vare en måneds tid og anslås at ville koste 60.000 kr.

GADEBELYSNING TÆNDES I HODSAGER OM FÅ DAGE

Hodsager Kirkeby vil også i de kommende mørke vinteraftener møde sine egne og fremmede med et venligt ansigt. Ved transformatorforeningens generalforsamling i sommer blev det vedtaget at indføre gadebelysning, såfremt der blandt de interesserede kunne indsamles mindst 500 kr. til installationen. Dette beløb er siden da rigeligt skaffet til veje. I disse dage lægges sidste hånd på værket, og om få aftener tændes belysningen til glæde og gavn for sognets beboere.

SKOLESPØRGSMÅL I AULUM-HODSAGER

Aulum-Hodsager sogneråd havde i torsdags indkaldt skolekommission og lærerråd til orienterende møde om de fremtidige skoleforhold i kommunen. Til sidst var det amtsskolekonsulent Søborg, Gimsing, der gav en række oplysninger om skoleloven, ifølge hvilken der inden 1958 skal være ensartet skoleordning over hele landet. Imidlertid skal planer og tegninger være indsendt senest 1953, og amtskonsulenten mente derfor ikke, at det var for tidligt at tage fat på sagen.

Der fulgte en lang diskussion, hvorefter man vedtog at mødes igen om en måned og i mellemtiden prøve at finde frem til nogen enighed.

AULUM-HODSAGER KOMMUNES REGNSKAB

for 1949-50 er for tiden fremlagt. Af store poster kan fremhæves:

Indtægter: Beh. fra forrige år 251.678 kr., pålignede skatter 376.941 forbrug af aktiver 49.659, andre indtægter 37.136.

Udgifter: Folkeforsikringer 113.297, skolevæsenet 98.796, vejevæsenet 93.037, udgifter i.h.t. lov om off. forsorg 23.265, afdrag og renter og lån 25.390, bestyrelsesudgifter 24.959, beholdning ved årets udgang 290.931.

Kommunens samlede udgifter var på 721.728 kr.

SØNDAGSSKOLE-JUBILÆUM I HODSAGER

Søndagsskolen i Hodsager fejrede lørdag den 4. november 50 års jubilæum. Dagen markeredes om eftermiddagen med børnegudstjeneste i kirken ved fhv. folketingsmand Julin, Roskilde, og bagefter blev de ca. 75 børn trakteret med chokolade i missionshuset. Om aftenen var der festligt samvær for gamle elever, specielt indbudt var lederne gennem de 50 år. P. Væggemose, Yllebjerg, bød velkommen, hvorefter Julin talte om søndagsskolesagen, for hvilken han er landsleder, og mindedes iøvrigt en kort periode af sin ungdomstid som vikar i skolen i Yllebjerg. Pens. lærer S. Vad berettede om arbejdet gennem de svundne år og mindedes de afdøde stiftere, lærer Bjerg, Niels Kristensen m.fl.

Efter den store forsamling, omkring 150, havde drukket kaffe, sluttede pastor A. H. Zeuthen med andagt.

Sognerådet i Aulum-Hodsager har anskaffet en traktor som trækraft for vejhøvl og sneplov, dersom dette sidste er muligt. Vejmand Niels Laursen, Hodsager, som indtil videre skal passe og føre traktoren, oplyser, at en arbejdstime med denne beløber sig til ca. to kroner for kommunen i modsætning til tidligere 10 kr. med lejet lastbil som trækraft.

HVID SPURV KÆLEDÆGGE I HODSAGER

I de sidste par år har Hodsagerboerne ikke alene kunnet glæde sig over de småfugle, der holder til i en fredelig landsby, men også over en af de ret sjældne hvide spurve, som har slået sig ned der. Mand og mand imellem strides man i al godmodighed om, hvor den hører til, og snart hører man en, snart en anden kræve »foderpenge« for et par dages ophold af den. Fuglen har ingen mage, men den er ikke ensom, den lever i aller bedste forståelse med sine mere hverdagsagtige slægtninge, gråspurvvene. Nu står vinteren for døren, og der kan komme dage, hvor det er svært for fuglene at finde føde, men den hvide spurv kan være tryk, dens værtsfolk skal nok holde øje med den og sørge for, at den ikke lider nød.

FØRSTE GAVNTRÆ FRA HODSAGER

I Hodsager Kommuneplantage blev forleden holdt bortsalg af gavntræ for første gang i plantagens historie. Priserne var fastlagt af skovfoged Fuglsbjerg, Røddinglund, og alle effekterne, 129 nr. i alt, blev udsolgt. Kommunens beboere havde forkøbsret, så et par opkøbere måtte nøjes med, hvad disse vragede. Der blev solgt for 1500 kr. i alt

FOR DYRT AT BYGGE ET SAMLINGSBUS I HODSAGER

Aktieselskabet Hodsager Forsamlingshus har holdt generalforsamling, hvor formanden, gdr N.C. Ebbesen, mindedes afdøde Søren Kr. Nielsen, på hvis initiativ selskabet var startet. Der var tegnet ca. 11.000 kr., men under hensyn til de høje byggepriser, fandt man det umuligt at begynde opførelsen af et samlingshus, hvor hårdt tiltrængt det end måtte være, og her blev man enige med

formanden. Til bestyrelsen nyvalgte P. Ebbesen og Laurits Larsen, og som revisor valgtes Gunnar Madsen. Ved et efterfølgende bestyrelsesmøde konstituerede den sig med N.C. Ebbesen som formand og Laurits Larsen som kasserer.

20 børn fra Hodsager Skoles ældste klasse er vendt hjem fra en fem dages rejse til København. Turen, der blev foretaget under ledelse af lærer Gerhard Vad, frk. Gudrun Vad samt Tinne og Andreas Jensen, Hodsager, blev en stor oplevelse for børnene.

SALG AF KONDITORI

Undermejerist Harry Thomsen har solgt Thomsens konditori i Hodsager til Michael Jørgensen, Hodsager. Købesum 23.000 kr. Overtagelse 1. november.

MIKKEL I 3. GEAR

4-årige Peter, der er et ægte barn af tiden, som har en livlig fantasi, og som færdes hjemmevant i teknikens sprog, kom forleden farende ind til far og mor og fortalte, at ræven havde været efter hønsene.

– Så du, om den tog en høne?, blev han spurgt.

– Nej, det havde Peter ikke set, men – og så klarede han op – »jeg kunne ikke komme til at se, for den satte i 3. gear.

Yllebjerg skole

»Yllebjerghus«, som det kaldes i dag, ligger på Hodsagervej 52. Det blev bygget i 1892 og indviedes samme år, mandag, den 5. december af sognepræsten, pastor A. Torm, og nu begyndte man straks at holde skole i det pæne lokale.

I 1901 blev der bygget til, og Yllebjerg gl. skole fik sit nuværende udseende, dog blev der tilbygget en ny skolegang ved østgavlen i 1916, og i halvtredserne blev det lune stråtag udskiftet med rødt teglag.

De første år har der næppe været ret meget have ved skolen, men i 1910 optog lærer Chr. S. Vestergaard fra Ringkøbing Amts Skolefond, et embedslån, obligation for 130 kr., som skulle anvendes til udgifterne ved anlæg af en have ved skolen. Senere modtog lærer Kr. Kristensen i 1927 på Yllebjerg skoleembedes vegne som lån, obligation for 300 kr., som dækning for udgifter ved mergling af skolejorden og udbedring af læbæltet ved skolen.

Fra omkring århundredskiftet til 1956, hvor der skete ændringer i forhold til Hodsager Centralskole har skolegangsordningen været således, at 1. klasse, 1.-3. årgang, om sommeren gik i skole fire dage ugentligt á seks timer, og om vinteren to dage ugentlig á seks timer. For 2. klasse, 4.-7. årgang var skolegangsordningen lige omvendt, men med det samme antal timer årligt. Dertil kom en times gymnastik dagligt om sommeren.

Den første lærer, som skal omtales i Hodsager Minder II er:

1. Christian Søren Vestergaard Mikkelsen fra 1. maj 1909 til 30. november 1919. Han er født i Elsborg ved Viborg den 5. marts 1884, tog lærereksamen fra Nr. Nissum Seminarium i 1906 og blev derefter kaldet til andenlærer i Agtrupskov ved Kolding, hvorfra han forflyttedes til Yllebjerg. Viedes 5. november 1909 i Hodsager kirke til Hansine Jakobine Petrine Rossing, født 1890 i Sønder Bjert. I ægteskabet fødtes børnene: Aksel, Henry, Ester, Ruth, Anna og Harald.

Lærer Vestergaard var omkring 1917 medlem af bestyrelsen for kommunens hjælpekasse og tillige medlem af menighedsrådet. Det var et vidne om, at man havde tillid til ham, også udenfor hans egentlige lærergerning, som han trofast forrettede både ved Yllebjerg skole og ved Ljørring skole, hvor han blev førstelærer den 1. december 1919.

Vakance: Lærer Martinus Hansen født i Klejnstrup, Vinding, 24. august 1893, dimitteret fra Nr. Nissum Seminarium 1916, var fra 1. december 1919 til marts 1920 vikar ved Yllebjerg skole, indtil han herfra blev kaldet til ene-lærer ved Hølund skole i 1920.

2. Anders P. Olesen, født den 24. august 1893 i Farsø sogn, dimitteret fra Nr. Nissum Seminarium 1916, overtog herefter embedet fra 1. marts 1920. Han havde indtil da haft vikariater seks steder i Jylland og desuden aftjent sin værnepligt i 1918 og 1919.

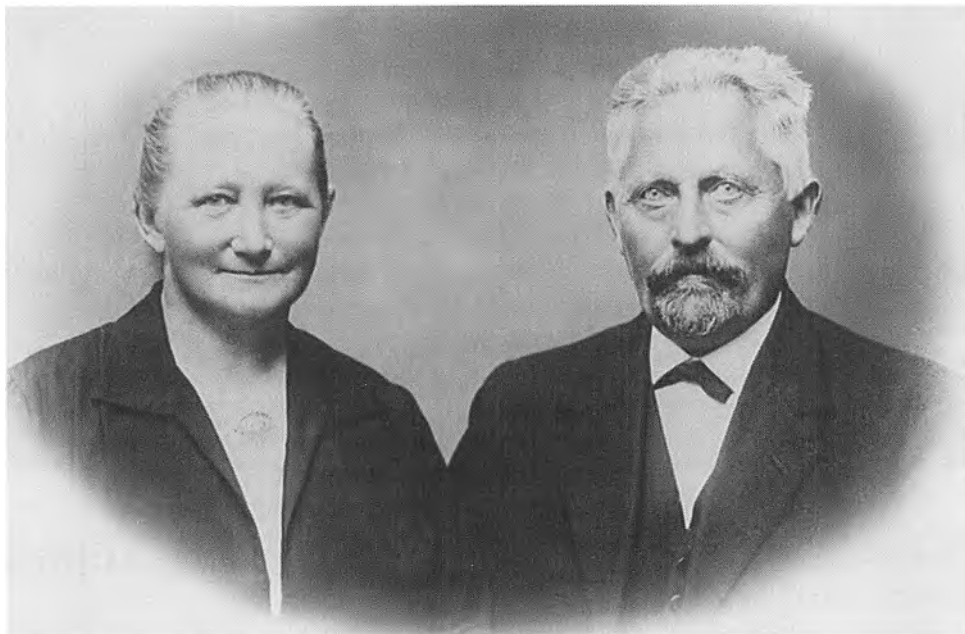
Under sine sidste vikariater i Resen og Gimsing ved Struer lærte han gårdejer og sognefoged Kr. Krarups datter, Katrine, at kende og de blev gift i Gimsing kirke, den 5. marts 1920.

Fra 1. maj 1923 blev han af biskoppen over Ålborg kaldet til at være lærer og kirkesanger i Sdr. Harritslev sogn ved Hjørring, hvor han forblev til han tog sin afsked.

Om sin tid ved Yllebjerg skole udtaler han: Det er med taknemmelighed mod Gud og mod det troende samfund her i Yllebjerg og Hodsager, vi vil mindes den tid, vi havde vort hjem her.

Vakance: Christian Yde, født 1894 i Uglev, student fra Hesselager 1914, cand.phil. ved universitetet 1915, var herefter vikar et halv års tid.

3. Kristen Kristensen, født i Nr. Bork ved Tarm 1873. Var ved landbruget til sit 23. år, kom på Nr. Nissum Seminarium, og fik forberedelse til 1. klasse sommeren 1896. Derefter ude som huslærer i Sdr. Bork præstegård og igen på Nr. Nissum Seminarium 1. september 1897 og fik derfra eksamen 1900. Han var vinterlærer i Astrup skole ved Skjern til 30. april 1901, hvorefter han blev konstitueret som enelærer ved Donslund skole i Vorbasse sogn og flyttede fra samme embede (efter at være kaldet) den 31. august 1905. Var derefter en kort tid lærer ved Indre Missions Børnehjem ved Vejle Fjord. Den 1.

Dorthea og Kristen Kristensen.

marts 1906 blev han kaldet som enelærer ved Stendis skole i Ryde sogn og virkede der til 28. februar 1913, da han blev førstelærer ved Ryde skole med virke her til 30. november 1923, da han blev kaldet som enelærer ved Yllebjerg skole, pr. 1. december samme år.

1903 blev Kr. Kristensen gift med Dorthea Sørensen, født i 1882, datter af gårdejer Jørgen P. Sørensen og hustru Mette Kirstine, sønder Bork. I ægteskabet har de haft elleve børn, hvoraf de ti levede, og er: Ole, Peder, Kristine, Frederik, Karl (døde som ung), Julie, Mette, Harald, Martin og Elna.

Lærer Kristensen udtaler, at han har været glad for sin tjeneste blandt børnene de steder, han har virket, og ikke mindst her, og det er med sorg, at han på grund af sygdom (hjerneblødning) måtte tage afsked fra skolen, 64 år gammel, den 31. juli 1936.

Dorthea og Kr. Kristensen købte hus i Rindum ved Ringkøbing, hvor deres ældste søn Ole var læge. Her levede de til deres død.

Vakance: Frits Michael Jensen, født 29. oktober 1913 i Gørsby, Mors, tog lærereksamen i 1935 ved Ranum Statsseminarium, var derpå i kort tid vikar ved Gørsby skole, og derefter fra 13. januar til 31. juli 1936 vikar ved Yllebjerg skole.

3. rk.: Lærer Hans Albert Nielsen, Hardy Hansen, Jens Væggemose, Ove Jensen, Bent Nielsen, Anders Kristensen, Jens Ove og Kirstine Nielsen.

2. rk.: Regitze Terkelsen, Ane Marie Søndergaard, Ane Mette Lauridsen, Inger Kiel, Erna Pedersen, Ellen Jeppesen.

1. rk.: Inge Nielsen, Laurits Kviesgaard, Holger Bent Thomasen, nr. 4 og 7 er tvill. Gunnar og Bent Kviesgaard, nr. 5. Jens Kr. Kviesgaard, nr. 6 Juhl Thomasen.

4. Hans Albert Nielsen, fra 1. august 1936 til 30. april 1947. Han er født i Skive Landsogn den 22. oktober 1907, søn af næstformand ved Statsbanerne, Jens Sofus Nielsen og hustru Ane Marie Kirstine N., født Vistisen. Tog præliminæreksamen ved Viborg private Realskole i 1924, og blev optaget på Rarum Statsseminarium i 1925 med afsluttende lærereksamen i 1928.

I slutningen af tyverne og begyndelsen af trediverne var der overskud af lærere, så lærer Nielsen måtte som utallige andre tage til takke med vikariatet af kortere varighed ved forskellige skoler i Jylland, Fyn og Tåsinge, sidst vinterlærer ved Aastrups skole, Glejbjerg, for omsider som vikar ved Bjerringbro skole at blive kaldet til tredielærer fra 1. juni 1931, og forblev til 31. august 1936.

Den 18. oktober 1931 blev han gift med Kirstine Jensen, datter af gård ejer Jens Peter Jensen, Hyllebjerg, Aars i Himmerland.

Deres børn: Bent, Inge og Jens Ove.

Fra 14. april 1947 blev lærer Nielsen kaldet til enelærer ved Sejrup skole, Thyregod. Overtagelse af embedet 1. maj samme år.

Han mindes med glæde og taknemmelighed sin tid ved Yllebjerg skole, hvor han gennem sit trofaste virke ved skolen i skoledistriktet sammen med sin hustru og børnene vandt sig venner for livet.

Vakance: Tage Hvid Petersen, født i Tørring, Århus amt, søn af musiker Aage Petersen og hustru Agnes. Efter konfirmationen bydreng i Vejle, mesedreng i J. Lauritzens rederi, højskoleophold på Engelsholm og Krabbesholm i årene 1941-44 med forberedelse til seminariet, optaget juni 1944. »På græs« fra seminariets 3. klasse ved Yllebjerg skole 6. maj - 30 juni 1947.

Vakance: Efter sommerferien 1947 til 30. april 1948.

5. Georg Bech Poulsen, fra 1. maj 1948 til 31. august 1949. Han er født den 28 januar 1901, dimitteret fra Jonstrup Statsseminarium 1927, gift med Helga, født Nielsen.

Han udtaler om sin tid i Yllebjerg: Jeg har været glad for mit arbejde her med børnene, som, jeg synes, har gjort store fremskridt i det forløbne år.

Men da de vestjyske forhold i mere end én henseende ikke passede os så godt, besluttede vi ret hurtigt at søge til Østjylland.

Da enelærerembedet i Bode, pr. Ørsted, Randers amt, ca. to mil fra min fødeby, blev ledigt, søgte jeg det og blev kaldet dertil fra 1. september 1949.

Vakance: Christian Sørensen, Hodsager, fra 1. september til 31. okt. 1949.

6. Aninus Pedersen, fra 1. november 1949 til 31. marts 1952. Han er født i Grynderup 1906, præliminæreksamen fra Års 1924, lærereksamen fra Rarum 1928. Gift 1930 med Leonora, født Olesen fra Oudrup.

I skole og lejlighed er der i min tid sket følgende: Centralvarme er indlagt. Vandledning er lagt ned i haven. Havedør er indsat. Faste skabe er opsat i soveværelset. Stort hjørneskab til samlinger er indrettet i skolestuen.

Efter kraftig opfordring fra forældrene i Tørring, hvor jeg kom fra, søgte jeg igen dette embede, og fik det fra 1. april 1952.

Vakance: Christian Sørensen, Hodsager, fra 1. april 1952 til 31. marts 1954.

7. Poul Kragelund Øvig, fra 1. april 1954 til sommerferien 1956.

Til oplysning om mig selv tjener, at min tvillingebroder og jeg blev født fredag den 11. februar 1921, som børn af Niels Kragelund og hustru Ellen, født Nielsen i Arnborg sogn.

Mine forældre havde en gård i nærheden af Fasterholt plantage, der har en udstrækning på ca. 800 tdr. land og hører til Fasterholtgård.

Gården var på en 55 tdr. land nogenlunde god jord. Vi havde altid en 14-16 køer plus opdræt, grise, høns og hvad der ellers hørte til datidens landbrug. Mine forældre var absolut ikke fattige. Men de passede godt på, hvad de havde.

Så snart vi var store nok til det, skulle vi hjælpe til alt, hvad vi kunne. At lege som barn har jeg ikke kendt meget til.

Mellem brunkulslejerne i Søby og mit hjem var kun den omtalte plantage. Under krigen arbejdede jeg med mellemrum her en del. Til at begynde med trillede vi sand væk med trillebør. Det var hårdt arbejde at trille op ad plankerne og ud på tippen. Senere fjernede man sandet med transportør.

Det var mest om vinteren, jeg arbejdede i brunkullene. Om sommeren skulle gården drives. Vi lavede også en hel del tørv i sommertiden. En tid var jeg formand på et nathold, der rømmede sand. Arbejdstiden 10 timer syv dage om ugen. Så kunne man godt arbejde lidt på gården om eftermiddagen.

I 1948 blev jeg godt træt af slid og slæb, efter at have sat en halv snes tusinde til i en mose, der viste sig at være et rent vandhul. Maksimalprisen på tørv var den gang 48 kr. pr. ton, som det vel kostede mig 80-90 kr. at lave.

Om efteråret købte jeg et helt nyt hus ude i Sejs ved Silkeborg. Der var både kælder og garage under. Pris 19.000 kr.

Omkring 1. november 1948 begyndte jeg så at læse til lærer på Th. Langs seminarium og blev dimitteret foråret 1953.

Jeg fik omgående stilling som aspirant ved byskolen i Korsør. En 100 år gammel bygning i flere etager med et utal af trapper.

I juleferien 1953 kom jeg desværre temmelig galt afsted med et knæ, så jeg slet ikke kunne gå og slet ikke på trapper.

Et opslag i »Folkeskolen« henledte min opmærksomhed på Yllebjerg skole. Min kone var fra Aulum, og her boede hendes forældre; Dræningsmester Mads Chr. Nielsen og hustru. Her kunne jeg vist rekreere mig og blive fri for trapper. I parentes bemærket tog det mig ca. tre år, før jeg var nogenlunde renttravende igen.

Jeg blev ansat som vikar og blev omgående uenig med amtet. Først da vi var flyttet derud, meddelte man mig, at jeg var ansat som løs vikar, hvortil jeg skriftlig bemærkede, at amtet benyttede sig af dårligt sprogbrug. Det fik jeg en ordentlig »næse« for. Der var man ligeledes som Pavekirken aldeles ufejlbarlig. Men jeg fik alligevel løn som aspirant.

Vi var der ca. et par år. De står ikke særlig skarpt i min erindring efter næ-

sten fyrre år. Vi havde gode naboer. Børge Kristensen, som jeg ved, er død. Magnus Hansen's, Julius Nielsen's, Karlsen's og navnlig Poul Brogård's, der siden flyttede til Holstebro. Af ham købte Nina en særpræget gyngestol, som jeg næsten brugte en hel sommerferie til at sætte i stand.

Ja, så kom vi til Aulum, hvor der var blevet bygget en hel flot ny central-skole 1956. Proprietær Thomas Andersen, Lergrav, var sognerådsformand.

Embedsbolig var der ikke noget af. Men hvis vi lige ville tage til takke med en lille lærerindejlighed oppe under taget et par måneder, så ville man skaffe os et hus ude i byen, der kunne godkendes som embedsbolig.

Lejligheden *var lille*. En lille entré. Et lille køkken. Et lille badeværelse. En stue der blev delt op med et par spånplader, og et lille pulterkammer, hvor der lige kunne stå en barneseng.

Ja, så gik tiden og der skete ikke noget. Hvert år ved skoleeftersyn mindede jeg Thomas Andersen på den lovede embedsbolig. Svaret var: »Ja, a vild osse gjan há en ny kostald!«

Efter fire år havde Thomas ikke fået nogen ny kostald – og vi havde heller ikke fået nogen embedsbolig.

Ellers var det en travl tid i Aulum. Navnlig i vintertiden. Hver aften i ugen undtagen søndag var besat af handelsskole, teknisk skole, aftenskole, ungdomsskole og ungdomsklub lørdag aften.

Betalingen var sparsom. En vinter, hvor jeg havde haft 13 ugentlige aften-timer, kunne det lige give til et nyt sæt tøj.

Efterhånden havde vi fået tre børn, piger, og pladsen var trang. Så jeg syntes, det var på tide at se sig om efter noget andet. Vi kunne ikke blive ved at vente på kostald og embedsbolig. På den tid var der nok at vælge imellem.

Ude i Ringive sogn var et enelærerembede ledigt. Her var en god beboelse og en dejlig have. Her havde vi en god tid nogle år, indtil der også her blev bygget centralskole, og min skole blev nedlagt.

I 1964 var der igen opslået et enelærerembede i »Folkeskolen« uden klausul nede i Sønderjylland. Det søgte jeg og fik. Her var en glimrende stor og velholdt beboelse. Her i Åbøl havde vi mange gode år. I alle årene kørte jeg med 18 ugentlige overtimer. Nina havde et par timers håndgerning. Det var et godt embede. Blot lidt rigeligt med fest og gilder. Men også den blev nedlagt nogle år efter kommunesammenlægningen. Og jeg blev pensioneret.

Desværre døde Nina i 1977. Jeg havde købt en grund på ca. 6000 m² og bygget et rart hus. Grunden lod jeg udstykke i fire parceller. Byggede på den ene og solgte de andre.

Så blev jeg pludselig alene. Pigerne havde fået deres uddannelse og flyttet hjemmefra. De har gode offentlige stillinger ved amt, bibliotek og kommune i Århus og Horsens. De er gift, og jeg har to børnebørn på fire og syv år, der også er piger.

For nogle år siden solgte jeg mit gode muremesterhus i Åbøl og købte i stedet for her i Toftlund. Jeg bor her sammen med enken efter planteavls-

konsulenten her. Der er absolut ikke ret meget ved at gå alene hele tiden. I øjeblikket er hun på rundrejse i Kina, men kommer hjem om et par dage.

Vakance: Efter sommerferien 1956 til sommerferien 1958. I denne periode virkede fru Nissen Aalbæk, Tvis. Sidste vikar blev Finn Olsen gift med Jytte, født Iversen fra Saugstrup i Skave.

Efter sommerferien kom alle børn fra Yllebjerg skoledistrikt til Hodsager Centralskole og Finn Olsen virkede en tid her, inden ægteparret rejste og fik deres livsvirke på Sjælland.

Hodsager Skole

Hodsagervej 63, »Den gl. Skole«, som den kaldes i dag, er opført i 1893, og blev indviet den 27. okt. samme år af sognepræsten, pastor Torm, Aulum.

Hvad der videre er sket med bygningen, er beskrevet under »Barne- og ungdomsminder« om »Den gl. Skole«. Også det følgende er en fortsættelse af denne beskrivelse.

SKOLESTUEN

Min fader, Søren Vads »værksted« gennem godt og vel fyrretyve år var den rummelige skolestue med vinduer i begge sider. Forøvrigt den samme slags som i hele huset med 6 ruder i hvert vindue.

Oprindelig var katederet eller pulten anbragt ved væggen mod kontoret og den lille kakkellovn modsat ved sydøstgavlen med et langt kakkellovnsrør under loftet hen til skorstenen. Dette var en slags kinesisk udnyttelse af varmen, som virkede udmærket, når først trækket til skorstenen var godt etableret; men i tungt vejr, eller hvis røret var ved at sode til, kunne det give forfærdelige røggener, og så måtte far have fat i et ca. 8 m langt svært stykke ståltråd med

Hodsager skole, 1957.

klud på enden for at rense røret. Jeg skal love for det støvede og røg gevaldigt, når kluden dukkede op i den anden ende af røret.

Denne kalamitet blev heldigvis afhjulpet først i tyverne, idet katederet byttede plads med en ny stor kakkellovn med rundtræk og direkte aftræk til skorstenen. Omtrent samtidig blev loftet mellem bjælkerne og væggene hele skolerummet rundt i op til 120 cm's højde isoleret og samtidig pyntet med stafferbrædder, som foroven var forsynet med en pæn kantliste. Stafferbrædderne blev malet strågule, bjælker og kantlister lysebrune.

Et dejligt, nyt, stort materialeskab med dobbeltdøre i over- og underdel blev anbragt op mod væggen til kontoret, så der netop var plads til den tidligere gamle, høje og åbne reol mellem denne og sydvestvinduet. Den gjorde herefter god fyldest som studeplads for skolens børnebogssamling, som voksede helt pænt i de følgende år, takket være støtte fra sognets beboere og vist også fra Chr. Erichsens børnebogsfond. Når nogle af bøgerne var ved at være slidte, blev de bortloddede blandt eleverne, som var taknemlige for at få en god, gammel bog.

De havde selv været med til at samle ind til dem i sognet og skrevet i denne: Hodsager Skoles børnebogssamling. »Vær god ved bogen! Den er vor egen!«

Den løsthængende sortmalede skoletavle af træ på 1,5 × 1,5 m blev erstattet af en fast sortmalet linoliumstavle anbragt på væggen ud mod skolegangen. Senere blev tavlen forlænget med ca. 2 m helt over til sydvestvæggen. Nu var der gode muligheder for lærer og elever for at udfolde sig ved den sorte tavle. Det var da også almindeligt, at de brugte et gros hvidt tavleskrivekridt om året. Det leveredes i en lille trækasse med skydelåg. Her var de 144 stk. kridt anbragt lodret med savsmuld imellem.

UNDERVISNINGEN

Der var god gang i undervisningen, og en sund kappestrid i både fortællefagene og i de skriftlige fag. Især i regning satte vi en ære i at nå så langt som muligt.

Far var en god fortæller, så vi lyttede med glæde og interesse, når han med stor dygtighed gennemgik salmer, katekismus, bibelhistorie og Danmarkshistorie. De fleste var også glade for geografi, og her blev navnestoffet slået godt fast ved, at vi tegnede landkort på frihånd. Som en afveksling fik vi i læsetimen tit et stykke læst højt af en spændende bog. Den danske grammatik blev grundigt gennemgået med eksempler på tavlen, og det hele blev skrevet ned i vort eget grammatikhæfte.

Med liv og lyst sang vi vore bedste salmer, fædrelandssange, nogle viser og kanons ledsaget af violin eller harmonium. Om vinteren var det også godt med lidt skolestuegymnastik til at rette op på holdning og åndedræt.

LEGEPLADSEN

I sommerhalvåret foregik legemsøvelserne på legepladsen, hvor der var opsat ribber og bomme. Vi havde også en buk og en plint, springstøtter med tilhør-

rende reb samt et stort svingtov. Redskaber, som blev flittigt brugt også i frikvartererne.

Legepladsen med dens nærmeste omgivelser var vort kære opholdssted i frikvartererne. Her blev madpakken spist i digegrøften, når det var sol og sommer. Fælleslege var som regel alm. tagfat fra bo til bo, kædetagfat, stå troid, Antonius eller røvere og soldater. Den sidstnævnte foregik i fyrrebekvoksningen omkring legepladsen. Ligeledes de drabelige fyrrekoglekampe, som drengene under svære lidelser udkæmpede især om efteråret.

Et meget yndet og spændende tidsfordriv var det også »at spille pind«. Rekvizitterne hertil var et par mursten, en lille pind – ca. 25 cm lang og en stor pind af ca. 80 cm's længde. Vi legede også med marmorkugler på noget lignende måde, som børnene leger med S-ringe nu om dage. Det var først i løbet af trediverne, at vi blev bidt af fod- og håndboldspillet.

TURE TIL KANALEN OG ENGEN

Dengang fik vi først sommerferie sidst i juli, så skoledagen kunne undertiden føles gloende varm. Da lød det tit til læreren: Åh, det er så varmt! Må vi ikke komme ned at bade?« Jævnlig forbarmede far sig da. Han tog sin hvide jakke og stråhat på, og med ham i spidsen gik det af sted med Skolestien over Toppergaard bakke, bæk og plantage til kanalen, hvor pigerne badede øst for broen og drengene et stykke længere mod vest. Undertiden sprang også far i vandet med et vældigt plask og lå tit så længe på bunden, at vi var ved at blive bange for, han ikke skulle komme op igen. Forfriskede af badet travede vi bagefter rundt på engen og samlede græsser og urter, hvis navne blev gennemgået, når vi var nået hjem til skolestuen igen. Det var vores botanikundervisning, og vi nåede tit op på 60 forskellige arter.

Faunaen studerede vi selv i vores fritid, når vi strejfede om i hede, mark og skov eller ved å og eng.

EKSAMEN

Om foråret blev der afholdt eksamen. En begivenhed, som vi så frem til med spænding og lidt sommerfugle i maven. Men som regel blev både den skriftlige og mundtlige del med skolekommissionens tilstedeværelse klareret af de allerfleste med meget tilfredsstillende resultater.

UDFLUGTER OG SKOLEREJSER

En særlig længsel og glad forventning knyttede sig til dagen, da den årlige skoleudflugt skulle finde sted. De allerførste foregik i hestevogn eller lastvogn til stationen og derfra med dampetoget til f.eks. Silkeborg og videre med hjuldamperen »Hjejlen« til Himmelbjerget. Det kunne også være Dollerup barker, Hald og Viborg, eller Ringkøbing med sejltur på fjorden til Nr. Lyngvig fyr og Hvide Sande. Struer anlæg og videre med postbåden til Venø var en fjerde mulighed. En begivenhed, som står skarpt i min erindring, var, da vi »mistede« Johannes Jakobsen fra Sønderagerhus på Himmelbjerget. Kort før vi skulle

begive os ned ad bjerget, havde han fået en så slem tandpine, at han i sin vånde var gået i forvejen uden at nogen havde bemærket det. Men han tog fejl af vejen og gik til Gl. Rye. Far var rystet, da han opdagede, at vi manglede ham. Men allerede i toget fik vi melding om, at han var i god behold og kom hjem næste dag. Han gik til »Ryes brigade«, hed det sig tit herefter.

Da skolerejser blev en realitet med DSB, var vi på en herlig 5 dages tur til Sønderjylland i 1933. Her havde far gennem en seminariekammerat fået formidlet privat indkvartering i Tinglev, hvorfra vi foretog udflugter til Sønderborg slot, Dybbøl banker og mølle, Tønder og Møgeltønder samt Ribe domkirke o.a. seværdigheder. Turen sluttede med besøg i Esbjerg og på Fanø, hvor vi badede og opholdt os så længe i solen, at vi blev temmelig solskoldede. Rejsen blev en succes, og nogle af eleverne fik knyttet så gode forbindelser med værtsfolkene og deres børn i Tinglev, at det varede mange år fremover. Den første skolerejse til København fra Hodsager skole foregik i sidste halvdel af trediverne og var også så vellykket, at far ved DSB's velvilje fik hjemrejsen forlænget med et døgn.

JULETRÆSFESTEN

En begivenhed, som vi i min barndom så frem til med lige så stor spænding som den årlige eksamen og udflugt, var juletræsfesten i skolestuen. Denne dags morgen var mor oppe ved 4-5 tiden for at bage ca. 20 lange hvedebrødstænger med rosiner eller svesker i og koge kakao af ca. 40 l sødmælk.

Ved halvfire tiden om eftermiddagen ankom elever fra 7 til 13 års alderen til skolen, hvor de først blev budt ind i spise- og børnestuen, drengene det sidste sted. Kl. fire blev træet tændt, og vi strømmede ind omkring det strålende træ, hvor vi dannede kæder og sang f.eks. »Et barn er født i Betlehem« og »Her kommer Jesus dine små«, mens vi gik rundt om træet. Derefter bænkedes vi os ved og på skolebordene, som var anbragt tæt langs ydervæggene, og far holdt en god juletale for os, men aldrig længere end vi fulgte godt med. Efter måske en julesalme til kunne de sædvanlige julelege begynde, medens børnene holdvis blev kaldt ind i spise- og børnestuen for at drikke kakao og spise friskbagt hvedebrød til.

Legene fortsatte en tid endnu, indtil der blev uddelt æbler eller appelsiner og godteposer. Mange trængte også til at svale sig udenfor efter legene. Måske skulle der også brændes lidt nytårsskyts af, selv om det ikke var velset.

Først på aftenen kom mange af forældrene til, og de blev beværtet ligesom børnene, men med kaffe. Efter at der var blevet sat 2. hold lys på træet, samledes alle børn og voksne – ca. 150 personer – i skolestuen til afslutning med julehistorie, sang og bøn, og så gik alle glade hjem ved nitiden – et godt minde rigere.

LÆRERE VED HODSAGER SKOLE:

1. Søren Vad Jensen, førstelærer, organist og kirkesanger fra 1. april 1908 til 31. oktober 1948, er født den 22. juli 1881 i Bjørnkærhus, Feldborg Statsplantage,

søn af skovbetjent Kristen Vad Jensen fra St. Stenumgaard, Raasted, gift med Dorthé Lillelund Ørskov fra Sinding.

Skolegangen foregik dels i Feldborg og dels i Hodsager skole, hvor S. Kiilerich dengang var lærer.

Efter konfirmationen landbrugsmedhjælper hos A. Kr. Mogensen, Ll. Rotvig, i 4 år.

Et åndeligt gennembrud var medvirkende til, at Søren Vad kom på Nr. Nisum Seminarium og blev dimitteret herfra i 1905. Virkede som privatlærer i Bølling ved Skjern i vinteren 1905-06, derefter hjælpelærer hos L. Jørgensen, Vanløse skole, og endelig fra nytår 1907 lærer og kirkesanger i Tiphede skole, Timring sogn til 31. marts 1908.

Den 22. nov. 1907 blev Søren Vad gift med Karen Pedersen Bjerg, født 4. april 1885 i Fabjerg.

I hjemmet i Hodsager voksede 10 børn op: Krista, født 1908, Kristen, 1909, Niels, 1911, Jenny Dorthé, 1914, Alma Ruth, 1916, Anna Edith, 1918, Gerhard Johannes, 1920, Gerda Marie, 1922, Ellen Margrethe, 1924, og Gudrun, 1929.

Omkring 1. april 1948 holdt sognets beboere i anledning af 40-års jubilæet en smuk fest for Karen og Søren Vad i Missionshuset, hvor de blev takket og hyldet for de mange års dygtige og trofaste gerning i sognet.

Karen Vad blev i to omgange ramt af svære lammelser, kom sig dog nogenlunde, men mærket af disse alvorlige lidelser døde hun på Holstebro Sygehus i 1957.

Familien Vad Jensen.

Søren Vad var ud over almindelige alderdomssvækkelser temmelig rask og åndsfrisk lige til sin død på Gudum Alderdomshjem i 1970.

Både Karen og Søren Vad blev under meget stor deltagelse fulgt til graven på Hodsager kirkegård af familien, sognets beboere, gamle elever og venner fra nær og fjern.

2. Gerhard Johannes Vad Jensen, førstelærer og kirkesanger (de første 18 år) fra 1. april 1949 til 31. august 1985, er født i Hodsager, den 2. juni 1920, søn af Søren Vad Jensen og hustru Karen Pedersen Bjerg.

Syv års skolegang i Hodsager, landbrugsmedhjælper før og efter et efterskoleophold på Hopstrup Højskole, optaget som elev på Nr. Nissum Seminarium og dimitteret herfra i 1943. Korte vikariater bl. a. i Aulum, vinterlærer ved Hug biskole i Vedersø 1943-44 og 44-45. Sløjdlærereksamen sommeren 1944. Årskursus på Danmarks Højskole for Legemsøvelser i København i 1945-46. Forskolelærer i Hodsager 1946-48. Førstelærer på Vejle Fjords børnehjem sommeren 1948. Konstitueret førstelærer i Hodsager vinteren 1948-49. Fastansat 1. april 1949. Fra 1. aug. 1956 skoleleder ved Hodsager Centralskole, senere skoleinspektør i 1978.

8. maj 1975 gift med Karen Munch, født d. 5. dec. 1925, datter af malermester Hans Munch, Herning, og hustru Else Marie Anine Thuesen, Tjørring.

Den 20. juni 1985 arrangerede skolenævnet en smuk afskedsfest for os i Klubcenterhallen. Det blev en skøn og uforglemmelig aften, hvor vi modtog mange smukke gaver og gennem gode taler anerkendende ord for de mange år i Hodsager.

I min afskedstale sagde jeg som en fortsættelse af en beretning om mit livsforløb i skolens tjeneste: Indretning af lokalerne, anskaffelse af gode lærerkræfter og gennemførelsen af de forskellige skoleloves krav har sammen med det daglige skolearbejde i samarbejdet med kollegerne, skolekommissionen og skolenævn krævet det meste af min tid og kræfter, og jeg forstår ikke, hvor tiden er blevet af.

Men nu, da jeg må tage afsked med skolen, tænker jeg tilbage på den store og brogede flok elever og lærere, som jeg gennem årene har sagt goddag og farvel til – og mit sind fyldes med glæde og taknemlighed over de mange gode arbejdsår sammen.

Tak til pedelparret Karla og Anton Jensen, forældrene, skolemyndighederne og især Idræts- og Ungdomsforeningen for gode og fornøjelige timer gennem mere end 30 år.

Hodsager Skole blev fra 1932 til 1956 hovedskole for forskolerne i Hodsager by og Halkjærhuse, der er beskrevet under »Festtalen ved Hodsager Centralskoles 25 års jubilæum«.

LÆRERPERSONALET VED DE 2 FORSKOLER:

1. Kristen Vad Jensen, født 27. dec. 1909 i Hodsager, søn af Karen og S. Vad Jensen. Dimitteret fra Nr. Nissum Sem. 1930. Vikar i Hodsager 1932-34. Læ-

Søren Vad.

Gerhard Vad.

*Kath. Vad Pedersen
(forskolelærerinde).*

rer i Ansager 1934. Gift i 1936 i Hodsager med Dagmar Andersen, født d. 15. jan. 1913, datter af Marie og Isak Andersen, Aulum. Børn: Gunhild, født i 1937, Ejvind, 1944, og Ester, 1949. Dagmar døde i 1963.

Sløjdlærereksamen 1936, årskursus i tysk og biologi 1937-38. Førstelærer i Ansager 1942. Fra 1953 kml. i Holstebro. Biologilærer på Nr. Nissum Sem. 1964-66. Pensioneret 1972. Otium i Holstebro sammen med sin anden kone, Edel Mikkelsen, født 1913 i Herskind.

2. Kathrine Vad Pedersen, forskolelærer 1934-46, er født i Feldborg 1908, datter af Marie og Karl Pedersen, Feldborg.

Fra 1946 til ca. 1950 var hun småbørnslærer i Harrislev i Sydslesvig, og derfra kom hun til Årø i Sønderjylland, hvor hun må have virket et par år. 1954 gift med Knud Pedersen, Haderup. 1955 ansat ved Flarup skole i Ydby, Thy, indtil skolens nedlæggelse i slutningen af 60-erne, overflyttet til Bodum skole, hvor Kathrine P. et par år senere blev pensioneret og derefter nød sit otium i Thy.

3. Gerhard Johannes Vad Jensen, vikar 1946-48.

4. Birgitte Pedersen, vikar 1949-51. Optagelsesprøve til sem. 1919.

5. Elly Halkjær, Ørnhøj, ansat 1951-52. Vinterlærereksamen 1924.

6. Fru Korning, ansat 1952-53. Forskolelærerindeeksamen 1925.

7. Carl Bröcher, Herning, vikar 1953-54. Realeksamen 1925.

8. Christian Sørensen, Hodsager, vikar 1954-56. Realeksamen 1924.

Hodsager Centralskole

Uddrag af festtale ved Hodsager Centralskoles 25-års jubilæum, den 10. april 1981.

For ca. 90 år siden, da lærer Søren Kiilerich måtte flytte fra den daværende Hodsager gl. skole til den nuværende gl. skole, Hodsagervej 63, græd han.

Han var nok glad for at komme til at benytte en rummelig skolestue og flytte ind i en efter datiden god bolig, men han var bedrøvet over at forlade de vante omgivelser nær ved Hodsager Kirkeby – og en dejlig have tæt op mod Storåen og engvandingskanalen, idet den gamle skole lå ca. 100 m sydøst for kanalbroen ved Rotvigvejen.

Den nuværende gl. skole blev nemlig i 1892-93 placeret i den sydlige del af et hedeareal på ca. 500 tdr. land. Her måtte lærer Kiilerich prøve at finde sig til rette indenfor et inddiget, nyopdyrket stykke hedejord på ca. 2 tdr. land, uden andre træer end de små bjergfyr, som var plantet diget rundt.

Det må have været svært, men i løbet af nogle år fik lærer Kiilerich dog en lille have til at vokse op i læ af det nordvestlige dige. Der er rester af den endnu.

I min barndom lavede jeg herlige løv- og jordhuler der.

Det må have været mærkeligt – de første år ved den gl. skole at kunne se børnene på flere kilometers afstand komme gående eller løbende på vej mod skolen ad ikke mindre end otte hedestier foruden det sandede hjulspor mellem Hodsager Kirkeby og Simmelkjær.

Da min far, Søren Vad, i 1908 efterfulgte lærer S. Kiilerich i embedet, var fyrretræerne og hvidgranerne omkring skolen vokset så meget op, at de kunne give læ for anlæg af en større have. Det blev en dejlig tredelt have af samme størrelse og samme sted som den nuværende, anlagt meget smukt og omhyggeligt af en anlægsgartner fra Struer. For at klare dette økonomisk måtte lærer S. Vad optage et havelån på 130 kr., hvilket svarer til en månedsløn for en lærer i dag.

Særligt de første år groede alt så smukt og frodigt, at gdr. Martin Jensen (Romlund) engang udtalte, at den var en »Edens have« midt i den mørke hede.

Mine forældre havde 40 gode år ved Hodsager skole – selv om arbejdspresset sidst i tyverne og begyndelsen af trediverne var meget stort, idet elevtallet i 1931 var 52 i ældste klasse og i 1932 det samme antal i yngste klasse, altså godt 100 elever fordelt på 2 klasser.

Da var der sandelig trængsel i den gamle skolestue, og selv om min far i nogle år havde en støttelærer, blev det en stor lettelse, da der i 1932 blev opført et par udmærkede træhuse i henholdsvis Hodsager Kirkeby og Halkjærhuse af daværende tømmerhandler Laugesen, Aulum.

Han lejede dem ud til Aulum-Hodsager kommune, som forskoler for det daværende skoledistrikt i Hodsager. Herved blev Yllebjerg og Varhede skoledistrikt også aflastet en del, idet børnene fra Gl. Hodsager, Rotvig og Dalhus kom til at gå i Hodsager forskole. Elevtallet i Yllebjerg skole var på dette tidspunkt også temmelig højt.

Disse forskoler, som blev taget i brug i 1933, var indrettet med en god forgang, et lille kontor og en dejlig lys skolestue. Desuden var der et fritliggende udhus med brændselsrum og toiletter.

I disse pogeskoler fik de tre første årgange samlet i én klasse hveranden dags undervisning af en mobil folkeskolelærerinde eller lærer indtil sommerferien 1956.

Herefter havde min far tålelige arbejdsvilkår med 4. og 5. årg. i 2. klasse og 6. og 7. årgang i 3. kl., og han blev en mildere mand.

Både min broder Kristen og jeg selv har blandt mange andre, som Kathrine Pedersen, frk. Mortensen og Christian Sørensen haft den glæde at undervise i forskolerne. Jeg selv i 2 år fra 1946 til 1948.

Derefter var jeg et halvt år førstelærer på Vejle Fjords børnehjem, inden jeg efter en kraftig opfordring fra de fleste beboere i Hodsager skoledistrikt overtog embedet efter min far ved Hodsager hovedskole. Først som konstitueret førstelærer, indtil jeg 1. april 1949 blev fastansat.

De to år i forskolerne og de 7 år ved hovedskolen forekommer mig at være de lykkeligste år, jeg har haft i Hodsager.

Det var sådan set »Almenskoleloven af 1903«, som undervisningen i Hodsager byggede på indtil 1956. Godt nok kom i dette tidsrum »Folkeskoleloven af 1937«. En meget god lov – efter hvis krav timetal og fag skulle have nogenlunde samme omfang som i købstæderne.

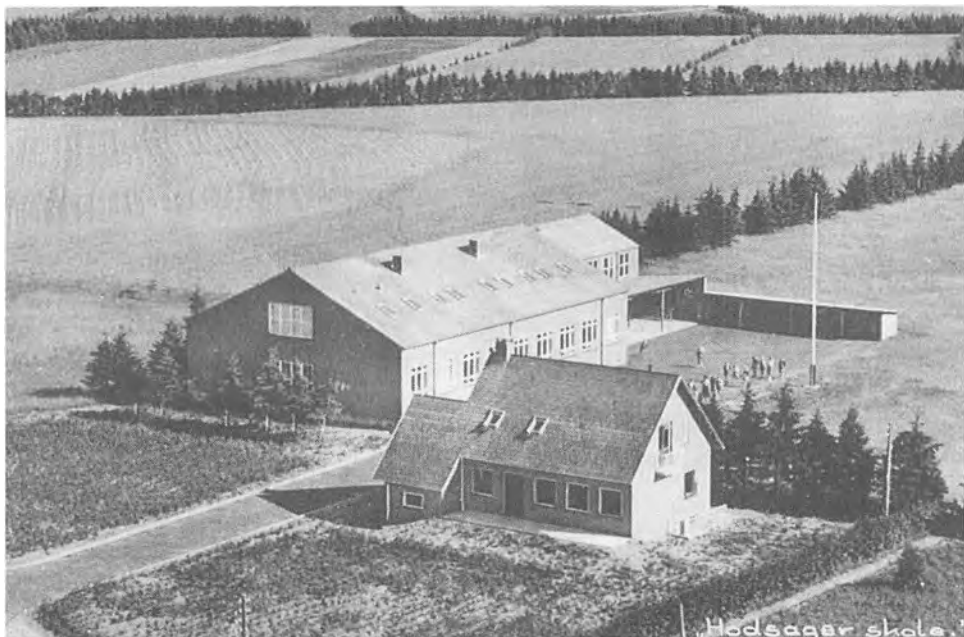
Lovens bestemmelser skulle gennemføres inden 1. april 1958. Men kun få kommuner kom i gang med det omfattende byggeri af Centralskoler inden 2. Verdenskrig. Endnu kæmpede man for at komme ovenpå efter de forfærdelige kriseår først i trediverne.

Men da det lysnede sidst i trediverne, kom krigen pludselig over os, og under disse trange 5 år og vel dobbelt så mange fattige år efter, var der hverken praktiske (byggestop) eller økonomiske muligheder for at begynde skolebyggeriet.

Først omkring 1954 forelå tegningerne til det skolebyggeri, som blev påbegyndt i Aulum-Hodsager kommune.

I Hodsager mener jeg, det begyndte i november 1954, og sidst i marts 1956 var byggeriet til 450.000 kr. incl. en tjenestebolig så vidt færdigt, at der kunne holdes indvielsesfest, den 4. april i den flunkende nye gymnastiksal.

Lysten til at se de nye lokaler var så stor, at omtrent halvdelen af sognets be-

Hodsager Centralskole, 1956.

boere var strømmet til for at bese herlighederne. D.v.s., at ca. 300 mennesker bagefter var forsamlede ved kaffebordene i gymnastiksalen og redskabsrummet.

Det blev en festlig eftermiddag med begejstrede taler, hvor man tydeligt mærkede taknemmeligheden over det nåede resultat. Bl.a. udtalte pastor A. H. Zeuthen, at han håbede, der måtte være lige så dejlig en gymnastiksal i himmelen. Endvidere udtalte han, at nu blev der næppe brug for skolebyggeri i Hodsager de næste 50 år.

Det sidste kom ikke til at passe, men nu var der i hvert fald skabt nogle gode rammer for en 4-klasset skole.

Men da enkelte arbejder endnu ikke var færdige i skolen, besluttede skolekommissionen, at undervisningen først skulle begynde i den nye skole efter sommerferien. Så var der også tid til at få undervisnings- og timeplaner i orden for Hodsager og Yllebjerg skoler.

Det var jo sådan, at Yllebjerg skole stadig fungerede som en 2-klasset skole efter 1956. Men for at eleverne fra 4., 5., 6. og 7. årg. kunne få del i de nye fag som biologi, fysik, håndgerning, husgerning, sløjd og tegning samt gymnastik, måtte eleverne til Hodsager skole to dage om ugen, således 4.-5. årg. 2 formiddage og 6.-7. årg. to hele skoledage, hvori indgik 2 timers konfirmandundervisning.

For disse to dage for Yllebjergs vedkommende og for Hallundbæk og Omosegård hver dag kunne befordringen nu ikke længere ske pr. cykel, så fra det nye skoleårs begyndelse og nogle år frem, blev det vognmand Gunnar

Madsen, Hodsager, som klarede skolebilkørselen, ofte med hjælp af Peter Resdal Dideriksen, Hodsager, som i mange år også var buschauffør for vognmændene P. Bested og senere Sv. Erik Iversen, Aulum, efter at skolebilkørselen fra 1961 var blevet samordnet med Aulum Byskole. Senere blev Svend Kristensen, Solvang, Hodsager, fast chauffør for Hodsager.

Vognmand Kaj Larsen og Søn, Feldborg, har også været impliceret i skolebilkørselen i Hodsager, efter at TRA (Trafiksekskabet, Ringkøbing Amt) kom ind i billedet; de første år med ringe succes. Mange tidspunkter og ruter måtte i de følgende år ændres, før skolebilkørselen blev tilfredsstillende.

Ganske vist havde vi de første år fra 1956-61 selvstændig skolebilkørsel, uafhængig af Aulum; men da der kun måtte være én bus til rådighed, blev der altid ventetider for eleverne ved skolen på 20 min. til en halv time morgen, middag eller eftermiddag. Et problem som Hodsager skole forøvrigt har været noget trykket af indtil ca. 1980.

Den nye undervisningsorden fungerede udmærket. Også da det viste sig, at Yllebjerg- og Hodsagerbørnene kom godt ud af det med hverandre, varede det ikke længe, inden beboerne i Yllebjerg fremsatte ønske om, at hele undervisningen af distriktets børn måtte blive i Hodsager skole.

Lærermangelen gjorde sig vel også gældende i dette ønske, idet den udvidede skolegang krævede mange flere lærere, efterhånden som centralskolerne skød op som paddehatte ud over hele landet. Desuden krævede Folkeskoleloven af 7. juni 1958 indførelse af foreløbig 1 fremmedsprog (eng. el. tysk) fra 6. skoleår. D.v.s., at eleverne fra Yllebjerg fra dette skoleår måtte overføres til Hodsager skole, for at dette af praktiske grunde kunne gennemføres. Det blev af skolekommissionen bestemt, at dette skulle ske pr. 1. april 1959.

Ja, hvor der er hjerterum – og det var der, måtte der også være husrum.

Men det kom nu til at knibe i en del år. Det havde været sådan, at vi fra 1956 til -59 var oppe på 32 elever i en af de sammenlæste klasser, de dage Yllebjergbørnene gik i Hodsager skole. Så en vis deling måtte nu finde sted, og det blev til, at Hodsager skole fra 1. april 1959 bliver 5-klasset, og skolekøkkenet blev taget i brug som alm. skoleklasseværelse.

58-loven krævede, at skoleåret nu skulle starte fra 1. april til 1. august. Det skete her i 1959, og samtidig blev skolen 6-klasset, således at kun 6.-7. årg. nu var sammenlæste. Forøvrigt gav skoleårets flytning anledning til en del forømmelser i april, maj og juni mdr. i de to følgende år. Forældrene var sådan set ikke pligtige til at lade deres børn gå i skole mere end 7 år. Så selv om skolekommissionen ønskede, at 7. årg. skulle fortsætte til sommerferien, var det ikke alle forældre, som ville bøje sig for dette ønske.

Kommunen var ikke indstillet på at begynde en udvidelse af skolen med et par klasseværelser. Forøvrigt var der også jævnlige byggestop.

Men det blev da til, at skolen i løbet af sommeren 1960 fik en mindre ansigtsløftning med en kvist, hvor der blev 2/3 klasseværelse og samtidig plads til et lille lærerværelse. Kvistbyggeriet blev desværre ikke færdigt til skoleårets begyndelse, så en tid måtte vi indrette klasseværelse i gymnastiksalen, men det

kom vi også over. Med en forskydning af mødetiderne for de yngste klasser, klarede vi os i nogle år med 6 steder at være, selv om skolen fra begyndelsen af skoleåret 1960-61 blev 7-klaset.

Men det blev unægtelig lettere at lægge timeplanen, da vi i løbet af treserne fik lov at indrette et lille klasserum i et bilokale til sløjdsalen, nemlig der, hvor skolens depot og pædagogiske værksted nu er.

Engang i skoleåret 1960/61 blev skoleinspektør Kristian Schriver, Aulum, og jeg »låst inde« af skolekommissionen fulgt af det forlangende, at vi ikke blev fri, inden vi havde fundet ud af at kombinere skolebilkørselen for Aulum og Hodsager skoler, så børnene fra Hodsager fra begyndelsen af skoleåret 1961-62 dagligt kunne blive befordret til overbygningen ved Aulum Byskole. Kombinationen lykkedes under »svære lidelser og afsavn«, idet Hodsager skole nu i en del år måtte op på 7 timers daglig undervisning for de ældste årgange for at undgå ventetid på skolebussen fra Aulum om eftermiddagen.

Men tilbage til 1960. Folkeskoleloven af 1958 lagde op til oprettelse af 8. kl. og realskoleafdelinger i kommuner, hvor der var mulighed for det. Det var der i Aulum-Hodsager kommune, og 1. real startede ved Aulum skole ved skoleårets begyndelse i 1960, efter at skolen havde fået en tiltrængt udvidelse.

Som en forberedelse til 1. realklasse i stedet for 1. og 2. mellemskoleklasse blev eleverne i kommunens 6. og 7. klasser i nogle år delt i en praktisk og en boglig linie, hvor der i den boglige linie skulle lægges særlig vægt på engelsk. I 7. klasse desuden det andet fremmedsprog tysk samt matematik.

I 1961 havde vi ved Hodsager skole ikke mulighed for at undervise i tysk, så de 5 elever, som havde valgt en boglig linie, blev overført til Aulum byskole fra aug. 1961. Fra 1963 overtog vi selv undervisningen i tysk og matematik i 7. klasse, så eleverne i 6. og 7. kl. fra nu af kunne forblive udelte i de fleste fag, indtil de kunne fortsætte i realafdelingen, gå ud af skolen eller de første år frivilligt i 8. klasse. I løbet af nogle år blev 8. skoleår obligatorisk og senere 9. skoleår, mens 10. skoleår, som bekendt stadigvæk er frivilligt!

Mens Aulum byskole i de følgende år var ved at fortvivle for at skaffe plads til et voksende børnetal og ekspanderende overbygning, og derfor endnu en gang fik foretaget en meget tiltrængt udvidelse, måtte vi i Hodsager klare os med kvisten og birum.

Men vi var glade, da der omsider i 1973 blev givet grønt lys for en udvidelse af skolen med 3 normalklasseværelser.

Det var godt nok frygteligt at skulle gennemføre alm. undervisning på skolen samtidig med, at der blev boret, savet, hamret og rodet rundt omkring.

Igen var vi henvist til at klare en klasse på gangen, en i gym.-salen og 1. kl. i missionshusets lille sal.

Men alting får en ende – og lykkelige var vi, da vi for ca. 7 år siden kunne tage undervisningslokalerne, nyt lærerværelse, pædagogisk værksted og kontor i brug, alt sammen som det forefindes i dag. Vi var ikke mindst glade for de to klasseværelser med foldevæggene. Det storrum, som her kan dannes, har vi haft megen fornøjelse af til mange formål.

Det sidste skud på stammen bliver klubcenteret, som især ungdommen, men også skolen er meget glade for. Det blev indviet i efteråret 1978, og alle udtrykte glæde og tilfredshed med, at et 20 år gammelt ønske efter mange skitser, tegninger og placeringsforslag endelig var en realitet. Samtidig fik vi også et dejligt stort lokale til børnehaveklassen, som blev taget i brug i 1979.

Nævnes bør også, at vi altid har haft gode udenomsforhold ved skolen.

Først i tresserne blev den første sportsplads placeret og anlagt. Det var lidt trangt med legeplads, fodbold- og håndboldbaner, mens det stod på, men det gik.

For ca. 10 år siden blev sportspladsen udvidet til godt og vel det dobbelte areal. Og for et par år siden kom endnu en udvidelse. Endelig ser det ud til, at der nu skal lægges en stykke til mod nordøst. Når så plantning kommer til, og træerne skaber hygge og læ, har vi særdeles gode forhold for ungdommen i Hodsager.

Det var en smule om skolens rammer, men nu til selve billedet eller indholdet.

Først og fremmest børnene. Elevtallet har fra 1958 været dalende indtil sidst i halvfjerserne, da det igen blev stigende til omkring 100 elever i dag.

Det er mit indtryk, at børnene næsten 100% har været glade for at gå i Hodsager skole de forløbne 25 år, at der har været et godt tillidsforhold mellem hjemmene og skolen, og at det er lykkedes lærerne at give børnene nyttige grundkundskaber og en forsvarlig åndelig ballast.

Med hensyn til bevillinger af undervisningsmidler og inventar, synes jeg, at kommunen har været rimelig, så vi gennem årene har kunnet anvende nogenlunde tidssvarende gode bøger og andet undervisningsmateriale.

Med sparsommelighed og omhyggelige reparationer af bøger og andet materiale er det lykkedes os gennem årene at få opbygget et helt pænt sortiment af musikinstrumenter og mange forskellige gode tekniske hjælpemidler til den daglige undervisning.

Idet jeg gerne på skolens vegne vil udtrykke ønsket om, at skolen fortsat må have kulturelt udvalgs velvillige bevågenhed og goodwill, vil jeg gerne sige tak til såvel forhenværende som nuværende kommunalrådsmedlemmer for trofasthed mod sognets vigtigste institution.

Tak for jubilæumsgaven, et stort farvelitografi af hendes majestæt, dronning Margrethe den Anden.

Dernæst vil jeg gerne på skolens vegne sige tak til de tilstedeværende tidligere medlemmer af skolekommissionen. Tak for festlige eksamensdage ved Hodsager skole.

Til sidst, men ikke mindst, en hjertelig tak til tidligere og nuværende skole-nævnsmedlemmer, ledende skoleinspektør, lærere og pedelparret for godt samarbejde omkring skolens liv og virke gennem år og dage.

Tak til skolens lærere for jeres medvirken til jubilæumsudstillingen i gymnastiksalen af skolefotos, gamle skolebøger og undervisningsmaterialer, som er blevet beset med stor interesse af både elever og forældre, særlig stålpenne

på skaft med tilhørende blækhuse samt de små skifertavler med tilhørende grifler er i dagens løb blevet flittigt afprøvede. Tak til gamle elever som i aften medvirkede ved en time i kristendomskundskab som for 25 år siden.

Vi er også glade for vasen og Rya-tæppet til lærerværelset samt for penge til et maleri af Hodsager ådal, som skal males af Jonna Sejk.

Aldrig færdig – altid på vej – sådan er skolens udvikling og lærerens gerning. Støt os, så godt I kan, det trænger vi til.

I håbet om, at skolen fortsat må bestå på et kristeligt, humant grundlag – til lykke med dagen alle sammen.

Hodsager Centralskole efter 25-års jubilæet Fra 1.4. 1981 til 1.8. 1992

De 11 år, der er forløbet siden Gerhard Vads beretning, er præget af den nye tid på mange måder. Samfundets hastige udvikling påvirker i stigende grad skolens hverdag. Som det fremgår af denne spændende fortælling, har Hodsager Skole i 90 år haft 3 skoleledere, mens man allerede har skiftet 2 gange i de følgende 11 år.

I 1976 fik vi en ny skolelov, hvis formål først nu er ved at blive taget for pålydende, og ændringsforslag er ved at tage form. De tidligere skolelove var fra 1958, 1935 og 1815. Ja, acceleration er tidens tegn.

Skoleinspektørens tjenestebolig, som stod ledig efter Gerhard Vads fraflytning i 1978, var taget i brug af spejderne to aftener om ugen, og da man i 1985 fik brug for plads til en Miniklub/fritidsklub, fandtes lokalerne velegnede her til, hvorfor der blev aftalt en ordning, så alle kunne være der. Spejderne byggede i 1987 »æ Skovhyt'«, og nu havde Herman Jensen og hans medhjælpere huset for sig selv. I 1991 blev tilbygningen indviet, og fik navnet »Regnbuen«, en aldersintegreret daginstitution til 50 børn i alderen fra 2 år før skolealder til 7. klasse (ca. 4-13 år).

I 1982 fik Hodsager sin »rutebilstation«, idet der blev bygget et glasventeværelse i forbindelse med skolens sydlige indgang.

Der blev også på skolenævnsmøderne arbejdet en del i den ideelt set sunde og opdragende idé med skolehaver. Dette resulterede i oprettelsen af nogle arealer i sportspladsens nordlige del (der, hvor tennisbanerne er nu), men ideen viste sig ikke bæredygtig, fordi haverne ikke blev passet af eleverne.

Der blev oprettet elevråd, og eleverne fik lov til at være inde i frikvartererne, bortset fra 3. frikvarter fra 10.15-10.30, hvor lærerne gerne ville have deres formiddagskaffe i fred, og forældrene mente, at børnene kunne trænge til frisk luft.

Man diskuterede undervisningsmoduler af forskellig varighed, samordnet indskoling, natur og teknik, EDB og skolen som lokalt kulturcenter i disse år, og i 1989-91, da Folkeskolens Udvalgte Råd disponerede over 400 mill. kr., sørgede Gunnar Verner Villumsen, som havde afløst Gerhard Vad på skoleinspektørposten i 1985, for, at Hodsager Skole fik dypet snablen grundigt i kassen med forsøg, som gav uvurderlig erfaring som baggrund for opbygningen af den undervisning, som skal bringe vor skole ajour med skoleloven af 1976.

1. februar 1991 fik Gunnar Villumsen stillingen som skoleinspektør på Ankermedets Skole i Skagen, Monika Nielsen blev konstitueret inspektør, indtil jeg blev ansat den 1. maj 1991.

Det første år som skoleinspektør på Hodsager Skole har jeg benyttet til at få opbakning af Pædagogisk Råd (som lærerrådet hedder efter den nye skolestyrelseslov), Skolebestyrelsen (tidligere Skolenævn) og forældrene til den praktiske gennemførelse af den teori, der blev udarbejdet i Gunnar Villumsens tid.

Ydermere bliver skolens bygninger i denne tid renoveret for ca. 400.000 kr., således at de 1. august vil passe til den nye pædagogik. Indskoling er samlet på 1. sal, 3.-7. skoleår i stueetagen, hvor der er indrettet et mere centralt beliggende lærerværelse og kontor i de gamle omklædningsrum, samt et særskilt skole- og folkebibliotek.

Den 14. juni 1992

Frode Vanggaard, skoleinspektør

VIKARER VED HODSAGER CENTRALSKOLE 1956-76

På grund af en udtalt lærermangel i 1950-erne, 60-erne og begyndelsen af 70-erne, måtte vi i disse år klare os med seminarieelever, studenter og realister som halv- og helårsvikarer som en del af lærerstaben. De allerfleste gjorde god fyldest, så deres navne skal nævnes:

1956-70	Christian Sørensen, realeksamen 1924.
1956-57	Anna Marie Laursen, student 1956, årsvikar.
1956-57	Anna Ehrenreich, lærereksamen 1956, husgerning.
1957-59	Signe Thomsen, husholdningsli., husholdning.
1957-58	Aase Andersen, student 1957, vikar.
1958-59	Ingrid Gregersen, student 1958, vikar.
1959-60	Hanne Nørlund Christensen, student 1959, vikar.
1959-60	Stanley Anhøj, student 1959, vikar.
1961-62	S. K. Jensen, starter spejderarbejdet i Hodsager.
1962-63	Inge Bisgaard Kristensen, student, vikar.
1963-72	Anna Margrethe Bjørnholt, økonoma, husgerning.
1965-66	Birthe Marie Meldgaard, sem.-elev, vikar.
15.1.-24.6. 66	Else Riis, seminarieelev, vikar.
1966-67	Anna Mondrup, seminarieelev, vikar.
15.1.-24.6. 67	Bodil Nørregård, seminarieelev, vikar.
1971-72	Leif N. Hvam, seminarieelev, årsvikar.
1972-77	Anna Elisabeth Mølbæk, faglærer, husgerning.
1972-73	Anna M. Hellesøe, student 1972, årsvikar.
1976	Ester Hestbech, tidligere sem.-elev, vikar.

LÆRERPERSONALE VED HODSAGER CENTRALSKOLE

1. Marie Jensen, småbørnslærer 1960-76, er født 17. jan. 1917, datter af gdr. Jens N. P. Jensen og hustru, sygeplejerske Marie Kristiane Andersen. Marie Jensen hjalp i barndomstiden til i hus, stald og mark. Efter konfirmationen husassistent forskellige steder. I 1936 på Tommerup højskole i 3 mdr. I 1939 sygeplejerske på Vejle amts sygehus, men kræfterne slog ikke til.

I 1954 dimitteret fra Odense forskoleseminarium. Efter et kort vikariat ved Grønbæk skole ansat ved Lindved skole i Rårup kommune. I 1957 blev skolen nedlagt, og næste stilling blev ved Hassing skole, Thy, indtil også denne skole i 1960 skulle nedlægges, og Marie Jensen kom til Hodsager Centralskole, hvor hun efter et slemt uheld med højre arm i 1976 måtte holde op.

I 1985 flyttede Marie Jensen til sin hjemegn, Klovborg.

- 2-3. Lærerparret Inga og Svend Hørby Nielsen, lærere i Hodsager 1960-62 efter Ollerup-uddannelse i henholdsvis 1958 og 1960.

4. Harald Bjørnholt Nielsen, 1963-1972, (f. i Salling, 30.7. 1925 – lærersøn). I 1960 oprettedes Herning Seminarium. Der søgte jeg ind på det første hold. I de år og længere frem var der lærermangel, så seminarieeleverne kom »på græs« et halvt år af deres uddannelsestid. Vikarlønnen var en økonomisk stiver til seminarieeleven + en nødhjælp til skolevæsenet, men – set i bakspejlet – stillede disse halvårslige undervisningsskift urimelige krav til skolebørnenes omstillingsevne.

Min kone, Anna Margrethe (f. 10.10. 1927 i Vodskov som datter af kolportør) var da småbørnslærerinde/vikar i Kilde, så det var fint for os, at jeg »trak« Hodsager. Det halve år gik hurtigt. Tilbage til eksamenslæsning på seminariet. Sommeren 1963 var der plads ledig til os i Hodsager, og jeg blev ansat.

Med kone og to drenge, Karsten på 7 år og Hans Jørgen på 5 år, var det rart at komme i fast gænge. Årene forud var gået med teologiske studier, der ikke blev afsluttet med embedseksamen. Ved siden af studierne var der vikararbejde. Om ad Ljørring og Kilde kom vi så til Hodsager, hvor vi følte os velkomne blandt lærere, forældre og nabolag.

Meget af tiden i Hodsager havde min kone timer på skolen; her gjorde en økonomauddannelse god fyldest i køkkenskolen.

Bornholmerture, turene til »Springbakken« i Stoubæk krat, sportsdagene + de mange afvekslende arbejdsdage indgår som farver på en broget palet – med meget grønt i, på grund af spejderiet.

I 1965 fik vi en pige, Elise. – Lærermangel blev afløst af præstemangel. I forsommeren 1971 blev der læst på højtryk. I august kom et præsteprøvebevis.

Siden blev kirkesangerstillingen af og til byttet ud med hjælpepræstens, da jeg blev indsat som ulønnet hjælpepræst i Hodsager og Aulum 3. søndag i advent 1971.

August 1972 blev det skiftedag. Rødding og Lihme menigheder havde antaget mig som sognepræst. Den 11. august 1991 var der afskedsprædiken efter 19 gode år i sognene.

Som præst havde jeg glæde og gavn både af seminariets teori og tiden ved Hodsager Centralskole. En tid, vi i vor familie mindes med glæde.

Om vore børn i korthed: Karsten er læge, ansat ved distriktspsykiatrien i Herning, Hans Jørgen er lærer i Skamby på Fyn (mest sløjd og musik). Elise arbejder p.t. ved sygeplejen på Esbjerg Sygehus.

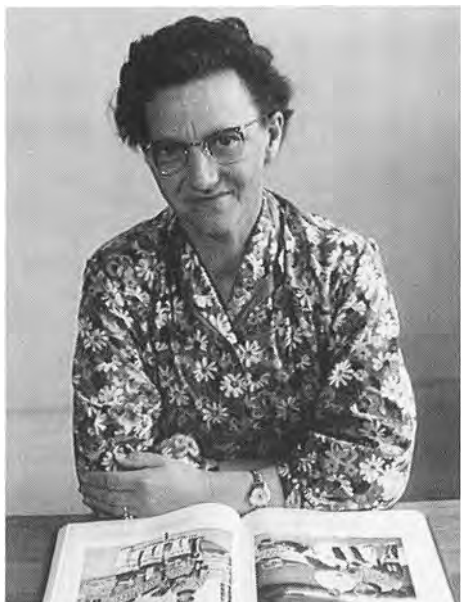
5. Andreas Chr. Michelsen, lærer 1963-1967, er født i Bylderup Bov, Burkal sogn, Tønder amt, 10. august 1940, søn af Mette og Schildhelm Michelsen, manufakturhandler i Bylderup Bov. Realeksamen i 1957 fra Tønder Statskole. I forretning 1957. På Luthersk Missionsforenings Bibelskole 1957-58. Lærereksamen 1963 på Tønder Statsseminarium. Læreraspirant i Hodsager 1963-67. Lærer ved Thyborøn Kommuneskole 1967-73. Skoleleder ved Hovedstadens Privatskoler 1973-75. Lærer ved Sct. Annæ Skole, Amager, 1975 til dato. Underviser i tysk, matematik og EDB.

I 1977 gift med Kirsten Hansen, født 11. august 1945 i Aalborg. Hun er ansat i SiD's hovedkontor, København.

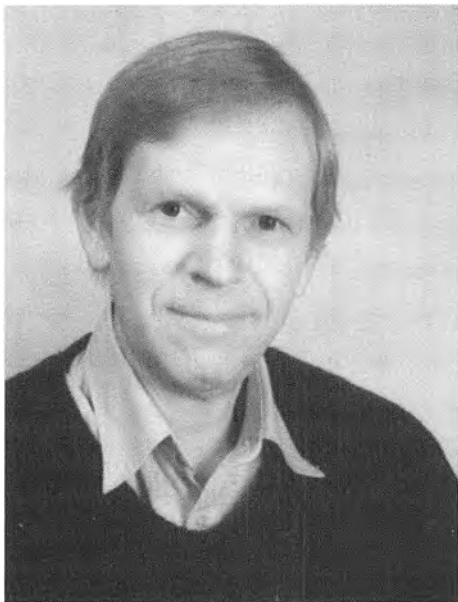
6. Inger Lis Larsen (Pedersen) lærer 1969-1979, født den 16. december 1943 i Vendsyssel. Lærereksamen fra Hjørring Seminarium 1967. Lærerrådsformand. Startede skolebiblioteket. Derefter lærer ved Lundgårdskolen, Tjørring.
7. Thorkil Winther, lærer 1972-73.
8. Anne-Lise Vad Kristensen, lærer 1972-76, født i Hodsager 1949, datter af Edith og Jens Chr. Vad Pedersen. Dimitteret fra Winthers Seminarium 1972. Liniefag: musik. En betingelse for ansættelse – et klaver, så det fik vi, og der kom god gang i musikundervisningen. Denne aktivitet er fortsat som lærer ved Aulum Byskole.

I 1975 gift med Verner Kristensen, født i 1932 i Hvejsel sogn. Deres børn: Mads-Jakob Vad Kristensen, født 1976, og Lars-Ole Vad Kristensen, 1980.

9. Olav Sundstrup er født og opvokset på en gård i Vejrumbor ved Viborg. Efter realeksamen 1 års udvekslingsophold i USA. Herefter læreruddannelse på Skive Seminarium. Ansat ved Hodsager Centralskole 1972-79, Fjends kommune, Fly skole 1979-85, og fra 1985 ved Sparkær Skole. Siden 1984 bosat i Brohus.
10. Elin Marie Trankjær er de første barndomsår vokset op på en gård ved Ørnhøj, senere skolegang i Ringkøbing. Efter arbejde ved landbruget HF-eksamen på Holstebro Gymnasium og derefter lærereksamen fra Herning Seminarium. Arbejdet på Hodsager Centralskole 1975-85, hvor Elin Trankjær især gjorde en stor og dygtig indsats for skolens musikundervisning, en virksomhed som fra 1986 også fortsatte på Aulum Byskole. Siden 1984 bosat i Brohus.

Marie Jensen.

Andreas Michelsen.

Familien Bjørnholt.

11. Torben N. Andersen, lærer 1979-80.
12. Bodil Mygind, børnehavelærer 1978-82.
13. Jonna Christensen, lærer 1979-88. Født 11. april 1955. Dimitteret fra Hjørring Seminarium 1979. Søgte orlov 1986-88 og havde forskellige interessante jobs. Fra 1988 lærer i Holstebro.
14. Bodil Fjendbo, børnehavelærer 1982-88. Født, den 3. juli 1945. Dimitteret 13. juni 1973. Fra 1988 ved Aulum Byskole.
15. Gunnar Villumsen, skoleinspektør 1985-91, beretter selv: Jeg er født 19. januar 1947 i Tårs i Vendsyssel, student fra Hjørring Gymnasium 1966. Efter en periode ved militæret og en periode ved landbruget påbegyndte jeg læreruddannelsen ved Hjørring Seminarium, hvorfra jeg blev dimitteret i juni 1971. Efter 2 år som lærer ved Haverslev Centralskole blev jeg hentet hjem til Taars Skole, hvor jeg virkede som lærer frem til 1985. 1. august 1985 tiltrådte jeg skoleinspektørembedet ved Hodsager Central-skole.

På skolen var der et pædagogisk miljø, der var interesseret i tidens pædagogiske strømninger, hvilket resulterede i igangsætning af bl. a. samordnet indskoling samt tre udviklingsarbejder under Folkeskolens Udviklingsråd – Natur og Teknik i bhk., 1. kl. og 2. klasse – udvidede danskaktiviteter i 3. og 4. årgang samt projektet »Skolen som lokalt Kulturcenter«. Skolen fik sit eget bomærke og sit eget blad »Egebladet«.

Jeg har oplevet en intensiv kontakt til forældrekredsen, opbygget i et værdifuldt forældresamarbejde. Igennem projektet »Skolen som lokalt Kulturcenter« fik jeg kontakt med foreningslivet i Hodsager, en kontakt som betød, at sognet i sin helhed viste skolen sin interesse. Skolen er sognets kultursted, som i dag er mødestedet for hele sognet.

Den solide lokale opbakning i Hodsager har været meget værdifuld for mig i kampen for at forbedre skolens fysiske rammer samt skolens materiel. Her ved min afgang fra skolen kan det glæde mig, at der nu installeres EDB på skolen (efter 5 års kamp) og, at der er afsat penge til forbedring af skolens bibliotek, biblioteksfaciliteter.

Jeg forlader skolen i dyb taknemlighed til skolens elever, skolens forældrekreds, skolens lærere samt sognets foreningsliv. Jeg fik nogle særdeles udviklende år i Hodsager, som jeg med glæde ser tilbage på. Første februar 1991 blev jeg indsat som skoleinspektør for Ankermedets skole i Skagen.

SKOLENÆVN

Efter ministeriets forordning oprettedes i foråret 1970 et skolenævn ved hver selvstændig kommunal folkeskole. Nævnet består af 3-5 medlemmer. Kommunalbestyrelsen vælger 1 medlem til nævnet, resten vælges af skolens forældrekreds. I skolenævnets møder deltager uden stemmeret skolens leder, en lærer, valgt af skolens lærerråd, og to elever, valgt af skolens elever.

Skolenævnet kan udtale sig og stille forslag om alle spørgsmål, der vedrører skolen. – Det godkender skolens skema og udarbejder skolens ordensreglement, fører tilsyn med, at undervisningen overholdes, udtaler sig om alle ansættelser på skolen, udtaler sig om skolens budget og bestemmer, efter hvilke regler dette skal anvendes, godkender de undervisningsmidler, skolen benytter, sørger for samarbejde mellem skolen og hjemmene, og det kan udskrive en elev, før undervisningspligten er ophørt.

1970-74

Johanne Kaag (fmd.)
Ester Høj (n. fmd.)
Grethe Kokholm (sekr.)
Ove Breinholt
Peder Larsen (kom.)

1974-78

Svend Mølbæk (fmd.)
Ester Høj (n. fmd.)
Ester Andersen (sekr.)
Johannes Kaag
Ove Breinholt (kom.)

1978-82

Stinne Bonde
Preben Aarup
Svend Mølbæk
Ida Jespersen
Johannes Kloster
Ove Breinholt (kom.)

1982-86

Preben Aarup (fmd.)
Stinne Bonde (n. fmd.)
Irma Hansen
Ulla Kloster
Ejvind Kiel
Ove Breinholt (kom.)

1986-90

Johan Johansen (fmd.)
Finn Jacobsen (n. fmd.)
Lissi Bertelsen
Jytta Søndermark
Ejvind Kiel
Inge-Lise Berg (kom.)

NY SKOLESTYRELSESLOV 1990

Den nye skolestyrelseslov bygger på en helt anden filosofi end den gamle.

Udgangspunktet er her, at der i loven alene fastsættes »minimumsbestemmelser« og overordnede retningslinier for beslutningsgangen.

Før var det sådan, at alt, hvad der ikke udtrykkeligt var tilladt, var forbudt. Nu er det omvendt. Alt, der ikke er udelukket i loven, er tilladt.

Et andet udgangspunkt er, at de nye styrelsesregler i betydelig grad lægger op til decentralisering af beslutningerne. Skolekommissionen er nedlagt. Lærerrådene hedder nu Pædagogisk Råd.

For det tredje koncentrerer indflydelsen og ansvaret nu i nogle få, men centrale organer, så man undgår den lange beslutningsgang og den uklare ansvarsfordeling. Nu samles indflydelsen i kommunalbestyrelsen, som den over-

ordnede og økonomisk ansvarlige, samt i skolebestyrelsen som fællesnævneren for både forældre, medarbejdere og elever på de enkelte skoler.

De nye skolebestyrelser består af 7 forældrevalgte, 2 lærerrepræsentanter og 2 elevrepræsentanter. Skolelederen er skolebestyrelsens sekretær og har ikke stemmeret. Man kan anmode kommunalbestyrelsen om, at et af dens medlemmer deltager i skolebestyrelsens møder.

SKOLEBESTYRELSENS OPGAVER:

- Tilsynsførende med hele skolens virksomhed.
- Kan tage alle spørgsmål op til drøftelse med skolens leder. Dog kan man ikke omgøre en beslutning truffet af skoleledelsen.
- Skolebestyrelsen fastsætter principper for skolens virksomhed.
- Godkender budget.
- Godkender undervisningsmidler.
- Fastsætter ordensregler.
- Tager initiativ vedrørende læseplaner.
- Indstiller om forsøgs- og udviklingsarbejde og ansættelse af ledere og lærere.

SKOLEBESTYRELSEN 1990

Lissi Bertelsen (fmd)

Mogens Nielsen

Ove Hedegaard

Ove Kloster

Evald Brødbæk

Alice Bergmann

Kirsten Hansen

Elisabeth Skjernov. (kom.)

NUVÆRENDE LÆRERPERSONALE VED

HODSAGER CENTRALSKOLE 1992

1. klasse:	Lone Fyrstenberg Sørensen, Skovbakken, Holstebro.
2. klasse:	Kirsten Brandt, Tjørnevej, Holstebro.
3. klasse:	Monika Nielsen, Søndermarken, Aulum.
4. klasse:	Vagn Christensen, Mosebyvej, Holstebro.
5. klasse:	Villy Elmann Nielsen, Åparken, Hodsager.
6. klasse:	Birgitte Pedersen, Anemonevej, Aulum.
7. klasse:	Frode Vanggaard, skoleinspektør, Rønneallé, Sunds.
Overlærer:	Eva Mogensen, Hovedgaden, Hodsager.
Vikar:	Barselsvikar fra 15. jan. 91 til sidst i aug. 1992, Inga Riemer, Holstebrovej, Aulum.
Pedelparret:	Gerda og Hans-Ejner Juulsen, Østvænget, Hodsager.

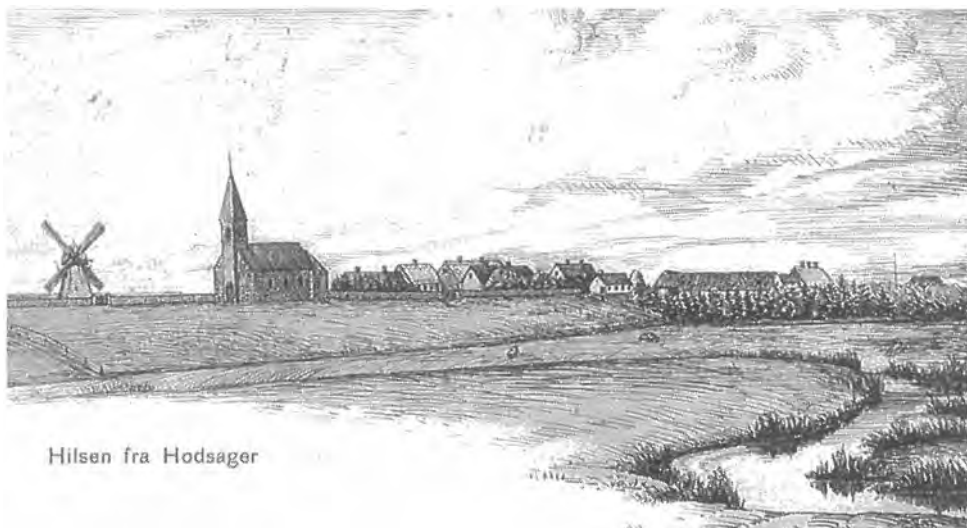

Hodsager Centralskole, 1990.

Hodsager kirke

Vi skal ikke så langt tilbage i tiden, da landsbykirken var uden opvarmning, ja, endog uden siddepladser på nær nogle umagelige bænke langs ydermuren, hvor gamle og skrøbelige kunne hvile lidt, når præsten havde den lange prædiken med, måske en til to timer, og hvem kunne holde gejsten oppe så længe, når de fleste skulle stå op. Hjerl hede kirke er et godt eksempel. Senere kom der både bænke og opvarmning. Der fortælles, at pastor Willer kunne prædike længe, og på en varm sommerdag – især om eftermiddagen – ved den tid, da man ellers skulle sove middagsøvn, kunne det knibe at holde sig vågen. De sad der i deres tykke vadmestøj, havde gået langt fra sognets yderender – en fem-seks kilometer, så derfor havde nogle for skik at rejse sig op for at få søvnen drevet på flugt, for ellers kunne Willer godt afbryde sin prædiken og med tordenrøst råbe ud i den lille kirke: »Vågn op, du som sover«.

De fleste vestjyske kirker havde kakkellovn helt op til omkring 1950-erne. Og sådan også i Hodsager. Det var et vanskeligt arbejde at få den iskolde og klamme kirke varmet op til søndagens gudstjeneste, og når varmen begyndte at trænge igennem, kunne fugten drive ned ad væggene. Det mest almindelige brændsel var træ og tørv, som ikke altid var af den bedste kvalitet, og kirketje-

Hilsen fra Hodsager

Hilsen fra Hodsager 1907.

neren måtte sædvanligvis sidde oppe i kirken det meste af natten til søndagen for at stoppe det løse brændsel i den forslugne kakkellovn, som skulle buldre den ganske nat for at lune den kolde kirke, men vægge og bænke blev ved med at være kolde og klamme, og desuden gav kakkellovnen ofte mere røg end varme fra sig på grund af det dårlige brændsel. Det har været en drøj nattevagt, som ofte blev brugt til lidt opbyggelig læsning, når der var tid. Kakkellovnen stod i en sidebue til koret i det nord-østlige hjørne af kirkeskibet i den nye kirke.

Senere blev der gravet kælder ud i den nordlige side af kirken, og der blev installeret fyr til centralvarme. Det var til fast brændsel, som skulle køres på trillebør fra det lille brændselshus i vestenden af kirkegården, men det var alligevel en stor forbedring. Det første anlæg var et dampanlæg, men det havde den uheldige egenskab, at rørene skiftevis var brændende varme og helt kolde.

Efter verdenskrigen holdt ellers de moderne hjælpemidler deres indtog også i kirken. 1948 blev det installeret elektrisk lys, det var jo en vældig forbedring fra de gamle petroleumslamper, som forøvrigt blev brugt i flere vestjyske kirker helt op i tresserne. I 1955 blev der bygget et lighus, som det kaldes i protokollen, det ligger stadig i det syd-østlige hjørne af kirkegården, i baggården var der nogle WC'er, just ikke særlig pyntelige. I 1959 blev der installeret olie-fyr, det var en vældig forbedring, og er en stor lettelse for kirketjeneren, og i 1963 blev dampanlægget skiftet ud med et varmtvandsanlæg, som gav en mere ensartet varme i kirken.

Lidt senere kom der termostat på anlægget, så man kunne holde fyret gående hele ugen med en lavere temperatur i kirken med den fordel, at kirken aldrig blev iskold om vinteren og bænke og vægge ikke pustede den kolde fugtige luft ud i rummet, en vældig luksus, som vi få år senere betragtede som noget helt selvfølgeligt.

Igennem mange år var der ikke orgel i Hodsager kirke, men fra 1890 dog et stort harmonium. Kirkesangeren skulle om muligt både spille og lede sangen, og selvfølgelig var det ikke enhver, der havde evne og stemme til at klare den opgave. Omkring 1930 blev der købt et ret stort orgel til Avlum kirke, der i en årrække havde haft et lille eenstemmigt orgel, hvor organisten selv skulle træde blæsebælgen, som i et stueorgel, men det var et udmærket orgel, og det kom nu til Hodsager, hvor det blev placeret ved indgangen til koret, da kakkellovnen forsvandt blev der bedre plads. Men selv om det var et udmærket orgel, var det besværligt for organisten, og orglet var for lille til at lede den ret kraftige sang. I 1950-erne begyndte man at sætte 1500 kr. af på hvert års ligning for at spare op til et nyt og større orgel, men det viste sig snart, at prisstigningerne på et nyt orgel langt overgik 1500 kr. pr. år, og man blev enige i menighedsrådet om, at det var klogere at låne penge i stiftsmidlerne til 4% og så få orglet købt, det var den billigste måde. Man henvendte sig så til orgelfirmaet Frobenius og Co., som leverede orglet i 1963. Det blev på fem stemmer. Nogle havde ønsket et lidt større orgel på grund af den ret store kirkegang, idet man ikke

Kirken pyntet til bryllup.

syntes, at et orgel på fem stemmer kunne give tilstrækkelig og varieret musik, men de forsigtige Hodsager-folk kunne ikke lide at lave større gæld, og desværre holdt orgelbyggeren med de forsigtige, idet han mente, at til en kirke af den størrelse måtte fem stemmer være rigeligt, og desuden kunne der blive lidt problemer med de større piber i det påtænkte orgelrum over våbenhuset. Den søndag, orglet blev taget i brug, var der som sædvanlig en stor menighed og en glad lovsang. Orgelbyggeren var også med, og efter gudstjenesten måtte han indrømme, at han havde fejlvurderet den vestjyske menighed. Den var ikke så stiv og tavs, som han havde regnet med, der skulle have været et større orgel, og vi kunne jo kun sige, at han skulle have hørt efter os, der kendte menigheden til daglig, men nu var det for sent.

Det gamle orgel var som sagt et fint orgel. Organist Cortsen ved Herning kirke ville gerne have haft det til Herning kirke som kororgel, det blev ikke til noget, men det blev solgt til Venø kirke for en billig penge, men det blev dyrt nok at sætte op igen. Det måtte Venø selvfølgelig betale. Pastor Buus, tidligere Gjellerup, var da præst på Venø.

Idag står orglet på Struer Museum.

I 1953 havde Hodsager kirke 50 års jubilæum. Kirken er som bekendt bygget i 1903 (se vindfløjen). Biskoppen over Viborg Stift, biskop Chr. Baun, var inviteret til at holde festgudstjenesten og til at være med ved en fest i missionshuset bagefter, hvor der blev sagt meget om kirken og kirkelivet gennem de mange år. Kirken var jo netop blevet bygget, fordi den gamle kirke slet ikke kunne rumme de mange mennesker i menigheden en ganske almindelig søndag. Det var jo efter de store vækkelser, som var gået over sognene i pastor Willers tid og forøvrigt også efter Willers tid, og det blev sagt, at der ikke var et hjem, der ikke på en eller anden måde var berørt af vækkelsen.

Desværre havde man i 1903 ikke sans for at bevare den gamle kirke og så udvide den, som man gjorde i Avlum kirke 15-20 år senere, for Hodsager kirke var jo bare en gammel fattig kampestens kirke, men en af de få i dette land, men det blev der ikke taget hensyn til.

Biskop Baun var ikke tilhænger af de lange taler, skønt han selv kunne tale længe, men ganske vist også med et solidt indhold. Og da festen trak ud på grund af de mange og lange taler, ønskede biskoppen at stoppe den da igangværende taler, men da det ikke lykkedes, rejste biskoppen sig og gik, før festen var slut.

Noget positivt kom der dog ud af festen. Kirken havde jo fået elektrisk lys i 1948 og lysekroner skænket af en anonym giver. Nu skulle kirken være oplyst, også i koret, og så borede man hul i de gamle prægtige malmstager, så man kunne trække ledninger op gennem stagerne og sætte elektriske pærer i, så slap man jo også for de ikke helt billige alterlys. Men fra gammel tid har der været tradition for, at på alteret skal der være levende lys, det har også symbolsk betydning for Jesus som det levende lys. Nu kritiserede biskoppen de elektriske lys, både at man havde glemt den gamle tradition, men også af så praktiske grunde, at det var meget ubehageligt for præsten med det skarpe lys i øjnene. Det blev også lidt senere ændret, så der nu igen er levende lys på alteret.

Omkring 1950 blev den syvarmede lysesstage skænket af Kirkebyens damer og Karen Vad, Hodsager gl. skole.

Fra den gamle kirke er en alterdug med rødt broderet bibelsprog: »Drag dine sko af; thi det er et helligt sted«. Ved indvielsen af den nye kirke i 1903 skænkede fru pastor Willer en alterdug med det smukt broderede skriftord: »Ifører Eder kærlighed, som er fuldkommenhedens bånd«.

Omkring 1930 skænkede Ingemann Lauridsens moster, Andrea Cleve, Struer, en meget smuk og kunstfærdigt broderet alterdug til Hodsager kirke.

1969/70 blev der foretaget en gennemgribende restaurering af hele kirken. Det var hårdt tiltrængt. Der blev lagt nyt gulv, lyse, ludbehandlede brædder til stor forskel fra de gamle helt mørke ferniserede gulve. Alle bænke blev istandsat. Alterpartiet blev trukket tilbage mod østgavlen, og døren i østgavlen blev tillukket. Det gamle inventar blev istandsat og gennemrestaureret. Den gamle skriftestol havde stået som skillevæg til et rum bagved alteret, nu blev den sat ned i nordhjørnet neden for altersranken og fungerer nu som præsteværelse. Den har følgende indskrift: Anno 1621 lod B.T og M.N.D. gjøre dete Skrifte stoel. Og over døren står der: Unnica spes mea Christus . mentiriturpeest. Det sidste skal helt sikkert læses på følgende måde: Mentiri turpe est, og så betyder det: »Det er skændigt at lyve«.

Man skal så forestille sig, at nu kommer een af menigheden for at skrifte en synd, sandsynligvis en ganske bestemt synd, og nu står han der med den skyld, som nager ham, hvordan skal han komme af med den byrde, og så læser han først det glade evangelium: »Kristus er mit eneste håb«. Men der hører mere med: »Det er skændigt at lyve«. Det er loven, der siger, pas nu på, at du ikke ly-

ver. Du kan måske bilde skriftefaderen noget ind, men Kristus, som er dit eneste håb, han kender dig, og ham kan du ikke lyve for. Jo, de gamle forstod at kæde lov og evangelium sammen.

Desuden er der en gammel degnestol, der stadig fungerer som sådan. Den har blot denne indskrift: 1611.

Altertavle og prædikestol blev sendt til Århus, hvor konservator og kirkemaler Elmholt istandsatte og malede de to ting, og det blev et meget fint stykke arbejde. Desuden forsøgte vi ved Elmholt's hjælp at få fire gamle figurer hjem fra Nationalmuseet, vi ved, at de ligger pakket ned og gemt hen, hvor ingen har glæde af dem. De hører sammen med figuren på nordvæggen. Den forestiller Gud Fader med sønnen Jesus. På hver side af denne fine figur har vi hængt de gamle sidefløje til altertavlen op, egentlig hører de ikke hjemme der. På disse tavler står nadverens indstiftelsesord. De fire figurer på Nationalmuseet hører derimod hjemme omkring Gud Fader med Jesus-figuren. Det viste sig imidlertid at være ganske umuligt at få disse figurer tilbage til kirken, idet de derovre påstod, at de var skænket af en tidligere præst i sognet. Hvem så siden det er, det melder historien ikke noget om. Hvordan det har kunnet lade sig gøre, er ikke let at forstå, men der var jo præster i gamle dage, der tiltog sig magt og myndighed, og de har ikke forstået, hvilken kunstværdier, de uden videre har givet væk. Ak ja!

Der har gennem de mange år, hvor mange ved man ikke, stået den sorte oblatæske og vinkande med det gyldne kors. Det har vist stået i de fleste danske kirker. Nu ville man gerne have en sølv-oblatæske og -vinkande, som blev tegnet og lavet af guldsmed Exner, et meget fint stykke arbejde, og desuden blev også alterbægrene forgyldt inden i. De gamle ting blev gjort i stand og opbevaret i kirken.

Det var arkitektfirmaet fra Thisted, Poul Hansen, der forestod restaureringen, men da de kom herved for at snakke om arbejdet, blev de meget skuffede over at se en kirke fra 1903, de havde ventet at se den gamle kampestenkirke, og de havde glædet sig til at gå i gang med det arbejde, for der findes som sagt kun ganske få af disse kirker. Og nu ønskede man fra arkitektens side, at den nye kirke skulle have så megen lighed med den gamle som muligt. Derfor holdt de meget stærkt på, at de store nordvinduer skulle mures til, for i den gamle kirke var der kun sydvinduer, og kirkeinventaret: prædikestol – altertavle – malerier er beregnet til kun at skulle have syd-lys. Menighedsrådet var ikke begejstret for tanken, men de lod sig overbevise, og nordvinduerne blev muret til, dog sådan, at de stadig er markeret udvendig. Det affødte en protestliste, men planen blev gennemført, og senere var vist de fleste godt tilfredse med resultatet. Som arkitekten udtrykte det: Kirkerummet skulle være et roligt rum og ikke have det lysgennemtræk, som de store vinduer gav.

Den 20. dec., 4. søndag i advent 1970, blev kirken genindviet af biskop Jakobsen. Det blev en festlig gudstjeneste, hvor biskoppen prædikede, og der var stopfuldt hus. Ved det efterfølgende kaffebord i missionshuset, hvor menighedsrådet var vært, lød der mange rosende ord om det fine restaureringsarbejde.

KIRKENS 75 ÅRS JUBILÆUM

Den 26. november 1978 fejrede sognet kirkens 75 års jubilæum. Man ønskede at gøre dagen så festlig som muligt, og menighedsrådet bad derfor et privat hjem om at invitere biskop Jakobsen med frue til festmiddag i deres hjem, hvor enkelte andre også var med. Derefter var der festgudstjeneste. Kirken var fyldt til sidste plads. Det var 27. søndag efter trinitatis, og biskoppen prædikede over dagens evangelium, Mt. 17,1-9. Det blev en meget festlig oplevelse, hvor biskoppen blandt andet pegede på den rige åndelige arv i dette sogn med formaning om at bringe denne glæde videre.

Efter gudstjenesten var alle indbudt til en festaften i missionshuset, og menighedsrådet var vært ved en kop kaffe, og derefter var ordet frit, og en del benyttede sig af lejligheden til at udtrykke slægtsglæden over kirken og med gode ønsker for fremtiden. For kirken kan vi jo altså ikke undvære.

VED HODSAGER KIRKES 75 ÅRS JUBILÆUM

Mel.: Du gav os o Herre...

Du gav os o Herre en kirke på jord,
som vi nu vor egen må kalde.
Du gav os et sted, hvor dit levende ord
forkyndes ved præd'ken og lovsanges kor.
Hjælp Herre, for dig os at bøje.
Vor tak stiger op
fra menigheds flok,
lad Herre med den du dig nøje.

Af henfarne slægter vi arved' vort hus.
Det rejstes med sved og med bønner.
Da hjerterne rørtes af Helligånds sus,
blev troen til handling, og kirken af grus
sig rejste; derpå vi nu skønner.
De var nok kun få
og midlerne små,
men troskab og flid sig belønnet'.

Den bygning vi fejrer, vor ramme så skøn,
om dage vi mindes med glæde:
Her bar vi de mindste til dåb under bøn;
her blev konfirmeret en datter, en søn;
her loved' hinanden vi troskab.
Når livet er endt
og bladene vendt,
da lyder opstandelsens budskab.

I dagene søgne vi farer afsted,
for føde og luksus at bjærge,
og ofte det kniber vor sjæl at nå med,
men så kan vi glædes til søndagens fred,
når klokkerne kimer og kalder,
ved Bibelens ord
og nadverens bord,
der fred over hjertet kan falde.

Når kirken er pyntet til højtid og fest,
da stemmes vort hjerte til glæde.
Når ordet forkyndes, da føler vi bedst,
at troen kan trives, når ånden er gæst,
og Jesus hos os er til stede.
Så dan du os Gud,
at vi må gå bud
og være til tjeneste rede.

Så vil vi lykønske hverandre i dag
med kirken, Gud gav os i nåde,
og takke, at han vil fuldende sin sag
og engang os hente til festligste lag,
hvor kærlighed altid vil råde.
Hvor modgang er glemt
hvor lykken er gemt
og løst er hver jordelivs gåde.

Else Breinholt

Det fineste indslag var nok Svend Larsens tale. Han begyndte, som så mange vestjyske bønder i al deres beskedenhed og plejer at begynde: »Ja A ka eet hold en tål, men A vil prøv å sej nøj«. Og så kan det ellers nok være, at Svend Larsen ikke blot sagde en lille smule, men han kunne fortælle om den gamle kirke og om den nye kirkes tilblivelse, levende og interessant og uden manuskript af nogen art, så biskoppen og vi andre med, sad undrende og beundrede den 93 år gamle mand. Han var jo den eneste, der kunne huske så langt tilbage, så det var en god idé af menighedsrådet at have opfordret ham til at fortælle. Her skal gengives nogle ting fra hans tale:

Den gamle kirke lå lidt sydøst for den nuværende, den var meget lille og smal, »der kunne kun sidde tre eller fire på hver bæk, eftersom de var svær' til«. Den var meget dårligt holdt, taget var så utæt, at »det regnede både på præst og degn«, og i julestormen 1902, hvor Svend Larsen selv var med i kirke, faldt det meste af taget ned. Taget kunne nok gøres i stand igen, men kirken var også for lille, og det var nok hovedårsagen til, at der skulle bygges nyt, og så var der blevet bygget nye kirker i de omliggende sogne. »Hedekirkerne«:

Grove – Simmelkjær – Feldborg – Hogager, men disse steder havde der ikke været kirke før, og sådan var der blevet bygget mange af disse kirker i de vestjyske hedeegne, hvor landbruget blomstrede op. Og nu ville Hodsager ikke stå tilbage, og det var nok noget af et prestigespørgsmål, at Hodsager også skulle have en ny kirke. En skam er det, at den gamle kampestenkirke ikke blev restaureret og udvidet, da disse kirker næsten ikke findes mere. Det blev bestemt, at de gamle kampesten skulle bruges, men de skulle kløves, for det skulle være pænere, og Svend Larsen siger da også, at det blev en meget pænere mur, så jævn og glat, i stedet for den gamle ujævne tykke mur, hvor de store sten stak langt frem. Så fik man da fat på en murer, som kunne klare det. Det var murer Peder Pøhl Sørensen og hans to svigersønner, der skulle mure den nye kirke, og de havde evne til at kløve de store sten. Det viste sig, at den metertykke mur rummede sten nok til den nye, meget større kirke, og mange blev tilovers.

Den gamle kirkeklokke hang i kirkens gavl på den gamle kirke, men muren kunne ikke holde, så der blev bygget en klokkestabel øst for kirken lige op ad kirkegårdsdiget. Desværre blev den gamle kirkeklokke, en malmklokke, ikke brugt igen, den blev sat op på kirkeloftet, hvor den står endnu. Måske kunne den gamle malmklokke hænges op i kirketårnet igen, som den har været før. Det var blevet moderne med de nye jernklokker, en sådan blev også anskaffet til den nye kirke, den skulle bedre kunne høres langt ude på landet. Hjørnerne på den nye kirke er bygget af hvide kalksten fra Bornholm. Der blev også indmuret en lerkrukke (eller måske er det en blykapsel) med et dokument med navnet på kongen, det var i sydøst-hjørnet, »og der må den vel ligge endnu«, sagde Svend.

Biskop Kock, Ribe, – den gang gik Ribe Stift helt til Limfjorden, det var jo før vi fik Sønderjylland tilbage – har indviet kirken 1903. »Kirken var stopfuld, og mange stod udenfor«, fortæller Svend, som selv oplevede dagen. Efter indvielsen af kirken var der fest for håndværkere, menighedsråd, biskop og flere i »Kirkegård«.

Så fortalte Svend Larsen også om kirkegården, og det er ganske interessant at høre, at det først er i dette århundrede, der er kommet orden både på kirkegården og gravkastning. Det hele var eet rod. Han husker, at så sent som i 1893 var der hverken graver eller ringer. Der var ingen gange på kirkegården, og skulle der være begravelse, så skulle de pårørende finde en gravplads og selv grave graven, ingen kontrol med hvor der blev gravet og hvor dybt, så sent som i 1960'erne kunne man endnu se de mange fordybninger tilfældige steder i græsset. Svend Larsen fortæller om lærer Søren Kiilerich, som var kirkesanger, at ved en begravelse, hvor de jo gik tværs over græsset hen til graven, og Kiilerich skulle jo se i salmebogen, for de sang på vejen hen over kirkegården, at han ikke tog sig i vare for sådan en fordybning fra en grav, og så faldt han. Da han kom hjem, spurgte madammen, sådan kaldte man fru Kiilerich, hvordan gik det ved begravelsen? Jo, sagde Kiilerich, det gik vist godt nok, men jeg stumlede over en grav. Gik du så i stå i salmen, spurgte madammen, nej, jeg

holdt tonen, sagde Kiilerich. Men denne uorden på kirkegården har bevirket, at man stadig træffer på grave, som ingen aner, hvem der er begravet i.

Da skolen blev bygget på Jens Sørensens mark, tæt ved Avlum-vejen, nogle store træer står der endnu, skulle læreren ringe både morgen og aften og ved søndagsgudstjenesten, hvor han også skulle synge. Det var ganske enkelt en del af hans ansættelse. Dengang var der tæt forbindelse mellem skole og kirke. Skolen blev flyttet op på Toppergårds hede, det var mens Kiilerich var lærer, han var forøvrigt meget ked af at skulle flytte derop på den nøgne hede, og nu var der for langt for ham at ringe morgen og aften, men han skulle stadig ringe til gudstjeneste, for han skulle jo synge alligevel. Men så blev der ansat en graver, og der kom lidt orden på det. Det var vist nok den første graver og ringer, eller var han kun ringer. Han var møller og bager i Hodsager, men han fik ikke ringet til tiden; han brugte den skik at ringe, når der var frisk brød at købe.

Den gamle kirke rummede så mange store sten, at de slet ikke blev brugt til den nye kirke. Der blev også til et kirkegårdsdige. Det gamle dige var mindre sten stablet op. De gamle træbjælker blev brugt til en lade i »Agerskov« af Peder Bay. Kjærgård ejedes af Anders Hallundbæk. Han var medlem af byggekomiteen. Da der stadig var nogle tiloversblevne sten, blev de brugt til byggeri i »Øster Hallundbæk« og »Kjærgård«. Svend Larsen fortæller, at de største kunne de ikke kløve, de blev gravet ned, vist nok ude ved Kjærgård, men »nogle siger, at de er kravlet op igen, hvor de så er blevet af, ved vist ingen«.

Vi skal også nævne, at kirkegården fortæller en mængde kirkehistorie. En meget stor part af gravstenene har bibelske indskrifter, tydeligvis har de deres historie fra vækkelsestiden. De er vidt forskellige, det er ikke nogle standard-skriftsprog, men de bærer tydeligt præg af et personligt vidnesbyrd. Man kan næsten dele dem op i tre kategorier. Der er de frimodige ord om syndernes forladelse, Guds fred, f.eks. læser vi »Det er fuldbragt« – »Af Guds nåde er jeg det, jeg er« – »Af nåde er vi frelst« – »Herren er min hyrde, mig skal intet fattes«. Og mange flere af disse frimodige og glade ord ind i dødens verden. Så er der også en stor gruppe, der handler om Jesus som Frelser fra syndens onde magt. F.eks. »Jeg var langt borte, dog frelst han mig«. »Så er der da nu ingen fordømmelse for den, der er i Kristus Jesus«. »Det er fuldbragt«? »Jesus han er syndres ven«. Der er også en del, der direkte taler om, at Jesus kaldte, sendte vækkelse, så det blev til omvendelse og frelse. F.eks. »Jeg lod mig overtale«. Desuden er der nogle særprægede ord. F.eks. »Mine børn, vogt Eder for afguder«. Det er formaningsord til efterslægten.

Eller om tjenesten: »At ofre lidt for andre, når jeg alt for intet fik«. Jo, en kirkegård fortæller kirkehistorie.

Menighedsrådet havde i flere år talt om muligheden for at få bygget toilet ved kirken, idet de små rum bag kapellet var meget lidt tiltalende. Desuden havde man også ønske om et dåbsværelse, opholdsværelse for brudefolk, et kontor for præsten, som også skulle bruges som omklædningsværelse. Men da arkitekten i Thisted blev kontaktet, mødte man stærk modstand. Kirken var

færdig-restaureret, og det var en skam at bygge til. Han ville være med til at bygge et hus uden for kirkegården, men det var jo ikke tanken. Dåbsfolk kunne da ikke gå fra dette »fjerne« hus med barnet over i kirken i regn eller sne. Men endelig lykkedes det at få arkitekten interesseret for den plan, menighedsrådet havde fattet, nemlig den tilbygning, som nu står. Ganske vist var hele menighedsrådet med på tanken, men det skal dog siges, at det for en meget stor del skyldtes Niels Hedegaard, når det lykkedes at overbevise arkitekten om, at det var en fin plan, menighedsrådet havde fattet. Hans jyske stædighed og udholdenhed gav bonus. Han blev ved med at sige: »Ja, men kan I ikke godt se, at ...« Og så kom den ene begrundelse efter den anden. Til sidst kunne arkitekten ikke stå for hans mange argumenter, og til sidst opgav de deres modstand. »Nu vel, så skal I også få den bygning«. Niels Hedegaards lune og venlige smil sejrede over arkitekternes saglighed. Det blev bygget i 1983, og det har skabt megen glæde. Lidt senere blev redskabsrum og kontor til graveren bygget, det var lovbefalet. Alt i alt er der nu en kirkebygning, som fungerer meget fint.

Om de ældre præster kan man læse i »Hodsager-Minder« af N. P. Larsen, 1917. Her skal blot nævnes præster fra dette århundrede.

B. Willer 1899-1922. I hans præstetid kom de store vækkelser til Avlum-Hodsager. Det var da også i hans tid, det blev nødvendigt at skaffe mere kirkeplads. Hodsager fik en ny kirke 1903, og Avlum kirke blev stærkt udvidet. Det bliver fortalt, at der ikke var et hjem, som ikke var berørt af vækkelsen på den ene eller anden måde. Han blev også brugt som prædikant ved missionsuger. I en år-række var han en meget skattet prædikant i Herning kirke og missionshus i missionsuger. Han mindes som en meget bibelsk forkynder, og han havde to stærke sider som organisationsmand. Han vænnede folk til trofast søndagsbesøg i kirken og fik opbygget en offervillig menighed. Desuden fik han bygget et stort missionshus, som skulle være kirkens arbejdsplads i hverdagen, og han fik tømret et stærkt samfund sammen med mange bibelkredse i de enkelte skoledistrikter. Disse forhold har alle de senere præster høstet gavn og glæde af. Forholdene er sådan den dag i dag. Han tog sin afsked i 1922 og bosatte sig i Strib, men døde allerede 1923, og blev begravet på Avlum kirkegård.

I. C. Poulsen 1923-1927. Han var en udmærket prædikant, men kunne slet ikke stå mål med Willer. Han valgte at flytte i 1927.

E. G. Søndergård 1927-1938. Han var også en betydelig vækkelsesforkynder, men havde ikke samme format som Willer. Der blev strid om hans privatliv, for og imod, og det endte med, at han fik sin afsked.

A. H. Zeuthen 1938-1960. Han var den rolige og besindige præst, der skulle gyde olie på vandene. Han var vel ikke den gennembrydende vækkelsesforkynder, men han gik ind i rammerne helt fra Willers tid og gjorde et solidt stykke arbejde. Han kom til Avlum fra København, hvor han havde mistet sin kone, og stod nu alene med en flok børn. Han blev gift med en Avlum-pige, men hun døde kort efter, og så blev han gift med hendes søster. Han har to sønner, der blev præster. Efter at være påkørt af en bil fik han en sygdoms-

riode, og han tog sin afsked 1960 og flyttede til Malling, hvor han døde, og blev begravet på Avlum kirkegård.

De følgende præster er af så ny dato, at vi ikke vil karakterisere deres gerning, men blot nævne nogle fakta.

Niels Pedersen 1960-1981. Han kom fra Tørring-Heldum ved Lemvig. Han var 40 år. Han var samtidig i flere perioder timelærer på Herning seminarium. Han var i Indre Missions hovedbestyrelse, og i 1981 tog han sin afsked og gik på førtidspension for at være rejsepræst for Indre Mission. Han flyttede til Silkeborg, men efter to år vendte han tilbage og bosatte sig i Hodsager.

I 1971 blev lærer *Harald Bjørnholt Nielsen*, Hodsager, efter at have taget særudannelse, den 8. dec. ordineret i Viborg Domkirke. Søndagen efter blev han indsat som ulønnet hjælpepræst i Avlum-Hodsager sogne. Bjørnholt forlod Hodsager i 1972, da han fik kald som sognepræst i Rødding og Lihme pastorat.

I 1980 fik Niels Pedersen bevilget en hjælpepræst på kvota 75. Det blev *cand. theol. Leif Mortensen*. Han blev valgt til sognepræst 1981, også han fik en hjælpepræst, det blev *Niels Henrik Lyngbye* fra 1982 til 1986, hvor han blev sognepræst ved Øster Marie kirke på Bornholm. Efter ham kom som hjælpepræst med kvota 50 *Laurids Breum Jakobsen*, han fik sin afsked i 1991, da stillingen som hjælpepræst blev nedlagt.

En tidligere menighedsrådsformand skriver: Det kan vist godt siges, at vi i Hodsager har haft troende præster til at forkynde evangeliet i vor kirke i de mange år, og det må nok siges, at der har været nogenlunde godt besøg til gudstjenesterne, men der er gerne plads til lidt flere.

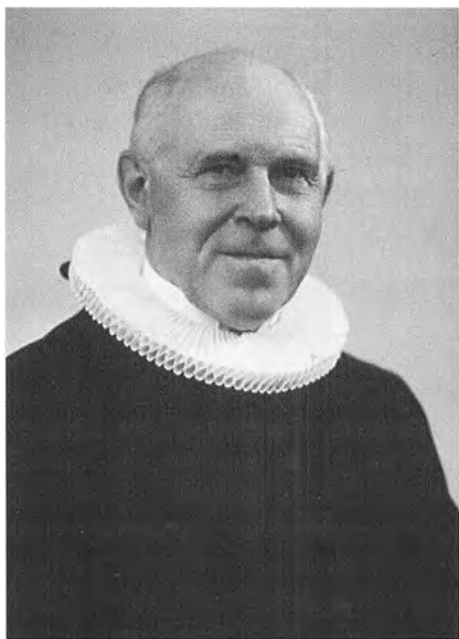
Pastor Willer.

Pastor Poulsen.

Pastor Søndergaard.

Pastor Zeuthen.

Pastor Pedersen.

Pastor Mortensen.

MENIGHEDSRÅDET

J. C. Christensen fik 1903 gennemført den første lov om menighedsråd, ændret 1912 og 1922. Det første menighedsråd i Hodsager blev valgt i 1912, og i alle årene indtil 1991 har sognepræsten været formand for rådet. Ved pastor Niels Pedersens afrejse fra sognet, blev Niels Hedegaard valgt til formand, og efter hans død i 1988 valgtes Else Breinholt.

Jens P. Mogensen	Alfred Nielsen
Peder Bay	Peder Knudsen
Jens Chr. Væggemose	Chr. Sørensen
Villum Andersen	Niels Chr. Kiel
Hans Bay	Andreas Raakjær
Kristen Lørup	Finn Olesen
Jens Chr. Jensen	Johannes Kaag
Chr. S. Vestergaard	Ove Breinholt
Niels Agerskov	Ingemann Lauridsen
Marinus N. Jeppesen	Iver Poulsen
Andreas Birkkjær	Niels Hedegaard
Anton Agerskov	Ove Sørensen
Jens Klausen	Harry Thomsen
Niels P. Andersen	Tage Nielsen
Jens Mundbjerg	Bent Bonde
Lars Andersen	Andreas Jensen
Chr. P. Nielsen	Johannes Kloster
Niels M. Karlsen	Svend Kristensen
Hans A. Nielsen	Else Breinholt
Peder Væggemose	Hilbert Jensen
Johan Andersen	Jens Høj
Johan Mikkelsen	Rigmor Madsen
Jakob Kloster	Oskar K. Christensen
Peder Agerskov	Ove Hedegaard
Martin Madsen	

Gennem de 80 år, som er forløbet, har de nævnte menighedsrådsmedlemmer udført et trofast arbejde for Hodsager kirke – mange i op til 15 år – nogle i 20 år – og et par enkelte i over 25 år. Det gælder således Jens Chr. Jensen i hele 28 år og Peder Knudsen i 27 år.

KIRKESANGERE OG ORGANISTER

Lærer Søren Vad Jensen var kirkesanger i 40 år og organist i omtrent lige så mange år.

Det store harmonium og senere et lille orgel stod foroven i kirken, så det lod sig gøre at træde ud på gulvet og bede ind- og udgangsbønnen, og derimellem tilbage til orgelet og spille og synge samtidig. Lærer S. Vad kunne vel de mest

kendte melodier og salmer udenad, men ellers havde han en gammel kirkesalmebog med løse blade, som han brugte at lægge ved siden af melodien i koralbogen.

Kirkesangere

Søren Vad Jensen
Gerhard Vad
Harald Bjørnholt
Iver Poulsen
Bjarne Jensen
Hanne Larsen og
Lene Larsen
Hanne Larsen og
Gunner Hyldgaard

Organister

Søren Vad Jensen
Birgitte Pedersen
Krista Vad
Lærer Ulnitz
Hilma M. C. Pedersen
Edith Kiilerich
Birgit Hoffmann
Karen Larsen
Marie Buchhave

KIRKETJENERE

Indtil menighedsrådet i halvtredserne fik oprettet en fast stilling som kirketjener var arbejdet i kirken og på kirkegården delt op i flere funktioner som ringning (1), rengøring (2), fyring (3), kirkegården (4), graver (5) og alle funktioner (6).

Fra omkring 1912 og til i dag har følgende været beskæftiget i nogenlunde denne rækkefølge:

Jens Olesen (1) & (3)
Nielsine Thimm (2)
Søren Vad Jensen (2)
Marie Nielsen (2)
Marie Kragelund (2)
Martinus Kragelund (1)
Katrine Jensen (2)
Ingemann Madsen (3)
Niels (Rotvig) Nielsen (4)
Severine Jeppesen (2)

Kathrine Poulsen (2)
Anton Poulsen (4)
Michael Henriksen (1) & (3)
Niels Andersen (3) & (5)
Niels Lauridsen (5)
Johannes Madsen (6)
Christian Sørensen (6)
Harry Thomsen (6)
Karl Hestbeck (6)
Jørgen Fink (6)

Missionshuset

Det åndelige liv har siden anden halvdel af 1800-tallet været stærkt placeret i Hodsager sogn. Og mange vil give N. P. Larsen ret, når han til slut i sin Hodsager-Minder skriver:

»Thi har vi rigtigt fået lært, at langt mere værd end det røde guld, det er sig selv og sin Gud at kende og ret har mærket, at hans ånd vidner med vor ånd, at vi er Guds børn, da gør det ikke stort, hvor vi lever eller om vore bekvemmeligheder, og måske økonomiske kår, ikke synes at være så gode som mange andres. Har vi kun tilfredshed og lever med Gud, så kan vi dog være lykkelige og trygge«.

Da der ikke er ført nogen protokol om samfundsarbejdet, førend fra 1979, er det vanskeligt at finde tilbage til alt. Men ved hjælp af at den daværende formand, tømrermester Ivar Poulsen, i forbindelse med, at der blev startet med at føre protokol i 1979, har samlet en del stof ved at snakke med ældre i sognet og fået det nedskrevet. Og ved nu at besøge nogle af de ældste her i sognet, samt ældre mennesker, som bor i andre sogne; men som er opvokset her i Hodsager. Ved deres hjælp og ved, at der findes nogle gamle regnskabsbøger og indsamlingslister, er det lykkedes at samle følgende:

Som før nævnt var der åndeligt liv i sognet sidst i det 19. århundrede. Peder Væggemose fortæller, at hans forældre, Anna Marie og Jens Kristian Væggemose, kom til Nørreholm i Yllebjerg i 1886. De var med til at få startet en pigeforening, tilknyttet Indre Mission i 1897. Omkring samme tid blev der også startet søndagsskole i Yllebjerg. Mange har fortalt om Anne Marie Væggemose, at hun var en kvinde, der levede efter ordet. Og at hun i hendes bøn altid bad om, at Gud ikke ville tage lysestagen bort.

Jens Kristian Jensen, »Overgård«, har fortalt, at i hans unge dage vidste de ikke ret, hvad I.M. var for noget, og derfor var de meget skeptiske over for det.

I 1915 var der vækkelse i Hodsager. Der blev holdt nogle møder i skolen, hvor en missionær fra Bording talte. Der kom så mange mennesker, at skolestuen var stuvende fuld hver aften, det var især unge og yngre mennesker, der kom til disse møder.

Man havde ikke tidligere oplevet vækkelsen i Hodsager, det havde man derimod i flere nabosogne, bl. a. i Aulum. Og man sagde da, at Helligånden nok ikke kunne komme over Storåen. Men nu var den alligevel sluppet over, og så virkede den her, ligesom alle andre steder.

De ledende i samfundsarbejdet dengang var for Østkredsen: Villum Andersen, Midtkredsen: Chr. Lørup og Yllebjergkredsen: Jens Chr. Væggemose.

Efter vækkelsen i 1915 kom der så 2-3 år med stilstand, måske lidt tilbagegang.

I vinteren 1918-19 blev man enige om, at man ville forsøge at bygge et missionshus. Hertil skulle man naturligvis bruge mange penge, og man vedtog da at gå fra dør til dør, med en indsamlingsliste. Man delte sognet op i tre distrikter. Gdr. Marinus Jeppesen, Brogård, skulle gå med listen i Yllebjerg. Og smedemester Andreas Pedersen i Midtkredsen, mens gdr. Jens Kristian Jensen skulle gå i Østkredsen. Langt de fleste steder blev de godt modtaget, flere steder sagde man: »Vore børn og unge er meget glade for møderne i skolen med missionærerne, så vi vil gerne give penge til et missionshus«. Dog blev man afvist enkelte steder.

Som det fremgår af indsamlingslisterne, som er blevet bevaret, har bidragene været meget forskellige, nemlig fra 5 kr. og op til 400 kr. En del mennesker har altså givet op til flere hundrede kroner til formålet, og det var mange penge i 1919.

Indsamlingen gav ialt 5.825 kr. Her fik man også en håndsrækning fra Aulum, idet de havde planer om at bygge til deres missionshus, men bestemte i stedet at bygge et nyt missionshus, og så give det af det gamle, som kunne bruges igen til Hodsager. Og alt, hvad der kunne bruges, mursten, døre, vinduer og tagværk samt bænke blev kørt til Hodsager med hestevogn.

Da gdr. Anton Poulsen, Mølgård, på det tidspunkt kørte lyngmel fra lyngmelsfabrikken i Toppergård til stationen i Aulum, passede det fint, at han tog læs med tilbage, og materialet blev på den måde kørt til Hodsager. Og med den hjælp kunne missionshuet bygges for de 5.825 kr., som var blevet indsamlet, og man blev derved fri for at skulle optage lån.

Men der var i mellemtiden opstået strid om, hvor missionshuset skulle bygges. Det var først meningen, at det skulle bygges i kirkebyen, men nu blev der stillet krav fra østersognet om at få bygget i Hallundbæk, ud fra den betragtning, at når man havde kirken i byen, var det rimeligt, at man fik missionshuset i Hallundbæk. Det var gdr. Anders Hallundbæk, »Øster Hallundbæk«, som var fortaler for denne tanke. Men de tre listebærere, Jens K. Jensen, Andreas Pedersen og Marinus Brogård, holdt på deres oprindelige plan. De blev så enige om at gå til Aulum for at tale med pastor Willer om sagen. Det var en vanskelig beslutning at træffe, for på den tid skulle der noget helt ekstra til, før man turde henvende sig til præsten, og der skulle en vis frimodighed til. Men de gik, og på vejen mod Aulum, talte de om, hvad de skulle sige til præsten. Andreas Pedersen og Marinus Jeppesen sagde til Jens K. Jensen: »Du lægger for!« »Ja«, sagde Jens Kristian, »men så må I bede om, at jeg må få noget fra Gud at lægge frem«.

De kom så ind i præstegården til Willer, og han spurgte på sin sædvanlige ret bestemte måde: »Hvad har de tre herrer så for?« Han blev så sat ind i sagen, og efter nogen snakken frem og tilbage, sagde Willer: »Huset er skænket her

fra Aulum, og det skal ligge i Hodsager by. Sørg for det. Det andet skal jeg nok klare«.

Man gik så igang med at opføre huset, hvor det nu ligger. Grunden blev skænket af gdr. Jens Peder Mogensen, Ny Kirkegård. Den 20. november 1919 kunne man tage huset i brug, og den dag blev der holdt indvielsesfest. Indre Missions formand, pastor Carl Moe, foretog selve indvielsen og sagde bl.a.: »Nu må I bære ansvaret for dette hus. Det er indviet til hellig brug, og det må kun bruges til hellig brug«. Og Jens K. Jensen tilføjede: »Det skal vi altid huske på, at huset er indviet til hellig brug«.

Missionshusets første bestyrelse bestod af pastor Willer, Aulum, gdr. Marinus Jeppesen, Brogård, gdr. Jens Chr. Væggemose, Nørreholm, gdr. Martin Jensen, Halkjærhuse, og smedemester Andreas Pedersen, Hodsager. Marinus Jeppesen blev formand og kasserer.

Nu blev der så holdt en del møder i missionshuset. De fleste kom gående den lange vej, som mange jo havde, men nogle kørte med hestevogn eller i kane, og så blev hestene opstaldet i mejeriets hestestald. Når man så gik eller kørte den lange vej, blev tiden brugt til sang og åndelig samtale. For at det ikke altid skulle være de samme, der skulle gå den lange vej, blev nogle møder holdt i sognets ydre ender. Bedemøderne blev i mange år holdt således, at der var et møde i Østersognet, et i Missionshuset og et i Yllebjerg, som regel i Yllebjerg skole. Disse tre møder var for hele sognet, derudover var der nogle i hver af de tre kredse.

Til disse bedemøder og til missionsugerne var der meget stor tilslutning, der kom også nogle både fra Simmelkjær og Ørre. Når der skulle være møde i et hjem, var det meget almindeligt, at børnene blev sendt ud for at indbyde til mødet, og man nøjedes ikke med at gå til folk her i sognet, men gik ofte over sogneskellet, og indbød dem til at være med. En del af møderne blev holdt om eftermiddagen. Kathrine Jensen, Hodsager, fortæller, at hun var iblandt de børn, der gik rundt og indbød, når der skulle være møde – bl.a. bedemøde i hendes hjem. Hendes far var Villum Andersen, Ommosegård. Der blev indbudt til eftermiddagskaffe, dernæst var der møde, og så gik de nærmestboende hjem, medens dem, som havde langt hjem, blev til aftensmad, og enkelte overnattede.

Der var virkelig åndelig liv i sognet, Helligånden virkede. Der fortælles bl.a. fra den tid, at en dag, hvor der var bagedag i et hjem og fyret op i den store ovn, kom én af sønnerne med en hel favnfuld bøger, smed dem ind i ovnen og sagde: »Væk med det skidt, de er ikke bedre værd«. Den unge mand var den nulevende 95-årige Lars Andersen, Hovedgaden, Hodsager, bror til Kathrine Jensen.

Der fortælles også fra den tid, at i mange hjem havde man »Mannakorn«. Det er ganske små papirstykker med henvisning til et bibelvers. Man havde dem i et større antal, opbevaret i en æske. De blev brugt på mange forskellige måder. Engang imellem blev de brugt ved samtalemøderne, hvor man til slut lod æsken gå rundt og tog så hver et Mannakorn, det var så et personligt bibel-

ord til den enkelte. De blev også brugt at give til et sygt menneske. Ikke mindst blev de brugt i hjemmene under sorg og sygdom, eller det var de økonomiske kår, der tyngede. Så dykkede man ned i æsken for at se om ikke der var et Guds ord, som kunne være dem til hjælp i den situation, de netop var i. De vidste, at det var i den hellige skrift, de skulle finde hjælp og trøst. Disse »Mannakorn« er enkelte steder blevet bevaret, således at børnebørn eller oldebørn har dem i dag. De kan forøvrigt også købes nu igen.

I 1937 fik man et orgel i Missionshuset; det var et stort stueorgel, som hidtil havde været brugt i kirken. Her havde man fået opstillet det gamle pibeorgel fra Aulum kirke, hvor man fik et nyt og større orgel. Lærer Søren Vad, som var organist ved kirken, spillede nu også altid ved møderne i Missionshuset, og blev ved med det til helt op i halvtredserne.

Marinus Jeppesen beholdt formandsposten til først i trediverne, hvor der opstod nogle stridigheder. Herefter overtog Jens Chr. Jensen formandsposten. Fra 1934 foreligger der årsregnskaber for Missionshuset, og her kan man så nogenlunde følge, hvad der er sket af forandringer og nyanskaffelser.

Til opvarmning af Missionshuset havde man til at begynde med en firkantet kakkelovn i den store sal, og ventilationsrister ind til den lille sal. Den lille sal var dengang det halve af den nuværende lille sal. Den anden halvdel var gang. Til belysning havde man petroleumslamper, indtil der i 1937 kom elektricitet til sognet. El-installationen til Missionshuset blev skænket af transformatorforeningen.

Først i trediverne var der igen en del vækkelser i sognet, især blandt de unge. Lærer Kr. Kristensen, Yllebjerg skole, stod for ynglingemøderne, som møderne for unge mænd blev kaldt. Møderne blev holdt i skolen, men nogle unge syntes, at de skulle holdes i hjemmene for at få flere med. Lærer Kristensen sagde til dem, at det var på den betingelse, at de tog rundt til de unge for at indbyde dem til møderne. To unge mænd i syttenårsalderen cyklede rundt og indbød til møderne. De to unge var Henry Clausen, Bryrup, hvis forældre dengang boede i »Mosegård«. Og Alfred Nielsen, søn af Chr. Nielsen, »Gl. Hodsager«. Det lykkedes også at få øget tilgang til ynglingemøderne.

Marie og Chr. Nielsen var som unge og nyomvendte flyttet fra Tvis til Gl. Hodsager sammen med deres børn, og nu tog de aktivt del i sognet resten af deres liv. Marie holdt så meget af sangen: »Jeg går med sang ad Sion til«. Det var hendes sang, og hun foreslog den tit ved møderne. Og ved et samtalemøde i deres hjem i 1951 blev den også sunget:

Jeg går med sang ad Sion til
så himmelglad i sind!
Jeg når engang, når Gud det vil,
ad perleporten ind!
Hvad har mit hjerte vel for nød,
når evig frelst fra synd og død
jeg snart går ind til himlen sød
i herlighedens skød. o.s.v.

Det blev sidste gang, hun fik lov at synge hendes sang her på jorden, for næste dags morgen kaldte Gud hende hjem til sig.

Under vækkelsen først i trediverne var der meget stor tilslutning til møderne i Missionshuset. Især var der stuvende fuldt hus i missionsugen, hvor så godt som alle hjem var repræsenteret, ihvertfald en enkelt aften, mens andre kom den ene aften efter den anden for at lytte til ordet, for at være med i lovsangen og for at aflægge et vidnesbyrd. Mange nyomvendte stod op og fortalte, at de var kommen til tro på deres Frelser, og hvor godt det var, at kunne hvile i troen på sine synders forladelse. I de år, hvor der var vækkelse i missionsugen, blev den ofte forlænget med et par aftener ind i den næste uge. Man blev simpelthen enige om, den sidste aften, som var planlagt, at man også ville holde møde næste aften og så se at få fat i en taler. Missionsugen er altid blevet holdt i november måned i den uge, hvor den tyvende er. Grunden hertil er, at huset blev indviet den. 20. november 1919, og lige siden har der været holdt missionsuge i denne uge, hvor talerstolen i tyverne var smykket med granguirlander isat smukke efterårsblomster.

I 1937 blev der købt en ny kakkellovn, pengene hertil blev givet af Martin Jensen, Halkjærhuse. Og på et tidspunkt er der opstillet et komfur i den lille sal, sådan at der kunne laves kaffe. Komfuret blev udskiftet i 1947, hvor Peder Væggemose skænkede en anden. Tørv og anden ildebrændsel havde man opbevaret på loftet, over gangen og den lille sal, og her kunne man komme op ad en hejsetrappe, som var i gangen.

Jens Chr. Jensen blev ved som formand indtil 1942, hvor han blev afløst af købmand Andreas Råkjær. Han og hans hustru, Binne, gjorde lige som de tidligere formænd et stort stykke arbejde ud fra Missionshuset. Missionæren, som skulle tale ved et aftenmøde, kom som regel rejsende hertil om eftermiddagen, og skulle så bo der til næste dag, og det var for det meste hos samfundsforsmanden, han blev indkvarteret. Efter mødet blev mange af mødedeltagerne bedt om at følge med hjem til kaffe og for at være sammen med taleren. Der er ofte blevet sagt, at Indre Mission og kaffe hører sammen. Og det er et utal af kopper kaffe, der i forbindelse med samfundsarbejdet er blevet drukket i købmandshjemmet. Missionær Jacob Riis, som var i Holstebro fra 1938-47, var en meget brugt taler, og når han kom, var der stuvende fuldt hus, og mødet sluttede som regel med sangen: »Den store hvide flok vi se«.

Andreas Råkjær havde en god hjælp i Maren og Niels Andersen, som kom i bestyrelsen i 1935, og var der i næsten tredive år. De gjorde en meget stor del af det praktiske arbejde ved Missionshuset. Maren holdt huset rent, trods det, at hendes ene hånd var lam. Hun holdt ligeledes arealet foran huset rent. Der var ingen parkeringsplads dengang. De få, der kom kørende i bil, holdt ved den lille skole. Niels Andersen var i de mange år »fast ansat« som fyrbøder, og der er vist mange, der endnu kan huske, hvordan den gamle sorte kakkellovn kunne ryge, så folk hostede og gned i øjnene; men den kunne også varme, og det er ikke små mængder af brændsel, Niels Andersen har »fodret« den med.

Efter 16 år på formandsposten holdt Andreas Råkjær i 1958.

Næste formand blev gdr. Jacob Kloster, Ommosegård. I hans formandstid blev der anskaffet kaffekopper, kander og theskeer, sådan at der nu kunne dækkes op til kaffe i Missionshuset uden at skulle om til købmand Råkjær for at låne service. Selv om han udlånte det vederlagsfrit til Missionshuset, var det mere praktisk, at det var der.

Og når der skulle laves kaffe, blev det efterhånden en selvfølge, at det gjorde Petrine Simonsen, nu Østværnet. Sammen med hendes mand, Martin Simonsen, drev de dengang en landejendom indtil Simmelkjær skel, og den lange vej derfra og til Missionshuset har Petrine taget på cykel utroligt mange gange. For selv om der var naboer, som kørte, kunne hun ikke vente efter det, da hun skulle have vandet sat over, og gjort andre forberedelser. Men hun gjorde det af kærlighed til arbejdet, for Guds riges sag. Og det kunne ligefrem smages på kaffen, der var af en sådan beskaffenhed, at den kunne holde hjernen klar resten af aftenen.

I 1960 blev der foretaget en indsamling til Missionshuset, og her indkom 6.893 kr., og nu tog man kakkelovnen ud og fik installeret et kaloriefærefyr, og der blev lagt vinylfliser på gulvet i den store sal og i gangen.

Mejeribestyrer Jens M. Jensen overtog formandsposten i 1964. Han var kun formand i to år, men det var en tid med en del ekstra arbejde, da der i 1965 blev bygget til østsiden af Missionshuset. I tilbygningen blev der indrettet køkken, gang, to toiletter og baggang. Det gamle køkken, som oprindeligt var lillesal, hvor der senere var opstillet komfur og indrettet til køkken, denne og gangen blev nu lagt sammen til en større lillesal. Der blev indlagt centralvarme med oliefyrt. En del af arbejdet blev lavet ved frivillig hjælp, men trods det, blev de samlede udgifter til 31.000 kr. En indsamling gav 16.500 kr. og så lånte man 15.000 kr. i Aulum Sparekasse. Der blev holdt genåbningsfest den 20. januar 1966, hvor lærer Linderoth, Herning, talte. Lånet på de 15.000 kr. skulle afdrages over 15 år, men da der var stor offervilje, kunne restbeløbet indfris i 1970.

Samme år blev der anskaffet stole til afløsning af de gamle hårde træbænke. Pengene hertil indkom ved at leje Missionshuset ud til kirken, som da var under restaurering.

Fra 1966 og frem til 1982 var tømremester Ivar Poulsen formand. Missionshuset nød meget godt af, at det nu var en håndværker, der var formand. Mange reparationer blev udført vederlagsfrit. I hans formandstid blev der bl.a. opsat vægpaneler, og der kom nye vinduer i den store sal. Der blev nedlagt fliser foran Missionshuset og hen til kirkegårdsågen; det var i 1972.

Den 20. november 1969 blev der holdt 50 års jubilæumsfest, hvor Edvard Jensen, Børkop, talte. Her var der otte mænd af dem, som havde støttet oprettelsen af Missionshuset, og som var levende, der blev inviteret til jubilæet sammen med deres koner. Det var følgende: Mikkil Mikkelsen, Tvis, Anders Mikkelsen, Aulum, Henrik Bjerggård, Yllebjerg, Jens Mundbjerg, Feldborg, Anders Jespersen, Simmelkjær, Svend Larsen, Hallundbæk, Isak Andersen, Aulum og Anton Poulsen, Hodsager.

I 1975 blev der lagt nyt tag på Missionshuset. Og i 1976 blev der opført en

tilbygning på 25 m² til materialerum. Før stod bænke, borde og stole stablet op ved siderne, eller i den lille sal. Det blev man nu fri for, og så blev der lagt gulvtæppe på i den lille sal, og opsat fire mindre borde, så der nu var et hyggeligt lille lokale, som nu ofte bruges til mindre arrangementer. Pengene til de forskellige ting var hovedsagelig kommet ind ved frivillige gaver, resten ved at afholde basarer.

I 1978 blev der af en anonym familie skænket et stort trækors med lys i, som blev ophængt bag ved talerstolen. Det blev officielt tændt mandag den 20. november, dette var den første aften i missionsugen 1978. Med korset fulgte en hilsen fra giveren til samfundet med følgende ordlyd:

»Det er fuldbragt«. Det lød fra den korsfæstede Frelser, da han hang på korset, før han udåndede. Jesus gik i vor sted og slettede din og min og alverdens synd ud med sit eget, dyrebare blod, for at vi skulle gå fri. Alt er gjort til vor frelser, ja, vidste alverden det blot, ja, at den korsfæstede og opstandne Frelser, han lever«.

I 1971 fik Missionshuset eget vandværk. Det var dog kirken, der betalte denne udgift, for så at få vand lagt om til kirken herfra. Grunden var den, at der ikke måtte bores efter vand ved kirken. Begge steder får nu vand fra byvandværket.

Den 20. november 1979 blev Missionshusets 60 års dag fejret. Missionær Smidt, Kolding, talte først i kirken, over teksten om »De betroede talenter«. Der var 120 mennesker til stede. Højtideligheden fortsatte i Missionshuset. Her blev der talt af pastor Niels Pedersen og tidligere formand Jacob Kloster. Maren og Niels Andersen blev mindet for deres store indsats for Missionshuset.

Efter at have beklædt formandsposten i 16 år trak Ivar Poulsen sig tilbage i marts 1982. Tinne og Ivar Poulsen havde i de mange år udført et stort og solidt stykke arbejde for samfundet i Hodsager, såvel i det praktiske arbejde som det åndelige. Ivar var en dygtig sanger, og derfor altid forsanger i Missionshuset. Og deres hjem var altid præget af lovsang og vidnesbyrd. Og vi er mange, der med glæde og taknemmelighed mindes de mange gange Ivar har indledt et samtalemøde, eller på anden vis forkyndt ordet. Det var altid velforberedt, godt bibelsk underbygget og præget af en personlig kristen tro.

Efter Ivar Poulsen blev Carl Hestbæk formand. Esther og Carl Hestbæk var nogle år før flyttet fra Aulum og her til sognet for at overtage stillingen som graver og kirketjener.

I de to år Carl Hestbæk var formand, blev kloaksystemet udbedret og koblet på rensningsanlægget, og der blev lagt gangfliser ned fra den nye gade »Kirkestræde« og hen til Missionshuset.

Hestbæk fik også indført, at i september måned skulle Indre Missions fødselsdag markeres ved en festaften, gerne med en af hovedbestyrelsen som taler. I mange andre IM-samfund har det været tradition igennem mange år. Ligeledes blev der startet med nogle bibelstudieaftener i vinterhalvåret. Første gang i 1983 ved hjælpepræst Niels Henrik Lyngbye.

Da Carl Hestbæk holdt som formand i 1984, blev Johannes Kloster valgt som formand, dog således, at opsynet med Missionshuset blev varetaget af en anden af bestyrelsen, som bor nærmere ved huset. Det blev Marianne og Søren Hansen, Østvænget, der påtog sig den opgave med opsynet, at sørge for varme samt en stor del af det praktiske arbejde i Missionshuset. De ofrer meget af deres fritid på den gerning.

I halvfjerdsenerne blev der begyndt med at afholde en del familieaftener. Festaftener for børn, unge og ældre, med kaffebord, taler, sang og underholdning af forskellig art. Det gav fornyelse og øget tilgang til møderne, især af børn og unge. Disse aftener var til stor glæde, vel især for familier med børn, nu kunne de tage dem med, og der var altid noget særligt for børnene. Men disse aftener gik i stedet for en del af de møder, hvor der var en missionær, som talte. Et såkaldt missionærmøde, hvor der var en konkret forkyndelse og ikke andet. Disse aftener havde ikke den store tilslutning, men en del, især ældre mennesker, var kede af, at mange af disse møder nu var fortrængt af familieaftener. Dette problem blev man opmærksom på op midt i firserne. Der blev holdt fast ved en del af familieaftenerne, som stadigvæk er den mødeform, der har den største tilslutning, ofte op omkring et hundrede mennesker. Men der blev givet plads til flere missionærmøder, som nu også samler flere tilhørere end i halvfjerdsenerne. Ligeledes er der fortsat blevet afholdt en række bibelstudieaftener.

I 1986 blev der bygget to pensionistboliger øst for Missionshuset, og fra deres grund blev der lagt gangfliser helt ned til Missionshuset, således at fodgængerne øst fra fik lidt kortere vej at gå til Missionshuset.

Det sidste, der er bekostet ved Missionshuset, er teleslyngeanlæg, som blev installeret i maj 1987. Så nu kan de, som bruger høreapparat høre fint, såvel i den lille som i den store sal.

Ud over møderne i Missionshuset er der som før nævnt blevet afholdt mange møder i hjemmene. Efter at pastor Niels Pedersen var blevet sognepræst i Aulum-Hodsager, startede han først i tredserne med at holde nogle bibellæsninger. En månedlig aften i vinterhalvåret i både Øst, Midt og Yllebjergkredsene. Det var aftener, hvor der på en grundig måde blev gennemgået en bibeltekst. Derefter var der lejlighed til at stille spørgsmål, eller tale videre om det, der var blevet sagt. Der var altid kaffebord og hyggeligt samvær. Disse bibellæsningsaftener blev dog kun holdt i en kortere årrække i Øst- og Midtkredsene, derimod i Yllebjerg bliver de stadig holdt af pastor Leif Mortensen, som fortsatte dermed efter pastor Pedersen.

Det har altid været sådan her i Hodsager, at sognepræsten har bakket op omkring arbejdet ud fra Missionshuset.

Onsdag aften har altid været mødeaften, især samtalemøderne er der blevet holdt strengt på, at det skulle være hveranden onsdag aften, og ikke nogen som helst anden aften. Det skulle være sådan, at man kunne huske, når der var møde. Nu var det sådan i mange år, at mejeriets leverandører, og det var de fleste af sognets beboere, på skift kørte rundt med mælkepenge, hveranden

onsdag, og det var netop samme onsdag, som der var samtalemøde. Og der skulle man passe vældig på med planlægning af samtalemøderne ved årsskift, for det skulle være den onsdag, hvor der var merjeriudbetaling, for ellers kunne man ikke hitte ud af, hvornår der var samtalemøde.

I Missionshuset hænger der to broderede og indrammede skriftsteder. Det ene er fra Matt. 6.33: »Søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift«. Altså en påmindelse om, at det vigtigste her i livet er at søge Gud, som det første og sidste, Han kan aldrig komme på en andenplads. Søger vi ham først, kan vi også trygt stole på, at han vil give os alt andet, vi har brug for. Det har generation efter generation gjort og erfaret, at hans ord er til at stole på.

Det andet skriftsted er fra Joh: 11.28: Det er Martha, der siger til sin søster Maria, da deres bror Lazarus er død, og Jesus er kommet til deres hjem, »Mesteren er her og kalder på dig«.

Og denne Mester har lige siden hin dag i Betania kaldt på mennesker, kaldt til tro og tjeneste. Og derfor er Evangeliet blevet bragt fra slægt til slægt, indtil i dag.

Om lægmissionær Niels Nielsen

I Hodsager kirke hænger en mindeplade over lægmissionær Niels Nielsen.

Han blev født 29. juni 1875 i et fattigt hjem uden åndelig interesse ude på Yllebjerg hede.

Der var eventyr over hans liv. Allerede som 6 årig måtte han ud at arbejde som fårehyrde på heden, 12 år gammel mødte Gud ham med kaldet til at blive hedningemissionær. Det skete gennem et lille blad, »Missionsbudet«. Dette kald kunne han ikke slippe, selv om økonomien stod afgørende i vejen. Ved energisk arbejde om sommeren blev der penge til studier om vinteren. I et brev, som Niels Nielsen i okt. 1899 sendte til broderen, Andreas Nielsen, i Måbjerg, får vi et glimt af den kaldsbevidsthed, som hjalp ham til at fastholde målet. Niels Nielsen, som på dette tidspunkt var igang med studierne ved Minnesota Stats Universitets farmaceutiske afdeling, skriver:

»For en måned siden fik jeg et tilbud om 3000 kr. samt fri kost og bolig i årlig løn som opsynsmand, og skal ikke nægte, at det ligefrem sled i mig, når jeg

Niels Nielsens barndomshjem på Yllebjerg hede. Det er faderen, Jens Refsgård Nielsen, som sidder foran huset.

sammenlignede det med at gå til universitetet med kun en fjerdedel af disse penge, som jeg skulle bruge, og så leve der som en eneboer og arbejde hårdt både dag og nat og så tilmed stå som en fattig tigger, men så kom der en røst, som sagde: »Ja, kunne djævelen narre dig bort fra den gerning, Herren har bestemt dig til, så ville han sikkert gerne betale godt for det.«

Niels Nielsen gennemførte studierne og tog sin afsluttende lægeeksamen i 1906. I 1902 blev han gift med Ane Kirstine Jørgensen (født 1. marts 1873 i Tingsager i Vinding). Hun havde lært sygepleje ved hospitalet i Minneapolis.

Fra 1907 til 1941 var Ane Kirstine og Niels Nielsen i Dansk Missionsselskabs tjeneste som missionærer i Kina. I sig selv var det et eventyr, at husfæsterens søn fra Yllebjerg hede blev lægemissionær i Kina.

Men der var også eventyr og dramatik over tjenesten derude.

I Siuyen i Manchuriet blev der under dr. Nielsens ledelse bygget et stort flot hospital med plads til ca. 100 patienter. Det blev taget i brug efteråret 1913. I 1924 blev der i forbindelse med hospitalet startet en sygeplejeskole.

Der var to poli-klinikker, en for mænd og en for kvinder og børn. Alene i året 1. april 1930 - 31. marts 1931 blev der på poli-klinikken for mænd behandlet 19.653 patienter og på klinikken for kvinder og børn 12.620 patienter. Dette kom i tillæg til arbejdet ved hospitalet, hvor alle slags syge mennesker blev modtaget: Kirurgiske, medicinske, gynækologiske, fødende, epidemi-, hud- og kønssygdomme.

Der var travlhed for Niels Nielsen, som var eneste læge, og som selv stod for indkøb af medicin og lignende, ja, han havde ansvaret for både drift og regnskab.

Ane Kirstine Nielsen var leder af sygeplejeskolen. Niels Nielsen tog også del i det evangeliserende arbejde, holdt andagter på mandshospitalet og en gang om ugen en bibeltime for det mandlige personale, hvor de sluttede med fællesbøn.

I mange år prædikede han en gang om måneden ved menighedens gudstjeneste. Missionær Anna Buch siger om ham: »Dr. Nielsen var en åndelig mand, der ofte aflagde et personligt vidnesbyrd, og før hver operation blev der holdt bøn for og med patienten«.

I 1931 invaderede japanerne Manchuriet, en urolig tid, som vanskeliggjorde arbejdet, fulgte. De kinesiske soldater fortrak til bjergene og udviklede sig efterhånden til små røverbander, som terroriserede befolkningen for selv at overleve. Og invasionsstyrken var heller ikke nådig: »Ofte har jeg set«, fortæller Ane Kirstine Nielsen, »de japanske soldater overfalde og mishandle fredelige kinesere, sparke dem og slå dem i jorden«.

I 1933 gik dr. Niels Nielsens navn verdenspressen rundt, idet han den 11. april som den første hvide mand blev kidnappet af en kinesisk røverbande. I løsesum krævede røverbandens høvding, »Den store undertrykker«, fuldt udstyr til 200 soldater, lige fra uniformer, kikkerter, maskingeværer til fødemedler samt en svimlende pengesum.

Under foregivelse af at have en kvæstet kammerat undervejs, som skulle

opereres, fik røverne Niels Nielsen til at møde op på hospitalet, hvorfra han så blev bortført.

Det blev til 196 dages fangenskab. Den 25. okt. 1933 kl. 2 morgen blev han sat fri mod en løsesum på 10.000 kr. Under fangenskabet blev han stadigt flyttet fra sted til sted, idet røverne var bange for, at japanerne skulle overrumple dem og befri Niels Nielsen. Ved flere træfninger med japanerne blev Niels Nielsen skubbet frem i forreste ildlinie, men han blev dog ikke truffet.

Ud over de fysiske anstrengelser som »røverlivet« må have været for en mand på 58 år, led Niels Nielsen ingen overlast. I trusselsbreve til hospitalet truede røverne med at dræbe ham, men dette skete ikke, da det var i levende live, han havde værdi for dem.

Også under fangenskabet var Niels Nielsen missionær. Han forkyndte for røverne, og det fortælles, at flere af dem kom til tro, ligeså virkede han også som læge og opererede ved én anledning en kugle ud ved hjælp af skaffet på en teske og det uden bedøvelse.

I 1934 var Niels Nielsen og hustru på hjemmeophold, og oplevede da en kolossal tilstrømning til deres møder.

Niels Nielsen var amerikansk borger, og i marts 1941 forlod Kirstine og han på opfordring af de amerikanske myndigheder Manchuriet og bosatte sig i Los Angeles i Californien. Niels Nielsen var her aktiv i den danske menighed som søndagsskolelærer og kordegn.

Han døde den 4. nov. 1945 og ligger begravet i Forest Lawn Memorial Park.

Sognepræst Niels Bundgård har skrevet en fyldestgørende biografi om ham i bogen »I evangeliets tjeneste 1946«. (D.M.S./i komm. hos Lohses Forlag).

Han afslutter biografien således:

»Med dr. Niels Nielsen er en af de betydeligste danske missionærer gået bort, en stærk og kraftig personlighed, et helliggjort menneske, som ville tjene Herren i al sin færd, derfor ret en mand, som egnede sig til pionergerningen, som han fik lov til i en menneskealder at udøve i Siuyen. Denne mands liv, som var fuldt af flittigt og samvittighedsfuldt arbejde, var som et smukt og lykkeligt eventyr. Hans skikkelse vil stadig stå som et lysende og inspirerende forbillede for kommende missionærer i Manchuriet«.

Mindepladen i kirken sidder der ikke kun til minde om én af sognets sønner, men tillige til erindring om sognets betydning i kristen mission.

Niels Nielsen fotograferet umiddelbart efter frigivelsen, nov. 1933.

Hodsager by

ÆLDRE HUSE OG FORRETNINGER

Nielsine Thimm, der som ung enke med sønnen Peder boede i byen, havde trikotageforretning, først i Hovedgaden 40, senere Hovedgaden 32.

Efter Hans Fynbo's død flyttede de til Hovedgaden 47. Når Sine, som hun blev kaldt, gik om i kirken for at gøre rent, skulle hun forbi Kirkegaard, hvor de gerne havde en stor flok gæs med en gal gase. Når gasen så Sine, kom den hen til hende, og hun gik og nussede den på hovedet. Gasen fulgte med til kirkegårdslågen, stod pænt og ventede til Sine kom igen, og så gik turen tilbage gennem byen.

Da Peder som voksen kom til Herning, flyttede Sine derop og boede der til sin død.

Peder havde nogle år forretning i Herning, blev senere tidsstudietekniker på slagteriet i Herning, men er nu pensionist.

Hodsager ca. 1910.

Da P. Væggemose i 1964 byggede huset Yllebjergvej 2 og sammen med hustruen Jensine og deres fire børn flyttede fra Nørholm til Hodsager Kirkeby, fik byen snart vokseværk. P. Væggemose byggede og solgte to huse på Hovedgaden og to i Aaparken, samtidig med var han primus motor i byggeriet af de to første fabrikker i byen: Gito Konfektion og Gardinvæveriet. I nogle år drev Jensine og Peder hønseri, senere har de haft nogle får.

De har nu solgt huset på Yllebjergvej, og har købt Østvænget 49. Yllebjergvej 2 ejes nu af Ingrid og Harry Blæsbjerg.

Elise og Jens Høj flyttede i tyverne fra Risebakke i Feldborg til Hodsager, hvor de boede til leje først hos Marie (Skrædder) senere hos Line Saugstrup, indtil de byggede Hovedgaden 42. Huset ejes nu af Edmund Rasmussen.

Jens Høj reparerede sko, seletøj og tasker og klinkede desuden lerbåde og porcelæn. Lise strikkede – dog mest til børn og børnebørn.

Kathrine og Hans Jensen samt datteren Kristiane og hendes to børn, Kathrine og Hans, havde i nogle år en lejlighed i Hovedgaden 35, købte Hovedgaden 28, hvor der har været flere både ejere og lejere.

Hans var arbejdsmand, og han gik på sine ben, når han skulle i dagleje på de forskellige gårde.

Kristiane sad hjemme og syede kjoler og børnetøj.

Barnebarnet Hans, der har arbejdet på Cementstøberiet, byggede ca. 1962 huset om.

Jens Elkjær Larsen fra Ørre blev gift med Johanne Nielsen fra »Dalhus« i Aulum, og boede forskellige steder, indtil de byggede huset Hovedgaden 21. Johanne og Jens arbejdede i mosen om sommeren.

Elkjær var i mange år skorstenfejer. Han var en af de få, man kan sige om: »Hvad øjet ser, kan hænderne lave«. Han var bl. a. meget dygtig til at binde bøger ind. Han var også god til at mure. Under arbejdet med at reparere en skorsten hos Andreas Jensen faldt han ned, og blev så hårdt kvæstet, at han døde få timer efter på sygehuset i 1948.

Johanne blev boende i huset, til sin død i 1975. Arvingerne solgte huset til Frida og Finn Jørgensen, det ejes nu af Inge og Jens Birkkjær.

Maren og Søren Kr. Nielsen flyttede fra Neder Yllebjerg til Hovedgaden 11, hvor de havde købt grund og opstillet en tidligere tyskerbarak fra krigens tid.

Maren, der havde grønne fingre, kunne få alt til at spire og gro.

Søren gik ud som murer, men ved arbejde hos Andreas Jensen faldt en gavl ned over ham og dræbte ham.

Maren solgte senere huset og flyttede til en datter i Tvis, hun kom senere på Tvis Plejehjem, hvor hun døde.

Henrik Nielsen byggede huset Hovedgaden 37. Henrik var landpost på Yllebjerg ruten, hustruen Marie havde brødudsalg her.

De flyttede til Mejrup og senere til Holstebro.

Marie og Jens Knudsen havde huset nogle år.

Anton Braagaard og Louise var der til deres død.

Mariane og Peder Nielsen, der kom fra Tvis, flyttede efter nogle år til Skjærk.

Ane og Niels Lauridsen boede der nogle år, Niels var kommunalt ansat vejmand. De flyttede senere til Aulum.

Seneste ejere Kristine og Ingvar Jespersen. Ingvar var en stor blomsterelsker, og han såede og prikledede mange kasser blomster hvert år.

Kristine var, så længe helbredet tillod det, meget flittig med hæklenålen.

Efter Kristines død solgte børnene huset til Ella Herdal.

Marence og Karl Madsen, der begge er født i Hodsager, boede i deres yngre år i Aulum, men flyttede, da de blev ældre, til Hovedgaden 40.

Datteren Signe og svigersønnen Niels Hedegaard startede cementstøberi Grantofte 9, men flyttede senere støberiet til Yllebjergvej 12.

Sønnen Ove og svigerdatteren Lilly har nu overtaget Hodsager Beton og Byggecenter.

Signe og Niels flyttede til Aaparken 17, hvor de døde med seks ugers mellemrum i 1988.

1923 byggede Ane og Kr. Andersen, Ommosegaard, huset Hovedgaden 45, de havde forinden solgt deres gård til sønnen Johan.

Kr. Andersen bildede kværne for landmændene. Ane havde altid spinderokken eller strikkepindene i sving. Da helbredet ikke var så godt mere, flyttede til tilbage til Ommosegaard igen, hvor de fik en god og kærlig pleje af svigerdatteren Marie Høj.

Kr. Andersen solgte i 1946 huset til Jane Philipsen, der startede trikotageforretning. Hun boede i huset et år sammen med sin mor. Jane solgte huset i 1947 til Gudrun Vestergaard fra Vinding, hun var enke og havde to børn. Hun blev gift med Theodor Birckjær og flyttede til Hestbjergvej 1. Gudrun solgte forretningen til Paula og Harald Bay i 1948. De drev forretningen til Paula på grund af sygdom ikke kunne klare det længere. Forretningen blev nedlagt 1984. Harald, der har arbejdet som murer, bor stadig i huset efter Paulas død 1987.

Harald har travlt med den store have, drivhus og de mange flotte broderier han laver. Men der bliver også tid til at besøge børnene: Oluf i København, Hans Henrik på Fyn, Svend Aage p.t. i Grønland og Anne Grethe i Vorupør.

Hovedgaden 32 har gennem årene huset mange forskellige mennesker. Der har været trikotageforretning, brødudsalg m.m. I perioder har der været indtil 3-4 familier samt nogle unge, der boede ovenpå.

Marie og Marthinus Kragelund samt deres tre drenge: Alfred, Ejnar og Marius boede der en årrække. De flyttede en kort tid til en lille landejendom, Gl. Damgaard. Kragelunds flyttede tilbage til byen igen, hvor Urmageren, som han hed i daglig omtale, genoptog sit arbejde som urmager og cykelsmed. Efter faderens død 1942 overtog Alfred forretningen. Alfred blev gift med Marie Søndergaard fra Nørholm.

Alfreds mor havde en lejlighed i huset, til hun flyttede på De gamles Hjem i Aulum. Alfred arbejdede ved siden af at passe forretningen ved forskellige ting. Han var i flere år daglejerpost. Ved omlægning af ruterne og motorisering blev han arbejdsløs, men blev efter kort tid kommunalarbejder. Marie syede først for private og senere for fabrik.

Kort tid før Alfred i 1977 skulle gå på pension, blev Marie dræbt og Alfred så hårdt kvæstet ved et biluheld, at han døde uden at komme til bevidsthed. Broderen, Ejnar, der boede i Aalborg, døde pludselig en uges tid før biluheldet. Den tredie af sønnerne, Marius, er pens. postbud i Holstebro.

Alfreds søn, Gudmund, der er adjunkt på Katedralskolen i Viborg, solgte efter forældrenes død huset, der senere har haft flere ejere.

Smed Andreas Pedersen og hustruen Emma byggede smedeforretning og beboelse Hovedgaden 29. Emma døde som ung kone i 1915 fra Andreas og en stor børneflokk. Andreas klarede med pigernes hjælp husførelsen, indtil han i 1923 afstod forretningen til sønnen Sigfred. Andreas flyttede til datteren og svigersønnen Signe og Anders Mathiasen i Vind, hvor han var til sin død i 1950. Sigfred har sammen med hustruen Agnes bygget og udvidet flere gange.

Sigfreds store fritidsinteresse var biavl. Agnes helligede sig hjemmet og de fire børn: Ejvind, der har været gartner i Aabyhøj, Kaj, der var smed i Hodsager, Iris og Eva.

Agnes og Sigfred afstod forretningen til Kaj, der blev gift med Karen Jensen. De udvidede og byggede igen. Karen døde i en ung alder i 1971 fra Kaj og deres to piger, Aase og Tove. Kaj drev forretningen videre, til han i 1988 blev dræbt ved en bilulykke. Det var et hårdt slag for Agnes og Sigfred, da de mistede Kaj. Helbredet var vaklende i forvejen, så de måtte fejre krondiamantbryllup i december 1988 på sygehuset i Holstebro, kom senere på De gamles Hjem i Haderup, hvor Sigfred døde i februar 1989.

Agnes kom på plejehjemmet i Aulum, hvor hun døde i 1990. Kajs piger har nu solgt forretningen til Ejgil Pedersen.

Marie og Jens Kr. Ebbesen købte et større areal fra Ny Kirkegaard og byggede huset Hovedgaden 5, hvor de på en hel mark avlede jordbær til salg. Marie havde også høns og ænder.

Jens arbejdede på mejeriet til sin død. Marie var meget dygtig til håndarbejde, selv om det i flere år kneb med synet, kunne hun stadig hækle tæpper til de mange børn og børnebørn.

Efter Maries død i 1975 har der været flere ejere af huset.

Marie Ebbesen, ved smedens hus (Hodsager).

Dorthea Østerby byggede huset Hovedgaden 9, hvor hun boede nogle år. Efter et benbrud kom hun på De gamles Hjem i Aulum, hvor hun var til sin død.

Efter Dortheas død har der været flere ejere. Huset brændte i 1985, men er nu opført i ny skikkelse.

Efter at have solgt deres landejendom flyttede Anna og Hairing Pedersen til byen, hvor de byggede Hovedgaden 3.

Hairing var i flere år pedel på skolen. Anna var i mange år kogekone, og hun har lavet mad til mange fester.

Efter Hairings død i 1975 flyttede Anna til De gamles Hjem i Aulum, hvor hun var til sin død i 1979.

Hovedgaden 13 blev bygget af Nina og Gunnar Jensen. Gunnar, der var en dygtig tømrer, savskærer og brobygger, måtte på grund af helbredet holde op med at arbejde.

Nina arbejdede med forskellige ting, men da de tre børn, Ib, John og Solvejg, var flyttet hjemmefra, og Gunnar ikke kunne klare at arbejde mere, søgte Nina arbejde som hjemmehjælper. Hun arbejdede som hjemmehjælper en årrække, men er nu gået på efterløn.

De går nu og hjælper hinanden i drivhuset og haven. Gunnar har i flere år været formand for Pensionistforeningen.

Iver Poulsen byggede og startede tømrerforretning Hovedgaden 10, hvor han de første år boede i et værelse i værkstedsbygningen.

Senere byggede han beboelse, og blev da gift med Tinne Pedersen fra Flynder. De fik efterhånden børnene Jenny Elise, Ghita, Pia, Hartvig, Ketti og Dagmar.

Iver var en årrække kirkesanger ved Hodsager kirke.

De solgte forretningen til Kurt Sørensen, Feldbo-Huse, og flyttede til Vildbjerg.

Da Marie og Marthinus Høj i 1959 solgte gården Risebakke i Feldborg til sønnen og svigerdatteren Ingvard og Metha Høj, byggede de Hovedgaden 8, og boede der til deres død. Marie hæklede babytøj for en fabrik. Marie og Marthinus tog, så længe helbredet tillod det, mange cykelture til deres gamle hjem. De havde de tre sønner: Jens, der har Maskinstation i Hodsager. Ingvard, der nu har solgt Risebakke til sønnen Henning og svigerdatteren Mona, der nu er fjerde generation på gården. Ingvard og Metha bor nu Østvænget 8. Ingvard er afløser for kirketjeneren. Metha arbejder på De gamles Hjem i Haderup.

Henry, der er tømrer og bor i Sunds.

Efter forældrenes død solgte børnene Hovedgaden 8 til Poula og Anders Sørensen, førhen St. Rotvig, Aulum. Indtil for ca. tre år siden var Poula kogekone og Anders serverede og hjalp til, så det er mange fester, de gennem årene har lavet til.

Nora og Johan Mikkelsen byggede Hovedgaden 4, efter at de havde solgt gården til sønnen Karl. Johan døde for nogle år siden.

Nora beholdt huset nogle år, og da var hun altid i gang med håndarbejde, og i sommertiden var haven og drivhuset hendes store hobby. Nora har nu solgt huset til sønnen Svend Erik og er flyttet i pensionistbolig på Enebærvej, men hun er stadig i sving med håndarbejde, potteplanter og andet.

Harry Thomsen, der arbejdede på mejeriet, boede sammen med hustruen Olga Sørensen mange steder i byen, indtil de i 1954 byggede huset Hovedgaden 10. Efter mejeriets nedlæggelse var Olga og Harry kirketjenere i 6-7 år.

De tre børn, Bent, Ruth og Mona, var efter Harrys død i 1983 meget flinke til at give et nap med i den store have. Olga solgte huset i 1985 og flyttede i pensionistbolig på Enebærvej.

Nuværende ejere af huset er Henny og John Kristensen, der begge er buschauffører.

Hovedgaden 47 blev oprindelig bygget af Hans (Fynbo). En af de senere ejere, Ingemand Madsen, byggede huset om. Ingemand kørte rundt og solgte fisk, mens de boede i byen. Senere boede de forskellige steder i Hodsager, indtil den store børneflokk kom lidt fra hånden. Derefter flyttede de til Fredericia, hvor de i mange år drev pensionat.

Seneste ejere af huset er Stinne og Chr. Nielsen. Chr. arbejde i mange år på cementstøberiet, efter hans død i 1978 blev Stinne og de to sønner, Bent og Kaj, boende i huset. Stinne hjælper med servering, i køkkenet eller som koge-kone ved mange fester.

Sønnerne er nu flyttet hjemmefra, men spiser stadig middagsmad hjemme hos deres mor.

Hovedgaden 49 blev oprindeligt bygget som arbejderbolig til Dora og Laurids Thalund, da de flyttede til Hallundbæk, knib det at sælge på grund af det særlige lån. Chr. Sørensen var arbejdsmand, men han har også været lærervikar i en årrække især ved Hodsager skole. Karen passede hjemmet og de tre børn: Ida, Søren og Anna.

Efter Chr. Sørensen død i 1987 blev Karen og Søren i huset et årstid, men er nu flyttet i pensionistboliger på Enebærvej.

Da Johanne og Martin Madsen solgte »Toppergaard«, byggede de Hovedgaden 48. Selv om helbredet ikke var godt, nød de deres otium i byen, hjulpet af datteren Mariane. Johanne havde, selv da synet svigtede, altid et hækle eller strik-ketøj i sving.

Maren og Niels Andersen byggede Hovedgaden 50, hvor især Maren elskede at arbejde i haven og passe og pleje sine mange blomster både ude og inde.

Niels begyndte, da han blev ældre, at sy korsstingsbilleder, blandt andet et billede af Hodsager kirke.

Huset beboes nu af den yngste datter Astrid og hendes mand Viggo Jensen.

I 1953 købte Jens Høj et stykke af slagterens have, hvor han byggede hus og maskinhus. Senere købte han et stykke jord mere og udvidede. Da pladsen blev for trang, byggede Jens og Ester nyt hus og stor maskinhal og flyttede til Grantofte 33.

Samtidig solgte de Grantofte 3 til vognmand Evald Larsen.

Efter at have solgt »Store Rotvig« byggede Sidsel og Niels (Rotvig) Nielsen, Aavej 3, som datteren Mette og hendes nu afdøde mand, Johannes Madsen, overtog efter Niels' død. Mette bebor stadig huset sammen med sin nuværende mand, Chr. Møller.

Ingeborg Knudsen byggede huset Hovedgaden 34. Efter hendes død solgte arvingerne huset til broderen Peder Agerskov. Efter Peders død boede enken, Dagmar, i huset, til hun i 1987 flyttede i pensionistbolig på Enebærvej. Hun solgte huset til broderen Henry Sørensen.

Gertrud og Jens Peder Mogensen flyttede efter at have solgt »Ny Kirkegaard«, til Jens Sørensen, til byen.

De boede først til leje i Kirkegaard, senere hos Anders Rotvig.

Senere byggede de Kirkestræde 10. De havde ingen børn, men de var et par stræbsomme mennesker, som blev boende i huset til deres død.

Hovedgaden 14 blev bygget af Marie og Chr. Jakobsen (Vad), der kom fra Feldborg. Der har i årenes løb været mange forskellige mennesker i huset, men den der har været der længst er Johan Andersen, Ommosegaard.

Maren og Laurids Bertelsen flyttede, da de blev ældre, fra Skolegaarden til byen, hvor Maren døde. Laurids var derefter en kort tid hos datteren og svigersønnen, Karen og Aage Birkkjær, men flyttede derefter til Hovedgaden 47, hvor han sad og reparerede sko. Han kom senere på De gamles Hjem i Aulum, hvor han var til sin død.

Hovedgaden 35 er et af de gamle huse i byen; der ejedes af Knud Knudsen (murer) senere af hans enke, Marie, der var syerske; hun solgte den til Anders Pedersen (Rotvig), der sammen med hustruen Ciliane og datteren Johanne var nogle af de kendte skikkelser i byen.

Anders murede og snedkerede. Ciliane kartede, spandt uldgarn, vævede og strikkede.

Ejeren boede i den østre ende af huset. Den vestre ende, loftværelset og et værelse i gavlen var lejet ud til mange forskellige mennesker.

Bl.a. Peder Larsen, der var skomager, han døde som ung. Der har boet tre landposter, en syerske, en uldhandler og mange andre både unge og gamle i huset gennem de mange år.

Efter Anders og Cilianes død, ejede datteren Johanne huset nogle år, før hun solgte det. Der har nu været forskellige ejere efter den tid.

SLAGTERFORRETNINGEN

1. april 1911 startede J. Chr. Jeppesen slagterforretning i Hodsager. Han boede den første tid hos en søster og svoger, Karen og Martin Kousgaard, Mølgaardvej, og havde slagtehus i købmandens baghus. Han kørte rundt med hestevogn og solgte kød.

I 1912 lejede han lejlighed i Hovedgaden 40 og fæstede syerske Severine Høj, Feldborg, som husbestyrerinde. De blev gift i 1914 og byggede samme år huset Hovedgaden 33, hvor der var butik. I 1919 byggede de slagterhus. Desuden fik de posten til huse; det var en fin forretning at have postudveksling, som det hed dengang, det gav 5 kr. om måneden indtil 1942, da det blev postindlevering og senere brevsamlingssted.

Slagteren havde også nogle år brødudsalg. Han samlede svin til slagteriet i Holstebro, var tillidsmand og opkræver for Husmandsbrandkassen. En periode formand og kasserer for sygekassen. Kasserer for transformatorforeningen og i bestyrelsen for flere foreninger. I nogle år gik de arbejdsløse til kon-

Slagtermester Chr. Jeppesens hus.

*Storken på slagter Chr. Jeppe-
sens udhus.*

»Hodsager handelstandsforening«. F.v. smedemester Sigfred Pedersen, købmand Andreas Raakjær og slagterm. Chr. Jeppesen.

trol hos slagteren. En mand blev så sur over at blive anvist arbejde, at han af bar arrigskab flyttede til Holstebro. Manden takkede senere slagteren for, at han ikke ville krydse ham som ledig. Han fik nemlig et par heste og en vogn, og kom til at køre for nogle forretninger i Holstebro, hvilket passede ham fint.

STORKEN

Efter der i mange år uden held havde været en storkerede på et udhus i Kirkegaard, satte slagteren en rede op på taget over slagtehuset. De første par år kom en enlig stork engang imellem, uden at det blev til mere. Slagteren fik det gode råd: Læg en sæk gedemøj i reden, så kommer storken!

Der blev pr. cykel hentet en sæk gedemøj nede hos »Kejseren«, en mand der boede i en grusgrav i Saugstrup. Allerede samme år tog et storkepar reden i besiddelse, hvor de i sommerens løb hyggede sig med fire unger. Storken kom igen i mange år, selvom nogle drenge skød efter dem med sten, og flyvemaskinerne under krigen fløj lavt over dem. Storkene var meget tamme; de gik nede i haverne, men de tog aldrig noget, hvor de boede, hvorimod de tog papir og små stykker vasketøj, der lå til tørre på græsplænen eller hækken hos naboerne.

Det første år kastede storken et æg ned, næste år en unge de havde hakket ihjel. Man sagde, at det var husleje, de betalte. Det var et savn i bybilledet, da storken ikke var der mere.

AKTIV-CENTRET

Hovedgaden 1 blev bygget til lærerbolig i 1957, nu bebos den øverste lejlighed af lærer Eva Mogensen.

Den nederste lejlighed bliver brugt til aktiv-center.

Kommunen stiller hus med lys og varme til rådighed. Renholdelse af hus og have samt vedligeholdelse af lejligheden klarer de ældre brugere ved fælles hjælp.

Tirsdag og fredag spiller mændene bob. Tirsdag serverer damerne kaffe med brød.

Damerne laver meget håndarbejde, der sælges til fordel for husets drift. Der er efterhånden købt porcelæn, bestik m.m. Der arrangeres udflugter, udsalg, juleafslutning, bankospil m.m. Huset benyttes desuden af Pensionistforeningen til forskellige arrangementer.

Borgerforeningen holder bestyrelsesmøde o.lign. i huset.

VOGNMANDSFORRETNING

Aage Birkkjær startede vognmandsforretning med lastbil, blev gift med Karen Bertelsen fra Yllebjerg, og byggede ejendom på Birkkjær mark.

Aage Birkkjær solgte bilen til Peder Nielsen, der blev gift med Jensine Han-

sen, de overtog senere Peders fødehjem, Dalhus i Aulum, hvor hans enke nu nyder sit otium.

Næste ejer af vognmandsforretningen blev Asta og Gunnar Madsen, de byggede huset Hovedgaden 18, som stadig bebos af datteren Jytte.

Ved Gunnar Madsens død overtog datteren Tove og svigersønnen Kaj Pedersen forretningen, samtidig byggede de huset Hovedgaden 11, hvor Maren og Søren Kr. Nielsens barak havde ligget.

CILIANES SAL

Ciliane Sal er et kapitel for sig i bogens historie. Anders Rotvig og Ciliane byggede i 1939 et værksted, de første år blev det benyttet til husflid om vinteren med P. Væggemose og P. Birkkjær som lærere. Efter Anders' død lejede Ciliane salen ud til fester. Der var cementgulv, bjælkeloft og hvidkalkede vægge. En rødglødende kakkelovn i nærheden af indgangsdøren gav varme til rummet.

Når det var rigtig koldt, blev der sat mælkejunger med kogende vand under bordene.

I køkkenet, der var et vaskehus, bestod inventaret af to faste borde, en vaskedel og et gammelt komfur.

Når der blev pyntet med blomster og grønt på de hvide vægge, var det meget hyggeligt. Salen brugtes til alt, begravelser, bryllupper, fødselsdage, udstillinger, generalforsamlinger, bankospil m.m.

Til bryllupsfester o.lign. var der tit inviteret 150 gæster. I salen kunne dækkes til 75, så der blev to hold til spisning og kaffe, så gik de 75 bare på besøg i hele byen, medens de andre spiste. Når der var fest i salen, havde hele byen gæster, og alle tog det med godt humør.

I salen gik det altid med sang, taler og højt humør, selvom det var trange kår at arbejde under.

KLIPPEMASKINEN

Anders Rotvig lavede en maskine, der med håndkraft kunne klippe træ på en arms tykkelse, når det ikke var for tørt.

Den gang var der mange store drenge og unge mennesker i byen.

Når f.eks. slagteren havde fået nogle læs træ hjem, kom en hel flok unge for at prøve, hvem der kunne klare at klippe de tykkeste træer.

Så måtte der en galopkringle i ovnen, mens der blev lavet en stor kande kaffe, så alle kunne blive mætte oven på anstrengelserne.

FREMSTILLING AF CEMENTSTEN

Hvor hovedgaden 4 og 6 nu ligger lavede Jens Knudsen cementsten.

Senere flyttede »fabrikken« til Toppergårdvej, og der lavede landpost Henrik Nielsen sten i fritiden.

MØLLERHUSET

I det nu nedrevne møllerhus boede Jens Thougard Olesen, der var født i Mølgaard.

Jens Møllers hustru døde, da den mindste af pigerne blev født. Medens pigerne var små, havde mølleren en husbestyrerinde. Da pigerne, Kirstine, der blev gift med Poul Mortensen, og Johanne, der blev gift med telefonmester Lorentz Grølsted, Aabyhøj, blev større, klarede de sammen med faderen det huslige arbejde.

Foruden at passe møllen bagte mølleren rugbrød. Han havde en orne, som fik besøg af grisesørerne fra omegnen. Mølleren ringede solen op og ned og fyrede i den store kakkelovn i kirken. Da Hodsager fik telefoncentral, fik mølleren også den at passe.

Ved møllerens død overtog datteren, Kirstine, centralen, der senere blev flyttet til Hovedgaden 44, som Kirstine og Poul Mortensen købte af Erik Sørensens. Kirstine havde centralen til Poul og Kirstine solgte huset til Karen og Peder Resdal Dideriksen 1. juli 1945, og de havde centralen til den blev automatiseret april 1970. Sammen med centralen drev Karen og P. Resdal forretning med gas, isenkram m. m. samt håndkøbsudsalg fra Svane Apoteket i Holstebro. Efter Karens død driver Peder forretningen videre.

Møllerhuset og forskolen til højre.

BYENS KØBMANDSBUTIK

Købmandsforretningen har haft mange ejere siden 1917, nogle har været der i ganske kort tid, de to sidste ejere er dem, der har holdt længst ud.

Anton Jensen, der ejede forretningen i 1917, solgte den til Anna og H. C. Hansen, der efter nogle år i Hodsager flyttede til Vildbjerg. Næste ejer Sine og J. Kjærgård Mortensen byttede med Sine og Chr. Laugesen, der kom fra Kilde i Aulum.

Senere overtog grosserer Chr. Pedersen, Holstebro, forretningen. Han havde P. Juhl, Heselaa, som bestyrer. Efter et par år blev forretningen solgt til Stougaard, der efter ca. 1 år i 1929 solgte til Kathrine og Chr. Jensen, den samme Chr. Jensen, der efter nogen flytten rundt, købte Hodsager nedlagte mejeri. 1934 solgte Chr. Jensen til Bine og Andreas Raakjær, som havde forretningen til Raakjær blev syg, hvorefter de flyttede til den nedlagte forskole i byen. 1962 overtog Lis og Svend Mølbæk forretningen, som efterhånden er blevet udvidet og moderniseret.

BRØDUDSALGET

Maren og Frederik Larsen flyttede fra Høgild i Aulum til byen, hvor de først byggede Hovedgaden 25 og senere Hovedgaden 23. Maren havde brødudsalg, syede kludesko o.lign. Under krigen kartede og spandt Maren, sammen med Mathilde Pedersen, uldgarn. Frederik havde en gammel hest og en lille vogn, han kørte rundt med, bl.a. kørte han rundt og solgte slagteriaffald. En dag havde smeden lejet Frederik til at køre et læs gammelt skrammel ned på lossepladsen. Det var, hvor der nu er plantet hybenroser på trekanten mellem Hovedgaden og Toppergaardvej. Frederik havde fået læsset et stort læs; men pludselig begyndte hesten at løbe, og gamle malerbøtter, dåser, spande o.lign. raslede ned på vejen.

Frederik løb bagefter vognen og sagde: »Den suet slog røv i vær, og så skjent en« – »Den sorte slog enden i vejret og så løb den løbsk«.

1941 overtog Anna og Laurids Larsen Hodsager brødudsalg efter Laurids' mor, Maren Larsen. Da der ikke var noget egentligt samlingssted i byen, samlede de unge tit i butikken eller stuen om aftenen. Her blev indgået mange væddemål om, hvem der kunne spise flest kager eller flødeboller. Da det efterhånden blev trættende altid at have stuen optaget, byggede Anna og Laurids en lille café, den blev flittigt benyttet til fester, møder og vælgermøder. Husholdningsforeningen holdt både sykurer og demonstrationer her. Når der var bankospil, var alle pladser optaget både i cafeen, stuen og køkkenet. Når der var store begravelser, blev kaffen serveret i Missionshuset. Der var bare den hage ved det, at der godt måtte serveres cigarer, men de måtte ikke ryges i Missionshuset. Det var ikke altid rart for serveringsdamerne, at skulle gå rundt og fortælle gæsterne det. Så engang, da formanden, efter en begravelse, talte porcelæn op, gik og røg på en cigaret, gjorde serveringsdamerne oprør, og

sagde til ham: »Når du må ryge, så er det slut med, at vi går rundt og forbyder gæsterne det«.

Af senere ejere af cafeen kan nævnes Harry Thomsen, Michael Jørgensen og Bent Knudsen.

MEJERIBYGNINGEN, HOVEDGADEN 39

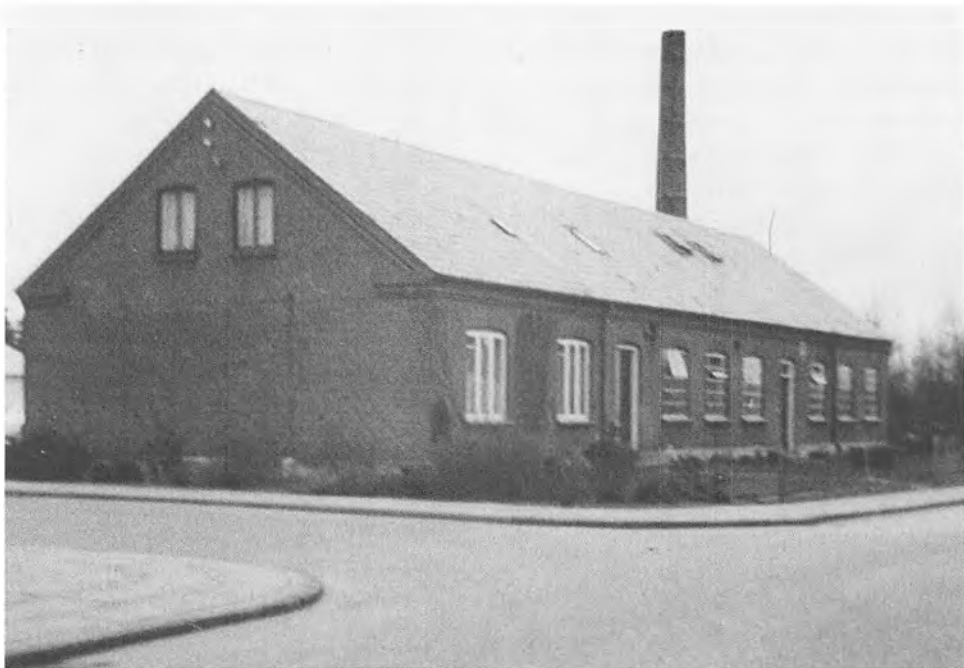
Da Hodsager Minder blev udgivet i 1917, bestod Hodsager Kirkeby kirken, af otte huse, mejeriet og Kirkegaard.

Mejeriet, der blev bygget 1908, havde, indtil det blev nedlagt 1. oktober 1970, fire bestyrere.

Den første mejeribestyrer, Johs. M. Madsen, der var ungkarl, var fynbo. Madsen havde de første år søsteren Marie, der var uddannet mejerist, til hjælp i mejeriet og huset.

Ca. 1913 blev Marie gift med Peder Hallundbæk og flyttede til Tvis. Derefter havde Madsen en ung mand til hjælp i mejeriet og en husbestyrerinde til at klare husarbejdet.

Madsen måtte droppe sit arbejde som mejeribestyrer på grund af leddegigt. Han blev i Hodsager, hvor han boede forskellige steder i byen. Han faldt og brækkede højre håndled, og fik aldrig den fulde førlighed i hånden igen. Madsen var en velkommen gæst alle steder, manglede man en til at røre i risengrøden, koge blodpølse, pynte i kirken og lignende var Madsen altid parat. Han

Hodsager mejeri.

Den første mejeribestyrer: Johs. M. Madsen.

var revisor i sygekassen, og når han talte tal sammen, var det altid mindst tre rækker på en gang, så det var ikke nødvendigt med en regnemaskine. Da Madsen blev gammel, flyttede han sammen med en søster og svoger, Marie og P. Hallundbæk, til Odense, hvor han døde.

Johs. Nielsen, der også var fynbo, blev et års tid efter sin ankomst til Hodsager 1919, gift med Helga Seebæk fra Odense. Nielsen var i flere år formand og kasserer for sygekassen. Dengang stod mejeribestyreren eller mejeristen og lavede smørdrøtler om eftermiddagen.

1954 måtte Johs. Nielsen på grund af sygdom holde op med at arbejde, hvorefter de flyttede til Middelfart, senere flyttede de til Niensens hjemegn, hvor han døde. Helga flyttede til plejehjemmet i Videbæk, for at være i nærheden af datteren Grethe, der boede i Vorgod. Helga var på plejehjemmet til sin død. Sønnen Ib er mejeriingeniør.

Anna og Gunnar Jacobsen fra Højmark var bestyrerfolk på mejeriet fra 1954-1959. Han fik da bestyrerplads på Bøvling Andelsmejeri.

Næste bestyrer blev Jens Martin Jensen, der med sin hustru, Thilde, kom fra Ølstrup. De blev til mejeriet blev nedlagt 1970, derefter købte de hus i Aulum og J. M. Jensen arbejdede i Holstebro.

Mejeriet blev solgt til Chr. Jensen, tidligere købmand i Hodsager. Mejeriet har haft flere ejere.

Af ejere kan nævnes Iris Nielsen, P. Ebbesen, Jens Birkkjær. Nuværende ejere er Frida og Finn Jørgensen. Chr. Jensen solgte en grund fra mejerihaven, hvor datteren og svigersønnen Else og Tage Nielsen har bygget hus. Chr. Jensen byggede selv et hus, hvor han boede til sin død, hans enke, Kathrine, solgte

huset til Else og Ove Breinholt. Senere er der bygget et hus mere i Mejerihaven; det har tre lejligheder.

I selve mejeriet har der været brødudsalg, damefrisør, sparekasse og bank, nu er der døgnkiosk og en lejlighed.

De sidste mejerister i Hodsager: Harry Thomsen og mejeribestyrer Jens M. Jensen t.h.

»Døgnkiosken«.

Hodzsager by 1956.

BYENS FORLYSTELSER OG KULTURELLE TILTAG

Børnene var ikke så forvante med slik før i tiden, og lommepege var der ikke mange af, så når slagteren havde kogt blodpølse, var byens børn meget ivrige efter at løbe ærinder, og de kunne næsten gøre alt for en femøre.

Når hele koret havde fået samlet 25 eller, hvis det gik højt, 50 øre, blev der købt blodpølse for pengene. Derefter gik turen til hulen, som de havde mellem Hovedgaden og Toppergårdvej, hvor de holdt fest.

Et par smådrengene fik den gode idé, når de skulle købe de store snegle (5 øres kager) til hele familiens eftermiddagskaffe, at gå ind i smedens skostald, hvor de spiste den yderste ring af alle kagerne.

For 50-60 år siden var der, hvor nu Hovedgaden 34 ligger, en grøn plads, som kaldtes Torvet, og den brugtes tit som legeplads.

Kunne børnene en lun sommeraften liste de voksne med til at lege to mand høj, bro-bro brille, syv raske piger og andre sanglege, var det altså bare sagen.

På Kirkepladsen og senere på pladsen ved den gamle forskole blev der spillet krocket hele sommeren, mange gange ved flagermuslygtens skær.

Engang holdt Husmandsforeningen et tre dages kursus i forskolen i byen. En husholdningslærerinde fra Fyn underviste i henkogning, frokostretter og bagning.

Det var meget varmt, og når alle skulle røre eller piske i det hele, skilte mayonnaisen, æggehviderne ville ikke stivne, primusovnen drillede og lærerinden skældte ud. Var nogen heldig at noget lykkedes, fik de bare den salut: »Nu skal du ikke blive vigtig, fordi du var heldig«. Det kneb lidt for de ældre husmødre, der var vant til at have 10-15 mennesker på kost hver dag, at tage den tone.

Trods alt var kurset meget lærerigt.

BYENS SÆRPRÆGEDE PERSONLIGHEDER

Omkring 1915-30 havde byen nogle særprægede personer eller enere, bl.a. maler Kølback, der vandrede omkring og malede, og som var en meget dygtig maler, når han var ædru. Engang ville en mand gøre nar af ham, han var dog ikke mere beruset, end han kunne forstå det. Kølback gik hen, holdt to fingre hen for næsen af manden og sagde: »Ja, ja, Chr. Fra geni til subjekt er kun en halv tomme, det har jeg selv prøvet«.

Nogle år efter gik manden, der gjorde nar, som subjekt på gaden i København.

En anden Niels (Thybo) boede forskellige steder i byen. Han havde arbejdet som dræningsmester, før han kom til Hodsager, hvor han ernærede sig med at mure og lægge stenbro, pikke, som man kaldte det. Niels hjalp til med at lave kloak i Hodsager by. Han var temmelig glad for flasken, og da kogesprit var det billigste, blev det i almindelighed det, der blev råd til.

Hans (Fynbo) havde i mange år et rum i købmandens baghus. Det var både stue, køkken, soveværelse, snedker og malerværksted i samme rum.

Senere blev der råd til at bygge et lille hus med tre rum, hvor nu Hovedgaden 40 ligger.

Hans snedkererede, lavede møbler og malede dem. Efter Hans' mening skulle det helst være nøddetræs malet. Hvis han leverede en trappe eller andre ting, der skulle tages mål til, kunne han altid passe at komme til kaffetid.

Han elskede kaffe, når fjerde kop blev skænket, sagde han: »Hå – hå holdt!« når koppen var fuld.

Hvis nogen spurgte: »Hvorfor laver du ikke selv kaffe Hans«? Var svaret: »Nej, det kan sandelig ikke gå, det er for dyrt«.

Johanne Jeppesen

Hodsager Maskinstation, Grantoften 33

Jens Høj startede maskinstationsforretning i 1951 hjemme hos sine forældre på »Risebakke« i Feldborg, nu Taterbakkevej 12, men købte i 1953 en grund af slagtermester Chr. Jeppesen, byggede nyt stuehus med fuld kælder og blev samme år gift med Ester Bay, Hodsager.

Der var ingen maskinhus, så om vinteren blev traktor, plov og harve sat ned i kælderen, og så var det skovarbejde med økse og spade for at tjene til føden om vinteren.

I 1955 blev der igen købt et stykke at slagterens have, der var ret stor, og nu blev der bygget maskinhus. I 1963 blev resten af haven købt, for at der kunne ske udvidelse af maskinhuset, der var for lille, da maskinparken var blevet større. Byggeriet blev nu begrænset en del, da Ester ikke ville være med til, at den meget store og flotte rødbøg, der stod i haven, blev fældet.

I 1960 blev den første mejetærsker, en seks fods maskine, købt sammen med en nabo-maskinstation, og det blev aftalt, at de skulle køre hveranden dag med den. To år efter byttede de og fik hver sin maskine, og i 1964 købte Jens Høj hele maskinparken af Jens Mølgaard.

Nu var maskinhallen igen for lille, men først i 1971 blev der købt et stykke jord på 3 tdl. nordøst for byen, nu Grantoften 33, da vi omkring den tid fik gadenavne i Hodsager.

Her blev bygget en maskinhal på 1045 m², så nu var der plads, men den blev hurtigt fyldt op, da der efterhånden var 6 stk. 12-15 fods mejetærskere, 7 traktorer og diverse maskiner, som også var blevet større.

I 1973 byggedes der beboelse, da det ikke er rart at drive forretning og ikke være, hvor maskinerne er.

De flyttede ind den 20. december. Det gamle var solgt til Eva og Evald Larsen, der driver lastbil- og vognmandsforretning, så de havde også brug for maskinhallen der.

Ester og Jens Høj har tre børn: Inga, født i 1954, Trine 1956 og Keld 1961. De er alle gifte og bor i Hodsager.

Jens Høj har været meget aktiv i foreningsarbejdet, idet han har været i »Vestjyske Maskinstationsforenings« bestyrelse i 26 år og dets formand i 22 år, er i »Landsforeningens Danske Maskinstationer« bestyrelse, i »Holstebro Tekniske Skoles« bestyrelse, medlem af Hodsager Menighedsråd, og der valgt som kirkeværge. Han har desuden været formand for Venstre i Hodsager i flere år.

Esther og Jens Høj.

Både Ester og Jens er meget sportsinteresserede og har været med i styrelsen af Ungdoms- og Idrætsforeningen. Ester har været i Centralskolens forældrenævn, Børneværnet, er p.t. formand for Hodsager Husholdningsforening og i deres kredsstyrelse m. m.

De nyder begge at færdes i naturen, når lejlighed byder sig.

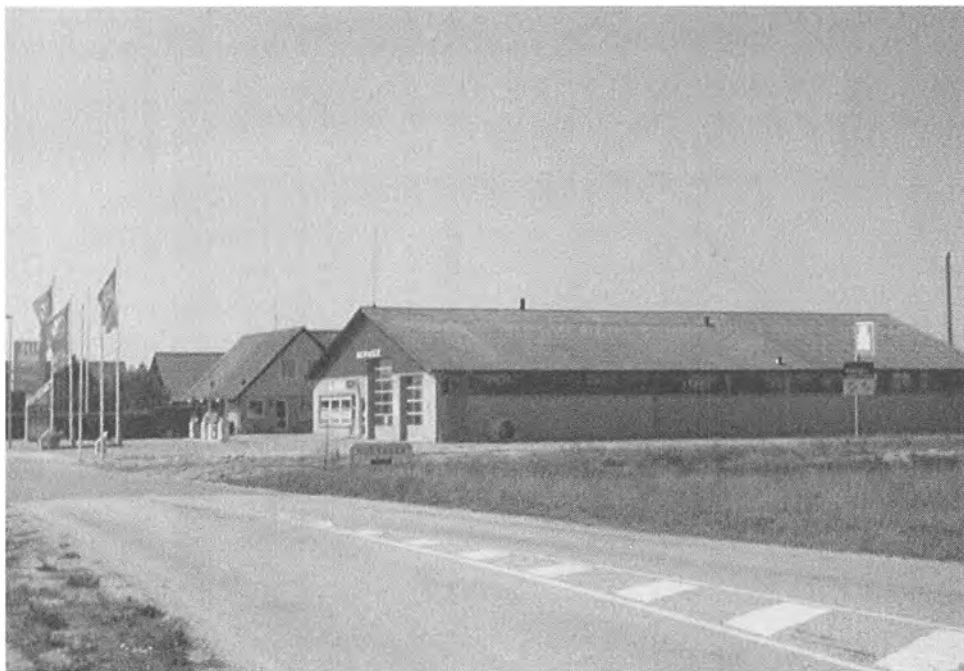
Hydro, Hodsager

Ejere af Hydro, Hodsager, er Anna Marie og Henning Nygaard Pedersen.

Henning Nygaard er født i 1947 og opvokset på »Udholm« i Hodsager. 1968 blev han udlært som automekaniker, og arbejdede derefter som mekaniker-svend forskellige steder. I 1973 blev han gift med Anna Marie, som er opvokset på »Hedegård« i Hodsager, og som blev uddannet som sygehjælper i 1970.

I 1975 blev der en industrigrund til salg i Hodsager, beregnet til autoværksted. Da Henning altid havde ønsket at starte som selvstændig, sendte han ansøgning til kommunen, og han fik den. Derefter gik han straks igang med byggeriet, og 1. juni 1976 stod værksted og beboelse færdig.

Da det var meget spændende, om der var basis for et autoværksted i Hodsager, måtte man ligesom spille på flere tangenter, så Henning og Anna Marie valgte også at sælge Uno X-benzin, og en is og pølsebar blev også etableret. De første år havde de åbent hver dag fra 8.00-22.00. Så de første år var strenge, da

Hydro, Hodsager.

de udelukkende selv passede det. Efter 2 år kunne man se, at der blev nok at lave på værkstedet, så da blev de enige om at lukke is og pølsebaren og kun koncentrere sig om autoreparationer og benzinsalg.

Da der med årene blev meget at lave med lastvogne, og pladsen var lige trang nok, udvidede de værkstedet til ca. dobbelt størrelse i 1988, så der i dag er ca. 700 m² værksted.

Da Uno X-benzin blev solgt til Norsk Hydro i 1991, valgte Henning og Anna Marie også at skifte til Norsk Hydro benzin. Det skete i foråret 1992.

Anna Marie og Henning har fået 2 drenge, Kenneth, født 1975, og Tonny, født i 1978. Begge drengene har gået 8 år i Hodsager skole.

Industri i Hodsager

Hvad forstår man ved industri?

Ser man efter i et leksikon, hvad ordet betyder, står der: organiseret frembringelse i større målestok af varer og forbrugsgoder – ved forædling af råvarer eller halvfabrikata, ved fabrikmæssig produktion af ensartede varer i større eller mindre styktal.

Karakteristisk for industri er anvendelse af arbejdskraft eller kraftmaskiner i større omfang, herved adskiller industri sig fra håndværk – grænsen er dog vanskelig at drage.

Derfor er det også vanskeligt at sige, hvornår den første industri kom til Hodsager, men ser vi bort fra den industri, der var ved tørvegravning under og efter anden verdenskrig, som er omtalt andetsteds, og den industri, som mejeriet stod for, så må den masseproduktion af cementmursten, som Niels Hedegaard startede i 1946, være starten på industrien i Hodsager. Smedemester Sigfred Pedersen fremstillede dog i årene efter krigen en del gummivogne af hjul og understel fra gamle personbiler, men de blev nok bygget enkeltvis og ikke i serieproduktion, så det må nok betragtes som håndværk.

HODSAGER BETON OG BYGGECENTER, YLLEBJERGVEJ 12

Niels Hedegaard startede som nævnt en produktion af cementmursten i Kirkegårds lade, hvor produktionen foregik i nogle år. I 1951 flyttede Hedegaard til egne lokaler, som var beliggende på Enebærvej, på det areal, hvor Herning Boligselskabs Ældre- og Udlejningsboliger nu ligger.

Det blev kendt som Hodsager Cementstøberi, og der blev her fremstillet cementmursten, leca- og fundamentblokke, cementkloakrør, brøndrør, brønddæksler, overliggere til vinduer og døre og lignende ting. Endvidere blev der drevet en omfattende murervirksomhed fra stedet, og i årene fra 1960 og frem til 1974 var der i perioder beskæftiget ca. 14-18 personer i cementstøberiet og i murervirksomheden. I 1969 blev Niels Hedegaards søn, Ove Hedegaard, også medarbejder i virksomheden. I 1975 blev pladsen på Enebærvej for trang, og man flyttede til en grund på Yllebjergvej, hvor der blev bygget et moderne og fuldautomatisk fabriksanlæg til fremstilling af leca- og fundamentblokke. I 1979 blev Ove Hedegaard optaget som kompagnon og overtog hele virksomheden i 1981. Samme år blev murervirksomheden nedlagt, og man etablerede et byggemarked med salg af alle former for byggematerialer.

HODSAGER INDUSTRIBYGGERI A/S

Hodsager Industribyggeri A/S var ikke i sig selv nogen industri, men selskabets betydning for den senere udvikling må siges at være ret stor, så derfor omtales den her.

Det var en almindelig opfattelse, at skulle byen udvikle sig, så måtte der være nogle flere arbejdspladser, og som den handlingsmand Peder Væggemose var, gjorde han noget ved sagen. Det var i eftersommeren 1969, P. Væggemose indkaldte til et møde. Han inviterede alle, som kunne tænkes at have interesse i arbejde og/eller i byens udvikling. Af den fremmødte skare var der især mange damer, som var beskæftiget i textilindustrien uden for Hodsager, og som hver dag kørte på arbejde, og derfor kunne tænke sig at få et arbejde i Hodsager, uanset om det blev af en anden art. Textilindustri var dog at foretrække.

På mødet enedes man om at forsøge at starte et selskab. Der blev nedsat et udvalg til at undersøge, hvordan det kunne gøres, og til at finde ud af, om der kunne rejses tilstrækkelig kapital. Udvalget kom til at bestå af: Peder Væggemose, Peder Larsen, Iver Poulsen, Niels Hedegaard og Svend Mølbæk. Man blev af en advokat rådet til at danne et aktieselskab, og tegningen af aktier gik hurtigt, og i løbet af 14 dage var der tegnet aktier for et beløb på 80.000 kr. i aktiestørrelse af 250 kr. pr. stk., så der blev tegnet ialt 320 stk. fordelt på 39 personer. Selskabet blev endelig stiftet d. 4.5. 1970, og det nedsatte udvalg blev også selskabets første bestyrelse med Peder Væggemose som formand.

Men før selskabets endelige stiftelse, havde det nedsatte udvalg allerede været igang. Den 30. dec. købte man en grund af Henry Sørensen på hjørnet af Yllebjergvej og Mølgaardvej på 3000 m². Man var igang med at få udarbejdet tegninger og søge om tilladelse til at opføre et industrihus på grunden. I løbet af sommeren 1970 opførtes et industrihus på 448 m². Før huset stod færdigt, blev det solgt til Thomas Holdgaard, Ikast, med overtagelse pr. 1. september 1970.

Hodsager Industribyggeri A/S købte i 1972 en grund mere af Henry Sørensen – også på Yllebjergvej – og her blev der opført en fabrik på 417 m². Det var nærmest et bestillingsarbejde, for man havde allerede inden starten en aftale med gardinfabrikant Kurt Nissen, som på det tidspunkt havde til huse på en ejendom i Gedbo, om at overtage fabrikken, når den stod færdig.

Selskabet blev i 1975 omdannet til et anpartsselskab på grund af en lovændring, som sagde, at aktieselskaber skulle have en kapital på mindst 300.000 kr. Jens Høj blev på dette tidspunkt medlem af bestyrelsen i stedet for Niels Hedegaard. Selskabets bestyrelse fandt ikke, der var flere opgaver at løse, dels fordi andre selv kunne bygge fabrikker – dels ved at opføre flere fabrikker ville man påføre dem konkurrence om arbejdskraften.

I 1979 blev der fra nogle anpartshavere ytret ønske om at få deres kapital frigjort, og man enedes derefter om at opløse selskabet, og dette skete i juni 1979.

GITO KONFEKTION A/S, MØLGÅRDVEJ 2

Gitte og Thomas Holdgaard købte, som nævnt, industrihuset på Mølgårdvej 2 i 1970. De kom fra Ikast, hvor de havde startet en produktion af børnetøj. Pladsen i Ikast var blevet for trang, og de var på udkik efter noget bedre, som de fandt i Hodsager. Med til Hodsager havde de Knud og Tove Holdgaard samt et par andre medarbejdere til hjælp ved oplæringen af de ca. 20 damer, der var blevet ansat. Efter ca. 3 år i Hodsager blev pladsen igen for trang, og en udvidelse blev nødvendig, og det er sket et par gange siden, så fabrikkens samlede areal nu er på ca. 3500 m², og arbejdsstyrken er på ca. 100 personer. I 1976 blev virksomheden omdannet til et A/S, og Knud Holdgaard blev leder. Produktionen har også ændret sig gennem årene og er idag modetøj til herrer og damer, og hele produktionen går til export.

VILO-TEX, YLLEBJERGVEJ 6

Ruth og Frede Kjeldbjerg startede i 1971 en lønsystue i Hallundbæk i den gamle købmandsforretning, som de havde nedlagt året før. De startede i det små, først blev der ansat 2 syersker, og efterhånden som arbejdsopgaverne voksede, kom der flere til. I 1973 blev forholdene i Hallundbæk dog for trange, og der blev bygget en ny fabrik på Yllebjergvej 6 på 160 m², og antallet af medarbejdere steg til 15. I 1984 blev en udvidelse igen påkrævet, og en ny hal på 384 m² blev bygget, og medarbejderstyrken er nu ca. 40. Produktionen er lønarbejde og har hidtil været 100% arbejde for Pagh Mørups Børnekonfektion ApS i Aulum.

Navnet Vilo-tex er opstået ved at tage forbogstaverne fra Vibeke og Lone, som er navnene på Ruth og Fredes to døtre.

HODSAGER MØBELFABRIK ApS, HOSEVEJ 2

Vibeke og Egon Nielsen kom til Hodsager i 1969 og startede en tømrervirksomhed fra Grantofte 23. I 1971 blev der opført en værkstedsbygning på Yllebjergvej 8, og frem til 1978 drev de herfra en omfattende byggevirksomhed med op til 10 ansatte. I 1978, da der blev krise i byggeriet, startede de en fabrikation af træting, såsom skibskister, brødkasser o.l. Denne produktion blev med årene udbygget til at omfatte store møbler, som skabe, borde o.l. Efterhånden som produktionen voksede, blev der udvidet i bygningsareal, og de nåede efterhånden op på ca. 2500 m², og arbejdsstyrken var på ca. 25 mand. Men produktionen voksede stadig, og de besluttede at flytte over på Hosevej, hvor der blev opført en ny fabrik, og der kom yderligere 2 haller til i de næste år. Arbejdsstyrken er nu på ca. 48 mand, produktionen er borde, senge, garderobeskabe og lignende. I juli 1992 blev fabrikken på Hosevej solgt og fortsætter idag som to selvstændige fabrikker, den ene som en filial af Danske Limtræ A/S, hvor produktionen er fremstilling af limtræ til møbelfabrikation. Den anden del fortsætter som møbelfabrik under navnet H. M. Furniture. En del af fabrikationen blev dog på Yllebjergvej, og den del ejes stadig af Vibeke og Egon Nielsen og drives under navnet EON Møbler ApS.

HODSAGER GARDINVÆVERI, YLLEBJERGVEJ 4

Thyra og Kurt Nissen købte i 1974 den anden bygning, som Hodsager Industribyggeri ApS opførte. De kom som nævnt fra en ejendom på Gedbovej, hvor de i en årrække havde drevet gardinforretning og gardinvæveri. Denne virksomhed fortsatte de på Yllebjergvej. Gardinforretningen blev dog nedlagt i 1981, og idag er det udelukkende vævning af gardinstoffer o.l., man beskæftiger sig med. Arbejdsstyrken er på 5 mand.

B. L. MØBLER, LYNGTOFTEN 4

Møbelfabrikken på Lyngtoften blev startet af Jørgen Hansen, som i nogle år drev tømrerforretning fra adressen. I en periode med stilstand i byggebranchen startede han en fabrikation af mindre træting, såsom sættekasser, dart-skabe o.s.v. Jørgen Hansen solgte fabrikken i 1981 til Knud Lauridsen, Mejdal. Lauridsen drev fabrikken til 1986, hvor den blev overtaget af Lissy og Bernhard Bertelsen, som tidligere havde haft en fabrik i Hvam, som dog var brændt ned. Bertelsens fortsatte produktionen som en kombination af, hvad de overtog, og produktionen de havde haft i Hvam, og denne består nu af sofaborde, avisholdere, kommoder, sekretærer o.l. Ca. 75-80% går til export. Fabrikken beskæftiger 8 mand + 2 arbejdsdrengene, som arbejder efter skoletid, samt Lissy og Bernhard Bertelsen.

Som det fremgår, har Hodsager alene i industrien ca. 200 arbejdspladser, dertil kommer ca. 20-30 ansatte i servicefagene – skole, børnepasning, mekaniker, smed, købmand o.l., og det må siges at være af stor betydning for så lille en by. Hvor stor en betydning Hodsager Industribyggeri ApS har haft på denne udvikling er umuligt at sige – en del af industrien ville nok være opstået alligevel. Det kan måske sammenlignes med at strø gødning på en mark. Hvor stor en del af udbyttet, der skyldes gødningen, og hvor stor en del, der skyldes andre vækstbetingelser, er også umuligt at sige. Men initiativet, som Væggemose tog i 1969, kan godt betragtes som gødning for den industrielle udvikling i Hodsager, og så er der andre, der har forstået at gøde og vande i årene efter, så vi idag har en stor, god og levedygtig industri.

Love for Hedelandboforeningen for Hodsager og omliggende Sogne

GJÆLDENDE FRA 1. JANUAR 1889

§ 1. FORENINGENS FORMAAL

1. Foreningen virker til dette Formaal:
 - a. ved Møder paa hvilke der forhandles landøkonomiske Sager,
 - b. ved Dyrskuer og Uddeling af Præmier for gode Tillægsdyr,
 - c. ved Fjerkrævalens og Biavlens Fremme.

§ 2. MEDLEMMERS OPTAGELSE OG UDMELDELSE SAMT FORENINGENS OMFANG FOR PRÆMIEÆSKNING

Medlem af Foreningen er enhver, som svarer det fastsatte Kontingent. Indmeldelser sker til et af de paa Generalforsamlingen satte Bestyrelsesmedlemmer eller Medhjælpere til hvilken som helst Tid. Indtrædelsen er bindende for et Aar. De Medlemmer, som ikke ere udtraadte inden 31. Decbr., ere bundne for næste Aar. Udmeldelsen sker til Foreningens Formand. Foreningen omfatter de Dele af Mejrup, Borbjerg og Sevel, som ligge Syd for Holstebro-Viborg Landevej, samt hele Haderup, Hodsager, Sunds, Aulum, Ørre med Undtagelse af Romvig og Tvis efter lille Aaen til dens Udløb i Storaen ved Tvis Mølle.

§ 3. MEDLEMSBIDRAGET

Det aarlige Medlemsbidrag er for Husmænd, som ikke er kjørende, 35 Øre, for Kjørende indtil $\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn 65 Øre, fra $\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn indtil 1 Td. Hartkorn 1 Kr., fra 1 Td. Hartkorn indtil $1\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn 1 Kr. 25 Øre, fra $1\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn indtil 2 Td. Hartkorn 1 Kr. 50 Øre og 25 Øre for hver Td. Hartkorn derover. Ikke Hartkornsejere kunne blive Medlemmer for 1 Kr. Medlemsbidraget erlægges til 1. Maj. Ikke-Medlemmer, som ønske at overvære et af Foreningens Foredragsmøder, betale 25 Øre for samme. Bestyrelsen bemyndiges dog til at lade afholde Foredrag gratis.

§ 4. BESTYRELSEN

Foreningens Virksomhed ledes af en Bestyrelse paa 7 Medlemmer, som vælges af Generalforsamlingen, deraf vælger igjen Forsamlingen en Formand og en Kasserer. Ethvert Medlem er pligtig til at modtage de paa ham faldne valg. I hvert Aars Novembermøde fratræder skiftevis den større eller mindre Del af

Bestyrelsen. Fratrædende Bestyrelsesmedlemmer ere ikke pligtige at modtage Gjenvalg forinden 2 Aars Forløb.

§ 5. MØDERNE

Foreningen holder aarlig i Marts og November to Hovedmøder. Bestyrelsen sammenkalder desuden Møder, saa ofte den finder Anledning dertil, eller naar det er forlangt af 10 Medlemmer. Ved Mødet i Marts fremlægger Bestyrelsen det reviderede Regnskab for det forløbne Aar og Forslag for det kommende Aars Udgifter. I Novembermødet vælges 2 Revisorer. Møderne bekjendtgjøres saavidt muligt med 14 Dages Varsel ved Kirkestævne eller i de lokale Blade. Alle Forhandlingsgjenstande anmeldes til Bestyrelsen forinden Bekjendtgjørelsen. Mødet ledes af Formanden, og i hans Forfald vælger Forsamlingen et af Bestyrelsesmedlemmerne til at lede Forhandlingerne. Sager, som ej kunne finde deres Afgjørelse i Møderne, overgives til et Udvalg.

§ 6. DYRSKUET

1. Foreningen holder aarlig i Sommerens Løb et Dyrskue, hvor ethvert i Distriktet værende Medlem, som har været indmeldt i Foreningen siden Martsmødet, kan fremstille Dyr til Præmieæskning. Dyrskuet skal afholdes i Hodsager, ikke vest for Kirkegaard og ikke øst for Hallundbæk.
2. De Dyr, som kunne tage Præmie ere følgende:
 - a. Hingsteplage til 3-Aars Alderen.
 - b. Hopper fra 4-12 Aar.
 - c. Tyre fra 1 Aar, jydsk Race, og som passer for Egnen.
 - d. Køer hvert andet Aar, saalænge de egnes til Tillæg, dog højst 3 Gange.
 - e. Kvier. Der udbetales ingen Præmie, før de viser sig drægtige.
 - f. Væddere, Svin, Fjerkræ og Bier.
Hopper kunne æske Præmie hvert Aar. I Henhold til Lov af 1. April 1887 skal $\frac{1}{6}$ af det beløb der ialt udbetales til Præmier ved Dyrskuet anvendes forlods til Præmier for Følhopper.
Kvier kunne atter som Køer æske Præmie 3 Gange.
Væddere skulle som Regel fremstilles klippede, dog med en Tot Uld paa Boven.
- g. Samlinger.
 1. Ingen kan æske Præmie af en enkelt Ko, hvis Kohold er over 8 Køer og hvis hartkorn er over 4 Td., men skal fremstille 3 Køer eller 2 Køer og en drægtig Kvie.
 2. Fra Kohold over 12 Køer skal fremstilles 5 Køer eller 3 Køer og 2 drægtige Kvier.
I begge Tilfælde kan dog fremstilles 1 Tyr i Stedet for en Ko eller Kvie.
Tyren skal være holdt 3 Maaneder, før den kan præmieres.
Køer og Kvier skulle være af et Tillæg eller dog være indkjøbt i Efteraaret før, og tillige anses passende for Egnen.

2. Fremmede Racer kunne ikke æske Præmie.
Søer og Orner skulle være 3 Maaneder gamle for at æske Præmie.
Husmænds Køer præmieres i en særskilt Afdeling, 2 Køer og ikke over $\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn regnes for en Husmand.
3. Ved Mødet i Marts vælges 3 Udvalg, hvert bestaaende af 3 Medlemmer og 1 Suppleant til at bedømme de udstillede Dyr, nemlig: 1 for Heste, 1 for Køer og kvier og 1 for Tyre, Væddere, Orner og Bier. Har en Dommer udstillet Dyr til Præmiering i den Klasse, hvori han selv er Dommer, tiltræder Suppleanten ved Bedømmelsen af nævnte Dommers Kreaturer, og skulde der endnu mangle en Dommer, efter at Suppleanten er tiltraadt, vælger Bestyrelsen denne eller de manglende Dommere.
4. Ingen kan tage mere end en Værdipræmie i hver Klasse. Fremstiller en Ejer flere præmieverdige Dyr i en Klasse, kunne de øvrige Dyr brændes med foreningens Mærke. Bliver en Præmie ikke udbetalt, tilfalder den Foreningens Kasse.
5. Præmierede Dyr skulle blive inden for Foreningens Omraade 1 Aar fra Dyrskuedagen at regne og i den Tid benyttes til Avl. Salg af præmierede Dyr kan finde Sted blandt Foreningens Medlemmer, naar Kjøberen overtager de samme Forpligtelser, der paahviler Sælgeren. Den, der paa anden Maade afhænder et præmielønnet Dyr, betaler den dobbelte Præmie tilbage. Præmierede Dyr, der i Aarets Løb bevislig blive uskikkede til Avl eller ustyrlige, er Ejeren berettiget til at afhænde, uden derfor at skulle tilbagebetale Præmien.
6. Anmeldelsen af præmieæskende Dyr skal ske til bestyrelsen senest 8 Dage før Dyrskuet, ledsaget af Oplysninger om Dyrets Art, Alder, Lød og Afstamning. Dyret maa være paa Dyrskuepladsen til det fastsatte Klokkeslet, i modsat Fald vil det ikke komme i Betragtning.
7. Stridsspørgsmaal og tvivlsomme Spørgsmaal under Dyrskuet afgjøres derved at Bestyrelsen og vedkommende Dommerudvalg træde sammen; dette samlede Udvalg har da den afgjørende Dom.

§ 7. MEDHJÆLPERE

I hvert Sogn vælges 1 eller flere Medhjælpere til at varetage Foreningens Tarv og opkræve og indsende Medlemsbidraget.

Forandring i eller Tillæg til disse Love kunne foretages naar 2 paa hinanden følgende Møder med en Stemme flerhed af $\frac{3}{4}$ har vedtaget den.

Hodsager Husmandsforening

Den eneste landbrugsfaglige forening, der var i Hodsager i tiden 1917-1967, var Husmandsforeningen, der startede i meget små kår i 1909; men foreningens formål var god nok, der står nemlig:

»Foreningens Formaal er at øge Interessen hos de mindre Jordbrugere for Betydningen af, at faa det størst mulige Udbytte af sin Bedrift, bl. a. ved Afholdelse af Foredrag og gennem Samtale om de forskellige Spørgsmaal, der fremkommer, og som har økonomisk Betydning for de mindre Jordbrugere«.

Hvis man følger Husmandsforeningen gennem de 50 år, så må man undres over, så meget de fik ud af så lidt. Kontingentet var de første år sat til 1 kr. og så var både mand og kone medlemmer. Først i 1920 blev kontingentet sat til 2 kr. og langt senere til 3 kr. Der blev hvert år afholdt konkurrencer i roe- og kartoffelmarker, i havebrug, i ungdomsarbejde, bl. a. roeudtyndings-konkurrence og senere i hele markbrug.

Den årlige generalforsamling blev normalt holdt om vinteren, hvor der altid kunne samles ca. 40 deltagere. Det var iøvrigt alt, hvad der var plads til noget sted den gang. Det var en festlig aften med præmieuddeling, oplæsning på jydsk eller foredrag om et eller andet emne. Allerede i 1917 holdt skovridder Holst foredrag om læplantning. Så også det var noget foreningen tog op allerede på dette tidspunkt. I den forbindelse er der et navn, man ikke kommer udenom, og det er Svend Larsen, Hallundbæk. I disse år blev en del hede opdyrket og statshusmandsbrug blev oprettet og altid kom Svend Larsen og opfordrede nybyggerne til at få plantet omkring bygningerne og læbælter i marken, for, som han sagde, plant nu, så får I selv fornøjelse af det, inden I bliver gamle.

Men udviklingen gik videre – først i tyverne kom den første selvbinder til sognet. Det var 2 af foreningens medlemmer, der købte den i kompagni. Et vældigt fremskridt fra slåmaskinen med høstværk på.

I 1950 købte foreningen en marksprøjte for at tage kampen op mod kartoffelskimmelen og den meget store bestand af ukrudt, der var blevet i kornmarkerne. En af medlemmerne med traktor blev så lejet til at køre ud med den.

Omkring 1940 skete der noget helt afgørende for disse hedeegne, det var, da der begyndte at komme planer frem om dannelse af en forening af både husmænd og gårdmænd. Det vakte stor opmærksomhed ude omkring, og alle var enige om, at det kunne vi ikke enes om, men resultatet blev, at »Hedeboernes samvirkende landøkonomiske forening« blev dannet. Nu var vi nok nødt

til at få ansat en konsulent med statstilskud til lønnen, og meget senere een til, i det nordlige område..

Nu begyndte der virkelig at ske noget i disse hedeegn^e, der blev taget jordprøver, anlagt sortsforsøg og gødningsforsøg, og var der noget i vejen med en afgrøde, kunne vi altid få råd og vejledning af en af konsulenterne.

På dette tidspunkt blev der udelukkende sået blandsæd af forårsrug og havre i Hodsager sogn; det gav en hel del halm, men alt for lidt korn.

En forårsdag kom konsulent Eriksen fra Haderup på besøg hos os, og spurgte mig, om jeg ikke ville prøve at få en mark sået til med ren byg. Det troede jeg overhovedet ikke på, der kunne komme noget ud af, men Eriksen blev ved, og jeg fik sået 2 tdl. med byg, med det gode resultat, at der aldrig siden er sået blandkorn på min ejendom. I løbet af ganske få år var det almindeligt, at de forskellige kornsorter blev sået hver for sig, så vi var klar til at tage mod mejetærskeren, da den kom.

Det var dog ikke alene inden for det rent faglige, at foreningen gjorde et stykke arbejde, men i den tid, hvor der var meget små midler, skiftedes foreningerne, inden for kredsforeningen til at indbyde de andre til sammenkomst en eftermiddag, hvor vi så drak kaffe sammen og senere så et eller andet i værtssognet, for til slut at blive indkvarteret til aftensmad rundt i sognet. Der er ingen tvivl om, at der ved disse sammenkomster blev sluttet venskaber, der varede livet ud. Noget lignende skete ved kredsforeningens 2 dages rejser til andre egne af Jylland – enkelte gange til Fyn, hvor vi ligeledes var indkvarteret hos de forskellige husmænd for natten. Den sidste aften var der altid fest i forsamlingshuset, hvor både værter og gæster var mødt; meget festlige aftener med kaffe, tale og sang.

I foråret 1961 gik det galt med det ellers så gode forhold inden for husmandsbevægelsen, fordi de Samvirkende danske husmandsforeningers ledelse gik imod leveringsstoppet, som landbruget ellers var enige om.

Det skabte en sådan uro ude i sognene, også i vort, at der den 4. december 1961 blev afholdt en ekstraordinær generalforsamling, hvor det blev vedtaget at nedlægge foreningen og i stedet oprette en landboforening, hvilket skete den 16. marts 1962.

Husmandsforeningen blev dog ikke nedlagt, da der ved en senere generalforsamling var flertal for at fortsætte.

Landboforeningen

I 1925 blev »Hedelandboforeningen for Hodsager og omliggende Sogne« til »Aulum og omegns Landboforening«, hvilket havde til følge, at mange medlemmer gik til Feldborg og nogle til Holstebro.

Herved kom »Husmandsforeningen« til at stå for det meste af, hvad der vedrørte det faglige arbejde i landbruget indtil 1962.

Der skete mange ting i denne periode. Megen hede blev opdyrket og forsynet med mergel. I begyndelsen gravede man selv mergelen op ved Yllebjerggård og ved Brogaard. Men omkring 1933 blev der lagt tipvognsspor fra Tvis mergelleje til Hodsager og længere ud, helt til Øster Hallundbæk. Mergelen blev transporteret i tipvogne, som blev trukket af et lille damplokomotiv. Der blev lagt sidespor ud til ejendommene, som lå langt fra hovedsporet. I begyndelsen af århundredet havde Danmarks første mergelbane – forøvrigt på Hedebugets foranstaltning – været anlagt fra Damhus å nord for Bording, til Ommosegård i Hodsager, hvor mergelen fra tipvognene blev læsset af i store dynger, som derefter med hestevogne kørtes ud til de forskellige ejendomme.

I marts 1962 blev der stiftet en ny landboforening i Hodsager.

Årsagen til oprettelsen var, at der i 1957 blev oprettet et fællesskab af 6 lande i Europa, nemlig: »Europæiske Økonomiske Fællesskab« eller EF, som bestod af Tyskland, Frankrig, Italien, Belgien, Holland og Luxembourg.

Da England var vor største aftager af landbrugsvarer, især svinekød, turde Danmark ikke gå med i EF, så længe England ikke var med. Vi var bange for at miste vores eksport til England, som nu kunne købe billigere i New Zealand og Australien end i EF. Priserne for vore leverancer til England gik ned, og det danske landbrug kom i klemme. Som en hjælp blev der indført forhøjede hjemmemarkedspriser på landbrugsvarer til de danske forbrugere; men eksportpriserne kunne man jo ikke forhøje.

I 1961 steg lønningerne så meget for de andre grupper i samfundet, at det ville komme til at koste landbruget 500 mill. kr. ekstra om året. Regeringen tilbød 300 mill. kr., men det sagde man nej tak til, og svarede igen med et leveringsstop for landbrugsvarer.

Regeringen bøjede sig, og gav de 500 millioner kr., og leveringsstoppet kunne så ophæves efter 3 dages forløb.

Husmandsforeningerne ville ikke være med til at standse fødevarerne til de andre i samfundet. I protest meldte de fleste medlemmer af Husmandsforeningen i Hodsager sig ud, og man startede den nye landboforening, som be-

gyndte med 100 medlemmer. Den nye Landboforening blev tilknyttet Hedeboernes Konsulentsammenslutning, som består af 6 landboforeninger og 3 husmandsforeninger.

Der blev mange ting, som Hodsager Landboforening kom med i, bl.a. Ammoniak-udvalget, dyrskuet i Aulum, landboauktion i Herning, Holstebro smågrisesalg, arrangement af bedriftsbesøg, markvandring m.m.

I 1962 var der 2 planteavlskonsulenter og 1 fodringskonsulent inden for Hedeboerne, og det var Egon Eriksen, Haderup, og Søren Nørlund, Aulum, samt Karl Gregersen, Vildbjerg. Desuden var der 5 mand beskæftiget på regnskabskontoret, mens der i dag er ca. 45 i arbejde.

I 1978 blev der oprettet et læplantningslaug og i 1979 blev der begyndt med plantning af 3-rækkede løvhegn, som resulterede i 50 km læhegn i Hodsager.

Den almindelige udvikling i landbruget henimod større brug fortsatte og som følge heraf også antallet af gårde og medlemmer i landboforeningen. Til sidst var medlemstallet så langt nede, at man blev enige om, at Hodsager Landboforening blev lagt sammen med Aulum Landboforening, og fik navnet Aulum-Hodsager Landboforening.

I de forløbne 25 år har der i Hodsager Landboforening været 5 formænd: Ove Sørensen, Johannes Kaag, Niels Chr. Ebbesen, Ove Kloster og Egon Hamburg.

Hodsager Læserforening

Hodsager Læserforening, der omtales i Hodsager Minder, var ved at sygne hen, men kom igang igen, efter et stort arbejde af lærer Olesen, Sofus Lunds-gaard, Jakob Braagaard, Jens Thalund og slagter Chr. Jeppesen.

Bøgerne var i flere år hos Chr. Jeppesen, senere hos Erik Sørensen, Hoved-gaden 44, sidst hos Jens Larsen, hvor den ophørte i 1942.

I mange år var der forskellige læsekredse, og det var pantefoged Johs. Pihl, Aulum, der startede dem. I almindelighed var der tre eller fire kredse fordelt over sognet.

Det kostede vist ca. 5 kr. at være med, og der var ti eller tolv i hver kreds. Pihl købte bøgerne, og den dag, han afleverede en bog til hver, blev der trukket lod om, hvem der skulle have de forskellige bøger, når vinteren var slut. Hver måtte beholde bogen i 2 uger og afleverede så til den næste på listen. Sådan kørte det hele vinteren, indtil alle havde haft alle bøger, men så var de fleste af bøgerne faktisk også slidt op.

Transformatorforeningen

Hodsager og Omegns Transformatorforening holdt stiftende generalforsamling den 15. november 1935.

Foruden de tegnede, som var indbudt, var mødt repræsentant Peder Jensen, Hans Jensen og overmontør Th. Møller Larsen, Odense.

Til bestyrelsen valgtes: Peder Agerskov, Jens Sørensen, Sigfred Pedersen, slagter Chr. Jeppesen og Johan Johansen.

Peder Agerskov valgtes til formand og Chr. Jeppesen som kasserer.

18. maj 1937 vedtoges det at søge kommunegaranti for 15.000 kr. samt at ansøge Kommunernes Kreditforening om et lån på 55.000 kr. at afdrage i 25 år.

Af formænd kan nævnet Peder Agerskov, Johan Johansen, Peder Agerskov, Sigfred Pedersen, Peder Agerskov, Peder Knudsen, Rudolf Bay og Chr. Agerskov. Kasserer Chr. Jeppesen var kasserer til sin død 1954. Chr. M. Jensen var derefter kasserer til 15. maj 1973, med Johanne Jeppesen som regnskabsfører fra 1. juli 1968 til foreningen den 15. maj 1973 blev sammensluttet med Herning El-forsyning.

Da transformatorforeningen startede, var der 22 medlemmer, ved dets ophør 124.

Da foreningen startede, fik kirken tilbudt gratis installation. Menighedsrådet sagde: »Nej tak«! Missionshuset fik så tilbudet og sagde: »Ja tak«!

Da man var solidarisk indenfor foreningen, var der mange, der var bange for at være med. Nogle var bange for udgifterne, andre, de mere velbjegete, var bange for at komme til at betale for andre.

Efterhånden kom alle med, selv en dame, der meget bestemt sagde: »Så længe jeg er kone i huset her, kommer her ikke elektrisk lys«!

1942 kom damen sammen med to andre modstandere, bestilte lyset og var senere meget glad for at have overvundet sig selv til at tage det store skridt.

Søndagsskolearbejdet

En beskrivelse af arbejdets virke og medarbejderne fra ca. 1917 til 1987.

Ifølge gamle skrifter og protokoller er søndagsskolearbejdet begyndt først i 1890-erne – i hvert fald i Yllebjerg, og ca. 1908 i hele sognet. Børnegudstjenesten, som arbejdet også kaldes, er en gren af Indre Missions vidtforgreneede virke i vort folk, som stammer fra vækkelserne i sidste halvdel af 1800-tallet, som meget stærkt har præget det åndelige liv her i Hodsager i over 100 år.

I Matt. 28,19 og 20 siger Jesus, at alle mennesker skal døbes og oplæres i den kristne tro, og han vil selv være med os alle dage. Dette og andre Bibelord samt den personlige glæde ved at kende og tro på Jesus er sikkert grunden til, at der er blevet holdt søndagsskole for børnene indtil i dag.

Hvad er så blevet brugt som undervisningsmateriale? En tekst fra Bibelen er altid blevet brugt. »Rådgiveren« er en god hjælp for søndagsskolelederen til at udlægge Guds ord for børnene. En god fortælling for børn er også brugt meget gennem årene. De senere år er der kommet en del andre hjælpemidler, såsom tekstkort, flonelograf, opgavehæfter, småsange m. m. I dag er der et stort udbud af sådanne hjælpemidler fra Søndagsskoleforlaget i Fredericia.

I Yllebjerg skoledistrikt blev søndagsskolen ledet af lærer Niels Vestergård Mikkelsen og gdr. Jens Chr. Væggemose, Chr. Nielsen, Hodsager, samt Andreas Birkkjær m.fl. fra 1916-36. Fra 1936-47 var det lærer Hans A. Nielsen og gdr. Peder Væggemose og i en periode også Niels Karlsen, som holdt søndagsskole for børnene. Fra 1947 var det fortsat Peder Væggemose, men nu også gdr. Niels Kiil, Mosegård, som ledede arbejdet. I 1956 kom gdr. Johannes Kåag også ind i børnearbejdet, han blev senere valgt til formand for søndagsskolearbejdet i Yllebjerg, da der midt i tredserne fra landsledelsen blev stillet krav om, at hver søndagsskole skulle have en formand. Som medarbejdere var der endvidere lærer Olsen, Magnus Hansen og Peder Høgild.

Fra ca. 1975 og indtil nu overtog følgende fire husmødre arbejdet: Stinne Bonde, Hanne Kiel, Martha Kloster og Rigmor Madsen. I begyndelsen var Stinne Bonde formand, senere gik hun ind i KFUM spejderarbejdet, hvorefter Hanne Kiel blev formand.

I ca. 1944 holdtes 50 års jubilæumsfest for Yllebjerg skoledistrikt med rigsdagsmand og søndagsskoleleder Julin som hovedtaler.

I øst- og midtkredsen, fra 1917 eller måske før, blev søndagsskolen ledet af lærer Søren Vad og Hans H. Bay. Mange andre kan nævnes, som trofast har holdt søndagsskole gennem årene: Marinus Hallundbæk, Niels Andersen, Marie Høj, Jacob Kloster, Johan Andersen.

Yllebjerg-kredsen.

Midt-kredsen.

Øst-kredsen.

Søndagsskolen i Hodsager skoledistrikt fejrede 50 års jubilæum, lørdag den 4. november 1950. Dagen markeredes om eftermiddagen med en børnegudstjeneste i kirken ved fhv. folketingsmand Julin, Roskilde, og bagefter blev de ca. 75 børn trakteret med chokolade i missionshuset. Om aftenen var der samme sted festligt samvær for gamle elever, specielt indbudt var lederne gennem de 50 år. Peder Væggemose, Yllebjerg, bød velkommen, hvorefter Julin talte om søndagsskolesagen, for hvilken han er landsleder, og mindedes iøvrigt en kort periode af sin ungdomstid som vikar i skolen i Yllebjerg. Pens. lærer S. Vad berettede om arbejdet gennem de svundne år og mindedes de afdøde stiftere, Niels Kristensen, Nørholm, lærer Jens Bjerg m.fl.

Efter den store forsamling – omkring 150 – havde drukket kaffe, sluttede pastor A. H. Zeuthen med andagt.

Fra 1950-1981 blev øst- og midtkredsen delt. I østkredsen var først Jacob Kloster formand og senere i mange år Peder Simonsen. Følgende medarbejdere virkede med: Hans P. Hansen, Ove Breinholt, Else Breinholt og Pia Jespersen.

I midtkredsen blev søndagsskolen ledet af: Lærer Gerhard Vad og Niels Andersen, som afløstes af Svend Kristensen i 1955. Lærer G. Vad afløstes af Kristian Sørensen i 1958.

I en længere årrække virkede tømrermester Ivar Poulsen og hans hustru Tinne med i søndagsskolearbejdet, og lærerparret var medarbejdere nogle år.

Siden 1981 er øst- og midtkredsen igen slået sammen til én kreds, med føl-

gende leder: Anna og Viggo Madsen, som senere er flyttet til Vinding, Ulla Kloster, formand, Svend Kristensen, Else Breinholt, Kirsten Hansen, Edith Jensen m.fl. Efter sammenlægning af øst- og midtkredsen afholdes søndagsskolen i Missionshusets lille sal. Ellers er søndagsskolemøderne altid blevet afholdt i hjemmene hver søndag kl. 10. Dette er stadig uændret i Yllebjerg.

Hvor mange børn når vi så med det kristne budskab gennem vore søndagsskoler? De første mange år var det sådan, at næsten alle børn kom i søndagsskole, ofte mellem 25 og 35 børn i hver af de 2 eller 3 søndagsskoler, idag må vi være glade for betydeligt færre børn. Det er dog stadig sådan, at næsten alle forældre lader deres børn døbe. Så må vi som søndagsskolefolk aldrig blive trætte af at bede om vækkelse i vort sogn, så alle disse barnedøbte må blive oplært i den kristne tro og komme til personlig tro på Jesus som deres frelser.

Jeg vil til slut nævne de stævner, som Hodsager søndagsskole har taget del i. Der var i mange år søndagsskolestævne i Aulum præstegård ved løjtnant Hundevad. Antagelig i årene før 1940. I nogle år afholdtes stort sommermøde på Borbjerg mølle. Siden ca. 1943 og indtil nu (1987) er der blevet afholdt søndagsskolestævne i Jens Jensen anlæg i Haderup en af de første søndage i juni. Dette stævne har mange af Hodsager søndagsskoles børn med forældre altid deltaget i.

Svend Kristensen

KFUM og KFUK i Hodsager

I Hodsager sogn har der været stor aktivitet indenfor ungdomsarbejdet i mange år. Der var i begyndelsen af dette århundrede ikke mindre end fire særskilte foreninger i Hodsager, to KFUM og to KFUK. Sognet var helt frem til 1952 delt op i to distrikter, Yllebjerg og Østersognet. Foreningerne var delt op sådan, at pigerne og karlene holdt møder hver for sig.

I Yllebjerg blev de fleste af møderne holdt i skolen. Fra 1936 har lærer Hans Albert Nielsen stået for karlemøderne og hans hustru for pigemøderne.

Den 7. juli 1938 besluttede man at sende en ansøgning om optagelse i KFUM's landsforbund, p.g.a., at man i to år havde holdt regelmæssige møder, hver 14. dag, med god tilslutning (ca. 10 medlemmer). Der havde tidligere været en forening, men p.g.a. manglende tilslutning opløstes den. Sådan en ansøgning skulle imidlertid godkendes af kredsformanden, som på dette tidspunkt var pastor P. A. Brusck, Sevel.

Han skriver: »Der vides ikke fra kredsbestyrelsens side noget at indvende mod optagelsen af ovennævnte KFUM i Yllebjerg (lærer Nielsen er mig personligt ukendt, men hans hustru leder KFUK i Yllebjerg, så dette må sikkert være en anbefaling af ham)«.

Ud over de faste bibeltimer hver 14. dag blev der holdt juletræsfest, bøssefest og konfirmandfest i skolen. Fra 1940 begyndte man at holde fælles ungdomsmøder for hele sognet i Hodsager Missionshus.

Hans Albert Nielsen skriver i 1941, at der har været vækkelse, så mange er kommet til en personlig tro.

I 1947 blev Jens Chr. Væggemose, »Trindtoft«, formand for KFUM i Yllebjerg. I 1948 prøvede man at starte noget håndbold, men det blev ikke helt, som man havde håbet, så det standsede igen. Medlemstallet i KFUM svingede en del! I 1951 var der således kun to medlemmer.

I Østersognet var der også rig aktivitet i 1920'erne. Ynglingemøderne, som blev holdt i skolen, blev ledet af Søren Vad Jensen i mange år, men også Niels Andersen hjalp meget til. Han gjorde et stort stykke arbejde blandt de unge, og var meget afholdt. Møderne blev holdt onsdag aftener, hver 14. dag, og der kom gerne 10-15 stykker.

Pigemøderne, som ligeledes blev holdt i skolen, blev ledet af enke Petrine Henriksen. Hun var god til at udlægge Bibelens ord, og til at fortælle om Jesus. Senere begyndte Karen Vad, Søren Vads kone, at hjælpe til, og hun kom senere til at lede pigemøderne. I 1925-1926 var der vækkelse i sognet, og mange

nye kom med til møderne. Næsten alle huse og gårde i sognet blev berørt af denne vækkelse.

Juletræsfesten, som var hvert år, blev holdt i skolen, senere da Missionshuset blev bygget, flyttede man arrangementet dertil. Det var så fælles for alle unge i sognet. – Man gik rundt om juletræet, og lyttede bagefter til taleren, som kom fra en af de omkringliggende sogne. De plejede at få chokolade og boller til juletræsfesten, men dengang var der endnu intet køkken i Missionshuset. Det klarede man imidlertid ved at koge chokoladen hos købmanden, som dengang ejedes af Kristen og Katrine Jensen, og så bære den om til Missionshuset i mejerispande. Kopper og tallerkener lånte man også hos købmanden.

I 1931 var der udflugt til Borgvold, og i 1936 gik turen til Lillebæltsbroen, i rutebil og med madpakker.

I 1939-40 begyndte Jacob Kloster at komme med i arbejdet.

I 1945 besluttede man at ansøge om medlemskab i KFUM i Danmark, under navnet Hodsager KFUM. Ansøgningen blev godkendt, og man blev optaget under den »25. kreds«, den 1. nov. 1945.

Der blev afholdt regelmæssige møder hver 14. dag. Enkelte møder blev holdt fælles med KFUK, og i Missionshuset begyndte de at holde forhandlingsmøder for alle sognets unge (de 4 foreninger). Emnerne for disse aftener var aktuelle og religiøse spørgsmål, som optog de unge. Endvidere blev der holdt ungdomsmøder i Missionshuset, også fælles for hele sognet. I 1950 prøvede man at starte med noget håndbold, som en kort tid blev ledet af Gerhard Vad. Det var først noget senere, at der kom rigtig gang i spillet, nemlig da Aulum-hallen blev bygget.

I 1951 har man store problemer med at holde foreningen kørende. Medlemstallet er halveret fra 14 til 7 indenfor et år, og da KFUK's afd. står uden ledere, beslutter de at holde ene fællesmøder.

Arbejdet i Yllebjerg gik næsten i stå i 1952, så derfor prøvede de at lave fællesmøder i Missionshuset. Det synes dog ikke at hjælpe på tilslutningen, hvorefter man igen flytter møderne ud i hjemmene. Der hvor de fra starten havde 4 foreninger i sognet, to KFUM og to KFUK, havde man reelt nu kun én.

Bestyrelserne i KFUM og KFUK blev enige om at lave en ansøgning til landskontoret, om en fællesforening for alle sognets unge.

Fællesforeningen KFUM & K blev stiftet d. 19. maj 1954 under navnet »Hodsager Kristelige Ungdomsforening«. Den blev godkendt og optaget under KFUM & K i Danmark og i Verdensforbundet d. 28. okt. 1954. Da var der 17 medlemmer, 7 kvinder og 10 mænd.

Bestyrelsen bestod af: Formand Jacob Kloster, Mariane Madsen, Metha Sandgård Andersen, Hilda Jeppesen og Iver Poulsen blev kasserer.

I Jacob Klosters indberetning til Landsforbundet for 1955, skrev han, at møderne er fordelt ud over hele sognet, og i Missionshuset. Der var også blevet større tilslutning til møderne, og flere hjem havde åbnet dørene for de unge.

I 1955 var man også på en heldagsudflugt i bus til Aalborg, hvor de på udturen var inde i Tindbæk Kalkminer. Derefter blev de medbragte madpakker

spist i Rebild Bakker. Videre gik turen til Aalborgtårnet og den store zoologiske have. Dernæst var de inde at se Budolfi kirke og Aalborghus. Så gik turen nord på for at se de verdensberømte skibssætninger ved Lindholm Høje. Tilbage til et kortere ophold i forlystelsesparken Carolinelund, inden de spiste middagsmad på KFUM. Højdepunktet på dagen blev en tur i Aalborg Teater, hvor man så den pragtfulde operette »Flagermusen«.

Når der var møder, skiftede det med bibeltimer og ungdomsmøder.

Når der var ungdomsmøder, foregik det gerne sådan, at der kom en fremmed taler, efter talen legede man sanglege ude (om sommeren) og om vinteren underholdte taleren med lidt oplæsning. Der sluttedes af med en andagt. Det blev holdt både i hjemmene og i Missionshuset.

De unge havde en bøsse hjemme, som de kom småpenge i, – en gang årligt blev der så holdt bøssefest, og alle kom med deres bøsser, – og indholdet gik til KFUM & KFUK i Danmark.

Et nyt arrangement startede i 1957. Man prøvede af lave fritidsklub for teenagere i skolen, og det viste sig hurtigt at være en stor succes. I begyndelsen kom der ca. 15-20 unge, men snart var antallet oppe på ca. 40. Der var forskellige aktiviteter såsom: Bordtennis, bob og skak, mens andre lavede håndarbejde, bl. a. sløjd, skar i horn og flettede med peddigrør.

I 1959 afløste Iver Poulsen Jacob Kloster som formand. Han havde da også siddet på posten i 14 år, og gjort et stort stykke arbejde blandt de unge.

Ivar Poulsen, som var tømrermester i Hodsager, fortsatte med fritidsklubben i skolen. Til denne del af arbejdet fik han stor hjælp af Finn Olsen, som var lærervikar i Yllebjerg skole.

Den normale mødeaften for KFUM & K var onsdag, men ud over disse møder hver 14. dag havde de forskellige andre arrangementer. Konfirmandfester, som blev holdt i Missionshuset, var selvfølgelig specielt for konfirmanderne. Det var næsten en slags velkomstfest, for det var normalt, at man startede i KFUM & K, når man var blevet konfirmeret. Det var dog ikke alle, som ville komme i KFUM & K, men de fleste kom til konfirmandfesten.

I 1961 begyndte det at knibe med tilslutningen til fritidsklubben, derfor besluttede man at standse den et stykke tid. Der kom til at gå en del år, inden man tog den op igen.

En del år kørte man med bus til Sankt Hansfest på Ryde Bavnehøj. Man deltog også meget gerne i oktober-møderne i Elim i Holstebro, der blev holdt alle torsdagene i oktober. Der var meget stor tilslutning, de stod i lange køer for at komme ind, og mange måtte stå op. – Disse møder var for alle i kredsen.

I 1964 blev gdr. Johannes Kloster, »Søndervang«, formand. Den post bestred han med dygtighed i 15 år, forøvrigt den længste periode en formand har siddet i Hodsager KFUM & K.

1965 var jubilæumsår. Det var nu 50 år siden, at KFUM & K var startet i Hodsager. Jubilæet blev markeret med en fest i Missionshuset, og festtalen holdt landssekretær Jørgen Brun, København.

Der var arrangeret weekend-tur tre år i træk, 1967, 1968 og 1969. Den første

Johannes Kloster.

tur gik til Vejle, de kørte i bus derned og medbragte mad og telte. De havde lavet kartoffelsalat hjemmefra, som blev varmet på gasblus. Der deltog 53 på denne tur, og det må siges at være flot!

Tur nr. 2 gik til Legind bjerge på Mors. Den 3. tur var på Vardeegnen et sted, også på disse to ture sov man i telte.

Først i 1970'erne var der rigtig mange med i KFUM & K. Til en almindelig bibeltime kunne der nemt være 40 unge, så de må ha' fyldt godt op i hjemmene.

Møderne fandt stadig sted om onsdagen, men i de fleste andre foreninger i kredsen havde man møder om tirsdagen. Ligeledes var kredsens arrangementer om tirsdagen. Johannes Kloster syntes derfor, at det var naturligt, at de også ændrede deres mødeaftener til tirsdag. Det vakte dog en del modstand i sognet, hvorfor ændre på noget der gik godt, og som havde været sådan i mange år? I dec. 1971 blev det dog ændret fra onsdag til tirsdag aften, og sådan har det været siden.

Mange af de unge fra Hodsager var med på kredsens lejre, som blev holdt på Humlum strand. Karlene var af sted om vinteren og pigerne om sommeren. I mange år var en af lederne på disse lejre »Onkel Anton« Anton Pedersen, købmand fra Gimsing. Ham var de unge glade for. Man havde ham også tit i Hodsager til ungdomsmøder.

Johannes Kloster mindes, at de unge var meget gode til at more sig. Han husker en lille sketch, hvor to sidder på en bordplade. Den ene siger: »Nu må jeg altså hjem, jeg sidder jo og holder dig oppe«. Den anden svarer: »Nej, det gør du da ikke, klokken er ikke så mange endnu«. Da den første så hopper ned fra bordet, tipper bordet, og den anden ryger på gulvet. »Der kan du selv se, jeg

holdt dig jo oppe«. Sanglegen var en anden ting, som de var meget glade for. Efter ungdomsmøderne legede man altid sanglege, hvis vejret tillod det.

Engang spillede man også skuespil, der var især et, som der var stor succes med. Lærer Bjørnholt var instruktør til stykket, som blev spillet til KFUM & K's forårsfest. Senere spillede man det også til en af kredsens arrangementer og for Herborgs KFUM & K.

I april 1979 blev Viggo Madsen valgt til formand. Viggo og hans familie var for nylig flyttet til Hodsager, og de gik med det samme aktivt ind i børne- og ungdomsarbejdet i Hodsager.

Valget af Viggo Madsen blev samtidig starten på en periode med mange formænd. Den tradition man havde haft med, at en formand blev på posten i mange år, var nu slut. Det blev nu mere almindeligt at sidde i 1-2 år.

I 1979-80 blev der på landsplan en del ballade i KFUM & K. Der var 67 foreninger, der ikke længere var tilfreds med den måde KFUM & K blev kørt på landsplan. Det drejede sig om holdninger til konkrete ting, f.eks. kvindelige præster. Man mente heller ikke helt at kunne leve op til sin egen formålsparagraf. Enden på det hele blev, at de 67 foreninger meldte sig ud af KFUM & K og i stedet dannede »Indre Missions Ungdom« (IMU).

Denne debat affødte naturligvis også en del diskussioner i Hodsager. Hvilken fløj skulle man tilslutte sig? For det første blev man enige om, at Hodsager var for lille til to foreninger, for det viste sig nemlig, at i de byer, hvor de havde IMU, var der nogle, der blev ved med at holde KFUM & K møder, og det gav en del splittelser i sognene. For det andet syntes man, at KFUM & K i Hodsager allerede havde Indre Missions ungdomsarbejde, så valget blev, at blive i KFUM & K.

Henning Kiel Jensen afløste Viggo Madsen som formand i foråret 1980. Henning var ikke formand længere end til efteråret samme år, da han skulle rejse på Bibelskole i Børkop. – I bestyrelsen blev man enige om at starte noget for de helt unge. De blev kaldt kulturaftener, og disse aftener var for 7. klasse og opefter. Der var imidlertid dårlig tilslutning, så det ophørte igen efter et par måneder.

Da Henning Kiel Jensen rejste, blev Finn Iversen valgt som formand. Finn og Inge Iversen var også tilflyttere til sognet, og der var efterhånden ved at være en del unge familier i foreningen. I bestyrelsen havde man i nogen tid talt om, hvad man kunne gøre for at få nogle flere helt unge med. Der blev startet noget, de kaldte »Fald ind aftener«, de foregik i Missionshuset, men under en helt anden form end man normalt havde haft møder. Man spillede bordtennis, bob og meget andet. Nogle aftener kunne der købes pølser og sodavand. Hver aften blev der holdt afslutning og sunget nogle sange. Disse aftener havde meget god tilslutning.

Søndag den 31.5. 1981 blev Holstebro kredsens »fuglesangstur« afholdt i Hodsager. Kl. 04.00 om morgenen startede man fra Missionshuset i næsten mørke og gik over i Stoubæk Krat for at opleve den skønne natur, solopgang og se alting vågne op til en ny dag. Der var mødt en masse unge op, og man

havde en uforglemmelig oplevelse. Kl. 6 var man tilbage i Missionshuset, hvor de fik kaffe og rundstykker. Arrangementet sluttede med gudstjeneste i kirken ved Leif Mortensen kl. 7.00. Mange af de unge var dog noget søvnige, men en del af dem havde også været til kammeratskabsaften, aftenen i forvejen, så de havde slet ikke været i seng. Samme sommer var der udflugt til Silkeborg-søerne. Og som noget nyt foreslog Finn Iversen, at man spurgte IM, om de ville med på en aftentur i bus til Ulbjerg Bibelcamping. Iver Poulsen, der var formand for Indre Mission, var noget betænkelig ved forslaget, for sådan noget havde de da aldrig prøvet før. Man blev dog enige om at prøve, og det blev en stor succes, som senere er gentaget mange gange.

Viggo Madsen blev formand for 2. gang i foråret 1982. Møderne i KFUM & K var fortsat hver tirsdag aften med bibeltime ca. hver anden gang.

En aften kom Leif Sig Jensen fra »Norea Radio«, og han talte om vigtigheden i at høre ordet forkyndt i medierne.

Den 24. februar 1983 blev Lilly Hedegård valgt som formand. Det var den første kvindelige formand, KFUM & K havde haft, siden KFUM & KFUK blev slået sammen til én forening. Foreningen havde en opblomstringsperiode, da der kom en del unge piger til. Mange familier fik »ung pige«, og det skabte ligevægt af piger og drenge i foreningen. Til en almindelig bibeltime kunne der nemt være 20, og sammenholdet og fællesskabet var virkeligt godt. Lilly Hedegård var god til at få de unge i tale og engagerede.

Søndag d. 7. aug. 1983 var der udflugt til Fur. Man kørte hjemmefra lidt i 9, så kunne man nå at komme til gudstjeneste i Fur kirke. Bagefter blev madpakkerne spist, hvorefter de kørte rundt og så nogle af Fur's seværdigheder, blandt andet Rødsten, Langsted huler og Bette Jens's høj. Hjemkomst til Hodsager kl. 17.00. Udflugten i 1984 gik til Den gamle By og Tivoli Friheden i Århus.

En aften blev der til en hyggeaften vist filmen »De 10 bud«, en virkelig storstilet film.

Forårsfesten i 1984 var noget specielt. De unge skulle opføre skuespil, som så mange gange før, men det år var stykket skrevet af Johannes Kloster. Skuespillet hed »Forældredagen« og var en stor succes.

Trods kraftig storm d. 6. sept. 1985 gik turen til »Kontaktbaren« i Videbæk, sammen med KFUM & K-spejderne. »Kontaktbaren« er en kombineret grillbar og fritidsklub, drevet af frivillig arbejdskraft. Hver onsdag og lørdag holdes en kort aftenandagt.

Den 14. oktober 1985 går Lilly Hedegård af, og Jørgen Breinholt bliver valgt som formand.

I 1985 bliver der arrangeret ungdomsgudstjenester sammen med KFUM & K i Aulum. Det skulle foregå den anden tirsdag i anden måned i hvert kvartal.

Den første ungdomsgudstjeneste blev holdt i Hodsager, – derefter var det meningen, at Aulum skulle holde 3 og Hodsager 1 om året.

Den første aften forløb godt, der var mødt 60 unge mennesker op, og bagefter gik man over i Missionshuset, hvor der var kaffe og underholdning, og Jørgen Breinholt sluttede aftenen af med en kort andagt.

Den 26. november var der ungdomsmøde hos Ejvind Kiel. Der var besøg fra »Børne- og Ungdomsudvalget«, og der blev vist en lysbilledserie om »Unge i dag«. Bagefter var der gruppearbejde om, hvordan man får nye med.

Filmen, »En ny sang«, blev vist i Hodsager Missionshus den 4. februar 1986. Før den blev vist, fortalte Bente Nielsen (nu Fink) lidt om filmen. Formålet med filmaftenen var at få konfirmanderne med, men der mødte desværre for få op.

I 1986 fik vi den nye udgave af »De Unges Sangbog«.

Der blev også arrangeret nogle bibelstudieaftener ved pastor Niels Pedersen + at der også var besøg af KFS (KFS = Kristen Forbund for Studerende og Skoleungdom). Det er et frivilligt arbejdsfællesskab inden for den danske folkekirk.

En aftenur til Holstebro Soldaterhjem blev det også til. – Der var arrangeret bankospil – og lederen af hjemmet fortalte, hvordan det var på et soldaterhjem, – og der var fælles afslutning med de soldater, der havde lyst.

Fastelavnsfest den 3. marts 1987 blev holdt hos Bente og Hans Peder Knudsen. Det var arrangeret som et bryllup. Men da den kirkelige brud udeblev, måtte en »mandlig« suppleant tiltræde – til ærgrelse for »brudgommen«. Flere havde til opgave at tale til det yngdige »brudepar«.

Den 10. april spillede gruppen »Samuel« i Nr. Nissum, der var man så oppe til koncert.

Den 23. juli 1987 blev der holdt Sankt Hansfest hos Ulla og Ove Kloster; det var sammen med IM-samfundet.

31. juli tog man på weekend-lejr i Ebeltoft, hvor man blandt andet var i »Djurs Sommerland«. En god weekend.

Den 19. oktober 1987 blev Bodil Lundgård valgt til formand. Det år arrangerede foreningen en adventstur til Hjerl Hede, som jo har åbent i december måned.

I vinteren 1988 begyndte KFUM & K at forberede forårsfesten. Det var besluttet, at der skulle spilles skuespil. Et stykke som hed »Min bror millionæren«, blev valgt ud, hvorefter rollerne fordeltes. De, som ingen roller fik, skulle sørge for scene og rekvisitter til forestillingen. Der blev brugt meget tid på forberedelserne, og man havde det sjovt.

Konfirmandfesten i foråret 1988 var noget specielt, Mads Kristensen, Silkeborgkredsens sekretær, talte og sang på en måde, man nok ikke var så vant til i Hodsager Missionshus. Derefter var der underholdning af »Teen-klubben« fra Vibbjerg, der havde en efterligning af det danske melodigranprix, så der var virkelig drøn på. En aften hvor budskabet om Jesus Kristus blev serveret på en anderledes måde. Der var mødt ca. 80 op den aften, og det må siges at være flot.

Det år startede foreningen også op med kirkekaffe. De unge samledes i et hjem før gudstjenesten og drak kaffe og spiste rundstykker. I begyndelsen var tilslutningen meget god, men i løbet af et års tid ebbede det ud igen.

Den 5. til den 7. august 1988 var der arrangeret weekendtur til Thorsted.

Man lavede bl. a. ind- og udgangsbon til en friluftsgudstjeneste i Hodsager. Der var også udflugt til »Sommerland Vest« og Ringkøbing svømmehal.

Af arrangementer i 1989 kan nævnes: Cykelture, kulturcenter aftener om nyreligiøsitet, udflugt til Århus.

Den 18. juni 1990 blev Alfred Kloster valgt til formand for Hodsager KFUM & K.

Hodsager KFUM-spejdere

Først i 60-erne var der mange unge i Hodsager og opland, som manglede fritidsbeskæftigelse; dette måtte der gøres noget ved. Ideen, med start af spejderarbejdet, fik Johannes Kaag og Ove Jacobsen. Ove var tilflytter fra Herrup, og der gik det godt med spejderarbejdet.

Den 20. oktober 1961 blev der indkaldt til første møde, og der blev valgt et grupperåd, bestående af følgende personer. Som formand, gdr. Johannes Kaag, som kasserer, mejeribestyrer Jens M. Jensen. Øvrige medlemmer var: tømremester Ivar Poulsen, Hans Peter Hansen og pastor Niels Pedersen samt gruppeleder Ove Jacobsen. Første tropfører blev Svend K. Jensen.

Til mødet var indbudt spejderledere fra Herrup, som fortalte om, hvorledes man kører spejderarbejde, og fremtidsplanerne blev lagt. Dette var starten på Hodsager KFUM-spejdere.

Den 9. november 1961 samledes man for at underskrive papirerne fra korpset. Fra Storå division var Karl Frede indbudt til at modtage de underskrevne papirer, han var stedfortræder for divisionschef Harald Mundbjerg, der var syg.

De første spejdere aflagde spejderløftet den 12. november 61, og spejderne blev opdelt i patruljer. Man havde skolens fyrekælder som samlingslokale, og patruljemøderne holdt man rundt om i hjemmene.

Ved en højtidelighed i Missionshuset den 22. juni 62 fik KFUM-spejderne overrakt fanen af Danmarks-samfundet.

Første sommerlejr, Hodsager KFUM-spejderne arrangerede, blev afholdt ved Silkeborg-søerne i 1962.

Troppen voksede til 6 patruljer, og mange ledere lagde en stor del af deres fritid i at give spejderne gode oplevelser.

Troppen har deltaget i alle korpsslejre. Første gang i 1964; Trelleborglejren på Sjælland – lejren hvor man gik i mudder til knæene. I 1970 korpsslejren i Holstebro. I 1976 Møllelejren ved Esbjerg, som huskes for tørke, varme og masser af støv. Så kom i 1980 Langeskovlejren på Fyn, hvor Hodsager spejdere fik overrakt sølvpløkken for den bedste lejrplads i distriktet. I 1985 Frederikshavn-lejren, hvor man lavede verdens længste bord og kom i Guinness-rekordbog, samt plantede en hel skov som tak til Frederikshavn. Og så var der Holbæklejren i 1990.

Indtil 1977 var spejderarbejdet kun for drenge, men dette år vedtog man på landsmødet, at man også måtte have piger med i KFUM-spejderne, og den 23.

marts 1977 besluttede man at tage piger med i Hodsager trop, hvilket har været en succes lige siden for begge køn.

I november 1980 fik spejderne tilbudt at benytte skoleinspektørboligen som samlingslokale, hvilket man sagde ja tak til, og flyttede fra det trange fyrrum. Her fik hver patrulje sit eget lokale, samtidig med at der var et stort rum, hvor alle kunne være samlet på en gang.

Pinselejren, på gruppens egen lejrplads, uden for byen, var i mange år en tilbagevendende begivenhed, hvor børnene, men ikke mindst forældrene nød, at være samlet om spejder-sport og konkurrencer, om søndagen efter familie-gudstjenesten i Hodsager kirke.

Omkring 1978 startede man ulvearbejdet (børn fra 8-11 år), og gruppen voksede. Dette betød nye ledere, og mange har siden da ydet en stor indsats for at få denne gren til at fungere i fællesskabet.

I oktober 1985 meddelte kommunen, at de ville benytte skoleinspektørboligen, imellem spejdere kaldt »Spejderlyst«, til fritidsklub i dagtimerne, hvorfor der måtte inddrages nogle rum.

Det var svært at stå med den største flok spejdere i gruppens historie og så samtidig skulle indstille sig på, at lokalerne blev indskrænket.

- Så opstod ideen i sommeren 1986, at man skulle bygge egen hytte på lejrplads-grunden uden for byen. Ved et orienterende møde for forældrene, var der stort flertal herfor, og et hytteudvalg blev nedsat. Som formand Preben Johansen, teknisk rådgiver og repræsentant for spejderne, gruppeleder Arne

»Æ skovhyt«.

Brogaard, grupperådsformand Gunnar Jensen, økonomisk rådgiver Finn Jacobsen og kasserer Jette Nielsen.

Projektforslag blev fremlagt for spejderforældrene i foråret 1987, og det blev vedtaget at gå i gang.

Den 5. april 87 var der husindsamling i Hodsager og opland, hvilket var en stor succes, der gav både penge og tilsagn om hjælp til byggeriet, også fra mennesker der ikke havde børn, der var spejdere.

Byggeriet startede den 2. august 87, og den 8. august var huset rejseklar. I oktober samme år flyttede spejderne ind i det nye spejderhus, som fik navnet »Æ skovhyt«.

Dette byggeri vil i mange år frem blive husket, som et projekt, der samlede hele sognet, og samtidig stå som et bevis på, hvad et lille lokalsamfund kan udrette, og hvor hurtigt tingene kan gøres, når alle står sammen og hjælper til.

Hvert år i oktober måned afholdes der spejderfest i Hodsager, hvor interesserede fra sognet har mulighed for at være samlet med spejderne, som sørger for taler, underholdning og fælles kaffebord.

Mange ledere og grupperådsmedlemmer har i årene ydet en stor indsats blandt Hodsager KFUM-spejdere for at give børn og unge mennesker spændende oplevelser og godt kammeratskab med kristent indhold. Men da det vil blive for omfattende at nævne alle navne, og også med risiko for at glemme nogen, hvilket nødtigt skulle ske, da hver en indsats, stor som lille, har haft betydning for gruppens historie, nævnes kun følgende:

GRUPPERÅDS FORMÆND	1961-1970:	Johannes Kaag, Yllebjerger.
	1970-1974:	Peder Høgild, Saustrup.
	1974-1978:	Ove Breinholt, Hallundbæk.
	1978-1980:	Hilbert Jensen, Hodsager.
	1980-1986:	Gunnar Filsø, Hodsager.
	1986-1988:	Gunnar Jensen, Hodsager.
	1988-1990:	Preben Aarup, Hodsager.
	1990-1991:	Sonja Jensen, Hodsager.
	1991-:	Søren Pinderup, Yllebjerger.

GRUPPELEDERE	1961-1964:	Ove Jacobsen, Yllebjerger.
	1964-1972:	Harald Bjørnholt, Hodsager.
	1972-1976:	Ejvind Kiel, Yllebjerger.
	1976-1988:	Arne H. Brogaard, Tvis.
	1988-1990:	Per Kristensen, Hodsager.
	1990-:	Steen Johansen, Hodsager.

Ovenstående om Hodsager KFUM-spejdere er taget fra gruppens protokol, hvilken altid vil kunne beses, efter nærmere aftale med den for tiden værende grupperådsformand eller gruppeleder.

Hodsager Husholdningsforening

I 1948 var der nogle husmødre i Hodsager, som tog initiativ til at oprette en husholdningsforening. Den 8. april var der indbudt til et møde på Anna og Laurits Larsens Café. Der var ret god tilslutning til mødet. Husholdningskonsulent Ingrid Thorsen fra Holstebro var til stede for at fortælle om, hvad nytte og gavn man kunne have af en husholdningsforening.

Derefter skulle alle interesserede melde sig, og der var 19 underskrifter den første dag. Dermed mente man, der var grundlag for at danne en forening, og der blev holdt stiftende generalforsamling.

Den første bestyrelse bestod af: Kirsten Larsen, Nelly Østerby, Tinne Jensen, Anna Kiel og Poula Sørensen(fmd.)

Der var 40 medlemmer det første år, og kontingentet var 4 kr.

Foreningen blev tilsluttet »Holstebro- Strueregnens Hovedkreds«, der var en sammenslutning af lokalforeninger indenfor Hjerm-Ginding Herred-, Struer -, Vind -, Ørnhøj -, Haderup - og Aulum landboforeninger. Der var ca. 20 lokalforeninger i alt.

Foreningens formål var at øge samarbejdet mellem kvinderne og gennem oplysningsarbejde i form af kurser, foredrag, diskussioner, møder, udstillinger og vejledning i at få interesse og større udbytte af det for kvinderne så vigtige arbejde i hus og hjem, til gavn for den enkelte familie og samfundet.

Netop den faglige rådgivning, som medlemmerne kunne modtage fra foreningernes ansatte konsulent blev prioriteret højt.

Indtil Centralskolen med skolekøkkenet blev bygget i 1956, var maddemonstrationerne rundt om i hjemmene eller på Larsens Café, hvor der blev fyret i komfur, men det tog konsulenten med godt humør.

Der blev holdt demonstrationer i slagtning, bagning, syltning, desserter, ja – kort sagt, alt indenfor kokekunsten.

I vinterhalvåret blev der holdt kurser i håndarbejde og kjolesyning, især for unge piger. Hovedkredsen ansatte en faglærerinde, som rejste rundt til lokalforeningerne.

Omkring 1950 var det Signe Holm fra Samsø, der næsten ved en tilfældighed og nogle forviklinger blev ansat. Det var et krævende job, hun gik ind til, idet hun skulle undervise rundt i de sogne, der var tilsluttet hovedkredsen, ofte ude i private hjem, hvortil transporten foregik med cyklen, bag på bussen, i alt slags vejr.

I 1978 holdt foreningen 30-års jubilæum. Ved denne lejlighed blev Anna Larsen udnævnt til æresmedlem.

I 1990 var det 75 år siden, kvinderne fik valg- og stemmeret her i Danmark, og den 5. juni blev det landet over markeret med, at husholdningsforeningerne plantede et egetræ. Aulum og Hodsager var sammen om at plante et træ ved det nye rådhus i Aulum.

Karin Kaarsholm sagde til indledning: Da man for 75 år siden fik valgretten indført, blev der plantet et egetræ på Himmelbjerget. Egetræet er dansk og et symbol på sejghed og styrke; derfor planter vi dette træ. Hvorefter Bodil Simonsen, Aulum, og Ester Høj, Hodsager, plantede træet. Til slut læste Karin Kaarsholm et gruk af Piet Hein:

Du skal plante et træ,
Du skal gøre en gerning,
som lever, når du går i knæ,
en ting, som skal vare
og være til lykke og læ.

Efterhånden som lønningerne er steget, har det været svært at bevare konsulenthjælpen. I flere år har det været en halvtidsstilling. 1. oktober 1991 bortfaldt statstilskuddet til konsulentløn. Lemvigegnens og Holstebro- Strueregnens hovedkredse er nu sammen om konsulentansættelse. Hodsager arbejder en del sammen med Aulum.

Endnu pr. 1. januar 1992 er vi en selvstændig forening, men ingen ved hvor længe.

Formænd gennem tiden: Poula Sørensen, Sinne Nielsen, Nelly Østerby, Anna Larsen, Else Hareskov, Lis Mølbæk, Inga Jensen, Sinne Væggemose, Inga Pedersen, Grethe Brogaard og Ester Høj.

Den nuværende bestyrelse er: Anna Grethe Aarup, Ruth Kjeldbjerg, Inga Jensen, Gerda Juulsen og Ester Høj.

HODSAGER IDRÆTS- OG UNGDOMSFORENING

Foreningens navne, vedtægter og bredde

I 1930'erne og det meste af 40'erne hed foreningen Hodsager Boldklub. Det var da også kun hånd- og fodbold, som spilledes i disse år.

De første år klarede man sig med uskrevne love. Først i 1942 fik Hodsager Boldklub sine første egentlige vedtægter. I 1948 blev foreningens navn ændret til Hodsager Idrætsforening, skønt der ikke kom flere aktiviteter til ud over, at der ved de årlige sportsfester jævnlig blev afholdt konkurrencer i løb, cykelløb, cykel- og hesteringridning.

Nye love blev vedtaget ved generalforsamling i 1950. Med Centralskolens indvielse i 1956 blev der mulighed for gymnastik, badminton, bordtennis m.m. Gymnastikken kom til at gå udmærket gennem årene, skønt vi endnu aldrig har haft noget repræsentationshold. Badmintonspillet var stærkt generet af bommene i salen, så der kom først for alvor gang i denne aktivitet, da der blev mulighed for at spille i Avlum- og senere Haderuphallen, og især da vi omsider fik vor egen Centerhal i 1978.

Hallerne i Avlum og Haderup gav også muligheder for indendørs fodbold, men især håndbold.

Følgende er skildret af Sinne Olesen: »Den 10. nov. 1966 blev der stiftet en ny forening, som kom til at hedde Hodsager Idræts- og Ungdomsforening, hvis første formand blev Søren Linding Olesen. Den øvrige bestyrelse kom til at bestå af følgende til idrætsudvalget: Ruth Birkkjær, Dagmar Madsen, Sinne Olesen, Svend Erik Mikkelsen, Aage Kjeldbjerg, Richard Birkkjær og Bjarne Kjeldsen. Som suppleanter: Henning Pedersen og Evald Birkkjær. Til mødeudvalget valgtes: Lis Mølbæk, Esther Høj, Karen Pedersen, Peder Larsen og Gerhard Vad. Suppleanter: Rudolf Bay, Chr. Ebbesen og Karla Jensen. Revisorer: Chr. Ebbesen og Rudolf Bay.

Efter stiftelsen af den nye forening skulle bestyrelsen igang med at køre en helt ny linie – to foreninger var slået sammen – og begge skulle gerne tilgodeses, men det kan være svært at dele sol og vind lige. Heldigvis kom der nogle fra de to gamle bestyrelser til at sidde i den nye, hvad der måtte siges at være et stort plus.

Idrætten og vel især boldspillet kunne godt samle en del deltagere, og helt overvældende stor interesse var der for folkedansens vedkommende, vel nok, fordi det ikke var prøvet så meget her på egnen, for efter nogle år faldt tilslutningen også til denne aktivitet.

Men smertensbarnet kom ret hurtigt til at hedde mødevirksomheden, og det var jo egentlig en skam at så få kom og hørte de iøvrigt meget dygtige foredragsholdere og underholdere, som vi fik hertil. Lad mig bare nævne nogle få stykker, bl.a. frimenighedspræsten fra Holstebro, Niels Bundgaard, pastor Lumholt og frue, pastor Lundby, Idom, og Peder Mortensen, Tvis. Sidst, men ikke mindst vores lokale mand »Lång Dres« fra Aulum, Andreas Andersen.

Det var alt i alt nogle gode møder, og den første tid var der da også helt pæn tilslutning, men som det så tit går, ebbede det langsomt ud, ja, jeg kan huske et adventsmøde i skolen, hvor der kun var kommet et par stykker udover dem, der skulle være der (folk fra bestyrelsen altså).

Men over alt det negative må vi jo ikke glemme det positive og sjove. Her tænker jeg bl.a. og nok især på dilettantforestillingerne, og i den forbindelse mindes jeg den dygtige instruktør, vi nød godt af i mange år, Bernhard Simonsen fra Trabjerg, som vistnok var afholdt af alle – ikke mindst p.g.a. sit gode humør – fuld af historier var han jo også – nogle mere sandsynlige end andre – men nogle festlige stunder blev det nu til.

Med hensyn til folkedansen var det med stor succes, den afvikledes de første år, ja, det var næsten et tilløbsstykke. Fru Andersen fra Aulum var, så vidt jeg husker, vores første dygtige leder, mens gamle Jens Nørkjær håndterede violinen. senere kom der andre ledere og spillemænd til, blandt dem, jeg sådan lige kan huske, kan nævnes Arne Beck, Albert Jensen og Jørgen Nielsen. Chr. Engholm og Orla Hansen var fortrinlige spillemænd i flere år. Da Engholm faldt fra, fortsatte Orla alene, så længe folkedansen kunne samle folk nok.

Alt i alt var det nogle gode og spændende år i den sammensluttede forening. Kammeratskabet og sammenholdet var stort, enhver, synes jeg, gjorde en god indsats.«

Med indvielsen af Clubcentret i 1978 blev der muligheder for flere aktiviteter, så derfor blev det nødvendigt med visse vedtægtsændringer i HIUF i 1979, bl.a. bestyrelsens sammensætning og størrelse (i alt 22). Bestyrelsen opdeltes i et forretnings- og 4 aktivitetsudvalg, hvor aktivitetsudvalgenes formænd indgår i bestyrelsen. Da det var en ny æra for HIUF; skal den nye bestyrelse nævnes:

Formand:	Hans Ejner Juulsen
Kasserer/næstformand:	Finn Jacobsen
Sekretær:	Tage Kristensen
Fritidsnævn/idrætsudvalg:	Edmund Rasmussen
Fodboldudvalg:	Per Sørensen
Håndboldudvalg:	Jørgen Sørensen
Badm./Judo/March:	Finn Sørensen
Gym/Folke-/Amatørt.:	Ellis Jepsen
Ungdoms- og klublokaleudvalg:	Trine Arestin

Efter starten af foreningsbladet »Hosen« i 1979 blev der, så længe bladet eksisterede, oprettet et specielt bladudvalg. Det første bestod af: Trine Arestin, Britta Borg, Gunnar Pedersen, Svend Mølbæk og Hans Ejner Juulsen.

Et nyt skud på aktivitetsstammen kom, da HIUF i 1985, især på foranledning af Per Sørensen, Anders Mølbæk og Per Nicolaisen fik lavet budgetforslag til tennisbane i Hodsager. Den dyre bane blev i løbet af 1986-87 færdig, som den første i kommunen, takket være et godt kommunalt tilskud, tipsmidler og et greb i egen lomme.

På foreningens generalforsamling i 1990 blev en ny struktur af bestyrelsen vedtaget.

Udvalgene blev slået sammen, hvilket betød færre folk i bestyrelse og udvalg. Vi oprettede i stedet et forældre/støtteudv., som står for en del af de praktiske opgaver. Udvalget består af 3 pers., hvoraf 1 har sin plads i bestyrelsen. Dette har så ubetinget været en succes, idet vi har fået mange forældre med i arbejdet.

Bestyrelsen så herefter således ud:

Formand:	Inge Sørensen
Kasserer:	Ole Nicolajsen
Sekretær:	Bent Hovendal
Altmulig m/k:	Lone Sørensen
Fodbold:	Erling Nielsen, Keld Høj, Lis Sørensen
Badminton/Håndbold/Volleyball:	Else Lichscheidt, Ann Jeanet Jensen, Martin Lauridsen
Gymnastik/Dilettant/Tennis:	Gitte Graversen, Jane Petersen, Egon B. Hansen
Forældre/Støtteudvalg:	Per Sørensen, Finn Sørensen, Conny Smidt.

Den 26.-27. okt. 1990 var der foreningskursus i Spjald, hvor HIUF blev vendt og drejet et par gange.

Det blev til en foreningsmappe, som indeholder oplysninger om HIUF's struktur og sammensætning. Endvidere omtales de enkelte udvalgs arbejdsopgaver.

Formålet med mappen er at gøre foreningsarbejdet mere overskueligt, og dermed de løbende arbejdsopgaver lettere for alle, som er involveret i foreningens virke.

Den skal endvidere være med til at præsentere HIUF for alle, som måtte være interesseret i at vide mere om et af vort lokalsamfunds lokomotiver.

FORENINGENS TIDLIGSTE HISTORIE

I 1979 startede HIUF sit udmærkede medlemsblad, der fik navnet »Hosen« efter idé og tegning af Gitte Pedersen og med det fine bomærke tegnet af Gerda Juulsen.

Foruden det almindelige stof om foreningens bestyrelse, udvalg, planer og resultater samt annoncer begyndte bladudvalget med det samme at finde frem til en person i sognet, som kunne fortælle noget om den første idrætsudøvelse i sognet.

Det blev til en samtale med »æ gammel sme« Sigfred Pedersen, og resultatet en interessant artikel i »Hosen« nr. 2, 1. årg. 1979, som fremgår af følgende: Vi kom langt tilbage i tiden. Sigfred er født år 1901, og det første, han husker, er fra omkring 1908-10. Det var fodbold, der blev spillet på en almindelig græsmark bag mejeriet, hvor nu en del af Østvænget er. En mark, to mål uden net, en bold af en oppustet, tørret svineblære, og så var man klar.

Spillet foregik på sommeraftener, mest lørdage, når vejret var godt. Når de unge mænd mødtes ved købmanden, som kunne levere 3 mand, så gik der bud efter smeden, Sigfreds far, urmager Kragelund og forskellige andre. Man valgte så to hold, og derefter gik det løs i et par timer. Bagefter kunne man så diskutere resultatet i købmandens butik, hvor der var åben til kl. 23.

En enkelt kamp husker Sigfred dog fra den tid. Det var en kamp mod Skive, i Skive. Forbindelsen må have været »familiar«.

En interessant detalje fra denne kamp var urmagerens helt specielle taklinger. Urmageren var en lille, noget krumbøjet mand, og kunne han ikke klare sig, bukkede han hovedet i maven på modstanderen, hvorefter denne elegant gled over ryggen af ham. – Dette foregik i fodboldens absolutte barndom.

Der gik nogle år, og Sigfred fik læretiden overstået i en plads ved Århus. Han kom så til Hodsager igen sammen med en kammerat, Michael Jørgensen, som også havde haft en plads i Østjylland. Sigfred og Michael besluttede, at nu skulle der spilles rigtig fodbold i Hodsager. De startede en »Fodboldforening«, og året var ca. 1920. Sigfred blev formand, Michael blev kasserer, og medlem af bestyrelsen var også Jacob Jacobsen, Blæsbjerg.

Man førte ikke nogen forhandlingsprotokol, men der var en medlemsbog samt en regnskabsbog. Desværre er de forsvundet.

Nu blev der spillet en del forboldkampe med nabobyerne, bl.a. med Feldborg, som dengang var »Overfjenden«. Af andre byer kan nævnes Nybro, Aulum og Simmelkjær. Nogen turnering var der ikke, kun kampe efter aftale.

En årligt tilbagevendende begivenhed var sportsfesten, hvor man spillede »Nålekampe«, d.v.s. vinderholdet fik reversnåle. Der var også ringridning, og så var der som nu fest bagefter.

Dengang havde man fodboldbane forskellige steder, efter som man kunne få en aftale i stand med ejeren af jorden. Der var stadig 2 mål uden net, men nu også hjørneflag. Bolden var blevet af læder, men om den tids fodboldstøvler kunne siges en del skrappe bemærkninger.

Om det er samme forening, som nu eksisterer, er ikke let at sige.

Der har i perioder ikke været spillet fodbold, og måske heller ikke været drevet anden sport, men vi ved, at der har været spillet fodbold i en periode omkring 1940 og fremefter, men om man startede en ny forening, eller man tog den gamle frem af skuffen, ved hverken Sigfred eller vi (Hosens redaktion).

Det kunne være interessant at få opklaret, om vi skal fejre 60-års jubilæum i 1980?

Næste indlæg i opklaringsarbejdet kom imidlertid i »Hosen« nr. 1, 2. årg. 1980 i »Tilbageblik-Mellemstation« af Gerhard Vad, der beretter: Efter samtale med nogle af de »gamle fodbold drenge« fra Hodsager er der meget, der tyder på, at fodboldforeningen i Hodsager gik i stå i kriseårene sidst i tyverne og begyndelsen af trediverne. Måske var der slet ikke råd til at anskaffe støvler og fodbolde.

Men sidst i trediverne lysnede det – også for fodboldspillet. Hodsager mejeri havde fået en undermejerist, som hed Bue Agersnap. Ham kribledede det i fødderne på, så det var nok især ham, som i Hodsager by og sogn fik fat i andre, der ligesom ham havde lyst til at trille bold og fik dem samlet til et møde hos cykelsmed og urmager Martinus Kragelund. Hvor mange, der mødtes her, vides ikke, men der blev i hvert fald valgt en bestyrelse på 5 medlemmer for den nystiftede fodboldforening. Bestyrelsen konstituerede sig senere med Harald Bay som formand og Kristian Karlsen som kasserer. De øvrige bestyrelsesmedlemmer var Bue Agersnap og brødrene Alfred og Marius Kragelund.

Nu skulle der ske noget, så bestyrelsen og sikkert også en del andre cyklede i samlet trop til »Fjeldsted« i Holstebro og købte fodboldstøvler.

Som Marius Kragelund sagde, da jeg talte med ham – det var den slags støvler, som skulle snøres omtrent op til knæene. Men støvlerne blev snøret, og så gik man til sagen med flittig træning. Og efter en træningskamp mod de gamle fodboldkæmper o.a., som Sigfred Pedersen omtalte, følte man sig rustet til at udfordre Simmelkjær til en dyst på fodboldbanen ved Hedegaard.

Fodboldinteresserede tilskuere strømmede i stort tal til banen, og forventningerne til Hodsagerspillerne var store. De løb da også på banen med en vældig selvtillid og kampmod. Gejsten bevarede de nok kampen igennem, men træningstilstanden og teknikken var ikke på højde med Simmelkjærs, så resultatet blev et nederlag på 8-0.

Efter dette forsmædelige nederlag er der sikkert blevet trænet endnu flittigere på banen ved Hedegaard, hvor man holdt til i 3 år. Det blev forøvrigt en yndet forlystelse for byens borgere om aftenen at foretage en spadseretur til Hedegaard for at se ungdommen boltre sig med fodbolden. Den gang var man ikke særlig bundet af radioen og naturligvis slet ikke af fjernsynet, så denne tur på ca. 2 km hen og hjem var en passende spadseretur en dejlig forårs- eller sommeraften.

De første 3 år deltog man ikke i nogen egentlig fodboldturnering, men »levede« af aftalte hjemme- og udekampe.

Endnu var vel nogle af »de gamle kæmper« som f.eks. Laurids Thalund, Poul Mortensen og Esra Pedersen med på kampholdet, men efterhånden veg de pladserne for yngre kræfter, og det gik fremad for Hodsager Boldklub, især de år, da købmand Råkjær havde kommisser, der som Niels Nielsen og Carl Hansen var dygtige centerforwards til at fordele og lede spillet. Senere kom Jens Høj til på denne plads, som en meget sikker mand.

»TILHOLDSSTEDER« FOR BOLDKLUBBEN

Også i fyrerne kunne de unge lide at snakke lidt sammen efter kampene, men de kunne ikke mere samles hos købmanden. Nu var det i brøudsalget, Hovedgaden 23, hos Anna og Laurids Larsen, der overtog forretningen i 1941 af Annas svigermor Maren Larsen.

Anna fortæller i »Hosen« nr. 2, 1980, at de unge tit indgik væddemål om, hvem der kunne spise flest kager, romtoppe eller flødeboller. Når de skulle ud for at spille kamp om aftenen, sagde de altid: »Bliver I oppe, til vi kommer tilbage, så kommer vi ind og handler?« – og de kom jo altid med godt humør.

De unge sad tit inde ved os om aftenen. Men der var ikke megen plads i stuen, så derfor byggede vi »Cafeen«.

Derefter blev alle foreningsfester holdt der, indtil Centralskolen blev bygget.

Anna slutter med tak for en dejlig tid til de unge, som nu er blevet »ældre«.

Tidligere har også »Cilianes sal«, Hovedgaden 35, ret ofte været benyttet af Boldklubben til generalforsamling og en del fester. Der var lavt til bjælkeloftet, dog rigtig hyggeligt, når der var pyntet op i salen. Men cementgulvet var ikke rigtig noget for dem, som havde kolde fødder, selv om der var fyret godt i kakkelovnen ved vintertider.

Idrætsungdommen i Hodsager sukkede selvsagt efter nogle lokaler, hvor der var plads nok til, at de kunne samles både til hverdag og fest.

Sidst i trediverne var der lavet tegninger til et forsamlingshus, en grund var skænket til formålet og adskillige tusinder kroner tegnet og indsat i banken.

Men 2. verdenskrig og byggerestriktioner kom i vejen, så der gik mere end 15 år, uden at der skete noget.

Med opførelsen af Hodsager Centralskole 1954-56 opstod i stedet tanken om opførelse af sognegård og ungdomslokale i forbindelse med skolen.

Kommunen forlangte, at sognets beboere selv skulle lægge 30 tusind kroner på bordet til opførelsen. En komite blev dannet og hele 42 tusinder blev tegnet i løbet af ca. 14 dage.

Flere sæt tegninger blev diskuteret og godkendt i de følgende år, men bestandig kom byggerestriktioner o.a. ting i vejen, så der skulle gå 25 år, inden Clubcentrets faciliteter omsider blev en glædelig realitet til gavn for hele sognets befolkning, men ikke mindst ungdommen.

I mellemtiden havde HIUF måttet klare sig med skolens ungdomslokale, gangen og gymnastiksalen med tilhørende omklædningsrum. Senere blev disse forhold noget forbedrede ved opførelse af klasseværelse C og D, som ved møder og fester kunne slås sammen til et stort lokale på størrelse med gymnastiksalen.

UDFLUGTER, UNDERHOLDNING OG FESTER

De første mange år havde Boldklubben, senere Idrætsforeningen og fra 1966 Idræts- og Ungdomsforeningen ikke rigtig nogen steder i sognet, hvor de kunne holde fest med evt. spisning og afsluttende bal.

Derfor arrangerede foreningen i nogle år sommerudflugter, som kunne slutte på en kro eller på et hotel, hvor der efter spisningen var mulighed for en svingom inden hjemturen.

Af sådanne ture gennem årene kan nævnes: Udflugt til Vejle og Trædballehus i 1939, Himmelbjerget 1941, Spøttrup og Knud Strand 1947, Søndervig i 1948 (her blev flere syge p.g.a. dårlig mad). I 1949 til Vildsund, Skarreklint molerværk og Fæggesund. Afslutning på Landmandshotellet med dans. I 1951 udflugt til Bovbjerg, Thyborøn, Harboøre (kirken og gravstederne). Spisning og afslutning med dans i Lemvig sammen med nogle andre foreninger efter forudgående aftale.

Herefter ebbede fællesudflugterne ud. Folk fik selv bil og lavede deres egne udflugter eller deltog i busrejser til ind- eller udland.

Foreningens mindre fester foregik så længe, der ikke var bedre muligheder som regel på Hodsager Café eller i Cilianes sal, f.eks. pakke- og skiftedagsfest sidst i okt., da 1. nov. gennem mange år helt op i 1960'erne var en dag, da mange piger og karle skiftede plads. Af andre fester var der rene oplæsnings- eller underholdningsaftener (f.eks. tryllekunst). Også sports- og underholdningsfilm indgik i sådanne aftener, der ofte sluttede med sanglege og en aften sang.

Yndede underholdere igennem mange år var Peder Mortensen, Tvis, lærer Enevoldsen, forfatteren J. Moustgaard og Gerhard Vad.

Igennem flere år i 1940 og 50'erne holdtes juletræsfest i Cilianes Sal med sang, tale, oplæsning og sanglege.

Denne tradition gled vel ud en del år, men blev taget op på ny af Hodsager og Omegns Borgerforening, da denne blev stiftet.

En fest, som før sammenslutningen med Ungdomsforeningen afholdtes sammen med denne hvert år, var Sct. Hansaftensfesten, der med godt vejr som regel blev en herlig midsommerfest. Talere gennem årene: Gerhard Vad, pastor Bønding, Aulum, lærer H. P. Christensen, lærer Bernhard Simonsen, pastor Bøss, Haderup, lærer Munk, Nybro, pastor Westh, Ørre o.a. Efterhånden er det vel især Borgerforeningen, der naturligt har overtaget denne tradition.

Foreningen har siden 1947 afholdt en eller flere fester om året med bal-færrer før 1978, flere efter. Det kunne være jule- nytårs eller forårsbal. Sportsbal som afslutning på sportsfesten eller efterårsbal som afslutning på sommerturneringerne. Før 1978 måtte disse baller afholdes i f.eks. Simmelkjær eller Feldborg forsamlingshus, Aulum HJVGD og senere Haderup og Feldborg sognegårde.

Indvielsen af Hodsager Klubcenter i okt. 1978 blev så afgjort årets begivenhed. Nu var der omsider gode indendørsfaciliteter for sognets unge mange år frem.

SPORTSFEST OG FESTUGE

Til og med 1981 har der hvert år været afholdt sportsfest i foreningen enten før eller efter sommerferien.

Programmet for søndagen var som regel: Om formiddagen-alm. ringridning eller cykelringridning. Om eftermiddagen – en række fod- og håndboldpokalkampe med hold fra nærliggende sogne. Undertiden konkurrencer i 100 m løb eller cykelvæddeløb på ca. 15 km, som forøvrigt var meget spændende.

Om aftenen samledes man tit i Cilianes sal og senere på Larsens Cafe for at høre revy og slutte af med sanglege og aftensang.

Et år serverede mejerist Johannes Nielsen og Anna Larsen en hel mejerispandfuld is, som de selv havde lavet. Alt blev spist.

En anden gang gav Peder Larsen jordbær til alle, og Anna Larsen fløde og mælk. Den lækre spise forsvandt som dug for solen.

Senere blev sportsfestdagen til en halv sportsfestuge med flere aftenarrangementer.

Det store spring tog man i 1982, da HIUF i samarbejde med Borger-, Husboldnings- og Pensionistforeningen samt Spejderne holdt »Hodsager Festuge« for første gang. Det blev en stor succes, som blev fulgt op de følgende år med en enkelt undtagelse – man skulle ligesom have »pusten« ind imellem.

Spændende programpunkter i 1982: Spejderne bygger en flot kopi af den nye Lillebæltsbro. Film: »Siriuspatruljen«. Børneoptog (dukke- og trækvogne, cykler og sæbekassebiler).

1984: Cykelløb – ryttere fra Holstebro, Skive og Herning – kommentator Verner Blaudzun. Lykkegrisen »Frk. Holger« – gætteri om vægten.

1985: JDR' Tambourkorps m/fuld musik gennem byen. »Vindstyrke 12« i teltet (opstillet 1. gang) – kaffe, dans m.m. Børnedyrskue – alle fik 1. præmie af dommeren Peder Ebbesen. Haderup Rideklub – skoleridning og spring. Hundepvisning. CF-brandopvisning – børnene »dykker« i skum efter ting og sager. Fodboldkamp – repræsentanter fra Folketinget contra udvalgte spillere fra Hodsager (4-4). Teltbal lørdag aften. Stor succes. Søndag: Borgerdyster m/gadeturnering i rundbold, tovtrækning og æggeløb. Færdselspolitiet viste deres udstyr. Egon Thoustrup vandt grisen »Frk. Holger.« – En årlig tilbagevendende begivenhed.

1986: Holstebro springpiger og drenge. – Falck (ambulance).

1987: Fællessang v/ Sahls glade gutter. – Hodsagerrevyen.

Flødebollemaskine. -Dartspil. -Orienteringsløb v/HJVK 2708.

1989: Teltgudstjeneste i teltet v/ pastor Mortensen. Japan quiz – »Hodsager Holiday games«.

Festugen 1991 skal især huskes for følgende:

Frode Nør har skrevet hyldestsang til Hodsager Hodsager har nu fået sin egen sang. Den havde premiere i aftes ved en hyggaften i teltet som led i Festugen.

»Hodsager-vals« går på melodien »Skamlingsbanken«, og teksten er forfattet af folketingsmedlem og medlem af Europaparlamentet Frode Nør Christensen, der bor i Hodsager.

Under en musikalsk snak med en nabo kom Frode Nør med en bemærkning om, at sådan en sang om Hodsager kunne han da nok skrive. Han blev taget på ordet, og det er der kommet følgende vers ud af:

Hist, hvor åen sig igennem engen slynger,
dovent på sin vej imod den blanke fjord,
ligger byen, hvorom vi så gerne synger,
for du er den allerbedste plet på jord.

Og i Stoubæk Krat naturen vi kan nyde,
smuk som perlen kranses byen af dig ind.
Det er Hodsager, som hvert et øje fryde,
du er altid i vort hjerte og vort sind.

I perioden 24.-28. juni afvikledes Hodsager Festuge for tiende gang.

Der var lagt op til en rigtig jubilæumsfestuge, der startede med alkoholfrit diskotek for de unge, allerede onsdag aften. Torsdag aften afvikledes det årligt tilbagevendende reklamebanko. Fredag aften blev succesen fra sidste år med »Hodsageraftenen« gentaget. En rigtig familieaften, hvor der bl.a. var smagsprøver fra købmand Mølbæk, bagermester Thuesen og gdr. Kristian Gade samt diverse vinprøver at læske ganen på. Lokale spillemænd spillede til fællessang og dans. Da man i anledning af EM i fodbold havde anskaffet en stor TV-skærm for at følge den spændende finalekamp mod Tyskland, strømmede folk til, så teltet var fyldt til bristepunktet. Vore gæve landsholds drenge vandt 2-0, så glæden og jubelen kendte ingen grænser. Der blev sunget, danset og festet til den lyse morgen – en aften og nat, som sent vil glemmes.

Lørdag startede med fælles kaffebord, hvorefter, der var børnedyrskue og ringridning med god tilslutning. Om eftermiddagen hånd- og fodboldkampe. Om aftenen fællesspisning, efterfulgt af teltbal med »California Duo«.

Søndag var der god tilslutning til festgudstjenesten i teltet om formiddagen ved sognepræst E. Mouritsen, Vinding. Om eftermiddagen startede fodboldkampen mellem land og by med Frode Nør som dommer. Dagen ebbede ud med en konkurrence, der var sat igang allerede fredag aften. Fire udvalgte hold på hver seks personer, konkurrerede i forskellige discipliner, som æggekastning, trillebørræs, lagkagekastning, brændehugning m.m., så det var meget spændende og festligt.

Det hele sluttede med et ordentligt drøn, da otte draken-fly kom ind over festpladsen, på deres vej hjem fra en øvelse i Skrydstrup. En Hodsager-borger var eskadrillechef, og havde sørget for, man fløj denne vej hjem til Karup.

FÆLLESLÆSNING ELLER AMATØRTEATER

Den 11. jan. 1944 afholdt Idrætsforeningen bestyrelsesmøde sammen med Ungdomsforeningen, og det blev vedtaget for første gang i Hodsager at begynde fælleslæsning.

Det skulle være »Under Hammeren« af P. R. Møller. Følgende blev udpeget til fælleslæsningen: Peder Larsen, Ester Bay, Musse Hallundbæk, Marius Kragelund, Theodor Birkkjær, Ole Jensen, Alfred Kragelund, Anders Sørensen,

Bodil Andersen og Poul Johansen. Der skulle begyndes så snart som muligt, med lærer Bernhard Simonsen som instruktør.

De to bestyrelser bestemte, at dilettantforestillingen skulle foregå lørdag, d. 26. marts og søndag, d. 27. marts i St. Rotvig.

Begge aftener var der stuvende fuldt hus. Første aften var der ca. 25, der ikke kunne komme ind p.g.a. pladsmangel. Der blev solgt i alt 252 billetter.

Personerne, som have påtaget sig at opføre skuespillet »Under Hammeren« skilte sig meget smukt fra opgaven. – Så den bekymring, som fælleslæsningen gav årsag til i nogle hjem i Hodsager var helt ubegrundet.

Formodentlig først i 1958 blev der igen gennemført dilettant, men nu i skolens gymnastiksal, nemlig »Den livlige købmandsgård«, som med succes blev gennemført af stedlige amatører.

I de følgende år blev der gennemført dilettant næsten hvert eneste år, så det blev til mange fornøjelige timer, ikke mindst for aktørerne, men også for tilskuerne, der som regel mødte talrigt op. Så opførelserne gav pæne overskud.

Nogle af lystspillene gennem årene: 1959 »En hosekræmmer søger natlogi«, 1960 »På valsen«, 1961 »Sognefogedens pigebørn«, 1962 »Brødrene Østermanns huskors«, 1963 »Toves letsindighed«, 1966 »Den fine familie«, 1968 »Det forrykte hus«, 1969 »Fru Broks logerende«, 1970 »Lån mig din kone«, 1972 »Alle mand i trøjen«, 1974 og 75 (ikke optegnet), 1976 dilettant i Feldborg sognegård. 1978 »Niels Klapholms guld«, 1979 »Ballade i Ballebjerg«, 1982 »Grin, grever og gavtyve«, 1983 »Smuglerkroen« 1984 og 85 (rep. af tidligere stykker).

Utroligt at amatørerne gennem årene har holdt ud, skønt det hver gang har været et utroligt slid og noget af et puslespil at skulle bygge scenen op i gymnastiksalen.

Det er da også et stort ønske for HIUF at få bygget en rummelig scene til Centerhallen.

FORENINGENS FANE

Som en glædelig begivenhed får foreningen i 1950 skænket en fane af Danmarkssamfundet. Den 27. maj 1951 var der festlig faneindvielse, som på grund af ugunstigt vejr foregik i smedens have, hvor der var mere lunt end på sportspladsen.

Medlem af Danmarkssamfundets komite i Holstebro, fru Hvitnow talte for kongen og slog det første søm i, idet hun ønskede foreningen til lykke med den smukke fane. Derefter talte sognerådsformand Chr. Laugesen for Fædrelandet og slog det andet søm i. Han citerede: »Sit Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette«. – og omtalte, hvor stor betydning sund idræt har for ungdommen og derigennem for Fædrelandet.

Det tredje og sidste søm slog lærer Gerhard Vad i, og i sin tale for Hodsager Idrætsforening udtalte han håbet om, at foreningen af bedste evne ville søge at værne og ære den smukke fane, som var blevet skænket den. Derefter erklærede Gerhard Vad fanen for indviet, og fanedugen blev rullet ud af Maren

Birkkjær og Erna Jensen, medens Ingemann Baunsgaard holdt stangen. Ind imellem de forskellige taler blev der sunget flere fædrelandssange.

Med de unge på rækker og Ingemann B. som fanebærer marcherede de gennem byen til Cilianes husflidssal, hvor der var fælles kaffebord.

Ved kaffebordet talte fru Hvitnow om Danmarkssamfundet, og Laugesen sagde også et par ord. Til slut takkede formanden Rudolf Bay de medvirkende og de tilstedeværende for den gode festdag. Der blev sunget et par sange, og forsamlingen skiltes.

Om aftenen var der selskabeligt samvær med leg og sang for foreningens medlemmer samme sted.

Ved præsentationen af fanen i Holstebro d. 15. juni 1951 bliver Ingemann Baunsgaard, som står nok så strunk med fanen, »pyntet« af en stork, som flyver over kirkepladsen og slipper en ordentlig stråle, som besudler hans pæne mørke tøj. – Det kneb for forsamlingen at holde masken. –

SPORTSLIGE HØJDEPUNKTER

Som alt i verden svinger – eller går op og ned, således også inden for sporten.

Men allerede i 1944 formåede et damehåndboldhold fra Hodsager Boldklub under Harry Thomsens dygtige ledelse at rykke op i mesterrækken og enddog kvalificere sig til Jyllandsmesterskabet, som de dog tabte til et hold Århus damer.

Med indvielsen af gymnastiksalen i 1956 var der for første gang opvisning af et dame- og et herrehold i 1957 under ledelse af Stinne Jensen og Gerhard Vad. – Nogle måtte knibe en tåre, da fanen blev båret frem i spidsen for gymnasterne.

Første hold herre i fodbold rykker i 1971 fra serie 6 op i serie 5 for 1. gang. – En god begyndelse.

I 1972 opnår to fodboldhold fra HIUF, henholdsvis damefodbold og old-boys, at skulle repræsentere Ringkøbing amt ved De danske Gymnastik- og Ungdomsforeningers weekend – landsstævne i Køge.

De to hold blev amtsmestre i DDG&U's sommerturnering. Der var feststemning i Hodsager, og det gode humør holdt sig under hele turen til og fra Køge, hvor vi vistnok blev slået ud i semifinalerne. Men pyt – vi havde en fin tur sammen.

To håndboldhold opnåede i 1973 at være med til amtsmesterskaberne.

I 1979 formår et herrehåndboldhold at rykke op i serie 3, og i 1980 er et damehåndboldhold igen med til amtsmesterskaber.

For at fremme en nobel sportslig optræden og alm. god takt og tone på såvel banerne som blandt kammeraterne beslutter HIUF's bestyrelse i 1980 at anskaffe en stor pokal, hvorpå navnet på den udvalgte »årets idræts- M/K« skal indgraveres som en hyldest for en smuk personlig optræden og adfærd.

Den store pokal må beholdes af vedkommende til det følgende år, hvor et nyt navn skal indgraveres. Men en mindre pokal med navn og årstal indgrave-ret beholdes som et minde om begivenheden.

SDS var den ædle giver af den store pokal, som nu foreløbig er stillet i bero i klublokalets udstillingsskab, hvor de indgraverede navne kan ses. Det er: Trine Arestin- 80, Kaj Nielsen- 81, Per Sørensen- 82, Eva Rebbe- 83, Linda Pedersen- 84, Anders Mølbæk- 85, Jørgen Ø. Pedersen- 86, Else og John Lichscheidt- 87.

Efter at have spillet i serie 5 i flere år rykker herrefodboldholdet i 1979 op i serie 4, men må i 1981 en tur i serie 5 for igen at rykke op i serie 4 i 1982, hvor de holder skansen smukt i 3 år.

I 1983 gik juniorpigerne videre til amtsmesterskaberne i fodbold i Skave, hvor de dog tabte med ære. Samme år havde vi en overgang (kun et år) 3 seniorhold i herrefodbold, hvoraf serie 6 I rykkede op i serie 5.

Som en påskønnelse modtog fodboldafdelingen 2 anonyme gaver på henholdsvis 1000 og 500 kr.

Puslingerækken i badminton gjorde sig i '84 gældende ved at Tina Nissen og Lenette Sørensen i damedouble kvalificerede sig til landsmesterskaberne, hvor de desværre blev slået i de indledende kampe.

Badminton topper nok i 1984 med 140 spillere, hvoraf 32 deltog i RAGU turneringen med fine resultater.

Fodboldafdelingen har vist aldrig haft så mange hold som i 1985 – 2 senior + 1 drengehold i JBU og 8 hold i RAGU – dog fortrinsvis 7-mandshold.

For første gang kommer herrefodboldholdet i serie 3 – sikret af en scoring ved Kaj Knudsen 4 min. før tid. – Skal nu prøve kræfter bl. a. med Feldborgs og Aulums førstehold – ret så spændende.

Lilleputterne blev kredsmestre og nr. 2 ved amtsmesterskaberne. De tabte kun 2-1 til Thyborøn.

Badminton har stadigvæk fin tilslutning – med 2 amtsmestre i RAGU – 8 kommunemestre og 3 unge til landsmesterskaber i Fuglsø. Turneringer med gode resultater – motionister nr. 1.

Gymnastikken har haft 4 hold i sæsonen. Specielt fremhæves drengeholdet under ledelse af Per Nicolaisen.

I 1986 måtte herrefodboldholdet desværre rykke ned i serie 4 igen, hvor det også befinder sig i 1992, man kan ikke være på toppen hele tiden, men hvem ved, hvordan det ser ud i år 2000?

FORENINGENS MEDLEMMER OG ØKONOMIEN

Af de oplysninger, som eksisterer, fremgår det, at antallet af aktive medlemmer i 1941 var 59. En ganske pæn begyndelse, da man kun havde hånd- og fodboldspil at tilbyde.

I 1951 var antallet steget til 76 aktive medlemmer, men i 1961 dalet til kun 45. Måske fordi fodboldspillet en overgang var gået tilbage, og håndboldspillet en tid havde konkurrence af KFUM & K i både Østersognet og Yllebjerg.

Men det går igen fremad, så der i 1970 er 162 aktive, og det topper foreløbig i 1981 med 235. Omtrent en trediedel af sognets befolkning er nu med, efter at vi i 1978 fik Klubcenteret indviet. Baneforholdene blev også bedre og bedre, et godt lysanlæg kom til og tennisbanen blev anlagt.

Det har altsammen kostet mange penge for kommunen og HIUF, men takket være den frivillige, ulønnede, men utrættelige indsats af de skiftende bestyrelser er tingene lykkedes, og foreningens penge er altid blevet formidlet så fornuftigt og godt, at der altid har været en reserve at tære på i sparekasse eller bank.

En overgang var det dog ved at knibe, nemlig da vi ansatte en lønnet fodboldtræner. Men Egon Nielsen klarede skærene for os i første omgang ved at foranstalte et gevaldigt loppemarked, som med et hug gav ca. 40.000 kr. i den slunkne kasse.

Dernæst kom kommunen os til hjælp med »krone til krone« tilskud, da de havde god forståelse for at støtte det frivillige ungdomsarbejde, såvel her som i andre af kommunens foreninger.

Senere kom annonceindtægter, sponsorpenge, og i nogle tilfælde også entreindtægter til – alt sammen til støtte for HIUF – dens økonomi og trivsel i det hele taget.

FORENINGENS FORMÆND OG MINDEORD

Nogle af foreningens formænd gennem årene er allerede nævnt eller omtalt, men den lange række af dygtige formænd fra 1941 og til 1992 skal også optegnes for en fortjenstefuld indsats for HIUF.

Det er: Niels Nielsen- 41, Harry Thomsen- 42, Kaj Pedersen- 47, Peder Brødbæk- 48, Chr. Nielsen- 48, Jens Høj- 50, Chr. Nielsen- 52, Ingemann Baunsgaard- 53, Chr. Nielsen- 56, Rudolf Bay- 56, Jens Høj- 58, Svend Jensen- 59, Richard Birkkjær- 60, Chr. Nielsen- 61, Rudolf Bay- 63, Lis Mølbæk- 64, Aage Kjeldbjerg- 65, Richard Birkkjær- 66, Søren Linding Olesen- 67, Svend Mølbæk- 71, Egon Nielsen- 74, Britt Thorn- 76, Preben Johansen- 77, Hans Ejner Juulsen- 78, Edmund Skovgaard Rasmussen- 82, Per Sørensen- 83, Finn Jacobsen- 87, Martin Simonsen- 88, Inge Sørensen- 90.

Gennem de godt 70 år, som er gået, er nogle af de nævnte formænd gået bort. Det er: Harry Thomsen, Chr. Nielsen, Kaj Pedersen, Ingemann Baunsgaard og Sigfred Pedersen – gode mænd, som vi alle holdt meget af – æret være deres minde.

Kun en af dem har jeg fundet mindeord om fra HIUF og de udtaler ved Chr. Niensens død i 1978:

– En god ven og trofast tjener for vor forening er ikke mere.

Det var med sorg, vi modtog budskabet om, at vor tidligere mangeårige formand, Chr. Nielsen, var død.

Hans utrættelige indsats for ungdommens idrætsaktiviteter både på det teoretiske og praktiske plan gav sig mange udslag. Han var en af hovedmændene bag Hodsager Idræts- og Ungdomsforeningens fodboldafdelings gene- tablering i 1969 efter nogle års stilstand.

Christian havde evnen til at tale med og omgås unge. Det sås i hans i alt ca. 6 år lange formandsperioder, og ikke mindst i hverdagens mange praktiske gøremål.

De sidste to år var han formand for boldudvalget, hvor han gjorde et stort arbejde. Skete det, at en spiller ikke havde fået besked, var han den punktlige mand, der straks tog cykel eller knallert og kørte 10-15 km for at give beskeden til vedkommende personlig.

Det var også ham, der sørgede for banernes pleje og pasning med vanding m.m.

Vi vil savne ham som en god ven, der med aldrig svigtende interesse varetog de hverv, der blev ham betroet, og for hans medmenneskelige væremåde. –

Æret være Christians minde.

Ligesom smed Kaj Pedersen i 1988 fik en pludselig og voldsom død ved en trafikulykke, var det samme tilfældet med Kirsten Mikkelsen, idet hun ved en bilulykke så brat mistede livet og blev revet bort fra sine kære.

Mindeord fra HIUF: Vi mistede i 1983 et kært medlem i foreningen, Kirsten Mikkelsen. Det skal fra foreningens side nævnes, at vi i Kirsten mistede et meget dygtigt og aktivt medlem. Det er svært at forstå meningen med, at hun skulle gå bort i så ung en alder. – Et hårdt slag for os alle, især for de børn, som hun på en særdeles god måde trænede. Vi var alle glade for at arbejde sammen med hende, og hun var villig til at tage fat på nye opgaver. –

Æret være Kirstens minde.

Hodsager Pensionistforening

Foreningen er startet i foråret 1974, idet der på dette tidspunkt var så mange pensionister i Hodsager, at man fandt det rigtigst, at man havde sin egen pensionistforening.

Man havde da hørt sammen med Aulum Pensionistforening i 30 år, men Hodsager havde på dette tidspunkt fået vokseværk – og var godt på vej til at blive en soveby for arbejdere, men i den gamle bydel var det udelukkende pensionister, hvoraf mange ikke havde bil, og den kollektive trafik var jo gået meget tilbage siden krigen. Så besluttede en kreds af pensionister i Hodsager, at man kunne danne sin egen forening og denne kreds kunne den 28. marts 1974 vælge sin første bestyrelse og godkende den lov, som formanden for den Jyske Pensionistsammenslutning, Viggo Mathiasen, havde sendt til dem. Den første bestyrelse kom til at bestå af: Kristian Karlsen, formand – Johannes Madsen, næstformand – Harry Thomsen, kasserer – Anna Larsen og Emilie Birkkjær, bestyrelsesmedlemmer. Der blev også valgt to suppleanter: Jens Rissom og Lars Andersen, samt to revisorer: Julius Nielsen og Sigfred Pedersen.

Den nydannede forening holdt stiftelsesfest den 6. maj 1974 i Hodsager skole, hvor Hodsagers tre repræsentanter i kommunalbestyrelsen var indbudt, og der var mødt 35 medlemmer. Peder Larsen takkede på egne og kollegers vegne og udtrykte ønsket om en god fremtid for foreningen. Formand for Ringkøbing amts pensionister bød foreningen velkommen til samarbejdet inden for Ringkøbing amt, derefter så man en smuk naturfilm om dyrenes liv i skoven og sluttede med fælles kaffebord og sang.

Foruden ovennævnte har der senere været enten som suppleanter eller i bestyrelsen: Niels Chr. Nielsen, Gunnar G. Jensen, Mette Madsen, Laust P. Larsen, Krista Pedersen, Sinne Nielsen, Dalhus, Kristian Sørensen, Valdemar Arestin, Else Hareskov, Henry Andersen, Henry Jeppesen, Johanne Jeppesen, Peder Jensen, Helene Sørensen, Rudolf Bay, Poul Johansen og Grethe Brogård.

I de forløbne 16 år har foreningen haft 21 udflugter, og der har været 35-40 deltagere på disse ture, det må vistnok være et fint resultat af en forening på 65 medlemmer, selv om det kun har været 100% på den første tur. Vi har haft mange gode oplevelser på disse udflugter; således var vi i 1978 på Bustrup Efterskole, hvor både elever og lærere takkede os mange gange, fordi vi havde vist dem, at vi var interesserede i efterslægtens levevilkår; det var man slet ikke vant til i de store byer, hvor eleverne kom fra. Sådan noget giver anledning til mange gode drøftelser siden. På udflugten i 1983 var vi ved Brejning kirke og

Børkop vandmølle, og så blev vi inviteret af Børkop kommune til at se pensionistboliger. Der fik vi så at vide, at man skulle give 5.000 kr. for enlige og 7.000 kr. for ægtepar. Det skabte en vældig debat, for vi fik samme år tilbudt pensionistboliger i Hodsager, men der skulle vi jo give 25.000 kr. i indskud til bolig i samme størrelse. Ja, snakken gik så livligt, at Kaj Larsen, Feldborg, der kørte bussen, spurgte, om han skulle køre en time ekstra for at få debatten gjort færdig. Et par år efter, da vi kørte hjem fra Lystruphave og Them holdt vi ind ved Vinderslev kirke, og så på kalkmalerierne der, som er restaureret af Joakim Skovgård, der jo også har malet i Viborg Domkirke. Pensionisterne beundrede de fine malerier, hvor man ser mange pudsige situationer, blandt andet ser man, at der bliver indført retfærdighed ved, at gæssene får lov til at hænge ræven. Men så så man en dame, der spillede kort oppe i korhvelvingen. Kirkebetjenten forklarede, at kirken oprindeligt ejedes af Herregården Vinderslevholm, og sagnet ville vide, at den (kirken) engang var meget forfalden, men greven havde ikke råd til at reparere den, men så bød man nogle af de rigeste herremænd i Jylland sammen, og da grevinden på Vinderslevholm havde vundet nok til at reparere kirken for, blev hendes gevinst brugt til det. På resten af hjemturen blev det så diskuteret, om det ikke var lige så syndigt at lave landslotteri til sådan en reparation, men jeg tror nok, at spørgsmålet står åbent endnu, men det er et godt bevis på, at pensionister, så længe de er raske, følger godt med i, hvad de ser og hører.

Således var det også en anden gang, vi kom fra Midtjylland og kørte forbi gården Stensgård i Kragelund sogn, så fortalte rejseførereren, at lige på den mark, vi kørte forbi, her ved denne gård, var der i juli 1916 nogle høstakke, som gårdens datter og deres tjenestekarl gik ud og så til, for at mærke om høet var tørt nok til at køre hjem. Så var bussen kommet forbi marken, men pensionisterne var der med det samme: Var høet så tørt? Det går jeg ud fra, sagde rejselederen, for jeg er født ni måneder efter, og det var jo mine forældre, der så efter høet. Pensionisterne forstod straks situationen og sagde til rejselederen, at det kunne der da blive en hel roman ud af. Jeg håber, at dette lille træk viser, at det ikke er kedeligt, når pensionister er på udflugt.

Hvad angår spillelysten hos Hodsagers pensionister, så er den nok ikke så udviklet, som den var i Vinderslev i gamle dage, for her sidst i firserne, giver bankospillerne ikke ret meget til pensionistudflugterne, og når det gælder økonomi, ser det ud til, at vi har lært vore efterkommere alt for lidt, for vore børnebørn og oldebørn går ikke af vejen for at købe et hus til en halv million, selv om de ikke har en krone til udbetaling, og det er banker og kreditforeninger villig til at hjælpe dem med, selv om Bibelen simpelthen forbyder os at tage renter af hinanden, så vi kan med rette påstå, at det meste af jordens befolkning er økonomiske hedninger. Det er barske forhold, for vi burde jo have lært vore efterkommere, at man for at bo i eget hus helst skulle disponere over en husstandsindkomst på størrelse med husets pris ca. 10 år i træk, så er man nemlig ikke medlem af kreditforeningen, når man skal have sin folkepension.

Pensionen for et ægtepar udgør i 1990: 106.236 kr., hvoraf der gives 23.170 kr. i skat. Der er mange, der siger, at det er alt for lidt, men vor generation er jo vant til at spare, og vi har det da så godt, at vi ikke behøver at sige nej, når børnene ringer og spørger, om vi vil med en tur til Afrika en uge eller to. Sådan noget havde vi ikke tid til, mens vi var i arbejdsræset. Men siden vi er pensioneret, har vi jo masser af tid, og rejsebureauerne er skam også rimelige med grupperabat, når vi kommer med femten personer til en familietur i fire generationer og bestiller en tur til Spanien eller Tunesien. Det er den slags oplevelser, der er med til at give familiesammenhold, og det er vort håb, at de næste mange generationer af pensionister også kan få råd til at nyde den slags rejser, så de kan sætte sig ind i andre folkeslags levemåde, så kan de efterfølgende generationer bedre indrette sig sådan, at der kan indføres fredelige forhold over hele jorden.

Gunnar G. Jensen

Hodsager og Omegns Borgerforening

I året 1973 bev en gruppe borgere enige om at undersøge muligheden for oprettelse af en borgerforening i Hodsager. Baggrunden for oprettelse af en borgerforening var, at man følte, man manglede et organ, der kunne forestå forhandlinger med div. myndigheder.

Den oprindelige formålsparagraf lyder:

»Formålet med foreningen er at varetage næringslivets fremme og sørge for god og oplysende underholdning samt gøre byen og omegnen attraktiv og interessant for tilflyttere og turister«.

På den første generalforsamling den 20. juni 1973 blev bygmester Egon Nielsen, Hodsager, valgt til formand. Som næstformand og kasserer valgtes tømrer Gunner G. Jensen, Hodsager. Herudover blev der indvalgt tre personer til festudvalget.

Foreningen fik navnet *»Hodsager og Omegns Borgerforening«*.

En af de første opgaver for borgerforeningen gjaldt vandforsyningen til Hodsager. Der forelå to muligheder, enten kommunalt vandværk i Hodsager by eller vandforsyning fra Aulum Vandværk. På et beboermøde i Hodsager Skole, hvor der var mødt ca. 60 personer op, blev det ved afstemning vedtaget med 29 stemmer for at tilslutte sig Aulum Vandværk. 16 stemte for kommunalt vandværk i Hodsager.

På en generalforsamling den 13. juni 1974 blev der under eventuelt drøftet muligheden af at bygge klubhus m/mødesal til ca. 100 mennesker i Hodsager.

Den 10. december 1975 drøftede man sammen med kulturelt udvalg en evt. placering af et kommende klubhus. Der blev foreslået ombygning af det gamle cementstøberi eller evt. nyt i forbindelse med skolen. Knap tre år efter kunne man den 4. november 1978 tage et nybygget klubcenter opført i forbindelse med skolen i brug.

Efter henvendelse fra skolenævnet i Hodsager i efteråret 1975 diskuterede man, om der var basis for at etablere en legeplads i Hodsager evt. i forbindelse med det projekterede klubhus.

Med tilskud fra kommunen og ved frivillig arbejdskraft blev legepladsen en realitet i 1979.

I forbindelse med vedtagelse af en lokalplan for Hodsager i ? blev der fra kommunens side givet tilsagn om etablering af et læhegn mod amtsvejen Hodsagervej.

Da man endnu ikke i foråret havde fået plantet omtalte læhegn, tog borgerforeningen initiativ til en konkret forhandling med kommunen.

Aftalen blev, at kommunen ville stille træer gratis til rådighed mod, at Hodsagers borgere selv foretog beplantningen.

Den 11. oktober 1986 stillede ca. 50 voksne samt børn med skovle og spader, og i løbet af to timer, var der plantet 1800 træer.

I begyndelsen af 1980'erne blev der fremsat forslag om indkøb af komplet service til Hodsager Klubcenter. Det blev dog i første omgang kun til bestik, der blev indkøbt sammen med idrætsforeningen. Først i 1987 lykkedes det via en husstandsindsamling at skaffe de fornødne midler til anskaffelse af komplet service til 100 personer. Ligeledes gav borgerforeningen et tilskud på 9.000 kr. til omtalte service

På en ekstraordinær generalforsamling den 25. juni 1979 blev der vedtaget nye vedtægter for borgerforeningen.

Formålsparagraffen blev således ændret til:

»Det er foreningens formål, at fastholde og videreudvikle sammenholdet mellem borgerne i Hodsager og omegn, og gennem forhandlinger med kompetente myndigheder at virke for egnens forskønnelse samt at varetage beboernes interesse i sager af lokal art«.

Borgerforeningen har i gennem årene stået for adskillige arrangementer i byen for såvel børn som voksne.

Blandt andet kan nævnes, bankospil, høstfest, Sct. Hans fest på engen, juleoptog, juletræsfest, fastelavnsfest m. m., og der er efterhånden skabt tradition for, at borgerforeningen står som arrangør af ovennævnte.

I 1982 blev der for første gang arrangeret en »festuge« i Hodsager, hvor borgerforeningen sammen med tre andre lokale foreninger sørgede for div. underholdning, konkurrencer m. m. Festugen er herefter blevet en tradition, der afvikles den første uge i august måned.

Med den udvikling, der de senere år har været, således at kommunen får stadig større indvirkning på byen og borgernes dagligdag, er det vores opfattelse, at en borgerforening også fremover vil være af vital betydning for Hodsager by og omegns fortsatte udvikling og overlevelsesmuligheder som lokal-samfund

I juli 1988 bliver der første gang talt om at opstille flagstænger ved de tre indfaldsveje. Der blev så i løbet af august indhentet tilbud, og på et bestyrelsesmøde den 10. oktober 1988 blev det oplyst, at det vil koste ca. 7.500 kr. at købe de tolv flagstænger, rør til nedgravning samt tolv flag. Hvor pengene kommer fra, kan vi ikke se, men vi tror, at det må være borgerforeningens andel af overskuddet fra festugen det år. Det blev så vedtaget at bruge pengene til det, og lørdag den 22. oktober 1988 samledes bestyrelsen og gravede rørene ned.

Flagene var første gang i brug den 29. oktober, da der blev plantet ca. 3200 træer ved omfartsvejen. Flagene blev hejst om morgenen, og kl. 9.00 mødtes ca. 40 voksne og et antal børn til morgenkaffe og rundstykker, som var skæn-

ket af byens handlende. Herefter gik man i gang med plantearbejdet, og ca. tre timer senere var de 3200 træer i jorden. Denne plantedag er den foreløbig sidste, da borgerforeningen og kommunen ikke har kunnet blive enige om den videre beplantning og pasning af det bestående.

Borgerforeningen har gennem flere år været medarrangør af Hodsager festuge. De første år foregik det i begyndelsen af august måned, men fra 1989 blev det ændret til den sidste uge af juni. Efter festugen i 1989 enedes man om at lade være med at arrangere noget i 1990 på grund af den dårlige økonomi i 1989, men efter opfordring fra beboerne blev festugen genoptaget i 1991, hvor det igen blev en succes. De fire foreninger, som er fælles om arrangementet, har udfærdiget vedtægter for festugen. Herved er festugen et arrangement, som skal hvile i sig selv, og et evt. overskud kan bruges til forskellige formål i byen.

Den 19. maj 1990 var borgerforeningen medarrangør af et stort »åbent hus« arrangement i byen. Her havde alle mulighed for at få et indblik i, hvad der sker på virksomhederne, på skolen og hos de forskellige foreninger i byen. Der var sørget for stor presseomtale forinden, og på selve dagen havde Stjernekanalen direkte udsendelser fra flere steder i byen. Samtidig hermed fik borgerforeningen trykt nogle streamers, som det var meningen, at folk skulle købe og sætte i bagruden på deres biler og derved gøre lidt reklame for byen. Det blev en succes, og på et tidspunkt kunne man se denne reklame på næsten alle biler fra byen.

Borgerforeningen blev i vinteren 90/91 kontaktet af ingeniørfirmaet Nelleman, Århus. De ville gerne have lov til at lave et projektforslag om fjernvarmeanlæg i Hodsager by ved hjælp af biogas og træflis. Borgerforeningen dannede en varmegruppe bestående af fem personer fra byen, og de fik så til opgave at arbejde sammen med ingeniørfirmaet om at få projektet i gang. Efter et par oplysningsmøder for beboerne indkaldte man i efteråret til en stiftende generalforsamling. Her blev der dannet et andelsselskab, som skal stå for varmemeforsyningen. De fem personer, som var med i varmegruppen blev valgt som den første bestyrelse i andelsselskabet. Da der har været en overvældende tilslutning til projektet, kan man på nuværende tidspunkt gå ud fra, at projektet bliver en realitet, og at Hodsager by vil have et fjernvarmeanlæg ved udgangen af 1992.

Borgerforeningen har sammen med de andre foreninger i byen samt skolen været med til at lave kulturcenterarrangementer på skolen i vinterhalvårene. Meningen med disse aftener har været, at folk skulle komme og prøve at tage del i de forskellige aktiviteter, som var på programmet. Mange gange har der været en foredragsholder, som har talt om et emne, og så har der været lejlighed til debat bagefter. Disse aftener har været afholdt med tilskud fra folkeskolens oplysningsfond, men fra 1. januar 1992 bortfaldt dette tilskud. Man har så diskuteret, hvilke muligheder man havde for at fortsætte, og på et møde den 18. februar 1992 blev man enige om at fortsætte foråret ud og så se, hvordan behovet vil være herefter.

